

TABLE OF CONTENTS

	Page no.
CHAPTER 1.....	11
Preliminary.....	11
Title, extent and commencement.....	11
Repeal and Saving.....	11
Amendment.....	11
CHAPTER 2.....	12
ORGANIZATION OF LAND ADMINISTRATION.....	12
The National Land Commission (NLC).....	12
Members of National Land Commission.....	12
Functions of National Land Commission.....	12
Office Procedure of the NLC.....	13
National Land Commission Secretariat (NLCS).....	15
Functions of National Land Commission Secretariat.....	16
CHAPTER 3.....	18
Chhagzhag Sathram as national land records.....	18
Contents of Thram.....	18
Land Categories for registration in Thram.....	19
Owning more than one thram.....	20
Issuance of Lag Thram.....	20
Verification of Lag Thram.....	20
CHAPTER 4.....	22
ENTITLEMENT AND RIGHTS OF LAND.....	22
Entitlement of own land.....	22

དཀར་ཆགས།

ཤོག་ལྗེ་ཨང་།

ལེའུ་ ༡ ས་	༡༡
སྡོམ་བཟོད་	༡༡
མཚན་གནས་དང་ རྩལ་ཚད་ འགོ་བཙུག་སྲུང་ཚོད་	༡༡
ཆ་མེད་དང་སྲུང་བཞག་	༡༡
བསྐྱར་བཅོམ་	༡༡
ལེའུ་ ༢ ས་	༡༢
སུ་བདག་སྐྱོད་གི་འདུས་ཚོགས་	༡༢
རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་	༡༢
རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་འཕུས་མི་	༡༢
རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་འགན་ཁུར་	༡༢
རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ ཡིག་ཚང་གི་བྱ་སྐོའི་རིམ་པ་	༡༣
རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་	༡༥
རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གི་འགན་ཁུར་	༡༦
ལེའུ་ ༣ ས་	༡༤
རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆའི་ཡིག་ཆ་ ལྷག་བཞག་ས་ཁུལ་	༡༤
ཁུལ་གྱི་ནང་དོན་	༡༤
ས་ཁུལ་བཀོད་ཞིའི་དོན་ལུ་ ས་ཆའི་དབྱེ་བ་ཚུ་	༡༧
ཁུལ་གྲངས་གཅིག་ལས་ལྷག་སྟེ་འཆང་ནི་	༢༠
ལག་ཁུལ་སྐོད་ཐངས་	༢༠
ལག་ཁུལ་བདེན་དཔྱད་འབད་ཐངས་	༢༠
ལེའུ་ ༤ ས་	༢༢
སུ་ཆའི་ཐོབ་ལམ་དང་དབང་ཆ་	༢༢
ས་ཆ་བདག་བཟུང་གི་ཐོབ་ལམ་	༢༢

Land Ceiling.....	22
Exemption from ceiling.....	22
Monitoring of ceiling.....	22
Right to dispose land beyond ceiling.....	23
Right to transact registered land.....	23
Interchangeability and use of land.....	24
Certification on land categories.....	25
Transfer of land among Government Institutions and Gerab Dratshang...	25
Right to trees on registered land.....	26
Right to trees, its fruits and timber on boundary of registered land...	26
Rights to trees on Kidu, rehabilitation and substitute land.....	26
Ownership of immovable properties on transacted land.....	27
Right to omitted land.....	27
Exchange of registered land with Government Reserved Forests land...	27
Access to registered land.....	29
Mineral resources on registered land.....	30
CHAPTER 5.....	31
REGISTRATION OF LAND IN CHHAZHAG SATHRAM.....	31
Land of Individual, family and joint ownership.....	31
Moving out of family/new unique household number.....	32
Contents of Thram.....	32
Land of Corporations.....	32
Land of Civil society organizations.....	33
Land of religious Institutions.....	33
Land of Govt. Institutions and Gerab Dratshang.....	33

ས་ཚའི་མཐོ་ཚད་.....	22
ས་ཚའི་མཐོ་ཚད་ལས་དགོངས་ཡངས་.....	22
ས་ཚའི་མཐོ་ཚད་བལྟ་ཞིབ་.....	22
མཐོ་ཚད་ལས་ལྷག་པའི་ས་ཆ་ བཙོང་ཚོགས་པའི་དབང་ཆ་.....	23
ཁྲམ་བཀོད་རྒྱབ་པའི་ས་ཆ་ སྤྱོད་ལེན་འབད་ཚོགས་པའི་དབང་ཆ་.....	23
ས་ཚའི་ནང་གསེས་དབྱེ་བ་ལུ་བསྐྱར་བཙོང་དང་ ས་ཆ་སྤྱོད་ཐངས་.....	24
ས་ཚའི་དབྱེ་བ་ཚུ་ བདེན་སྤྱོད་འབད་ཐངས་.....	24
གཞུང་གི་ལས་ཁང་དང་ དགེ་རབ་ལྷ་ཚང་ཚུ་གི་བར་ན་ ས་ཚའི་མིང་ཐོ་སྤྱོད་མོར་.....	24
ཁྲམ་བཀོད་རྒྱབ་པའི་ས་ཆ་ནང་ཡོད་པའི་ ཤིང་གི་ཐོབ་དབང་.....	26
ཁྲམ་བཀོད་རྒྱབ་པའི་ས་ཚའི་ ས་མཚམས་ཁར་ཡོད་པའི་ ཤིང་དང་རྟོག་མ་ ཤིང་ཆ་བཙས་ཀྱི་ཐོབ་དབང་.....	26
རྒྱུན་སྤྱུག་དང་ གཞིས་ཆགས་ ས་ཚོབ་བཙས་ནང་ཡོད་པའི་ ཤིང་གི་ཐོབ་དབང་.....	26
ས་ཆ་སྤྱོད་ལེན་རྒྱབ་མི་ནང་ཡོད་པའི་ བསྐྱུལ་མེད་རྒྱ་དངོས་ཀྱི་བདག་དབང་.....	27
འཛགས་ལུས་ས་ཚའི་ཐོབ་དབང་.....	27
ཁྲམ་བཀོད་རྒྱབ་པའི་ས་ཆ་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྤྱོད་ས་ཆ་དང་བརྗེ་སོར་.....	27
ཁྲམ་བཀོད་རྒྱབ་པའི་ས་ཆ་ནང་ འཛུལ་ལུགས་ཀྱི་གོ་སྐབས་.....	28
ཁྲམ་བཀོད་རྒྱབ་པའི་ས་ཆ་ནང་གི་ གཏེར་རྗེས་ཐོན་ལུངས་.....	30
ཕུལ་པ་.....	37
ལྷག་བཞགས་ཁྲམ་ནང་ ས་ཆ་ཁྲམ་བཀོད་ཐངས་.....	37
རོ་རྒྱུད་དང་ བཟའ་ཚང་ སྤྱི་རུབ་བདག་དབང་གི་ས་ཆ་.....	37
བཟའ་ཚང་/ཁྱད་ཚོས་ཅན་གྱི་ བཟའ་ཚང་ཨང་རྟོགས་ལས་ཕྱིར་ཐོན་.....	32
ཁྲམ་གྱི་ནང་དོན་.....	32
ལས་འཛིན་གྱི་ས་ཆ་.....	32
ཞི་བའི་མི་སྡེ་ཚོགས་པ་ཚུ་གི་ས་ཆ་.....	33
ཚོས་དོན་གཙུག་སྡེའི་ས་ཆ་.....	33
གཞུང་གི་ལས་ཁང་དང་ དགེ་རབ་ལྷ་ཚང་གི་ས་ཆ་.....	33

Registration of Land of Minor	34
CHAPTER 6.....	35
PROCEDURE ON LAND CONVEYANCES AND REQUIREMENTS	35
Procedure in case of sale/purchase, exchange, gift, donation and inheritance of registered land outside Thromde.....	35
Procedure in case of Omitted land.....	37
Procedure in case of land transfer from one Government institution to another	38
Procedure in case of a Bhutanese citizen who has migrated.....	39
Procedure in case of mortgage or lease of registered land.....	39
Transfer of land ownership upon default of mortgage.....	40
Change of landownership on the judgment of the Court.....	40
Honouring Land Transaction Agreement.....	40
Withdrawal of land transaction.....	40
Transaction fees.....	41
Roles & Responsibilities of Gup.....	41
Roles & Responsibilities of Dzongkhag/Thromde.....	42
Roles & Responsibilities of NLCS.....	43
CHAPTER 7.....	45
Land Acquisition, Compensation and Allotment.....	45
Acquiring agency and public interest.....	45
Restrictions on acquisition and substitute land.....	45
Mode of compensation/ Responsible agency and valuation.....	46
Substitute land outside Thromed (Rural area).....	46
Substitute land in Thromed/Throm.....	47
Institutional Arrangement.....	47

ལོ་ན་མ་ལོན་པའི་ས་ཆ་ ལྷན་བཀོད་ཐངས་	30
ལེའུ་ 6 བ	34
ས་ཆ་སྔོན་ལེན་གྱི་བྱ་སྐྱོད་འཛིན་པ་དང་ དགོས་མཁོ་ཚུ་	34
ཁྲོམ་སྡེའི་ཕྱི་ཁར་ ལྷན་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ ཉེ་བཅོང་དང་ བརྗེ་སོར་ སྔོང་པར་བྱིན་ནི་ ཡོ་བྱད་སྐྱུར་ནི་ སྐྱལ་བ་བགོ་བཤའ་སྔོན་ནི་བཅས་ཀྱི་ བྱ་སྐྱོད་འཛིན་པ་	34
འཇགས་ལུས་ས་ཆའི་ བྱ་སྐྱོད་འཛིན་པ་	32
གཞུང་གི་ལས་ཁང་ཅིག་ལས་ ལས་ཁང་གཞན་ཅིག་ལུ་ ས་ཆའི་མིང་ཐོ་སྤྲོ་སོར་གྱི་བྱ་སྐྱོད་འཛིན་པ་	32
རྒྱལ་ཁབ་སྤངས་ཏེ་འགྲོ་མི་ འབྲུག་གི་མི་ཁུངས་ཅིག་གི་ ས་ཆའི་སྐོར་ བྱ་སྐྱོད་འཛིན་པ་	32
གཏང་མ་བཅུགས་ཡོད་མི་དང་ གླུ་ཁར་སྔོན་ཡོད་མི་ ལྷན་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆའི་སྐོར་ བྱ་སྐྱོད་འཛིན་པ་	32
འགལ་ཤོར་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ གཏང་མ་བཅུགས་ཡོད་མི་ ས་ཆའི་བདག་དབང་སྤྲོ་སོར་	30
ཁྲོམ་སྡེའི་འདུན་སའི་ བཀའ་རྒྱ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ས་ཆའི་བདག་དབང་བསྐྱུར་བཅོས་	30
ས་ཆ་སྔོན་ལེན་གྱི་གན་རྒྱ་ལུ་ཆ་གནས་	30
ས་ཆ་སྔོན་ལེན་གྱི་བོད་པ་	30
སྔོན་ལེན་གྱི་སྐྱོ་ཡོན་	31
ཆ་ཤིའི་ ལཱ་དང་འགན་ཁུར་	31
རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེའི་ ལཱ་དང་འགན་ཁུར་	32
རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གི་ ལཱ་དང་འགན་ཁུར་	33
ལེའུ་ 7 བ	34
གཞུང་མཁོའི་དོན་ལུ་ ས་ཆ་ལེན་ཐངས་དང་ རྒྱུ་འབྲས་སྔོན་ཐངས་ ས་ཆ་སྔོན་ཐངས་	34
ས་ཆ་ལེན་མི་ལས་སྡེ་དང་ མི་དམངས་མཐའ་དོན་	34
ས་ཆ་ལེན་ནི་དང་ ས་ཆ་བདག་འབྲེལ་བའི་བཀའ་གདམས་	34
རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་/འགན་ཁུར་ཅན་གྱི་ལས་སྡེ་དང་ གནས་གོང་བཀོད་ཐངས་	36
ཁྲོམ་སྡེ་/ཁྲོམ་གྱི་ཕྱི་ཁའི་ས་ཆ་བསྐོར་ (གོང་གཡུས་ས་ཁོངས་ནང་)	36
ཁྲོམ་སྡེ་/ཁྲོམ་ནང་འཁོད་ཀྱི་ ས་ཆ་བསྐོར་	32
ལས་ཁང་གསྐྱིག་	32

Land Acquisition and Allotment Committee.....	47
Members of the Dzongkhag Acquisition and Substitute Land – Allotment Committee.....	47
Members of Thromed/Throm land acquisition and allotment committee	48
Roles and Responsibilities of the Dzongkhag/Thromde committee..	48
Office procedure of the Dzongkhag/Thromde Land Acquisition and Allotment Committee.....	50
Procedure for Land acquisition and substitute in Rural Area/Thromde	50
Detailed Report.....	51
Decision of the Land Commission.....	52
Payment of compensation, release and registration of acquired land and substitute land.....	52
General functions of the National Land Commission Secretariat in relation to land acquisition and providing substitute land.....	53
General functions of the National Land Commission in relation to land Acquisition and providing substitute land.....	53
CHAPTER 8.....	54
KIDU AND REHABILITATION LAND	
Granting Kidu and Rehabilitation land.....	54
Eligibility criteria for rehabilitation land.....	54
Procedure for applying for rehabilitation.....	55
Allotment procedure for rehabilitation.....	55
Registration of rehabilitation land.....	56
Entitlement under the rehabilitation programme.....	56
Responsibilities of Relieving/Parent Dzongkhag.....	57
Responsibilities of Receiving Dzongkhag.....	58
Responsibilities of National Land Commission.....	59
Non-occupation and use of rehabilitation land.....	60
Unlawful transaction of Rehabilitation land.....	60

གཞུང་མཁོའི་ས་ལེན་དང་ ས་སྤོད་ཚོགས་ཚུང་.....	༤༧
རྫོང་ཁག་ས་ལེན་དང་ ས་ཚ་ཚབ་སྤོད་ཚོགས་ཚུང་གི་འབྲུག་མི་	༤༧
ཁྲོམ་སྡེ་/ཁྲོམ་གྱི་ས་ལེན་དང་ ས་སྤོད་ཚོགས་ཚུང་གི་འབྲུག་མི་	༤༨
རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་ཚོགས་ཚུང་གི་ ལུ་དང་འགན་ཁུར་.....	༤༨
རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་ས་ལེན་དང་ ས་སྤོད་ཚོགས་ཚུང་གི་ ཡིག་ཚང་གི་བྱ་སྤྲོད་རིམ་པ་	༥༠
གོང་གསེབ་/ཁྲོམ་སྡེ་ནང་ལུ་ གཞུང་མཁོའི་ས་ལེན་ནི་དང་ ས་ཚབ་དང་འབྲེལ་བའི་ བྱ་སྤྲོད་རིམ་པ་.....	༥༠
སྟན་ལུ་ཚུས་པ་	༥༡
ས་ཚ་ལྟན་ཚོགས་ཀྱི་གོ་ས་ཚོད་.....	༥༢
རྒྱུ་འབྲུག་སྤོད་ཐངས་དང་ ས་ཚ་ལེན་ཡོད་མི་དང་ས་ཚབ་ འཛིན་གྲོལ་འབད་ཐངས་དང་ མིང་ཁྲམ་བཀོད་ཐངས་...	༥༢
རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཚ་ལྟན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གི་ གཞུང་མཁོའི་ས་ལེན་དང་ ས་ཚབ་སྤོད་ནི་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤྱིར་བཏང་འགན་ཁུར་.....	༥༣
རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཚ་ལྟན་ཚོགས་ཀྱི་ གཞུང་མཁོའི་ས་ལེན་དང་ ས་ཚབ་སྤོད་ནི་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤྱིར་བཏང་འགན་ཁུར་..	༥༣

ལེའུ་ ༤ པ་ **༥༤**

སྤྱི་རྒྱུག་དང་གཞི་ས་ཚགས་ས་ཚ་ **༥༤**

སྤྱི་རྒྱུག་དང་ གཞི་ས་ཚགས་ས་ཚ་གནང་ཐངས་.....	༥༤
གཞི་ས་ཚགས་ས་ཚའི་ ཐོབ་ལམ་གྱི་ཚད་གཞི་.....	༥༤
གཞི་ས་ཚགས་ཀྱི་དོན་ལུ་ ལུ་བ་འབད་ཐངས་.....	༥༥
གཞི་ས་ཚགས་ཀྱི་དོན་ལུ་ ས་ཚ་སྤོད་ཐངས་ཀྱི་བྱ་སྤྲོད་རིམ་པ་.....	༥༥
གཞི་ས་ཚགས་ས་ཚ་ མིང་ཁྲམ་བཀོད་ཐངས་.....	༥༦
གཞི་ས་ཚགས་ལམ་རིམ་དང་འབྲེལ་བའི་ཐོབ་ལམ་.....	༥༦
གཞི་ས་ཚགས་ལུ་བཏང་མི་རྫོང་ཁག་གི་འགན་ཁུར་.....	༥༧
གཞི་ས་གསར་ཚགས་མི་ཚུ་ ལེན་མི་རྫོང་ཁག་གི་འགན་ཁུར་.....	༥༨
རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཚ་ལྟན་ཚོགས་ཀྱི་འགན་ཁུར་.....	༥༩
གཞི་ས་ཚགས་ས་ཚ་ སྤོད་ས་མ་བབུང་མི་དང་ མ་སྤོད་མིའི་རིགས་.....	༦༠
གཞི་ས་ཚགས་ས་ཚ་ ཁྲིམས་ལམ་འགལ་བའི་སྤོད་ལེན་.....	༦༠

CHAPTER 9.....	61
ALLOTMENT OF GOVERNMENT RESERVED FOREST LAND AND GOVERNMENT LAND.....	61
Allotment of land to Government institutions and Gerab Dratshang From GOVERNMENT RESERVED FOREST LAND.....	61
Procedure of allotment.....	61
Preliminary proposal.....	61
Field verification.....	62
Submission of preliminary proposal to the Land Commission...	62
Preparation of detailed report.....	62
Approval of the Commission and registration.....	63
Allotment of Land to Government institutions and Gerab Dratshang from GOVERNMENT LAND.....	63
Procedure of allotment.....	63
Preliminary proposal.....	63
Submission of preliminary proposal to the Land Commission....	64
Preparation of detailed field report.....	64
Approval of the Land Commission and registration.....	65
Activities post allotment.....	65
CHAPTER 10.....	66
Cadastral Survey.....	66
Roles and Responsibilities of cadastre Agency of NLCS.....	66
Institutional Arrangement.....	66
Measurement units.....	66
New Cadastral survey.....	67
Time frame for new cadastral survey.....	67
Transition.....	67
National Geodetic Datum.....	67
Equipment calibration.....	68
Accuracy of measurements.....	68

Notification for new cadastral survey.....	68
Freezing of transaction.....	68
Facilitation of new Survey.....	68
Absentee land owners.....	68
Invalidating transactions on old Thrams.....	69
Existing maps as “absolute guide” during new survey.....	69
Differences in area during survey.....	69
Survey in Urban Areas.....	69
Consolidation of plots during new cadastral survey.....	70
Survey manual.....	70
Adjustment of boundaries.....	70
Pegging of boundary markers.....	70
Cost of pegs and pegging.....	70
Protection of boundary pegs.....	71
Re-establishment of boundary marker.....	71
Representations and endorsements during cadastral survey.....	71
Objections or disputes during survey.....	71
Time Frame for release of New Thrams.....	71
Obligation of land owners and adjoining land owners.....	71
Notice for verification, subdivision and new property survey.....	72
Cadastre Mapping System.....	72
Survey Monuments.....	72
Protection of survey monuments.....	72
Removal of demolition of survey monuments.....	73
Procedure.....	73

ས་ཚའི་ཚ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་གསར་པའི་སྐོར་ལས་བརྒྱུ་བསྐྱེད་.....	༤
ས་ཚ་སྔོན་ལེན་མཚམས་འཛིག་.....	༤
ས་འཇལ་གསར་པའི་ལྷན་ཐབས་.....	༤
ངོ་འཕྲོར་མ་འབད་མི་ སའི་ཇོ་བདག་ཚུ་.....	༤
ཁྲམ་རྙིང་ཐོག་གི་ ས་ཚ་སྔོན་ལེན་ཚ་མེད་.....	༤༩
ས་འཇལ་གསར་པའི་སྐབས་ལུ་ དེ་ཡོད་ས་ཁྲུ་ ལམ་སྟོན་མི་བུའི་ལག་ལེན་.....	༤༩
ས་འཇལ་གྱི་སྐབས་ལུ་ ས་ཚད་ཀྱི་ཁྱད་པར་.....	༤༩
ཁྲམ་གྱི་ས་ཁོངས་ནང་གི་ས་འཇལ་.....	༤༩
ས་ཚའི་ཚ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་གསར་པའི་སྐབས་ལུ་ ཞིང་ཁག་ཚུ་ མཉམ་བསྐྱེད་འབད་ཐངས་.....	༥༠
ས་འཇལ་ལག་དེབ་.....	༥༠
ས་མཚམས་བདེ་སྲིག་.....	༥༠
ས་མཚམས་ངོས་འཛིན་ས་སྟོན་ཚུ་ནང་ ཚོགས་ཕུར་བརྒྱུ་བསྐྱེད་.....	༥༠
ཚོགས་ཕུར་དང་ བཙོག་ཕུར་བརྒྱུ་བསྐྱེད་པའི་གནས་ཤོང་.....	༥༠
ས་མཚམས་ཚོགས་ཕུར་སྐྱེད་ཐུག་.....	༥༡
ས་མཚམས་ངོས་འཛིན་ས་སྟོན་ལུ་ བརྒྱུ་བསྐྱེད་བཀའ་.....	༥༡
ས་ཚའི་ཚ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་གྱི་དུས་སྐབས་ནང་ རོ་ཚབ་བཙུག་ཐངས་དང་ རོ་ས་ལེན་འབད་ཐངས་.....	༥༡
ས་འཇལ་གྱི་དུས་སྐབས་ནང་ བཀའ་གཞུང་ ཡང་ན་ ཚུང་ཉོགས་.....	༥༡
ཁྲམ་གསར་པ་ འཛིན་གྲོལ་གྱི་དུས་ཚོད་.....	༥༡
སའི་ཇོ་བདག་དང་ ཉེ་འདབས་སའི་ཇོ་བདག་ཚུ་གི་འགན་ཁལ་.....	༥༡
བདེན་དམུག་དང་ བཟུངས་བཟོ་བཟུངས་ རྒྱ་དངོས་གསར་པའི་ས་འཇལ་གྱི་དོན་ལུ་བརྒྱུ་བསྐྱེད་.....	༥༢
ས་ཚའི་ཚ་ཚད་ཀྱི་ ས་ཁྲུ་བཟོ་བཟོ་ཀྱི་རིམ་ལུགས་.....	༥༢
ས་འཇལ་བྱུ་རྒྱུ་.....	༥༢
ས་འཇལ་བྱུ་རྒྱུ་སྐྱེད་ཐུག་.....	༥༢
ས་འཇལ་བྱུ་རྒྱུ་ སྐོ་བཟུང་ ཡང་ན་ ཉམ་བཟོ་གི་.....	༥༣
བྱ་སྐོའི་རིམ་པ་.....	༥༣

Penalty for non compliance.....	73
Settlement of land dispute at local level.....	73
Non enclosure of government land by private land during survey..	74
Removing of plots from the map reverted to government.....	74
Subdivision of plots.....	74
Updating of Cadastral map.....	74
Services and Fees.....	74
Validation and public viewing	75
CHAPTER 11.....	76
Correction in the Thram and cadastral map/record.....	76
Report of discrepancy/error or illegal records in the Thram and cadastral map	76
Correction of Illegal records in the Thram and/or cadastral map.	76
Correction of errors/discrepancy in Thram and cadastral records...	76
Correction of name of landowner.....	79
Access to data in Thram.....	79
CHAPTER12.....	80
LAND CONVERSION.....	80
Conversion of land category.....	80
Conversion of land category other than Chhuzhing, outside the Thromde (rural area), protected agriculture area or industrial area.....	80
Conversion of Chhuzhing land category to residential land.....	81
Criteria for conversion of Chhuzhing to residential land.....	81
Procedure.....	82
Monitoring.....	83
Conversion of Chhuzhing deemed as technically unsuitable for use as Chhuzhing	83

ཆ་གནས་མ་འབད་བའི་ཉེས་བྱ།	23
ས་གནས་ཀྱི་གནས་ཤིང་མ་ཁར་ ས་ཆའི་རྩོད་རྒྱུ་མེད་ཐངས་	23
ས་འཇལ་སྐབས་ལུ་ སྐར་གྱི་ས་ཆ་ནང་ལུ་ གཞུང་ས་བརྟུག་ནི་མེད་པ་	26
གཞུང་སའི་ཁོངས་སུ་རྩོད་མི་ས་ཆ་ ས་ཁྲ་ནང་ལས་བརྟུག་ཐངས་	26
ཞིང་ཁག་ལུ་ བྱང་གསེས་བཞོ་བཤའ་	26
ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ས་ཁྲ་ ཏུ་ས་མཐུན་བཟོ་ཐངས་	26
ཞབས་ཏོག་དང་སྤོ་ལོན་	26
ཆ་འཛོག་དང་ མི་དམངས་བཟོ་ཞིབ་	24
ཕེབ་ཀྱི་ 11 པ་	26
ཞུམ་དང་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་ཁྲ་/ཡིག་ཆ་ལུ་ དག་བཅོས་	26
ཞུམ་དང་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ 'ས་ཁྲ་ནང་ལུ་ རྩུད་པར་/ཞོར་བ་ ཡང་ན་ རྒྱུ་མཐུན་འགལ་ཡིག་ཆའི་སྐྱེ་བུ་	26
ཞུམ་དང་ ཡང་ན་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ 'ས་ཁྲ་ནང་གི་ རྒྱུ་མཐུན་འགལ་ཡིག་ཆའི་སྐྱེ་བུ་ དག་བཅོས་འབད་ཐངས་	26
ཞུམ་དང་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ 'ས་ཁྲ་ནང་ལུ་ ཞོར་བ་/རྩུད་པར་ དག་བཅོས་འབད་ཐངས་	26
སའི་ཚོ་བདག་གི་ མིང་གསལ་དག་བཅོས་	29
ཞུམ་ནང་གི་ གནད་སྤྱད་བཟོ་ཞིབ་ཀྱི་གོ་སྐབས་	29
ཕེབ་ཀྱི་ 12 པ་	40
ས་ཆ་བསྐྱུར་བཅོས་	40
ས་ཆའི་དབྱེ་བ་བསྐྱུར་བཅོས་	40
ཁྲོམ་སྤེའི་ཕྱི་ཁར་ (ཁྲོང་གཡུས་ནང་) རྩོད་མེད་པའི་ སུང་སྐྱོབ་ཅན་གྱི་སོ་ནམ་ས་ཁོངས་	
ཡང་ན་ བཟོ་གྲུབ་ས་ཁོངས་ཚུ་ལུ་ ས་ཆའི་དབྱེ་བ་བསྐྱུར་བཅོས་	40
རྩོད་མེད་གི་ས་ཆ་ སྤོད་གནས་ས་ཆ་ལུ་ བསྐྱུར་བཅོས་འབད་ཐངས་	41
རྩོད་མེད་གི་ས་ཆ་ སྤོད་གནས་ས་ཆ་ལུ་ བསྐྱུར་བཅོས་ཀྱི་ཚད་གཞི་	41
བཟོ་སྤེའི་རིམ་པ་	42
བཟོ་ཞིབ་	43
རྩོད་མེད་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་ལུ་ འོས་འབབ་མེད་པའི་ རྩོད་མེད་གི་ས་ཆ་བསྐྱུར་བཅོས་	43

Institutions concerned.....	83
Criteria.....	83
Timing for submission of applications.....	84
Procedure on conversion.....	84
CHAPTER 13.....	86
LEASE.....	86
Lease of Private Registered Land.....	86
Procedure.....	86
Prohibition.....	87
Lease of Government Land and Government Reserved Forest Land..	87
Lease period and renewal of lease.....	87
Procedure for leasing Government Reserved Forest Land.....	88
Rights.....	89
Lease Rent.....	89
Procedure for leasing Government Land.....	90
Rights.....	91
Lease Rent.....	91
Prohibition.....	91
Offenses.....	92
Penalties.....	92
Lease Records.....	92
Procedure for leasing Government Reserved Forests Land for Establishment of Commercial Agriculture Farms.....	93
Criteria.....	93
Process.....	93

འབྲེལ་ཡོད་ལས་ཁང་	༤༩
ཚོད་གཞི་	༤༩
ལྷ་ཡིག་ཕུལ་ནིའི་དུས་རིམ་	༥༠
བསྐྱུར་བཅོས་ཀྱི་བྱ་སྐྱོའི་རིམ་པ་	༥༠
ལེའུ་ ༡༩ པ་	༥༦
ས་ཆ་སྐྱེལ་འཆང་སྤྱོད་	༥༦
ལྷན་པོ་དང་སྐྱེལ་བའི་སྤེལ་གྱི་ས་ཆ་ སྐྱེལ་བའི་འཆང་ཐངས་	༥༦
བྱ་སྐྱོའི་རིམ་པ་	༥༦
བཀག་གཅོད་	༥༧
གཞུང་མ་དང་ གཞུང་གི་ཞུགས་ཚལ་སྤྱོད་ས་ཆ་ སྐྱེལ་བའི་འཆང་ཐངས་	༥༧
སྐྱེལ་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་དུས་ཡུན་དང་ དུས་ཡུན་བསྐྱུར་གསོ་	༥༧
གཞུང་གི་ཞུགས་ཚལ་སྤྱོད་ས་ཆ་ སྐྱེལ་བའི་འཆང་ཐངས་ཀྱི་བྱ་སྐྱོའི་རིམ་པ་	༥༨
ཐོབ་དབང་	༥༩
སྐྱེལ་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་བརྟེན་གྱི་བརྟེན་གྱི་	༥༩
གཞུང་མ་སྐྱེལ་འཆང་ཐངས་ཀྱི་ བྱ་སྐྱོའི་རིམ་པ་	༦༠
ཐོབ་དབང་	༦༡
སྐྱེལ་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་བརྟེན་གྱི་	༦༡
བཀག་གཅོད་	༦༡
ཉེས་སྤྱོད་	༦༢
ཉེས་བྱ་	༦༢
སྐྱེལ་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་	༦༢
ཚོང་འབྲེལ་སོ་ནམས་སྤྱོད་འཆང་ གཞི་བཅུག་གི་དོན་ལུ་ གཞུང་གི་ཞུགས་ཚལ་སྤྱོད་ས་ཆ་	
སྐྱེལ་བའི་འཆང་ཐངས་	༦༣
ཚོད་གཞི་	༦༣
བྱ་སྐྱོའི་རིམ་པ་	༦༣

Monitoring and Evaluation.....	93
Use of Tsamdro and Sokshing.....	94
Institutional Arrangement.....	94
Purchase of grazing right by Government.....	94
Leasing of Tsamdro and Sokshing to the Individual/Community....	95
Eligibility for Leasing Tsamdro.....	95
Eligibility for Leasing Sokshing.....	95
Inventories.....	96
Processing for Clearence.....	96
Tsamdro/Sokshing Management Plan.....	96
Lease for Highlanders.....	96
Leasing of tsamdro/Sokshing.....	97
Lease rate.....	98
Taking, Trade and Transport.....	98
Monitoring & Reporting.....	98
Renewal of lease.....	98
Offense.....	99
Warning.....	100
Penalty.....	100
CHAPTER 14.....	101
EASEMENT.....	101
Water channels and embankments.....	101
Customary right of way.....	101
Right of access for public utility works and cadastral survey...	101
Right of access to private land by an adjoining landowner.....	101

བལྟ་ཞིབ་དང་དབྱེ་ཞིབ་	༩༩
རྩ་འབྲོག་དང་སོག་གིང་ལག་ལེན་	༩༧
ལས་ཁང་གྲུ་སྒྲིག་	༩༧
གཞུང་གིས་ སློ་ཞོར་རྩ་ཁར་གཏང་ཚོག་པའི་ཐོབ་དབང་ཉེ་སྤྱོད་	༩༧
མི་ངོམ་/མི་སྡེ་ལུ་ རྩ་འབྲོག་དང་སོག་གིང་ གྲུ་ཁར་བཏང་བཅངས་	༩༥
རྩ་འབྲོག་གྲུ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐོབ་ལམ་	༩༥
སོག་གིང་གྲུ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐོབ་ལམ་	༩༥
ཐོ་གཞུང་	༩༩
ཉོགས་མེད་གནང་བའི་དོན་ལུ་ བྱ་སློོ་ལག་ལེན་	༩༩
རྩ་འབྲོག་/སོག་གིང་གི་ འཛིན་སྲོུང་འཆར་གཞི་	༩༩
ས་ཁམ་མཐོ་སར་སྤོད་མི་ཚུ་ལུ་ གྲུ་ཁར་བཏང་བཅངས་	༩༩
རྩ་འབྲོག་/སོག་གིང་ གྲུ་ཁར་བཏང་བཅངས་	༩༧
གྲུ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་བརྟུ་གྲུ་	༩༥
ནགས་ཚལ་ཐོན་ལུངས་བཏོན་འབག་ནི་དང་ ཚོང་འབྲེལ་འབབ་ནི་ སྐྱེལ་འབྲེན་འབད་ནི་	༩༥
བལྟ་ཞིབ་དང་སྟན་ལུ་	༩༥
གྲུ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་ ཏུས་ལུན་བརྒྱུར་གསོ་	༩༥
གཞོན་འགེལ་	༩༩
ཉེན་བད་	༡༠༠
ཉེས་བྱ་	༡༠༠
ལེའུ་ ༡༧ པ་	༡༠༡
ལེའུ་ཉེར་སྤྱོད་	༡༠༡
ཚུ་ལུར་དང་ཚུ་བྱུག་	༡༠༡
སྲར་བྱུན་ལམ་གྱི་ཐོབ་དབང་	༡༠༡
མི་དམངས་མཐུན་རྐྱེན་ལས་དོན་དང་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་གྱི་དོན་ལུ་ འཇུལ་ཞུགས་ཀྱི་ཐོབ་དབང་	༡༠༡
ཉེ་འདབས་ཀྱི་སའི་ཐོ་བདག་ལུ་ སླེར་གྱི་ས་ཆ་ནང་ལུ་ འཇུལ་ཞུགས་ཀྱི་ཐོབ་དབང་	༡༠༡

Right of passage.....	102
Laying of service facilities.....	102
Damage caused to land by artificial drainage.....	104
Removal of easement by the servient landowner to another part...	104
Transferring easement.....	104
Extinguishment of easement.....	104
Relief of easement upon compensation.....	105
Right on use of roads on GRF land or Government land.....	105
CHAPTER 15.....	106
ANNULMENT.....	106
Tsatong land.....	106
Non payment of land tax.....	106
Surrender of registered land.....	107
Excess land disposal.....	108
Unlawful transaction of Land in the name of Community for social and Religious purposes.....	109
Post activity on annulment of thram.....	109
Unlawful transaction of Land Registered in the name of Government Institutions, Gerab Dratshang and religious institutions.....	110
CHAPTER 16.....	111
Offence and penalty.....	111
Offence of felony.....	111
Offence of Petty misdemeanour.....	111
Violation.....	111
Enquiry.....	111
Fines.....	112
CHAPTER 17.....	114
Miscellaneous.....	114
Declaration of Thromde, protected agriculture area and industrial area....	114
Definitions.....	115

བར་ལམ་གྱི་ཐོབ་དབང་.....	༡༠༢
ཞབས་དོན་གམ་ཐུན་རྒྱུན་བཟུགས་ཐངས་.....	༡༠༢
རྒྱ་ལམ་བཟོ་བཅོས་ཀྱིས་ ས་ཆ་ལཱ་གཞི་དུ་སྐྱོན་.....	༡༠༥
གཞན་དོན་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་ སེའུ་བདག་གིས་ ཁེ་ཕན་ཉེར་སྤྱོད་ སེའུ་ལོངས་གཞན་ནང་སྤོ་བཤུད་.....	༡༠༥
ཁེ་ཕན་ཉེར་སྤྱོད་ཀྱི་ མིང་ཐོ་སྤོ་སོང་.....	༡༠༥
ཁེ་ཕན་ཉེར་སྤྱོད་ཅུ་བརྒྱལ་.....	༡༠༥
རྒྱ་འབྲུག་གི་སྤོ་ལས་ ཁེ་ཕན་ཉེར་སྤྱོད་ལས་ཕྱིར་ཐོན་.....	༡༠༥
གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྐྱོབ་ས་ཆ་ ཡང་ན་ གཞུང་ས་ནང་འཁོད་ འཁོར་ལམ་ཉེར་སྤྱོད་ཀྱི་ཐོབ་དབང་.....	༡༠༥
ལེའུ་ ༡༥ བ་.....	༡༠༦
ཆ་མེད་.....	༡༠༦
ཅུ་སྟོང་ས་ཆ་.....	༡༠༦
ས་ཁྲལ་མ་བཏང་བའི་རིགས་.....	༡༠༦
ཁྲལ་བཀོད་སྐབས་འདི་ས་ཆ་ གཞུང་འབྲུལ་ལྷན་ཐངས་.....	༡༠༧
ས་ཐོབ་ས་ཉེ་ཚོང་.....	༡༠༤
མི་དམངས་ཀྱི་མིང་ཐོར་ཡོད་པའི་ མི་སྡེ་དང་ཚོས་དོན་གྱི་ས་ཆ་ ཁྲིམས་འགལ་ཅན་གྱི་སྤོད་ལེན་.....	༡༠༩
ས་ཁྲལ་ཆ་མེད་བཏང་བའི་ཕྱལ་གྱི་ལས་དོན་.....	༡༠༩
གཞུང་གི་ལས་ཁང་དང་ དགོ་རབས་ཚང་ ཚོས་དོན་གཞུགས་སྡེ་.....	༡༡༠
ལེའུ་ ༡༦ བ་.....	༡༡༡
གཞིན་འགོལ་དང་ཉེས་བྱ་.....	༡༡༡
ཉེས་ཅན་གྱི་གཞིན་འགོལ་.....	༡༡༡
ཉེས་ལཱ་གཞིན་འགོལ་.....	༡༡༡
ཁྲིམས་འགལ་གཞིན་འགོལ་.....	༡༡༡
འདྲི་དུད་.....	༡༡༡
ཉེས་ཆད་.....	༡༡༢
ལེའུ་ ༡༧ བ་.....	༡༡༥
གནད་དོན་སྒྲུབ་ཚོགས་.....	༡༡༥
ཁྲོམ་སྡེ་དང་ སོ་ནམ་སྤུང་སྐྱོབ་སེའུ་ལོངས་ བཟོ་གྲུ་སེའུ་ལོངས་བཅས་ གསལ་བསྐྱུགས་འབད་ཐངས་.....	༡༡༥
ངེས་ཚིག་.....	༡༡༥

The Land Rules and Regulations of the Kingdom of Bhutan 2007

CHAPTER 1

Preliminary

In exercise of the power granted by section 316 of the Land Act of the Kingdom of Bhutan 2007, the National Land Commission hereby frames the rules and regulations for the implementation of provisions contained therein as follows:

Title, extent and commencement

- 1 The Rules shall:
 - a) Be called the Land Rules and Regulations of the Kingdom of Bhutan 2007;
 - b) Extend to the whole of the Kingdom of Bhutan;
 - c) Come into force from the day of the notification by the National Land Commission.

Repeal and Saving

- 2 These rules shall supersede all bye-laws and executive orders including notifications and circulars made pursuant to the Land Act 1979 and any other laws that are inconsistent to the provisions of the Land Act 2007.
The Land Act 2007 shall be the umbrella act. However, for land pooling in thromdes the procedure shall be in accordance with the thromde act 2007.

Amendment

- 3 The Rules and Regulations may be amended by the National Land Commission Secretariat from time to time in coordination with the relevant stakeholders.

འབྲུག་གི་ས་ཡི་བཅའ་ཡིག་དང་སྒྲིག་གཞི་ ༢༠༠༢ ཚན་མཁ

ལེའུ་ ༡ པ།

སྔོན་བརྗོད།

འབྲུག་གི་ས་ཡི་བཅའ་ཡིག་གི་ ༢༠༠༢ ཚན་མཁའི་ དགོངས་དོན་ ༣༡༤ པ་ལྟར་དུ་ དབང་ཆ་ལག་ལེན་ཐོག་ལས་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ ལྷན་ཚོགས་ལས་ བཅའ་ཡིག་གི་དགོངས་དོན་ཚུ་སྐབས་ཐབས་ལུ་ བཅའ་ཡིག་དང་སྒྲིག་གཞི་ཚུ་ གཤམ་གསལ་བཞིན་དུ་ བཀོད་སྒྲིག་ འབད་མ་ཨིན།

མཚན་གནས་དང་ རྩུབ་ཚད་ འགོ་བརྩུགས་དུ་སྔོན།

- ༡. བཅའ་ཡིག་འདི།
 - ༡༧) འབྲུག་གི་ ས་ཡི་བཅའ་ཡིག་དང་སྒྲིག་གཞི་ ༢༠༠༢ ཚན་མ་ཟེར་བརྗོད་དགོ།
 - ༡༨) འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ ས་ཁྱོན་ཡོངས་ལུ་འབྲུབ་དགོ།
 - ༡༩) རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ རྩུབ་བསྐྲུགས་སྤེལ་བའི་ཉེན་མ་ལས་ བསྐྱར་སྤོད་འབད་དགོ།

ཆ་མེད་དང་ ལྷན་བཞག་གི།

- ༢. བཅའ་ཡིག་འདི་གིས་ ས་ཡི་ཁྱོན་ཡིག་ ༡༩༩༩ ཚན་མ་དང་འབྲེལ་ཏེ་སྤེལ་ཡོད་མི་ གསལ་བསྐྲུགས་དང་ རྩུབ་བསྐྲུགས་ཚུ་དང་སྐྱབས་ཏེ་ ཡན་ལག་བཅའ་ཡིག་ས་དང་ བཀོད་འབྲུབ་བཀའ་རྒྱ་ དེ་ལས་གཞན་ཡང་ ས་ཡི་ བཅའ་ཡིག་ ༢༠༠༢ ཚན་མའི་ དགོངས་དོན་ཚུ་དང་མ་མཐུན་པའི་ ཁྱོན་ཡིག་གསལ་གང་རུང་ ཆ་མེད་བཏང་མ་ཨིན། ས་ཡི་བཅའ་ཡིག་ ༢༠༠༢ ཚན་མ་དེ་ ཡོངས་ལུ་འབྲུབ་པའི་ བཅའ་ཡིག་ཨིན་རུང་ ཁྱོན་སྤེལ་ལུ་ མི་དམངས་ མཐོ་བྱུང་གི་དོན་ལས་ མཉམ་སྦྱོར་ས་ཆ་བདེ་སྒྲིག་གི་ཐད་ལུ་ ཁྱོན་སྤེལ་བཅའ་ཡིག་ ༢༠༠༢ ཚན་དང་འབྲེལ་དོག།

བསྐྱར་བཅོས།

- ༣. བཅའ་ཡིག་དང་སྒྲིག་གཞི་འདི་ལུ་ འབྲེལ་ཡོད་ཁེ་སྤོང་ཡོད་མི་ཚུ་དང་ འབྲེལ་མཐུན་ཐོག་ལས་ དུས་རིམ་ཁར་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ བསྐྱར་བཅོས་འབད་ཚོག།

CHAPTER 2

ORGANIZATION OF LAND ADMINISTRATION

The National Land Commission (NLC)

- 4 The National Land Commission established pursuant to Section 3 of the Land Act shall be an independent authority and the highest decision-making body, and shall exercise the jurisdiction and powers, and discharge the functions conferred or imposed by the Land Act.

Members of National Land Commission

- 5 There shall be a total of 11 members of the Land Commission as specified under Section 4 of the Act.

Functions of National Land Commission

- 6 In carrying out the functions provided under Section 6 of the Land Act, the Commission shall:
 - a. Approve land acquisition of registered land.
 - b. Approve allotment of substitute land to the Thram holder whose land was acquired.
 - c. Approve cash compensation for the land acquired.
The compensation shall be recommended by Property Assessment & Valuation Agency (PAVA) under the Ministry of Finance for land and property acquired both in rural and thromde.
 - d. Approve allotment of the Government land or Government Reserved Forests land to Government institutions and Gerab Dratshang.

ལེའུ ༢ པ།

ས་ཆ་འཛིན་སྐྱོང་གི་འདུ་སྡེ་ཚོགས།

རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས།

- ༤. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༣ པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ གཞི་བཙུགས་འབད་ཡོད་མི་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་དེ་
རང་དབང་ཅན་གྱི་དབང་འཛིན་དང་ གོ་ས་ཚོད་བཀོད་མི་འདུ་སྡེ་ཚོགས་མཐོ་ཤོས་ཨིན། ལྷན་ཚོགས་དེ་གིས་ དབང་ཚད་དང་
དབང་ཆ་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་སྡེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ནང་གི་འགན་ཁུར་ཚུ་ གྲུབ་དགོ།

རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་འཐུས་མི།

- ༥. བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༤ པའི་ནང་ལུ་ ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་དེ་ནང་
བསྐོས་སྲིད་ཀྱིས་ འཐུས་མི་ ༡༡ དགོ།

རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་འགན་ཁུར།

- ༦. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༤ པའི་ འགན་ཁུར་ཚུ་གྲུབ་ནི་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ གཤམ་འཁོད་ཚུ་ལག་ལེན་
འཐབ་དགོ།
 - ༧. ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ གཞུང་གི་ཐུགས་མཁའི་དོན་ལས་ ལེན་ཚོག་པའི་ གནང་བ་འགོ་ལ་ནི།
 - ༨. གཞུང་མཁའི་དོན་ལུ་ལེན་ཡོད་མི་ ས་ཆའི་ཁྲམ་འཆང་མི་ལུ་ ས་ཆ་བསྐྱོད་ཚོག་པའི་ གནང་བ་འགོ་ལ་ནི།
 - ༩. གཞུང་མཁའི་དོན་ལུ་ལེན་ཡོད་མི་ ས་ཆའི་རྒྱུད་འཐུས་ དངུལ་རྒྱུ་ཐོག་ལས་ རྐྱོད་ཚོག་པའི་གནང་བ་
འགོ་ལ་ནི། གོང་གཞུང་དང་ཁྲོམ་སྡེ་ གཉིས་ཆ་ནང་ལས་ལེན་པའི་ ས་ཆའི་རྒྱུད་འཐུས་ཚུ་ དངུལ་ཅིས་ལྷན་
ལག་འོག་གི་ རྒྱུ་དངོས་བཟླ་གཞི་བ་དང་ གནས་གོང་སྤྲིག་བཀོད་ལས་སྡེ་གིས་ རྒྱབ་བསྐྱོན་བསམ་འཆར་
བཀོད་དགོ།
 - ༡༠. གཞུང་གི་ལས་ཁང་དང་ དགོ་རབས་ཚང་ཚུ་ལུ་ གཞུང་ས་ ཡང་ན་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྐྱོབ་ས་ཆ་
སྐྱོད་ཚོག་པའི་གནང་བ་འགོ་ལ་ནི།
 - ༡༡. ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྐྱོབ་ས་ཆ་དང་ བརྗེ་སོར་འབད་ཚོག་པའི་ གནང་བ་
འགོ་ལ་ནི།

- e. Approve exchange of registered land with Government Reserved Forests land.
 - f. Coordinate with stakeholders on identification and demarcation, and preparation of detailed report on Thromde, industrial and protected agricultural areas.
 - g. Recommend to the Government, declaration of Thromde, industrial, and protected agricultural areas.
 - h. Develop format to apply for rehabilitation land.
 - i. Institute Dzongkhag and Thromde Acquisition and Substitute Land Allotment Committees.
 - j. Appoint any sub-committee to assist in carrying out any work of the Commission and submit to it the report on the result thereof.
 - k. Where necessary, require any agencies to provide their services in case a specific technical input is deemed necessary.
 - l. Carry out assessment and submission of petition for rehabilitation land to His Majesty the King.
- 7 The Commission shall be responsible to lay down the policies, programmes, regulations and guidelines in accordance with the provisions of the Land Act for implementation by the National Land Commission Secretariat and review the policies from time to time to suit the changing needs.
- 8 As provided under Section 7 of the Land Act, in the event of delegation of any of its functions and powers to the Secretariat, the Commission shall do so in writing.

Office procedure of the NLC

- 9 In addition to the office procedures provided under Section 8 of the Land Act, the Commission adopts the following additional office procedures pursuant to Section 8(f) of the Land Act.
- a. In accordance with Section 5 of the Land Act, the Chairman of the Commission shall be from among the Government Secretaries only and such Government Secretary shall be the senior most Government Secretary.
 - b. The chairperson of the commission shall be for a period of one year. Upon expiry of the term the next senior most Government Secretary shall be the Chairperson.

- ཆ. འོམ་སྡེ་དང་ བཟོ་གྲུ་ སོ་ནམ་གྱི་སྲུང་སྐྱོབ་སེལ་ཁོངས་ཚུ་ རོས་འཛིན་འབད་ནི་དང་ ས་མཚམས་བཀའ་ལཱ་ནི་
སྟན་ལུ་རྒྱ་རྒྱུ་ལཱ་གྲུ་གི་འབད་ནི་ལུ་ ཁེ་སྤོང་ཡོད་མི་ཚུ་དང་ འབྲེལ་མཐུན་འབད་ནི།
- ཇ. འོམ་སྡེ་དང་ བཟོ་གྲུ་ སོ་ནམ་གྱི་སྲུང་སྐྱོབ་སེལ་ཁོངས་ཚུ་ གསལ་བསྐྱུགས་ཀྱི་དོན་ལས་ གཞུང་ལུ་ རྒྱབ་བསྐྱོན་
བསམ་འཆར་བཀོད་ནི།
- ཉ. གཞིས་ཚགས་ས་ཚུ་ ལུ་བ་འབད་ནི་དེ་དོན་ལས་ སྤྱི་གཞི་བཀོད་གོང་འཕེལ་གཏང་ནི།
- ཏ. རྫོང་ཁག་དང་ འོམ་སྡེ་དེ་ ས་ལེན་དང་ས་ཚུ་ཚབ་སྟོན་ཚོགས་ཚུང་ གཞི་བཅུ་གའ་འབད་ནི།
- ཐ. ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ ལས་དོན་གང་རུང་ ལག་ལེན་འབབ་ནི་ལུ་ རྒྱུ་གསུམ་འབད་ནི་དང་ རྒྱབ་འབྲས་སྟན་ལུ་ཚུ་
ལྷན་ཚོགས་ལུ་སྤུལ་ནི་དེ་དོན་ལས་ ནང་གསེས་ཚོགས་ཚུང་གང་རུང་ བསྐོ་བཞག་འབད་ནི།
- ད. དགོས་མཁོ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ དམིགས་བསལ་ལུ་ རྒྱུ་དེ་གི་ལཱ་ཕྱི་ཕྱི་ འབད་དགོས་འཕྲོན་པ་ཅིན་ ལས་སྡེ་
གང་རུང་ལས་ ལཱ་དེ་ ལག་ལེན་འབབ་དགོ་པའི་ དགོས་མཁོ་བཀོད་ནི།
- ན. གཞིས་ཚགས་ས་ཚུ་ལུ་བ་ཚུ་ བཟླ་གཞི་བ་འབད་དེ་ མི་དབང་མངའ་བདག་རིན་པོ་ཆེ་དེ་ཞབས་ལུ་སྤུལ་ནི།
- ༡. རྒྱུ་ཡོངས་ས་ཚུ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ལག་ལེན་འབབ་ནི་དེ་དོན་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་
དགོངས་དོན་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ སྤྱི་བྱས་དང་ལས་རིམ་ སྤྱི་གཞི་གཞི་ ལམ་སྟོན་ཚུ་ བཟུམ་ནི་དེ་འགན་ཁུར་
འབག་དགོ་པ་དང་ སྤྱི་བྱས་ཚུ་ཡང་ ཏུས་ཀྱི་འགྱུར་བ་དང་ འོས་འབབ་ཅན་བཟོ་བྱས་ལུ་ ཏུས་རིམ་ཁར་
བསྐྱར་ཞིབ་འབད་དགོ།
- ༢. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ལཱ་འགན་དང་ དབང་ཆ་གང་རུང་ ལྷན་ཚོགས་
ཡིག་ཚང་ལུ་ འགན་སྲོན་འབད་དགོ་པ་ཅིན་ དེ་བཟུམ་མའི་འགན་སྲོན་ཚུ་ ཡིག་ཐོག་ལས་འབད་དགོ།

རྒྱུ་ཡོངས་ས་ཚུ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ ཡིག་ཚང་གི་བྱ་སྤྱོད་རིམ་བུ།

- ༡. ལྷན་ཚོགས་ལས་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༤ པ་དང་འབྲེལ་བའི་ ཡིག་ཚང་གི་བྱ་སྤྱོད་ཚུ་གི་ལུ་ དགོངས་དོན་
༤(ཆ) པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཤམ་གསལ་ཡིག་ཚང་གི་བྱ་སྤྱོད་ཐབས་ཚུ་ ཆ་འཛོག་འབད་མཁོ།
- ༡༡. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༥ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་འཛིན་དེ་ གཞུང་རྒྱུ་ཚུ་
ཉམ་ཚུང་གི་གསལ་ལས་ གོ་གནས་མཐོ་ཤོས་ཀྱིས་འབད་དགོ།
- ༡༢. ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་འཛིན་གྱི་ ཏུས་ལུན་དེ་ ལོ་ངོ་གཅིག་གི་རིང་ལུ་དང་ ཏུས་ལུན་ཚང་པའི་ལུ་ལུ་
གཞུང་རྒྱུ་ཚུ་ གོ་གནས་མཐོ་ཤོས་རྒྱུ་ཚུ་ལས་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་འཛིན་འབད་དགོ།

- c. In the absence of chairperson, *the senior most Secretary during the meeting shall chair the Commission meeting.*
- d. The Secretary of the National Commission Secretariat shall be the member Secretary of the Commission.
- e. The representative from private sector shall be a citizen of Bhutan, who is neither a Government servant nor registered in political parties, selected and appointed by the Bhutan Chamber of Commerce and Industry (BCCI) or any other agency that may take its place in the future, representing private sector.
- f. The representative of Thromde Tsogdu shall be an Executive Secretary selected and appointed by the Ministry of Works and Human Settlement or relevant Ministry from among the Executive Secretaries of the Thromdes in the country.
- g. Those members of the Land Commission other than Government Secretaries shall remain as members for a period of ***1 year*** from the date of appointment. Upon expiry of their tenure a new member shall be appointed by the agencies concerned.
- h. The NLC meeting shall be held ***twice a year*** at the National Land Commission Secretariat.
- i. The member Secretary is empowered to call special sittings of the Commission as and when required.
- j. The member Secretary shall issue a notice for the meeting and circulate the provisional agenda at least five working days before the meeting except for the special sittings.
- k. At a meeting of the Commission, the presence of at least 7 members shall constitute a quorum.
- l. Draft minutes of the meeting shall be circulated within five working days after the meeting.
- m. Comments in writing, if any, by the members should reach the Secretariat within 5 working days from the date of circulation of minutes.

- ག. ལྷན་ཚོགས་ཞལ་འཛོམས་ཀྱི་དུས་སྐབས་ནང་ ཁྱིའཛིན་དེ་ ཡིག་ཚང་ནང་མེད་པ་ཅིན་ གཞུང་དུང་ཚེན་ གོ་གནས་མཐོ་ཤོས་ཀྱིས་ ལྷན་ཚོགས་ཞལ་འཛོམས་ཀྱི་ ཁྱིའཛིན་འབད་དགོ།
- ང. རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གི་དུང་ཚེན་དེ་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ འཇུག་མི་དུང་ཚེན་འབད་དགོ།
- ཅ. སླེར་སྤེའི་ངོ་ཚབ་དེ་ འབྲུག་ཚོང་དང་བཟོ་བྱའི་ཚོགས་སྡེ་ ཡང་ན་ མ་འོངས་པའི་ནང་ལུ་ ཚོགས་སྡེའི་ རྒྱུ་ཚབ་ལུ་ སླེར་སྤེའི་ངོ་ཚབ་འབད་མི་ལས་སྡེ་གང་རུང་གིས་ གཞུང་གཡོག་པ་མེན་མི་དང་ སྤོང་དོན་ཚོགས་པ་ ནང་ལུ་ ཐོ་བཀོད་མ་འབད་མི་ འབྲུག་གི་མི་ཁུངས་ཅིག་ གནམ་ཁའི་སློལ་ས་ བསྐོ་བཞག་འབད་དགོ།
- ཆ. ཁྲོམ་སྡེ་ཚོགས་འདུའི་ངོ་ཚབ་དེ་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་གི་ ཁྲོམ་སྡེའི་བཀོད་བྱུང་དུང་ཚེན་ཚུ་གི་གསལ་ལས་ ཞབས་ཏྲུག་ ལྷན་ཁག་ ཡང་ན་ འབྲེལ་ཡོད་ལྷན་ཁག་གིས་ གནམ་ཁ་དང་བསྐོ་བཞག་འབད་བའི་ བཀོད་བྱུང་དུང་ཚེན་ཅིག་ དགོ།
- ཇ. གཞུང་དུང་ཚེན་ཚུ་མ་བཟེ་བར་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ འཇུག་མི་གཞན་གྱི་རིགས་ བསྐོ་བཞག་འབད་བའི་ ཚེས་གངས་ལས་ དུས་ལུན་ལོ་ངོ་གཅིག་གི་རིང་ལུ་ འཇུག་མི་འབད་དགོ། ཁོང་གི་དུས་ལུན་ ཚང་པའི་ལུལ་ལུ་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་ཚུ་གིས་ འཇུག་མི་གསར་པ་རེ་ བསྐོ་བཞག་འབད་དགོ།
- ཉ. རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཞལ་འཛོམས་དེ་ ལོ་ངོ་རེ་ལུ་ དམའ་ཤོས་དུས་ཐེངས་གཉིས་རེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ནང་འཚོགས་དགོ།
- ད. འཇུག་མི་དུང་ཚེན་ལུ་ དགོས་མཁོ་དང་བསྟུན་ཏེ་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ དམིགས་བསལ་ཞལ་འཛོམས་ཀྱི་དོན་ལུ་ བཀའ་བཞུགས་ཚུ་གཏང་ཚོག་པའི་ དབང་ཆ་ཡོད།
- ཐ. འཇུག་མི་དུང་ཚེན་གྱིས་ དམིགས་བསལ་ལུ་མེན་པའི་ ཞལ་འཛོམས་ཚུ་གི་ཐང་ལུ་ ཞལ་འཛོམས་ཀྱི་ བསྐྱལ་བར་འཕྲོད་དགོཔ་དང་ གནས་སྐབས་ཀྱི་གོ་ས་གཞི་དེ་ཡང་ ཞལ་འཛོམས་འཚོགས་དགོཔའི་ཉེན་མེད་ལས་ དུས་ལུན་དམའ་ཤོས་ ལཱ་གི་དུས་ཚོད་ ཉེན་གངས་ལཱ་གི་སྤྲོད་ལས་ བཀའ་སྤྲེལ་འབད་དགོ།
- ད. ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཞལ་འཛོམས་ འཚོགས་ནིའི་དོན་ལས་ དམའ་ཤོས་ ཚོགས་གངས་ རྒྱ་དགོ།
- ན. ཞལ་འཛོམས་ཀྱི་ གོ་ས་ཚོད་ཟིན་ཟིན་ཚུ་ ཞལ་འཛོམས་འཚོགས་པའི་ལུལ་ལུ་ ལཱ་གི་དུས་ཚོད་ ཉེན་གངས་ ལཱ་གི་ནང་འཕྲོད་ བཀའ་སྤྲེལ་འབད་དགོ།
- པ. འཇུག་མི་ཚུ་གི་དོངས་ལས་ ཡིག་ཐོག་བཀོད་པའི་ བསམ་འཆར་གང་རུང་ གོ་ས་ཚོད་བཀའ་སྤྲེལ་གྱི་ ཉེན་མེད་ལས་ ལཱ་གི་དུས་ཚོད་ ཉེན་གངས་ལཱ་གི་ནང་འཕྲོད་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ནང་ཕྱོད་དགོ།

- n. If no comments are received within the stipulated time, the Secretariat shall assume that the minutes are in order and shall implement the decision thereafter.
- o. *Minutes of the meeting shall be signed by the Chairperson and Secretary of National Land Commission Secretariat before final circulation.*
- p. The Member Secretary of the Land Commission shall record the minutes of the meeting.
- q. The Commission members and invitees, if any, may be paid a *sitting fee of Nu. 5000/-*.
- r. On the recommendation of the Commission members or on his own decision, the Chairperson shall invite representatives and/or experts from relevant organizations as and when necessary.
- s. *If a member has a direct personal interest in a matter to be considered by NLC, the member shall disclose the nature of the interest prior to the meeting of the commission. A disclosure shall be recorded in the minutes of the meeting and unless the commission determines otherwise, the member shall not:*
 - i. *Be present during any deliberation of the commission in relation to the matter, or*
 - ii. *Take part in any decision of the commission in relation to the matter.*

National Land Commission Secretariat (NLCS)

- 10 In accordance with Section 9 of the Land Act, the Land Commission shall be supported by the Commission Secretariat which shall be the parent organization for all the agencies responsible for land registration and cadastral survey in the Kingdom for the implementation of the Land Act.

- པ. གཤམ་སྲིད་ ཚེད་དུ་བཀོད་པའི་དུས་ཡུན་ནང་འཁོད་ བསམ་འཆར་གང་ཡང་མ་ལྟོད་པ་ཅིན་ ལྷན་ཚོགས་ ཡིག་ཚང་གིས་ གྲོས་ཚེད་ཚུ་ ཚུལ་མཐུན་ཡོད་པའི་ཆ་གནས་ཐོག་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི་འགོ་བཙུག་དགོ།
- བ. ཞལ་འཛོམས་ཀྱི་གྲོས་ཚེད་ཚུ་ མཐའ་མཇུག་བཀའ་སྲུང་མ་འབད་བའི་སྤྱོད་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གི་ ཁྲི་འཛིན་དང་དྲུང་ཚེན་གྱིས་ མིང་རྟགས་བཀོད་དགོ།
- མ. ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ འཐུས་མི་དྲུང་ཚེན་གྱིས་ ཞལ་འཛོམས་ཀྱི་གྲོས་ཚེད་ཚུ་ ཡིག་ཐོར་བཀོད་དགོ།
- ཅ. ཞལ་འཛོམས་འཚོགས་པ་ད་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་འཐུས་མི་དང་ མཚོན་མ་འབོ་མི་གང་རུང་ཚུ་ལུ་ གྲལ་བཞུགས་ཀྱི་ གྲལ་ལོན་ དདུལ་ཀམ་ 4000/- རེ་སྤྲོད་ཚོགས།
- ཆ. དགོས་མཁོ་ཡོད་པ་ད་ ལྷན་ཚོགས་འཐུས་མི་ཚུ་གི་ རྒྱབ་བསྐྱོན་བསམ་འཆར་ ཡང་ན་ ཁོར་འདོད་རྒྱུ་གི་ གྲོས་ཚེད་ཐོག་ ཁྲི་འཛིན་གྱིས་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་ཚོགས་ཚུ་ནང་ལས་ རོ་ཚབ་དང་ ཡང་ཅིན་ མཁམ་མཚོག་ཚུ་ མཚོན་མ་འབོ་ཚོགས།
- ཇ. གཤམ་སྲིད་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཞལ་འཛོམས་ནང་ གྲོས་བསྐྱར་འབད་དགོ་བའི་ གནད་དོན་ཅིག་ འཐུས་མི་ཅིག་གི་ འབྲེལ་བ་ཐད་ཀར་ཀྱི་ སྐྱེར་གྱི་མཐའ་དོན་ཡོད་པ་ཅིན་ འཐུས་མི་དེ་གིས་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཞལ་འཛོམས་ མ་འཚོགས་པའི་སྤྱོད་ལས་ མཐའ་དོན་དེའི་གནས་སྐབས་ གསང་བཟོལ་འབད་དགོ། དེ་བཟུམ་མའི་ གསང་བཟོལ་དེ་ ཞལ་འཛོམས་ཀྱི་གྲོས་ཚེད་ནང་བཀོད་དགོ་པ་དང་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ གཏུན་འཁེལ་ལོ་གསལ་སུ་ འབད་ཡོད་ན་མ་གཏོགས་ དེ་མིན་ འཐུས་མི་དེ་གིས།
 1. གནད་དོན་དེའི་སྐོར་ལས་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་གྲོས་བསྐྱར་འབད་བའི་ གནས་སྐབས་གང་རུང་ནང་ལུ་ རོ་འབྱོར་འབད་མི་ཚོགས། ཡང་ན་
 2. ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ གནད་དོན་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ གྲོས་ཐག་གང་རུང་བཅད་ནིའི་ནང་ གྲལ་གཏོགས་ འབད་མི་ཚོགས།

རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་།

70. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༩ པ་དང་འབྲེལ་ཉེ་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ རྒྱབ་སྐྱོར་ འབད་དགོ་པ་དང་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་དེ་ཡང་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ ལག་ལེན་འཐབ་ནིའི་ཚེད་ལུ་ ས་ཆ་མིང་ཁྲམ་བཀོད་ནི་དང་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་གྱི་འགན་ཁུར་ཡོད་མི་ ལས་སྡེ་གར་འི་དོན་ལུ་ ཡིག་ཚང་ གཙོ་བོ་ཨིན།

- 11 Pursuant to Section 4 of the Land Act, the government shall appoint a head of the Commission Secretariat whose post shall be equivalent to a government secretary.
- 12 The Government as per Section 15 of the Land Act shall ensure to provide the Secretariat with adequate technical and managerial staffs, equipments and financial resources as may be required, both at the center and its subordinate offices at the Dzongkhag/Drungkhag, Thromdes and Gewogs for effective implementation of the Act.

Functions of National Land Commission Secretariat

- 13 Pursuant to Sections 9 and 10 of the Land Act, the Secretariat shall have the following functions:
 - a) Implementation of the policies, programmes, regulations and guidelines issued by the Commission.
 - b) Administering and implementation of the provisions of the Land Act.
 - c) Custody, compilation and maintenance of Chhazhag Sathram.
 - d) Effect changes in the Chhazhag Sathram in accordance with the provisions of the Act and these rules.
 - e) Conduct land cadastre and be the technical agency on surveying and mapping technology in the country.
 - f) Be the national agency to coordinate with other Government agencies where necessary, to monitor the restrictions and other provisions enshrined in the Land Act.
 - g) Be responsible to constantly update and improve the mode of cadastral survey, land registration systems and land administration procedures under the purview of the Land Act.
 - h) Formulate and execute strategies and plans within the programmes issued by the Commission.

- ༡༡. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༤ པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ གཞུང་གིས་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གི་དོན་ལས་ གཞུང་དུང་ཆེན་གྱི་གོ་གནས་དང་འདྲ་མཉམ་ཨིན་མི་ ལྷན་ཚོགས་འགོ་འཛིན་ཅིག་ བསྐོ་བཞག་འབད་དགོ།
- ༡༢. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༡༥ པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ བཅའ་ཁྲིམས་དེ་ དོན་སྲིན་ཅན་སྟེ་ ལག་ལེན་ འཐབ་ནི་འདོན་ལས་ ཡིག་ཚང་ལྷེ་བདེ་ རྫོང་ལག་/དུང་ལག་ ཁྲོམ་སྟེ་ རྟེན་འོག་བཅས་ནང་ཡོད་པའི་ ཡན་ལག་ ཡིག་ཚང་ཚུ་དང་སྐྱགས་ཏེ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ གཞུང་གིས་ ལྷན་ཚང་ལྷན་པའི་བྱུང་རིག་དང་ འཛིན་སྐྱོང་གི་ ལས་གཞུགས་ ལྷ་ཆས་དང་ དུལ་གྱི་ཐོན་ལཱ་ཚུ་ དགོས་མཁོ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་སྟོན་ནི་ཡོད་པ་ དེས་གཏན་བཟོ་དགོ།

རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གི་འགན་ཁུར།

- ༡༣. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༩ པ་དང་ ༡༠ པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ གཤམ་འཁོད་ ལཱ་འགན་ཚུ་འབྲི་དགོ།
 - ༡) ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་བཟོ་འདོན་འབད་མི་ སྲིད་བྱུས་དང་ ལས་རིམ་ སྒྲིག་གཞི་ ལས་སྟོན་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི།
 - ༢) ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་དགོངས་དོན་ཚུ་ འཛིན་སྐྱོང་དང་ལག་ལེན་འཐབ་ནི།
 - ༣) ལྷག་བཞག་ཁྲམ་ བདག་བསྐྱུང་དང་ སྒྲིག་བཞོན་ རྒྱུན་སྐྱོང་འཐབ་ནི།
 - ༤) བཅའ་ཁྲིམས་དང་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ཚུ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ལྷག་བཞག་ཁྲམ་ལུ་ བརྒྱུར་བཅོས་ཚུ་ གཏང་ནི།
 - ༥) རྒྱལ་ཁབ་ནང་གི་ ས་ཆ་འཛིན་སྐྱོང་ལཱ་འབད་ནི་ ས་ཁྲ་བཟོ་ནི་ཚུ་གི་ བྱུང་རིག་ལས་སྟེ་འཐབ་ཁུར་ འབག་ནི།
 - ༦) དགོས་མཁོ་ཡོད་ཆེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་འཁྲིལ་བའི་ བཀག་དམ་དང་ དགོངས་དོན་གཞན་ཚུ་ བལྟ་ཞིབ་ འབད་ནི་འདོན་ལས་ གཞུང་གི་ལས་སྟེ་གཞན་དང་ མཉམ་འབྲེལ་འཐབ་མི་ རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ལས་སྟེ་འབད་ནི།
 - ༧) ས་ཆ་འཛིན་སྐྱོང་ལཱ་འབད་ཏེ་ ས་ཆ་ཁྲ་མོར་བཞོན་ནི་འདི་རིམ་ལུགས་ ས་ཆ་བདག་སྐྱོང་གི་བྱ་སྟེ་ཚུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་བྱུང་ཚད་ནང་འཁོད་ དུས་རྒྱུན་དུས་མཐུན་བཟོ་ནི་དང་ ལེགས་བཅོས་གཏང་ནི་འཐབ་ཁུར་འབག་ནི།
 - ༨) ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་བཟོ་འདོན་འབད་མི་ ལས་རིམ་ཚུ་གི་ནང་འཁོད་ ཐབས་ལམ་དང་སྲིད་བྱུས་ཚུ་ བཟོ་སྒྲིག་ འབད་ནི་དང་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི།

- i) Either on its own or in coordination with relevant agencies, where necessary, prescribe formats and rules pursuant to the Land Act.
- j) In collaboration with the gewog, Dzongkhag/Drungkhag and Thromde, establish or upgrade cadastre and land registration offices at Gewog, Dzongkhag and Thromde.
- k) May, in writing, delegate specific powers to the gewog, Drungkhag/ Dzongkhag and Thromde authority as far as the security and the authenticity of its operation are not compromised.
- l) The Gewog, Dzongkhag/Drungkhag and Thromde may adopt by-laws and rules of procedure for the functioning of their offices subject to the provisions of the Land Act.
- m) Shall carry out any other works assigned by the Commission.

- ༡) རྟེན་འོག་དང་ རྫོང་ཁག་/དབུས་ཁག་ ཁྲོམ་སྡེ་བཙམ་གྱིས་ ས་ཡི་བཙའ་ཁྲིམས་ཀྱི་ དགོངས་དོན་ཚུ་དང་
འབྲིལ་ཏེ་ རང་སོའི་འགན་ཁུར་འབག་ནི་ལུ་ ལྷན་ཐབས་འབད་ནི།
- ཐ) ས་ཡི་བཙའ་ཁྲིམས་དང་འབྲིལ་ཏེ་ ཡིག་ཚང་ཁོང་རང་གིས་ ཡང་ན་ དགོས་མཁོ་ཡོད་ཚེ་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་
ཚུ་དང་ འབྲེལ་མཐུན་ཐོག་ བཀོད་ཤོག་དང་ བཙའ་ཡིག་གི་ དགོས་མཁོ་ཚུ་ཚེད་དུ་བཀོད་ནི།
- ༣) རྟེན་འོག་དང་ རྫོང་ཁག་/དབུས་ཁག་ ཁྲོམ་སྡེ་ཚུ་དང་མཉམ་འབྲེལ་ཐོག་ རྟེན་འོག་དང་ རྫོང་ཁག་ ཁྲོམ་སྡེ་
ཚུ་ནང་ ས་ཚའི་ཚ་ཚད་བྱད་རིག་དང་ ས་ཁུམ་ཡིག་ཚང་ཚུ་ གཞི་བཙུག་འབད་ནི་ ཡང་ན་ ཡར་ཤྲག་གཏང་ནི།
- ༤) སྤུང་སྤྱོད་དང་ ལག་ལེན་གྱི་བདེན་ཁུངས་ལུ་ བདེ་སྤྱི་གའ་བད་དགོཔ་གང་ཡང་མེད་པ་ཅིན་ རྟེན་འོག་དང་
རྫོང་ཁག་/དབུས་ཁག་ ཁྲོམ་སྡེ་འདྲི་བའི་ཚུ་ལུ་ དམིགས་བསལ་གྱི་དབང་ཚ་ཚུ་ ཡིག་ཐོག་ལས་
འགན་སྲོད་འབད་ཚོགས།
- ༥) རྟེན་འོག་དང་ རྫོང་ཁག་/དབུས་ཁག་ ཁྲོམ་སྡེ་ཚུ་གིས་ རང་སོའི་ཡིག་ཚང་གི་ ལག་ལེན་གྱི་ཚེད་ལུ་ ས་ཡི་
བཙའ་ཁྲིམས་ཀྱི་ དགོངས་དོན་ཚུ་དང་ ཚུལ་མཐུན་ཡོད་པའི་ ཡན་ལག་བཙའ་ཁྲིམས་དང་ བྱ་སྤྱོད་
བཙའ་ཡིག་ཚུ་ ཚ་འཛོགས་འབད་ཚོགས།
- ༦) ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་བཀའ་ལ་བའི་ ལས་དོན་གཞན་གང་རུང་ ལག་ལེན་འབབ་དགོ།

CHAPTER 3

CHHAZHAG SATHRAM

Chhagzhag Sathram as national land records

- 14 As per land act 2007 the National Land Commission Secretariat shall be the only authority to issue chazhag sathrams to Dzongkhags/Gewogs and Thromdes. *The Secretariat shall issue land ownership certificate to the land owners based on the chazhag sathram of the Secretariat.*

Contents of thram

- 15 The contents of Thram stipulated under Section 17 of the Land Act shall be recorded and maintained by the Secretariat in the format prescribed in **Annexure SA Form (1)** of these Rules.
- 16 Coordinates of boundary points shall be incorporated in the thram only after completion of new cadastral survey.
- 17 Any registered lands including core Thromde areas in the country which do not conform to the contents of the thram as stipulated by the Land Act shall be updated for maintaining uniformity in the contents of the Thram.
- 18 The permanent address required under Section 17(4) of the Land Act shall be maintained as follows :
- a) For the individual land, family land or joint ownership land their permanent address shall be the place as specified in their census records.
 - b) For corporation, the address shall include the name of the corporation, a copy of the certificate of incorporation issued by the registrar of Companies pursuant to the Company's Act of Bhutan and the address of its head office.
 - c) For Civil Society Organizations, the address shall include the name of the civil society organization, a copy of the document evidencing the registration of the particular civil society according to the Civil Society Organization Act and the address of its head office.
- 19 Remarks of registered land under mortgage or lease in the Thram as provided under Section 17(c)1 of the Land Act shall be removed on production of clearance certificate *by the mortgager or leaser from the mortgagee or lessee respectively.*

ལེའུ ༣ པ།

ཕྱག་བཞག་ས་ཁྲུལ་

རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་འཛིན་ལྷན་ཁྲུལ་གྱི་ཕྱག་བཞག་ས་ཁྲུལ་

༡༤. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༡༤ པ་ལྟར་དུ་ རྫོང་ཁག/མེད་འོག་དང་ ཁྲོམ་སྡེ་ཚུ་ལུ་ ཕྱག་བཞག་ས་ཁྲུལ་
སྤྲོད་ཚེག་མི་དེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ ཉམ་ཅིག་ཨིན། ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ སའི་རྫོང་བདག་ཚུ་ལུ་
ས་ཆ་བདག་དབང་གི་ རོ་སྤྲོད་ཡིག་ཚུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གི་ ཕྱག་བཞག་ས་ཁྲུལ་དང་འབྲེལ་ཏེ་སྤྲོད་དགོ།

ཁྲུལ་གྱི་ནང་དོན་

༡༥. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༡༥ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ མེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་ ཁྲུལ་གྱི་ནང་དོན་ཚུ་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་
ཟུར་སྒྲགས་བཀོད་ཤོག་ SA Form (1) ལྟར་དུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ཡིག་ཐོ་བཀོད་དེ་ རྒྱུན་སྦྲོར་ འཐབ་དགོ།

༡༦. ས་མཚམས་ཀྱི་ ཨང་རྟགས་ཆ་རྒྱུན་ཚུ་ ས་ཆ་འཛིན་ཚུ་གི་ ས་འཇལ་གསལ་པ་ མཇུག་བསྟུ་བའི་མཐའ་མར་རྒྱུ་མ་ཅིག་
མཉམ་སྡེ་བ་འབད་དགོ།

༡༧. རྒྱལ་ཁབ་ནང་གི་ ཁྲོམ་སྡེ་གཙོ་བོ་འི་ ས་ཁོངས་ཚུ་དང་སྒྲགས་པའི་ ཁྲུལ་བཀོད་སྒྲུབ་པའི་ས་ཆ་གང་རུང་ ས་ཡི་
བཅའ་ཁྲིམས་ནང་ མེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་ ཁྲུལ་གྱི་ནང་དོན་ཚུ་དང་ ཚུལ་མཐུན་མེད་མེད་རིགས་ ཁྲུལ་གྱི་ནང་དོན་ཚུ་
ཤོ་སྤྲོམས་སྡེ་ རྒྱུན་སྦྲོར་འཐབ་ཞིའེ་དོན་ལས་ ཏུ་ས་མཐུན་བཟོ་དགོ།

༡༨. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༨(༤) པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཏན་འཇགས་ཁ་བྱུང་གི་ དགོས་མཁོ་ཡོད་མི་དེ་
གཤམ་འཁོད་བཞེན་དུ་ རྒྱུན་སྦྲོར་འཐབ་དགོ།

༡) རོ་རྒྱུད་གི་ས་ཆ་དང་ བཟའ་ཚང་གི་ས་ཆ་ ཡང་ན་ སྤྱི་རུབ་ཀྱི་ས་ཆ་འཛིན་ཐད་ལུ་ གཏན་འཇགས་ཁ་བྱུང་དེ་
རང་སའི་མི་ཕྱིས་ཀྱི་ཐོ་ཡིག་ནང་བཀོད་ཡོད་མི་ ས་ཁོངས་སྡེ་ཆ་གནས་བཞག་དགོ།

༢) ལས་འཛིན་གྱི་དོན་ལུ་ ཁ་བྱུང་དེ་ནང་ ལས་འཛིན་གྱི་མིང་དང་ **འབྲུག་གི་རྫོང་སྤྱི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་** འབྲེལ་ཏེ་
རྫོང་སྤྱི་བཅའ་ཁྲིམས་འགོ་དཔོན་གྱིས་སྤྲོད་ཡོད་མི་ ལས་འཛིན་ལུ་བསྐྱུར་བཅོས་འབད་བའི་ བདེན་སྦྱོར་ཡག་ཚུལ་དང་
ཡིག་ཚང་ལྷེ་བའི་ཁ་བྱུང་ཚུ་ཚུད་དགོ།

༣) ཞི་བའི་མི་སྤྱི་བཅའ་ཁྲིམས་པ་ཚུ་གི་དོན་ལུ་ ཁ་བྱུང་དེ་ནང་ མི་སྤྱི་བཅའ་ཁྲིམས་པའི་མིང་དང་ **ཞི་བའི་མི་སྤྱི་བཅའ་ཁྲིམས་པའི་**
བཅའ་ཁྲིམས་དང་འབྲེལ་ཏེ་ འབྲེལ་ཡོད་མི་སྤྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ཐོ་བཀོད་འབད་ཡོད་པའི་ བདེན་སྦྱོར་ ཡིག་ཚུའི་འདྲ་བཤུས་
ཅིག་དང་སྒྲགས་ཏེ་ ཡིག་ཚང་ལྷེ་བའི་ཁ་བྱུང་ཚུ་ཚུད་དགོ།

༡༩. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༡༩(༡) པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཁྲུལ་ནང་ལུ་ ས་ཆ་གཏམ་བཟུགས་ཡོད་པ་དང་ ཡང་ན་
སྤྲོད་ལུ་སྤྲོད་པའི་ དུན་ཐོ་བཀོད་ཡོད་མི་ཚུ་ ས་ཆ་གཏམ་བཟུགས་མི་གིས་ གཏམ་ལེན་མི་ ཡང་ན་
སྤྲོད་ལེན་མི་ལས་ ཉམ་ཅིག་མེད་ལག་ཚུལ་སྤྲོད་ཞེ་ཡོད་ཚེ་ ཆ་མེད་གཏང་དགོ།

Land categories for registration in Thram

20 Pursuant to Section 19 of the Land Act, the land categories recorded in the Thram as per the Land Act, 1979 shall be replaced as hereunder:

Existing land types under Land Act 1979	New categories to be registered in the thram as per the Land Act, 2007
Chhuzhing	Chhuzhing
Kamzhing, Pangzhing, Tsheosa, Tseri, Pakshing, Nakhachungzhing, Lizhing, Gunchazhing, Ngalazhing, Nimbuzhing, Dramzezhing, Lichizhing, Jotshozhing, Shingmarzhing, Tongzhing, Nyungmazhing, Khayer/ Chilzhing (recommendation- not used as sokshing but Land Act 1979 (Ka 3.5) considers it sokshing, tax has been levied contrary to Land Act on sokshing.	Kamzhing
Cash crops Apple, Orange, Cardamom, Domazhing, Tarzhing	Cash crops 1) Apples 2) Oranges 3) Cardamom Any others (domashing and tarzhing)
Khimsa/zimchung sacha	Residential land
Zodra and Thruelrey rigki Sacha Sater Sacha	Industrial land
Commercial land	Commercial land
Parks, town squares, golf course, zoos, playgrounds,	Recreational land
Zhungdrel Khochey Sacha	Institutional land
	Any other category of land designated by the Commission from time to time

Owning more than one thram

- 21 As provided under Section 22 of the Land Act a person may;
 - a. own more than one Thram under different Dzongkhags and Thromdes.
 - b. own a separate Thram for the land belonging to him/her.

Issuance of Lag Thram

- 22 Subject to Sections 23 to 26 of the Land Act, the Secretariat shall issue Lagthram along with a copy of cadastral map or site plan in case of thromde to the landowner (marked 'ORIGINAL') for the first issuance and may be issued either directly or through the respective Dzongkhags/Gewogs/Thromdes. Subsequent issuance if desired by the land owners can be obtained from Dzongkhag/Gewog/Thromdes and shall be marked as 'DUPLICATE'.
- 23 A landowner shall be entitled to Lagthram in the format prescribed under **Annexure form SA (2)** on payment of fees prescribed by the National Land Commission Secretariat.
- 24 Only one lagthram (marked original) shall be issued for family land in the name of the thram holder.
- 25 In case of joint ownership, lagthrams shall be issued to all the co-owners reflecting the individual share of the co-owner with the first copies as 'ORIGINAL'. The record of number of original lagthrams issued shall be maintained.
- 26 When there is change of thram resulting from any form of transaction the old lag thram shall be surrendered and a new lag thram shall be issued to the land owner.

Verification of Lag Thram

- 27 As per section 16 of the Land Act, the land records in the Chazhag Sathram shall prevail in the event of discrepancy between the lagthram and Chazhag Sathram.

ལྷན་ཁྲིམས་གཅིག་ལས་ལྷན་སྐྱེ་འཆང་ནི།

- ༢༡. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༢ པའི་ནང་བཀོད་ཡོད་པ་བཞིན་དུ་ མི་ངོམ་ཅིག་གིས།
 - ཀ. རྫོང་ཁག་དང་ ཁྲོམ་སྡེ་སོ་སོའི་ནང་ ཁྲིམས་གཅིག་ལས་ལྷན་པའི་ས་ཁྲམ་ འཆང་ཚོགས།
 - ཁ. ཁོ་མོ་ལུ་ བདག་དབང་ཡོད་པའི་ ས་ཆའི་ཁྲམ་ལོགས་སུ་འཆང་ཚོགས།

ལག་ཁྲམ་སྲོད་ཐངས།

- ༢༢. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༣ པ་ལས་ ༢༦ པ་ཚུན་དང་ ཚུལ་མཐུན་ཡོད་ཚེ་ སའི་ཚོ་བདག་ལུ་ ས་ཆའི་ཚ་ཚད་ཀྱི་ས་ཁྲ་དང་ ཁྲོམ་སྡེ་ནང་འབད་བ་ཅིན་ ས་ཁོངས་འཆར་གཞི་དང་སྐྱགས་པའི་ལག་ཁྲམ་ འགོ་དང་པམ་དེ་ (“ངོམ་”ཟེར་ རོ་རྟགས་བཀའ་ལཱ་ཏེ་) ཐང་ཀར་དུ་ ཡང་ན་ རང་སོའི་རྫོང་ཁག་/ཁྲོད་ལོག་/ཁྲོམ་སྡེ་ཚུ་བརྒྱུད་དེ་སྲོད་དགོ། དེ་གི་ཤུལ་ལས་ སའི་ཚོ་བདག་གིས་ རང་སོའི་རྫོང་ཁག་/ཁྲོད་ལོག་/ཁྲོམ་སྡེ་ཚུ་ལས་ ལག་ཁྲམ་ལེན་འདོད་ཡོད་པ་ཅིན་ ལག་ཁྲམ་དེ་གུ་ “འདྲ་”ཟེར་ རོ་རྟགས་བཀའ་ལཱ་ཏེ་ལེན་ཚོགས།
- ༢༣. སའི་ཚོ་བདག་ཅིག་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་གྲུ་ཡོན་སྲོད་དེ་ ཟུར་སྐྱགས་ བཀོད་ཤོག་ SA (2) གི་ཐོག་ལས་ ལག་ཁྲམ་གྱི་ཐོབ་ལམ་ཡོད།
- ༢༤. བཟའ་ཚང་ས་ཆའི་ཐང་ལུ་ ལྷན་འཆང་མའི་མིང་ཐོག་ལུ་ (ངོམ་ཟེར་ རོ་རྟགས་བཀའ་ལཱ་ཏེ་) ལག་ཁྲམ་གཅིག་ལས་ཀྱལ་ཏེ་ སྲོད་མི་ཚོགས།
- ༢༥. སྤྱི་རུབ་བདག་དབང་གི་ཐང་ལུ་ སྤྱི་རུབ་བདག་དབང་ཡོད་མི་གར་ལུ་ ལག་ཁྲམ་ཚུ་ རང་སོའི་རོ་རྒྱུང་བཀོ་བཤའ་ཚུ་ བཀོད་དེ་ ལག་ཁྲམ་དང་པམ་ཚུ་ (“ངོམ་”ཟེར་ རོ་རྟགས་བཀའ་ལཱ་ཏེ་སྲོད་དགོ། ལག་ཁྲམ་ངོམ་སྲོད་པའི་ ལ་གངས་དེ་ ཡིག་ཐོ་བཀོད་དེ་ རྒྱན་སྲོད་འཐབ་དགོ།
- ༢༦. ས་ཆའི་སྲོད་ལེན་གང་རུང་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ ལྷན་ལུ་བསྐྱར་བཅོས་འཕྲོགས་ད་ ལག་ཁྲམ་རྙིང་མ་དེ་ ཕྱིས་འབུལ་ལུ་སྡེ་ སའི་ཚོ་བདག་ལུ་ ལག་ཁྲམ་གསར་པ་ཅིག་སྲོད་དགོ།

ལག་ཁྲམ་བདེན་སྲོད་འབད་ཐངས།

- ༢༧. ལག་ཁྲམ་དང་ཕྱག་བཞག་ས་ཁྲམ་གྱི་བར་ན་ རྒྱད་པར་འཕྲོན་པ་ཅིན་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༦ པ་དང་ འཁྲིལ་ཏེ་ ཕྱག་བཞག་ས་ཁྲམ་ནང་ཡོད་པའི་ ས་ཆའི་ཡིག་ཐོ་ལུ་ ཆ་གནས་བཞག་དགོ།

- 28 For any purpose including land transaction, a landowner or his authorized person may verify the currency and validity of lagthram from the Chazhagthram maintained at Dzongkhag/Thromde/Secretariat as provided under section 26 of the Land Act.

༢༤. ས་ཆ་སྤོད་ལེན་དང་སྤྲུག་ས་ཉེ་ ས་ཆའི་གནད་དོན་གང་རུང་གི་དོན་ལུ་ སའི་ཚོ་བདག་ ཡང་ན་ ཚོ་བདག་དེ་གིས་
དབང་ཆ་སྤོད་ཡོད་མི་ངོ་ཚབ་གིས་ ས་ཡི་བཙའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༤ པ་དང་འབྲེལ་ཉེ་ ལག་ཁྲམ་དུས་མཐུན་
ཡོད་མེད་དང་ ཆ་གནས་གི་དུས་ལུན་ཚུ་ ཚོང་ལག་/རྒྱང་ལག་/ཁྲོམ་སྡེ་/ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ཚུ་ནང་ རྒྱན་སྤོང་འཐབ་མི་
ཕྱག་བཞག་ཁྲམ་གྱ་ལས་ བདེན་སྤོང་འབད་དགོ།

CHAPTER 4
ENTITLEMENT AND RIGHTS OF LAND

Entitlement to own land

- 29 *Any juristic person under Sections 58 & 63 of the Land Act shall be, within the definition given to the specific juristic person under section 319 of the Act, entitled to own land anywhere in the Kingdom of Bhutan.*

Land Ceiling

- 30 Except for those juristic persons listed *under Section 31 of these rules*, ownership of land by any other juristic person shall be subject to ceiling of 25 acres.

Exemption from ceiling

- 31 Land owned by the following entities shall not be applicable to ceiling:
- a. Community owning land for social and religious purposes.
 - b. Crown Property land.
 - c. Gerab Dratshang.
 - d. Government institutions including government corporations. *If the corporation is deregistered, the land ceiling shall apply.*
 - e. Land registered in the name of a corporation as industrial land.
 - f. Private Corporate land registered as industrial land as per 68(f) of the Land Act.
 - g. Royal family as defined under section 319(55) of the Land Act.

Monitoring of ceiling

- 32 As authorized by Section 67 of the Land Act, the Secretariat shall coordinate with the Dzongkhag/Drungkhag, Gewog and Thromde to monitor the land ceiling.
- 33 The land ceiling of a family shall be monitored by the *unique household number assigned to a family under the same census* by the Department of Civil Registration and Census.
- 34 Land may be registered in the name of the Royal Family under one or more of the following circumstances:
- a. As an individual owner.

ལེའུ་ ༤ པ།

ས་ཚའི་མཐོ་ཚད་དབང་ཆ།

ས་ཚ་བདག་བཟུང་གི་ཐོབ་ལམ།

༢༩. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༣།༩ པའི་ནང་ དམིགས་བསལ་དབང་ཁུབ་ཅན་གྱི་མི་ངོམ་གྱི་ དེས་ཚིག་
ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མའི་ ནང་འཁོད་ཚུད་པ་ཅིན་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༥༤ པ་དང་ ༤༣ པ་ནང་གི་
དབང་ཁུབ་ཅན་གྱི་ མི་ངོམ་གང་རུང་དེ་ལུ་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ལུ་ལུ་ ས་ཚ་བདག་བཟུང་གི་ཐོབ་ལམ་ཡོད།

ས་ཚའི་མཐོ་ཚད།

༣༠. ས་ཡི་བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ ༣། པའི་ནང་ ཐོ་བཀོད་གྲུབ་མི་ཚུ་མ་གཏོགས་ དབང་ཁུབ་ཅན་གྱི་མི་ངོམ་གཞན་
གང་རུང་གི་ ས་ཚའི་བདག་དབང་དེ་ ས་ཚའི་མཐོ་ཚད་ཨེ་ཀའ་ ༢༥ འབད་མི་དང་ ཚུལ་མཐུན་འོང་དགོ།

ས་ཚའི་མཐོ་ཚད་ལས་དགོངས་ཡངས།

- ༣༡. གཤམ་འཁོད་རྟོགས་ཅན་གྱིས་ བདག་ཏུ་བཟུང་མི་ས་ཚ་ཚུ་ ས་ཚའི་མཐོ་ཚད་ལས་དགོངས་ཡངས་ཨིན།
 - ཀ. མི་སྡེ་དང་ ཚོས་དོན་ལུ་ ས་ཚ་བདག་ཏུ་བཟུང་མི་མེད་མངས།
 - ཁ. རྒྱལ་བརྒྱུད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ རྒྱ་དངོས་ས་ཆ།
 - ག. དགོངས་བཟུང་།
 - ང. གཞུང་གི་ལས་འཛིན་ཚུ་དང་སྤྲུགས་པའི་ གཞུང་གི་ལས་ཁང་ཚུ། གལ་སྲིད་ ལས་འཛིན་ཅིག་ ཚོང་སྡེ་བཅའ་
ཁྲིམས་འོག་ལས་ མིར་འཐོན་འབད་བ་ཅིན་ ས་ཚའི་མཐོ་ཚད་ཀྱིས་ཁྲུབ་དགོ།
 - ཅ. ལས་འཛིན་ཅིག་གི་མིང་ཁྲར་ བཟོ་གྲུའི་ས་ཆ་ཟེར་ ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ།
 - ཆ. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༤༤(ཆ) པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ སྤེར་སྡེ་ལས་འཛིན་གྱི་ས་ཆ་ བཟོ་གྲུ་ས་ཆ་ཟེར་
ས་ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་མི།
 - ཇ. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༣།༩(༥༥) པའི་ནང་ དེས་ཚིག་འགྲེལ་ཡོད་མི་སྤྲུལ་འཁོར་ཚུ།

ས་ཚའི་མཐོ་ཚད་ བཟུ་ཞིབ།

- ༣༢. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༤༦ པ་ལྟར་དུ་ དབང་ཆ་སྤྲོད་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་
རྫོང་ཁག་/རྒྱུང་ཁག་དང་ རྟེན་འོག་ འོམ་སྡེ་བཅས་དང་ འབྲེལ་མཐུན་ཐོག་ལས་ ས་ཚའི་མཐོ་ཚད་བཟུ་ཞིབ་འབད་དགོ།
- ༣༣. བཟུ་ཚང་ཅིག་གི་ ས་ཚའི་མཐོ་ཚད་དེ་ བཟུ་ཚང་དེ་ལུ་ ཞིབ་དང་མི་ཕྱིས་ཐོ་བཀོད་དབང་འཛིན་གྱིས་ མི་ཕྱིས་གཅིག་གི་
འོག་ལུ་ རྒྱད་ཚོས་ཅན་གྱི་བཟུ་ཚང་ཨང་རྟགས་ སྤྲོད་ཡོད་མི་སྤྲོད་ལས་ བཟུ་ཞིབ་འབད་དགོ།
- ༣༤. སྤྲུལ་འཁོར་གྱི་མཚན་ཐོ་ལུ་ ས་ཁྲམ་བཀོད་ནི་དེ་ གཤམ་འཁོད་ཀྱི་གནས་རིམ་གཅིག་དང་ ཡང་ན་ གཅིག་ལས་ལྷག་པའི་
གནས་རིམ་ཐོག་ལས་བཀོད་དགོ།
 - ཀ. རོ་རྒྱུང་གི་རོ་བདག་སྡེ།

- b. As a joint owner.
- c. As a family land.

35 Any land registered in the name of Private Corporation as industrial land shall be exempted from ceiling. *Such Corporation shall have their registration in accordance with the Company's act. The Secretariat shall obtain a list of registered corporations/companies every year from the Ministry of Economic Affairs to monitor such cases.*

Right to dispose land beyond ceiling

36 Pursuant to Section 67 of the Land Act any juristic person with landholding beyond ceiling under the current circumstances shall dispose such a land by way of transaction to ensure compliance with *the land ceiling within 360 days from 1st January 2008.*

Right to transact registered land

37 In accordance with Sections 86 and 93 of the Land Act, land registered in the name of an *INDIVIDUAL* person shall belong to him and he shall have the exclusive right to enter into any land transactions without requiring clearances from any family members including sale, gift, donate, lease, mortgage, exchange with Government land under section 117 of the Land Act and surrender to the Government under 227 of the Land Act.

38 *FAMILY LAND* registered in the name of the head of family shall belong to all the family members as per section 87 and 88 of the Land Act 2007. Any transaction of family land including sale/purchase, mortgage, gift, exchange, donation and surrender to the Government shall require *written consent* of the family members.

ཁ. སྤྱི་རུབ་གྱི་ཚོ་བདག་སྒྲུབ།

ག. བཟའ་ཚང་ས་ཆ་སྒྲུབ།

༣༥. སྐེད་སྒྲེལ་ས་འཛིན་གྱི་མིང་ཐོ་ལུ་ བཟོ་གྲུ་ས་ཆ་ཟེར་ ལྷམ་བཀོད་སྐབས་པའི་ས་ཆ་གང་རུང་ ས་ཆའི་མཐོ་ཚད་ལས་ དགོངས་ཡངས་ཡིན། དེ་བཟུམ་མའི་ལས་འཛིན་དེ་ ཚོང་སྒྲེབ་ཅའ་ཁྲིམས་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཐོ་བཀོད་འབད་ཡོད་པ་དགོ། ལོ་བསྟར་བཞིན་དུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ དེ་བཟུམ་མའི་གནད་དོན་ཚུ་ བལྟ་ཞིབ་འབད་ནིའི་དོན་ལས་ བསྟན་ཀྱུས་ ལྷན་ཁག་ལས་ ཐོ་བཀོད་སྐབས་པའི་ལས་འཛིན་/ཚོང་སྒྲེབ་ཚུ་གི་ཐོ་ཡིག་ཚུ་ལེན་དགོ།

མཐོ་ཚད་ལས་ལྷན་པའི་ས་ཆ་ བཟོང་ཚོགས་པའི་དབང་ཆ།

༣༦. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༦༢ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ དབང་ཁྲུབ་ཅན་གྱི་མིང་མ་གང་རུང་ལུ་ འཕྲལ་ཐོག་གི་ གནས་སྟངས་ནང་ མཐོ་ཚད་ལས་ལྷན་པའི་ས་ཆ་ཡོད་པ་ཅིན་ དེ་བཟུམ་མའི་ས་ཆ་དེ་ ས་ཆའི་མཐོ་ཚད་དང་ ཚུལ་མཐུན་བཟོ་ནིའི་དོན་ལས་ སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༤ ཟླ་ ༡ པའི་ཚེས་ ༡ ལས་ ཉེན་གངས་ ༣༦༠ འི་ནང་འཁོད་ ས་ཆ་ སྤྱོད་ལེན་ཐོག་ལས་ ཉོ་བཟོང་འཐབ་ཚོགས།

ལྷམ་བཀོད་སྐབས་པའི་ས་ཆ་ སྤྱོད་ལེན་འབད་ཚོགས་པའི་དབང་ཆ།

༣༧. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༤༦ པ་དང་ ༩༩ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ མིང་མ་ཅིག་གི་མིང་ཐོ་ལུ་ ལྷམ་བཀོད་སྐབས་པའི་ ས་ཆ་དེ་ མིང་མ་ཁོ་རའི་བདག་དབང་ཅན་གྱི་ས་ཆ་ཡིན་མཁེས་ བཟའ་ཚང་ནང་མི་ལས་ ཉོགས་མེད་ཀྱི་དགོས་མཁོ་མེད་པར་ ས་ཆ་དེ་ཉོ་བཟོང་འཐབ་ནི་དང་ སྤྱོད་པར་བྱིན་ནི་ ཡོ་བྱུད་སྐྱུར་ནི་ གྲུ་ཁམ་བཅུ་གཞི་ ཡང་ན་ ས་ཡི་ བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༡༢ པ་ དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཞུང་ས་དང་བརྗེ་སོང་འབད་ནི་ ཡང་ན་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༢༢ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཞུང་འབུལ་ལྷན་ཚུ་དང་སྤྱུགས་ཏེ་ ས་ཆའི་སྤྱོད་ལེན་ འབད་ཚོགས་པའི་དབང་ཆ་ མིང་མ་དེ་ལུ་ཕྱི་ལུ་བྱེད།

༣༨. བཟའ་ཚང་ནང་མི་གཙོ་ཅན་གྱི་ མིང་ལྷམ་ལུ་ཡོད་པའི་ བཟའ་ཚང་ས་ཆ་དེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༢ ཅན་མའི་ དགོངས་དོན་ ༤༢ པ་དང་ ༤༤ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ བཟའ་ཚང་གི་ནང་མི་གཙོ་ལུ་ བདག་དབང་ཡོད། བཟའ་ཚང་ ས་ཆ་གང་རུང་ ཉོ་བཟོང་འཐབ་ནི་དང་ གཞུང་ཁམ་བཅུ་གཞི་ སྤྱོད་པར་བྱིན་ནི་ བརྗེ་སོང་འབད་ནི་ ཡོ་བྱུད་སྐྱུར་ནི་ གཞུང་འབུལ་ལྷན་ཚུ་དང་སྤྱུགས་པའི་ སྤྱོད་ལེན་གྱི་དོན་ལས་ བཟའ་ཚང་ནང་མི་ཚུ་ལས་ ཡིག་ཐོག་གི་གནང་བ་དགོ།

- 39 The land registered as “individual possession/*Rangwang*” in the thram as per Land Act 1979 under the head of family before compilation and introduction of Thram pursuant to this Act and rules shall belong to that individual person and register in his Thram. Such individual shall have the right to transact his land as provided in section 93 of the land act and *under section 37 of these rules.*
- 40 In case of *JOINT OWNERSHIP* land, the share of land of the co-owners shall be reflected in their individual thrams if the co-owners have lawfully executed the deed specifying the share of each co-owner in accordance with section 17(c)1 of the Land Act. If the share is not reflected in the thram, it shall be considered equal among the joint owners as per Section 88 of the Land Act and the share of co-owner shall be recorded in their individual thrams. The transactions such as sale/purchase, development, mortgage, gift, exchange, donation etc. under joint ownership can be made with the consent of co-owners only.
- 41 Community land shall be used only for social and religious purposes only and shall not be transacted in any form as provided under section 134 of the Land Act.

Interchangeability and use of land

- 42 In accordance with Section 89 of the Land Act a landowner may change the category of his land outside thromde, industrial and protected agricultural areas except Chhuzhing subject to the approval of local authority.
- 43 Change of Chhuzhing to residential land outside Thromde pursuant to section 92 of the land act shall be applied in accordance with *sections 314 to 323 of these rules.*
- 44 Conversion of Chhuzhing to other land category except residential outside existing Thromde, Industrial and protected agriculture areas shall be applied to Ministry of Agriculture in accordance with land conversion procedure under *sections 329 to 335 of these Rules.*

- 39. བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་བཅའ་ཡིག་འདི་རྒྱ་དང་འབྲིལ་ཏེ་ ལྷན་བཅོམ་སྤྱི་གཞི་འབད་ནི་དང་ རོ་སྤྱོད་འབད་ནི་འགོ་མ་བཅུག་པའི་
སྤྲོད་ལུ་ ས་ཡི་ཁྲིམས་ཡིག་ 1929 ཅན་དང་འབྲིལ་ཏེ་ བཟའ་ཚང་ནང་མི་གཙོ་ཅན་གྱི་མིང་ཐོ་ལུ་ རོ་རྒྱུང་གི་
བདག་དབང་/རང་དབང་གི་ས་ཆ་སྟེ་ ས་ལྷན་བཀོད་གྲུབ་ཡོད་མིའི་ཐད་ ས་ཆ་དེ་ལུ་ མི་ངོམ་དེའི་བདག་དབང་ཡོད་པ་དང་
ས་ལྷན་དེ་ཡང་ མི་ངོམ་དེའི་མིང་ཐོ་ལུ་བཀོད་དགོ། དེ་བཟུམ་མའི་མི་ངོམ་ལུ་ ཁོ་རའི་ས་ཆ་དེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་
དགོངས་དོན་ 43 པ་དང་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ 32 པ་དང་འབྲིལ་ཏེ་ སྤྱོད་ལེན་འབད་ཚོགས་པའི་
ཐོབ་དབང་ཡོད།
- 40. སྤྱི་རུབ་ས་ཆའི་ཐད་ལུ་ སྤྱི་རུབ་བདག་དབང་ཅན་ཚུ་གི་བར་ན་ རང་སོའི་ས་ཆའི་དུལ་བཀོ་ ཆེད་དུ་བཀོད་པའི་
ཁྲིམས་མཐུན་གན་རྒྱ་བཅོམ་སྤྱོད་པ་ཅིན་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ 12(ག) པ་དང་འབྲིལ་ཏེ་ སྤྱི་རུབ་
དུལ་བཀོ་ཚུ་བཀོད་དེ་ རོ་རྒྱུང་གི་མིང་ལྷན་བཀོད་དགོ། གལ་སྲིད་ དུལ་བཀོ་ཚུ་ ལྷན་བཀོད་དེ་མེད་པ་ཅིན་
ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ 44 པ་དང་འབྲིལ་ཏེ་ སྤྱི་རུབ་ཀྱི་བདག་དབང་ཡོད་མི་རང་སོའི་ལུ་ ས་ཆའི་དུལ་བཀོ་
འདྲ་མཉམ་ཐོབ་པའི་རྒྱལ་བཟུང་ཐོག་ སྤྱི་རུབ་བདག་དབང་ཡོད་མི་ཚུ་གི་ རང་སོའི་མིང་ལྷན་བཀོད་དགོ། སྤྱི་རུབ་
ས་ཆ་ཉོ་བཅོང་འབབ་ནི་དང་ གོང་འཕེལ་གཏང་ནི་ གཏང་འམ་བཅུག་ནི་ སྤོང་པར་བྱིན་ནི་ བརྗེ་སོར་འབད་ནི་
ཡོ་བྱང་སྤྱི་རུབ་ཉོ་ལ་སོགས་པ་དང་སྤྱི་གཞི་པའི་ ས་ཆའི་སྤྱོད་ལེན་ཚུ་ སྤྱི་རུབ་བདག་དབང་ཡོད་མི་གི་ མོས་མཐུན་ཐོག་ལས་
རྒྱུང་ཅིག་ ལག་ལེན་འབབ་ཚོགས།
- 41. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ 130 པ་ལྟར་དུ་ མི་དམངས་ས་ཆ་དེ་ མི་སྡེ་དང་ཚོས་དོན་ཉུག་རྒྱུང་ལུ་ ལག་ལེན་
འབབ་ནི་མ་གཏོགས་ སྤྱོད་ལེན་གང་ཡང་འབད་མི་ཚོགས།

ས་ཆའི་དབྱེ་བ་ལུ་ སུན་ཚུན་བསྐྱར་བཅོས་དང་སྤྱོད་ཐངས།

- 42. ས་གནས་དབང་འཛིན་གྱི་གནང་བ་འགོ་ལ་ཚེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ 46 པ་དང་འབྲིལ་ཏེ་ ས་འཛིན་བདག་
ཅིག་གིས་ ཁྲོམ་སྡེ་དང་ བཅོམ་གྱི་ སྤྱི་རྒྱུང་ཅན་གྱི་སོ་ནམས་ཁོངས་བཅས་ཀྱི་ཕྱི་ཁར་ རྒྱ་ཞིང་མེན་པའི་ས་ཆའི་དབྱེ་བ་ལུ་
བསྐྱར་བཅོས་གཏང་ཚོགས།
- 43. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ 42 པ་ལྟར་དུ་ ཁྲོམ་སྡེའི་ཕྱི་ཁར་ རྒྱ་ཞིང་ཅིག་ ཁྲིམས་ལུ་བསྐྱར་བཅོས་འབད་ནི་དེ་
བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ 370 པ་ལས་ 323 པ་རྒྱུན་དང་འབྲིལ་ཏེ་ ལག་ལེན་འབབ་དགོ།
- 44. དཡོད་ཁྲོམ་སྡེ་དང་ བཅོམ་གྱི་ སྤྱི་རྒྱུང་ཅན་གྱི་སོ་ནམས་ཁོངས་ཚུ་གི་ཕྱི་ཁར་ རྒྱ་ཞིང་ཅིག་ ཁྲིམས་མེན་པའི་ ས་ཆའི་
དབྱེ་བ་ལུ་ བསྐྱར་བཅོས་འབད་ནི་དེ་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ 326 པ་ལས་ 334 པ་རྒྱུན་དང་འབྲིལ་ཏེ་
སོ་ནམས་ལྟན་ལག་ལུ་ ལུ་བ་འབད་དགོ།

- 45 Land categories including buffer zone, Industrial and protected agriculture areas declared as thromde or de-regularized thromde to rural areas as per section 302 of the Land Act may be interchanged subject to the relevant laws that shall govern their use and management.

Certification on land categories

- 46 The registration of land categories for conversion in the Thram shall be based on certification by the following agencies.
- a) The Dzongkhag administration in consultation with Gup and agriculture extension officer shall certify the land categories for the agriculture land use.
 - b) The Gup shall certify the use of land for residential purpose in rural areas.
 - c) The land categories for industrial, commercial and recreational ventures on rural land shall be as per the *licenses issued* to operate such activities by Ministry of Economic Affairs.
 - d) The categories of land type within the Thromdes shall be in accordance with the permit issued by the Thromde as per the Thromde development plan.
 - e) The conversion of land types in the Thromde area shall be in accordance with section 122 of the Thromde Act, 2007.
 - f) The land category granted through Royal Kasho shall be as per the land type specified in the Royal Kasho.
 - g) *Certification may also occur through Government order issued by the Government under specific laws.*

Transfer of land among Government Institutions and Gerab Dratshang

- 47 Land registered in the name of Government Institutions including Gerab Dratshang may be transferred between or among one government agency to another.

༤. ཁྲོམ་སྡེ་སྡེ་གསལ་བསྐྱབས་འབད་ཡོད་མི་ བར་གནས་ས་ཆ་དང་སྐྱབས་པའི་ བཅོམ་དང་ སྤང་སྦྱོབ་ཅན་གྱི་སོ་ནམ་
 ས་ཁོངས་ ཡང་ན་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༣༠༢ པ་ལྟར་དུ་ ཁྲོམ་རྒྱུན་ལས་གོང་གཡུས་ས་ཁོངས་ལུ་
 གྲུ་ཡངས་བཏང་ཡོད་མི་ ས་ཆའི་དབྱེ་བ་ལུ་ ས་ཆ་ཉེར་སྦྱོང་དང་འཛིན་སྦྱོང་གི་ འབྲེལ་ཡོད་ཁྲིམས་ལུགས་ཚུ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་
 བསྐྱར་བཅོས་གཏང་ཚོགས།

ས་ཆའི་དབྱེ་བ་ཚུ་གི་ རི་སྦྱར།

༤. ཁྲོམ་ནང་ལུ་ ས་ཆའི་དབྱེ་བ་བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་དོན་ལས་ གཤམ་འཁོད་ལས་སྡེ་ཚུ་གིས་སྦྱོང་པའི་ བདེན་ལུངས་རི་སྦྱར་གྱི་
 གཞིར་བཞག་དགོ།

- ༡) སོ་ནམ་གྱི་དོན་ལུ་སྦྱོང་མི་ས་ཆའི་ཐད་ལུ་ ཆལོ་དང་ སོ་ནམ་རྒྱ་སྐྱེད་འགོ་དཔོན་དང་གོས་བསྐྱུན་ཐོག་ལས་
 རྫོང་ཁག་འཛིན་སྦྱོང་གིས་ བདེན་སྦྱོར་འབད་དགོ།
- ༢) གོང་གཡུས་ནང་གི་ སྤོད་གནས་ས་ཆ་ཚུ་ ཆལོ་གིས་བདེན་སྦྱོར་འབད་དགོ།
- ༣) གོང་གཡུས་ཀྱི་ས་ཆ་ནང་ བཅོམ་དང་ རྫོང་འབྲེལ་ སྦྱོང་འཆམ་ས་ཆ་ཚུ་གི་དབྱེ་བའི་ཐད་ལུ་ བསྐྱུན་རྒྱས་
 ལྟན་ཁག་གིས་ དེ་བརྩམ་མའི་ལས་དོན་ ལག་ལེན་གྱི་ཆེད་ལུ་སྦྱོང་པའི་ ལག་ཁྱེར་ཚུ་དང་འཁྲིལ་དགོ།
- ༤) ཁྲོམ་སྡེ་ནང་འཁོད་ཀྱི་ ས་ཆའི་དབྱེ་བ་ཚུ་གི་ཐད་ལུ་ ཁྲོམ་སྡེ་གོང་འཕེལ་འཆར་གཞི་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ཁྲོམ་སྡེ་གིས་
 སྦྱོང་པའི་ ཚོགས་ཐམ་དང་བསྐྱུན་དགོ།
- ༥) ཁྲོམ་སྡེའི་ས་ཁོངས་ནང་ ས་ཆའི་དབྱེ་བ་བསྐྱར་བཅོས་དེ་ ཁྲོམ་སྡེའི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༢ ཅན་མའི་
 དགོངས་དོན་ ༡༢༢ པ་དང་འཁྲིལ་དགོ།
- ༦) མངའ་བདག་རྒྱུལ་པའི་བཀའ་ཤོག་ཐོག་ལས་གནང་པའི་ ས་ཆའི་དབྱེ་བ་དེ་ བཀའ་ཤོག་ནང་ལུ་ ཆེད་དུ་
 བཀོད་པའི་ ས་ཆའི་དབྱེ་བ་དང་བསྐྱུན་དགོ།
- ༧) དམིགས་བསལ་ཁྲིམས་ལུགས་དང་འཁྲིལ་བའི་ གཞུང་གི་བཀའ་རྒྱའི་ཐོག་ལས་ཡང་ རི་སྦྱོར་འབད་ཚོགས།

གཞུང་གི་ལས་ཁང་དང་ དགོར་བ་གྲུ་ཚང་ཚུ་གི་བར་ན་ ས་ཆའི་མིང་ཐོ་སྦྱོར་མོང་།

༤. དགོར་བ་གྲུ་ཚང་དང་སྐྱབས་པའི་ གཞུང་གི་ལས་ཁང་གི་མིང་ཐོ་ལུ་ ཁྲོམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ ལས་ཁང་ཚུ་གི་བར་ན་ནང་
 ཡང་ན་ ལས་ཁང་གཅིག་ལས་ ལས་ཁང་གཞན་གཅིག་ལུ་ མིང་ཐོ་སྦྱོར་མོང་འབད་ཚོགས།

Right to trees on registered land

- 48 The trees, either grown naturally or planted, in a registered land shall belong to the landowner. The owner shall have exclusive right for self use of timber. However, felling and extraction of trees for domestic purpose shall be subject to permission from the local Forest authority with payment of royalty. If it entails transportation and commercial use it shall be subject to the Forest and Nature Conservation Act or other laws that govern.

Right to trees, its fruits and timber on boundary of registered land

- 49 The trees planted by a land owner on the boundary of his land shall belong to him and shall also own the fruits from such trees according to Sections 102 and 103 of the Land Act. However, fruits and timber from a naturally grown tree on the boundary shall be shared between the two land owners as per section 104 of the land act.
- 50 To resolve any conflicts among the adjoining landowners on the rights provided under Sections 102 to 104 of the Land Act, the Local Authority under Section 102 of the Land Act shall be the Gewog administration/thromde administration within which the land is situated.

Right to trees on Kidu, rehabilitation and substitute land

- 51 Any trees on the Government land or Government Reserved Forest Land during allotment of such land as kidu land, rehabilitation land and substitute land shall belong to the Government unless it is mentioned otherwise in the Kasho or allotment order as per section 105 Land Act.

ཡུལ་བཀོད་སྐབས་པའི་ས་ཆ་ནང་ཡོད་པའི་ ཤིང་གི་ཐོབ་དབང་

༤༤. ཡུལ་བཀོད་སྐབས་པའི་ས་ཆ་ནང་ རང་བཞིན་གྱིས་སྐྱེས་ཡོད་མི་ ཡང་ན་ འཇུགས་སྐྱོང་འབད་ཡོད་མི་ ཤིང་རིགས་ཀྱི་
 ཐོབ་དབང་དེ་ སའི་ཚེ་བདག་ལུ་ཡོད། སའི་ཚེ་བདག་དེ་ལུ་ ཤིང་དེ་ཚུ་ བེད་སྤྱོད་འབད་ཚོགས་པའི་ཐོབ་དབང་མིལ་བུ་ཡོད།
 ཨིན་རུང་ རྒྱུ་ནང་འཁོད་ཀྱི་དོན་ལས་ ཤིང་བརྟམ་ཞེ་དང་བཏོན་ཞེ་འཐད་ལུ་ སྤྱོད་ཁུལ་བཏབ་སྟེ་ ས་གནས་ཀྱི་
 རྒྱལ་ཚལ་དབང་འཛིན་ལས་ གནང་བ་ལེན་དགོ། གལ་སྲིད་ སྐྱེལ་འབྲེན་དང་ ཚོང་འབྲེལ་གྱི་དོན་ལས་ ལག་ལེན་
 འབབ་པ་ཅིན་ རྒྱལ་ཚལ་དང་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་ཉམས་བསྐྱུང་བཅའ་ཁྲིམས་ ཡང་ན་ འབྲེལ་ཡོད་ཁྲིམས་ལུགས་
 གཞན་ཚུ་དང་བསྟུན་དགོ།

ཡུལ་བཀོད་སྐབས་པའི་ས་ཆ་འདི་ ས་མཚམས་ཁར་ཡོད་པའི་ ཤིང་དང་དོག་མ་ ཤིང་ཆ་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་དབང་

༤༥. སའི་ཚེ་བདག་ཅིག་གིས་ ཁོ་རའི་ས་ཆའི་ས་མཚམས་ཁར་ འཇུགས་སྐྱོང་འབད་ཡོད་མི་ ཤིང་རིགས་ཀྱི་ཐོབ་དབང་དེ་
 སའི་ཚེ་བདག་ཁོ་རའི་ལུ་ཡོད་པ་དང་ དེ་བཟུམ་མའི་ཤིང་གི་དོག་མ་ཚུ་གི་ ཐོབ་དབང་ཡང་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་
 ༡༠༢ པ་དང་ ༡༠༣ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ སའི་ཚེ་བདག་ཁོ་རའི་ལུ་ཡོད། ཨིན་རུང་ ས་ཆའི་ས་མཚམས་ཁར་
 རང་བཞིན་གྱིས་སྐྱེས་པའི་ཤིང་ལས་ དོག་མ་དང་ཤི་ཆ་ཚུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༠༤ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་
 སའི་ཚེ་བདག་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ བགོ་བཤའ་བརྒྱབ་དགོ།
 ༤༦. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༠༢ པ་ལས་ ༡༠༤ པ་ཚུ་ནང་བཀོད་ཡོད་མི་ ཐོབ་དབང་གི་སྐོར་ལས་
 མཐའ་འཁོར་གྱི་སའི་ཚེ་བདག་ཚུ་གི་བར་ན་ ཚུད་ཉོགས་གང་རུང་ ཚུད་འགྲིགས་འབད་ནི་ལུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་
 དགོངས་དོན་ ༡༠༢ པ་དང་འབྲེལ་བའི་ ས་གནས་དབང་འཛིན་དེ་ ཚུད་ཉོགས་ཅན་གྱི་ས་ཆ་ཡོད་པའི་ རྒྱུ་འོག་
 བདག་སྐྱོང་/ཁྲོམ་སྟེ་བདག་སྐྱོང་གིས་འབད་དགོ།

སྤྱི་སྤྱུག་དང་ གཞིས་ཆགས་ ས་ཚབ་བཅས་ནང་ཡོད་པའི་ ཤིང་གི་ཐོབ་དབང་

༤༧. གཞུང་ས་ ཡང་ན་ གཞུང་གི་ཞུགས་ཚལ་སྤྱང་སྐྱོབ་ས་ཆ་ སྤྱི་སྤྱུག་དང་ གཞིས་ཆགས་ ཡང་ན་ ས་ཚབ་སྟེ་སྤྱོད་པའི་
 དུས་སྐབས་ནང་ དེ་བཟུམ་མའི་ས་ཆ་ནང་ལུ་ ཤིང་གི་རིགས་ཡོད་པ་ཅིན་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༠༥
 པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ བཀའ་ཤོག་ ཡང་ན་ ས་ཆ་གནང་མིའི་བཀའ་རྒྱ་ནང་ལུ་ གསལ་བཀོད་འབད་དེ་ཡོད་ན་མ་གཏོགས་
 དེ་མིན་ ཤིང་རིགས་ཚུ་ལུ་ གཞུང་གི་བདག་དབང་ཡོད།

- 52 The Department of Forest or the Thromde concerned shall be responsible to remove the trees from GRF land or Government land and enable the beneficiary to take possession of the land. The removal of trees shall be done within 60 days from the date of registration of the land in the Thram. Failing to remove such trees within the specified period shall be deemed to be the property of landowner.

Ownership of immovable properties on transacted land

- 53 Pursuant to Section 106 of the Land Act if the transaction deed does not specify the right to immovable property on the land transacted, the immovable properties shall belong to the new landowner and the previous landowner shall not have any claims over immovable properties on the land.

Right to omitted land

- 54 Any land holding, reflected in the old Thram but not in the new Thram shall be considered as omitted land and the thramholder shall be entitled to reinstatement of the land if the period of omission is within 5 years from the date of issue of the new thram. *If reinstatement is not effected within the specified period, the land shall be taken over by the Government.*

Exchange of registered land with Government Reserved Forests land

- 55 As provided under section 117 of the Land Act, the Government may consider exchange of rural registered land with the Government Reserved Forests land under the following conditions:
- a. Scattered land inside government reserved forests
 - b. Land vulnerable to erosions and landslides

42. ལེམན་ཐོབ་མི་གིས་ ས་ཆ་བདག་ཏུ་བཟུང་ནིའི་ལྷན་ཐབས་ལུ་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྲུང་སྐྱོབ་ས་ཆ་ ཡང་ན་ གཞུང་ས་
ནང་ལུ་ཡོད་པའི་ ཤིང་རིགས་ཚུ་བཏོན་ནིའི་འགན་ཁུར་དེ་ ནགས་ཚལ་ལས་ཁུངས་ ཡང་ན་ འབྲེལ་ཡོད་ཁྲོམ་སྡེ་གིས་
འབག་དགོ། ཤིང་ཚུ་བཏོན་ནི་དེ་ཡང་ ས་ཆ་མིང་ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ཆོས་གྲངས་ལས་ ཉེན་གྲངས་ 60 འི་ནང་འཁོད་
མཇུག་བསྟུན་གོ། གལ་སྲིད་ ཆེད་དུ་བཀོད་པའི་དུས་ལུ་ནང་ ཤིང་ཚུ་བཏོན་མ་ཚུགས་པ་ཅིན་ ཤིང་དེ་ཚུ་སའི་ཚེ་བདག་གི
རྒྱ་དངོས་སྡེ་བཙུན་གོ།

སྲོད་ལེན་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ནང་གི་ བསྐྱུལ་མེད་རྒྱ་དངོས་ཀྱི་བདག་དབང་།

43. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ 106 པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ས་ཆ་སྲོད་ལེན་གྱི་གན་ཡིག་ནང་ སྲོད་ལེན་གྲུབ་པའི་
ས་ཐོག་གི་བསྐྱུལ་མེད་རྒྱ་དངོས་སྐོར་ ཐོབ་དབང་ཆེད་དུ་བཀོད་དེ་མེད་པ་ཅིན་ བསྐྱུལ་མེད་རྒྱ་དངོས་ཚུ་ སའི་ཚེ་བདག་
གསར་པ་ལུ་ བདག་དབང་ཡོད་པ་དང་ སྲུག་གི་སའི་ཚེ་བདག་གིས་ བསྐྱུལ་མེད་རྒྱ་དངོས་དེ་ཚུ་ལུ་ ཐོབ་བཅོམ་གང་ཡང་
བཀོད་མི་ཚོགས།

འཛགས་ལུས་ས་ཆའི་ཐོབ་དབང་།

44. ཁྲམ་རྙིང་ནང་ཚུད་དེ་ཡོད་ཅུང་ ཁྲམ་གསར་ནང་མ་ཚུད་མེ་ ས་ཆ་གང་ཅུང་ འཛགས་ལུས་ས་ཆའི་གྲངས་སུ་བཙུན་ནི་དང་
ཁྲམ་གསར་སྲོད་པའི་ཆོས་གྲངས་ལས་ ལོ་ངོ་ལྷ་མ་འབྲིད་པའི་འཛགས་ལུས་ས་ཆ་དེ་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་
607 པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ མིང་ཁྲམ་ཅན་གྱི་ས་ཁྲམ་ནང་ བསྐྱུར་འཇུགས་འབད་ཚོགས་པའི་ཐོབ་ལམ་ཡོད། གལ་སྲིད་
འཛགས་ལུས་ས་ཆ་དེ་ ཆེད་དུ་བཀོད་པའི་དུས་ལུ་ནང་འཁོད་ ས་ཁྲམ་བསྐྱུར་འཇུགས་མ་འབད་བ་ཅིན་ ས་ཆ་དེ་
གཞུང་བཞེས་གཏང་དགོ།

ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྲུང་སྐྱོབ་ས་ཆ་དང་བརྩེ་སོང་།

45. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ 112 པ་ལྟར་དུ་ གཞུང་གི་འོས་འབབ་དང་བསྐྱུན་ཏེ་ མོང་གཡུས་ནང་ལུ་
ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ གཤམ་འཁོད་གནས་སྤངས་ཚུ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྲུང་སྐྱོབ་ས་ཆ་དང་
བརྩེ་སོང་འབད་ཚོགས།

- ༡. གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྲུང་སྐྱོབ་ས་ཁོངས་ནང་ལུ་ ས་ཆ་ཁ་གོར་ཏེ་ཡོད་མི།
- ༢. ས་རུད་དང་རྒྱ་རུད་གྱི་ ཉེན་ཁ་ཡོད་པའི་ས་ཆ།

- c. Secluded areas with crops exposed to damages by wild animals
- d. Land with gradient less than 35 degrees
- e. Land unsuitable for cultivator due to unfavorable agro-ecological or biophysical condition
- f. Densely forested areas of ecological significance
- g. Private registered land falling within protected areas like parks, sanctuaries and critical watershed areas
- h. Land within the biological corridor of protected areas

56 Any proposal on exchange of registered land with the GRF land shall be submitted to the Ministry of Agriculture in the format prescribed by the Ministry.

57 Exchange of land shall be:

- a) Within the areas outside thromde and in the same Dzongkhag
- b) Based on the valuation arrived at by the PAVA the acreage of land given in exchange shall be same as the registered land forfeited.
- c) The land provided as exchange shall be for the same land category as the land forfeited.
- d) Based on the working manual produced by the Ministry of Agriculture from time to time

The Department of Forest shall coordinate with the relevant agencies including Department of Agriculture to assess the proposal for exchange of land and submit the feasibility study to the Ministry.

The Ministry shall submit the proposed land exchange along with its view to the Land Commission.

Upon approval, the Commission Secretariat shall:

- a) Through the Dzongkhag Land Record Sector carry out the field survey and demarcate the land provided in exchange.
- b) Upon intimation from the Dzongkhag Land Record Sector register the land in exchange in the name of the land owner proposing exchange of land and delete the previously owned land from the thram.

- ག. ལོ་ཐོག་ལུ་ རི་དྲགས་སེམས་ཅན་གྱི་གཞི་དྲེན་ཡོད་མི་ གཞན་དང་འབྲེལ་ཆགས་མེད་པའི་སའོངས།
- ང. གཟར་ཉིང་ ཉེ་གི་རི་ ༣༥ འོག་རྒྱ་འབད་མི་སའོངས།
- ཅ. སོ་ནམ་གྱི་སྐྱེ་ལྷན་གནས་སྤངས་ ཡང་ན་ སྐྱེ་ལྷན་དངོས་ལམས་ མ་ལེགས་མི་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ སོ་ནམ་གྱི་ལུ་ལུ་ འོས་འབབ་མེད་པའི་སའོངས།
- ཆ. སྐྱེ་ལྷན་གནས་སྤངས་ལུ་ གལ་གནད་ཆེ་བའི་ བྱགས་ཚལ་སྤྱད་པའི་སའོངས།
- ཇ. གླིང་ག་དང་ རི་དྲགས་སྤྱང་སྐྱོབ་སའོངས་ གལ་གནད་ཅན་གྱི་ཚུ་འཛིན་སའོངས་ཚུ་ནང་ཚུད་མི་ ལྷན་བཀོད་ ལྷུ་བའི་སྐྱེར་གྱི་སའོངས།
- ཉ. སྤྱང་སྐྱོབ་སའོངས་ཀྱི་ སྐྱེ་ལྷན་བར་ལམ་ནང་འཁོད་གྱི་སའོངས།

༥༤. ལྷན་བཀོད་ལྷུ་བའི་སའོངས་ གཞུང་གི་བྱགས་ཚལ་སྤྱང་སྐྱོབ་སའོངས་དང་ བརྗེ་སོར་འབད་ནིའི་གྲོས་འཆར་གང་ཚུ་ ལྷན་ལག་གིས་ ཆེད་དུ་བཀོད་པའི་བཀོད་ཤོག་ཐོག་ལས་ སོ་ནམ་ལྷན་ལག་ལུ་སྤུལ་དགོ།

༥༥. སའོངས་བརྗེ་སོར་དེ་ཡང་།

- ༡) རྫོང་ལག་གཅིག་ནང་དང་ ལྷོ་སྤེའི་ཕྱི་ལའི་སའོངས་ནང་ལས་དགོ།
- ༢) རྒྱ་དངོས་བརྟག་ཞིབ་དང་ གནས་གོང་སྤྱི་གཞི་བཀོད་ལས་སྤེའི་གིས་བཏོན་པའི་ གནས་གོང་གུ་གཞིར་བཞག་ཐོག་ བརྗེ་སོར་གྱི་སའོངས་ཆེད་དེ་ ལྷན་བཀོད་ལྷུ་བའི་སའོངས་ གཞུང་བཞེས་འབད་མི་དང་འབྲེལ་མཉམ་སྦྲོད་དགོ།
- ༣) སའོངས་བརྗེ་སོར་སྤྱོད་མི་དེ་ གཞུང་བཞེས་བཏང་ཡོད་མི་སའོངས་ཆའི་དབྱེ་བ་དང་ གཅིག་མཚུངས་ཀྱི་དོན་ལུ་སྦྱོད་དགོ།
- ༤) སོ་ནམ་ལྷན་ལག་གིས་ ཏུས་རིམ་ཁར་བཟོ་འདོན་འབད་མི་ ལག་ལེན་ལག་དེབ་དང་འཕྲིལ།

བྱགས་ཚལ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ སོ་ནམ་ལྷན་ལག་དང་སྤྱགས་པའི་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྤེའི་ཚུ་དང་མཉམ་འབྲེལ་ཐོག་ སའོངས་བརྗེ་སོར་གྱི་ གྲོས་འཆར་དེ་ དབྱེ་ཞིབ་འབད་དེ་ འོས་འབབ་ཞིབ་འཇུག་ཅིག་ ལྷན་ལག་ལུ་སྤུལ་དགོ།

སའོངས་བརྗེ་སོར་གྱི་གྲོས་འཆར་དེ་ ལྷན་ལག་གིས་བསམ་འཆར་བཀོད་དེ་ སའོངས་ལྷན་ཚོགས་ལུ་སྤུལ་དགོ།

གནད་བསྐྱབ་པའི་ལུ་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས།

- ༡) རྫོང་ལག་སའོངས་ལས་ཚན་བརྒྱུད་དེ་ བརྗེ་སོར་སྤེའི་སྤྱོད་ལྷུ་བའི་སའོངས་འཇུག་ཏེ་ སའོངས་ཚལ་ཚུ་བཀོད་དགོ།
- ༢) རྫོང་ལག་སའོངས་ལས་ཚན་ལས་ བརྗེ་སོར་ཐོབ་པའི་ལུ་ལུ་ བརྗེ་སོར་ལུ་སྤྱོད་པའི་སའོངས་དེ་ སའོངས་བརྗེ་སོར་གྱི་ལྷུ་བའི་ འབད་མི་ སའོངས་བདག་གི་མིང་ཐོ་ལུ་ སའོངས་བཀོད་དེ་ ལྷན་གོང་ལུ་བདག་དབང་ཡོད་མི་སའོངས་དེ་ ལྷན་ནང་ལས་ བཏོག་དགོ།

- c) Cause the Dzongkhag and Gewog to update the thram records at the respective offices accordingly.
- d) Intimate the Ministry of Agriculture to take over the forfeited land as GRF land.

Access to registered land

- 58 Any authorized person for the purpose of cadastral survey and public utility works shall be allowed access into registered land in accordance with sections 119 to 122 of the Land Act.
- 59 To obtain access the Government agency shall through the Thromde, Gewog or Dzongkhag Administration concerned serve a notice seeking access in writing to the landowner or any person in custody of such land.
- 60 The notice shall specify the period for which access is being sought.
- 61 The landowners shall allow the authorized person to enter their land and landed property based on the notice served in accordance with Section 120 of this Land Act.
- 62 The Commission Secretariat or any other Government agency serving the notice may require the landowner or any person from whom the entry is being sought to be present to facilitate the survey and public utility related works.
- 63 If and when necessary to do so, the authorized person, shall have the authority to erect mapping stakes, dig ground, divert water bodies temporarily, sink bores, cut and trim branches of trees, and remove or do away with obstacles taking into consideration that such action shall cause the least amount of damage to the land. Where appropriate, the areas thus altered shall be restored to their original status.
- 64 The landowners shall ensure to facilitate the conduct of survey, cadastral works and public utility works on their registered land with minimum obstruction or inconvenience to the authorized person.

- ག) རྫོང་ཁག་དང་ཆེད་འོག་གིས་ རང་སོའི་ཡིག་ཚང་ནང་ཡོད་པའི་ བློ་བྱི་ཡིག་ཚུ་ ཏུ་ས་མཐུན་བཟོ་བཅུག་དགོ།
- ང) སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་ལུ་ གཞུང་བཞེས་བཏང་ཡོད་མི་ས་ཆ་དེ་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྲུང་སྐྱོབ་སུམ་སྡེ་ ཕྱི་ས་ལེན་དགོ་པའི་ བརྗོད་འཕྲོད་དགོ།

བློ་བྱི་བྱུང་པའི་ས་ཆ་ནང་ལུ་འཇུག་ཞུགས་ཀྱི་ལཱ་གཞི་

- ༤༤. དབང་ཆ་སྲོད་དེ་ཡོད་མི་ངོམ་གང་རུང་ལུ་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ས་འཇུག་དང་ མི་དམངས་མཁོ་བྱུང་གི་ ལས་དོན་ཚུ་གི་དོན་ལུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༡༩ པ་ལས་ ༡༢༢ པ་ཚུན་དང་འབྲེལ་ཏེ་ བློ་བྱི་བྱུང་པའི་ས་ཆ་ནང་ལུ་ འཇུག་ཞུགས་ཀྱི་གནང་བ་སྲོད་དགོ།
- ༤༥. འཇུག་ཞུགས་ཀྱི་གནང་བའི་དོན་ལས་ གཞུང་གི་ལས་སྡེ་གིས་ བློ་བྱི་བྱུང་པའི་ ཆེད་འོག་ ཡང་ན་ འབྲེལ་ཡོད་རྫོང་ཁག་ འཛིན་སྲོད་བརྗོད་དེ་ སའི་ཚུ་བདག་ ཡང་ན་ ས་ཆ་བདག་འཛིན་འབྲེལ་མི་ མི་ངོམ་གང་རུང་ལུ་ འཇུག་ཞུགས་ཀྱི་ གནང་སྲོད་དགོ་པའི་བརྗོད་བསྐྱེད་ ཡིག་ཐོག་ལས་འབད་དགོ།
- ༥༠. བརྗོད་བསྐྱེད་དེ་ནང་ འཇུག་ཞུགས་ཀྱི་གནང་བ་དགོ་པའི་ཏུ་ས་ཚུ་ད་ གསལ་བཏོན་འབད་དགོ།
- ༥༡. སའི་ཚུ་བདག་ཚུ་གིས་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༢༠ པ་དང་འབྲེལ་བའི་བརྗོད་བསྐྱེད་ལུ་ གཞིར་བཞག་སྟེ་ དབང་ཆ་སྲོད་ཡོད་མི་ མི་ངོམ་དེ་ལུ་ ཁོང་གི་ས་ཆ་དང་ ས་ཆའི་རྒྱ་དངོས་ཚུ་ནང་ འཇུག་ཞུགས་ཀྱི་གནང་བ་སྲོད་དགོ།
- ༥༢. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ ཡང་ན་ བརྗོད་བསྐྱེད་མི་ གཞུང་གི་ལས་སྡེ་གཞན་གང་རུང་གིས་ ས་འཇུག་དང་ མི་དམངས་མཁོ་བྱུང་དང་འབྲེལ་བའི་ ལས་དོན་ཚུ་གི་ལྷན་ཐབས་ལུ་ འཇུག་ཞུགས་ཀྱི་གནང་བ་སྲོད་མི་ སའི་ཚུ་བདག་ ཡང་ན་ མི་ངོམ་གང་རུང་དེ་ ས་གནས་ནང་རོ་འབྱོར་འབད་དགོ་པའི་ དགོས་མཁོ་བཏོན་ཚོགས།
- ༥༣. དགོས་མཁོ་ཡོད་པའི་ཏུ་ས་ཚུ་ནང་ དབང་ཆ་སྲོད་ཡོད་མི་ མི་ངོམ་དེ་ལུ་ ས་ཆ་ལུ་གཞོན་པ་གང་ཉུང་གི་སློབ་ལས་ ས་ཁྲིམས་འཛིན་མི་ཚོ་གཞུང་བཅུག་ནི་ ས་བཞོན་ནི་ གནས་སྐབས་ཀྱི་དོན་ལུ་ ཚུལ་བསྐྱེད་ནི་ བྱུག་དོང་བཏོན་ནི་ ཤིང་གི་ཞལ་ལག་བཏོན་ནི་ ཐོགས་ར་སེལ་ནི་ ཡང་ན་ ཐོགས་ར་མེད་པ་བཟོ་ནི་ཚུ་ འབད་ཚོགས་པའི་དབང་ཆ་ཡོད་། འོས་འབབ་ཡོད་ཚེ་ དེ་བཟུམ་མའི་བསྐྱེད་བཏོན་འབད་མི་ས་ཁོངས་ཚུ་ སྤར་ལོག་ སྤར་ལུ་ལུ་བསྐྱེད་བཟོ་འབད་དགོ།
- ༥༤. སའི་ཚུ་བདག་ཚུ་གིས་ དབང་ཆ་སྲོད་ཡོད་མི་ མི་ངོམ་ལུ་ བཀག་ཆ་ ཡང་ན་ བྱ་སྐབས་མ་བདེ་བའི་གནང་དོན་ གང་ཉུང་གི་སློབ་ལས་ ཁོང་གི་བློ་བྱི་བྱུང་པའི་ས་ཆ་ནང་ལུ་ ས་འཇུག་དང་ གཏུ་ལུ་ལུ་གི་ལུ་ མི་དམངས་ མཁོ་བྱུང་གི་ལུ་ ལྷན་ཐབས་དེས་གཏན་འབད་དགོ།

- 65 The Commission Secretariat or any agency of the Government concerned shall require the landowners of adjacent plots or their authorized representatives to be present and to facilitate the conduct of survey and the public utility works when necessary.
- 66 Depending on the necessity the landowners' presence shall be ensured by way of obtaining signature in a register which shall be maintained by concerned official conducting the work.

Mineral resources on registered land

- 67 Any mineral resources found in any registered land shall belong to the State and shall be governed by the prevailing Mines and Minerals Management Act or any other law that shall govern their use and management.
- 68 If the mineral resources are extracted and the process of extraction lessens or deteriorates the land utility, the Government shall acquire the land and provide compensation as provided in the Land Act 2007.

- ༤༥. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ ཡང་ན་ འབྲེལ་ཡོད་གཞུང་གི་ལས་སྡེ་གང་རུང་གིས་ ཟུར་འབྲེལ་ས་ཆའི་ཚོ་བདག་ ཡང་ན་ ཁོང་གིས་དབང་ཆ་སྤོང་ཡོད་མི་ངོ་ཚབ་ཚུ་ལུ་ ས་འཇུག་དང་ མི་དམངས་མཁོ་བྱུང་གི་ལཱ་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་སར་ དགོས་དོན་དང་བསྟུན་ཏེ་ རོ་འབྱུང་དང་ ལྷན་ཐབས་འབད་དགོ་པའི་ དགོས་མཁོ་བཀོད་ཚོགས།
- ༤༦. དགོས་མཁོ་དང་བསྟུན་ སའི་ཚོ་བདག་གི་རོ་འབྱུང་དེ་ ཐོ་དེབ་ཅིག་ནང་མིང་རྟགས་ལེན་ཏེ་ རེས་གཞན་བཟོ་དགོ་པ་དང་ ཐོ་དེབ་དེ་ཡང་ ལས་དོན་ལག་ལེན་འཐབ་མི་ འབྲེལ་ཡོད་འགོ་དཔོན་གྱིས་ རྒྱུན་སྦྲོད་འཐབ་དགོ།

ཁྲུང་བོད་རྒྱལ་པའི་ས་ཆ་ནང་གི་ གཏེར་རྒྱུ་ཐོན་ལུང་སྤེལ་

- ༤༧. ཁྲུང་བོད་རྒྱལ་པའི་ ས་ཆ་གང་རུང་ནང་ལས་ཐོན་པའི་ གཏེར་རྒྱུ་གང་རུང་ལུ་ གཞུང་གི་བདག་དབང་ཡོད། དེ་ཡང་ ཆ་གནས་ཅན་གྱི་ གཏེར་ཁ་དང་གཏེར་རྒྱུ་འཛིན་སྐྱོང་བཅའ་ཁྲིམས་ ཡང་ན་ གཏེར་རྒྱུ་ལག་ལེན་དང་འཛིན་སྐྱོང་གི་ ཁྲིམས་ལུགས་གནན་གང་རུང་གིས་ སྦྱོང་བཞག་འཐབ་དགོ།
- ༤༨. གལ་སྲིད་ གཏེར་རྒྱུ་ཐོན་ལུང་སྤེལ་ཚུ་ བཅག་བཏོན་འབད་ནི་དང་ བཅག་བཏོན་ལཱ་དེ་གིས་ ས་ཆའི་བཀོད་སྤྱོད་མར་ཕབ་ ཡང་ན་ ཉམས་སོ་པ་ཅིན་ ས་ཆ་དེ་གཞུང་གིས་ མཁོ་སྐྱབ་གནང་སྟེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༧ ཅན་མའི་ དགོངས་དོན་དང་འབྲེལ་ཏེ་ རྒྱུ་འབྲས་ཚུ་སྤོང་དགོ།

CHAPTER 5

REGISTRATION OF LAND IN CHHAZHAG SATHRAM

- 69 As provided in the Land Act the Secretariat shall carry out registration under the following broad ownership types:
- a) Crown property land
 - b) Individual person.
 - c) Family land.
 - d) Joint ownership land.
 - e) Corporations specifying if Government or private.
 - f) Religious institutions
 - g) Civil Society Organizations
 - h) Government institutions
 - i) Gerab Dratshang
 - j) Community for social and religious purposes.

Land of Individual, family and joint ownership

- 70 Registration of land of individual person, joint owners and family land shall be done with the incorporation of a unique household number provided by the Department of Civil Registration and Census (DCRC) of the Government. One or more persons belonging to the same family shall have the same unique household number.
- 71 The ceiling of land owned by an individual person, family or joint ownership shall be determined by the total area of land under one unique house hold number.

ལེའུ་ ༥ པ།

ཕྱག་བཞག་ས་ཁྲམ་ནང་ས་ཆ་ཁྲམ་བཀོད་བྲངས།

༤༩. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ནང་ལུ་ དགོངས་དོན་བཀོད་ཡོད་མི་ལྟར་དུ་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ས་ཁྲམ་བཀོད་ནི་ཚུ་ ལྷན་ཆེ་བའི་གཤམ་འཁོད་
བདག་དབང་གི་དབྱེ་བ་དང་འཕྲིལ་ཏེ་འབད་དགོ།
- ༡༧) རྒྱལ་བརྒྱུད་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྒྱ་དངོས་ས་ཆ།
 - ༡༨) མི་དོམ་རང་རྒྱུད་གི་ས་ཆ།
 - ༡༩) བཟའ་ཚང་ས་ཆ།
 - ༢༠) སྤྱི་རུབ་བདག་དབང་གི་ས་ཆ།
 - ༢༡) གཞུང་སྐྱེར་དབྱེ་བ་ལྱེ་བའི་ ལས་འཛིན་གྱི་ས་ཆ།
 - ༢༢) ཚོས་ཕྱོགས་གཙུག་སྤེའི་ས་ཆ།
 - ༢༣) ཞི་བའི་མི་སྤེ་ཚོགས་པའི་ས་ཆ།
 - ༢༤) གཞུང་གི་ལས་ཁང་ས་ཆ།
 - ༢༥) དགེ་རབ་ལྷན་ཚང་གི་ས་ཆ།
 - ༢༦) མི་སྤེ་དང་ཚོས་དོན་ལུ་ མི་དམངས་ཀྱི་ས་ཆ།

རྒྱུབ་དང་བཟའ་ཚང་སྤྱི་རུབ་བདག་དབང་གི་ས་ཆའི་རིགས།

- ༢༠. མི་དོམ་རང་རྒྱུད་དང་ སྤྱི་རུབ་ཀྱི་བདག་དབང་ བཟའ་ཚང་གི་ས་ཆ་ཚུ་ གཞུང་གི་ཞི་བའི་མི་ཕྱིས་དང་ ཐོད་བལ་ལས་ཁུངས་
ཀྱིས་སྤོད་པའི་ ལྷན་ཚོས་ཚན་གྱི་བཟའ་ཚང་ཨང་རྟགས་བཀོད་ཐོག་ལས་ མིང་ཁྲམ་བཀོད་དགོ། བཟའ་ཚང་གཅིག་གི་
མི་དོམ་གཅིག་དང་ ཡང་ན་ གཅིག་ལས་ལྷག་པའི་མི་དོམ་ཚུ་ལུ་ ལྷན་ཚོས་ཚན་གྱི་བཟའ་ཚང་ཨང་རྟགས་ གཅིག་མཚུངས་
དགོ།
- ༢༡. མི་དོམ་རང་རྒྱུད་དང་ བཟའ་ཚང་ ཡང་ན་ སྤྱི་རུབ་ཀྱི་བདག་དབང་ཡོད་པའི་ ས་ཆའི་མཐོ་ཚད་དེ་ ལྷན་ཚོས་ཚན་གྱི་
བཟའ་ཚང་ཨང་རྟགས་གཅིག་གི་ ས་ཆའི་རྒྱ་ཚད་བསྐོས་གྲུ་ལས་ གཏན་འཁེལ་འབད་དགོ།

Moving out of family/new unique household number

- 72 If a person desires to establish a separate unique household number he may apply to the Secretariat through the respective Dzongkhag/Thromde.
- 73 The Secretariat shall, if the information submitted is consistent with the requirements under this Act and Rules, forward the application to the DCRC requesting to confirm the status of his census from the existing family and to issue a unique household number if it has been already separated.
- 74 Upon issuance of the unique household number, all land including his share from family land shall be transferred in his name under the unique household number to which he has moved.

Contents of Thram

- 75 Except for boundary coordinates which shall be incorporated only after new cadastral survey, the contents of thram during registration shall be in accordance with the section 17 of the Land Act and Section 15 of these Rules.
- 76 The registration of land owned by a person in the thram in a particular Gewog and Dzongkhag/Thromde shall be initiated in the same jurisdiction.

Land of Corporations

- 77 The land for Corporations shall be registered in the name of corporation established under the company's act of the Kingdom of Bhutan and any corporate entity under specific laws.
- 78 The record in Thram shall indicate if the corporation is private or Government.

བཟའ་ཚང་/བྱང་ཚུལ་ཙན་གྱི་བཟའ་ཚང་ཨང་རྟགས་ལས་སྦྱར་ཐོན།

- ༡༢. གཤམ་སྲིད་ མི་ངོམ་ཅིག་གིས་ བྱང་ཚུལ་ཙན་གྱི་བཟའ་ཚང་ཨང་རྟགས་ སོ་སོར་གཞི་བཅུག་འབད་ནིའི་འདོད་པ་
ཡོད་པ་ཅེན་ རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་བརྒྱུད་དེ་ ལྷན་ཚུགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ ལུ་བ་འབད་དགོ།
- ༡༣. བད་དོན་ལུ་མི་ཚུ་ བཟའ་ཁྲིམས་དང་ བཟའ་ཡིག་འདི་གི་དགོས་མཁོ་ཚུ་དང་ ཚུལ་མཐུན་ཡོད་པ་ཅེན་ ལུ་ཡིག་དེ་
ལྷན་ཚུགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ཞི་བའི་མི་ཚུས་དང་ཐོ་དེ་བ་ལས་ཁྲུངས་ལུ་ དེ་ཡོད་བཟའ་ཚང་ལས་ མི་ངོམ་དེའི་མི་ཚུས་
གཏན་འཁེལ་བཟོ་ནི་དང་ གཤམ་སྲིད་ཁོ་གི་མི་ཚུས་དེ་ སོ་སོར་བཀོད་དེ་ཡོད་པ་ཅེན་ མི་ངོམ་དེ་ལུ་ བྱང་ཚུལ་ཙན་གྱི་
བཟའ་ཚང་ཨང་རྟགས་ཅིག་ རྫོད་དགོ་པའི་ལུ་བ་འབད་དགོ།
- ༡༤. བྱང་ཚུལ་ཙན་གྱི་བཟའ་ཚང་ཨང་རྟགས་སྲོད་པའི་ལུ་བ་ལུ་ བཟའ་ཚང་ལས་ཐོབ་པའི་ ལྷལ་བཤོའི་ས་ཆ་དང་སྤྲུགས་ཏེ་
མི་ངོམ་དེའི་ས་ཆ་གར་ ཁོར་སྲོ་བཤུད་འབད་མི་ བྱང་ཚུལ་ཙན་གྱི་བཟའ་ཚང་ཨང་རྟགས་འོག་ལུ་ ཁོར་འེ་མིང་ཐོ་ལུ་
ས་ཁྲམ་སྲོ་སོར་འབད་དགོ།

ཁྲམ་གྱི་ནང་དོན།

- ༡༥. ས་ཆའི་ཆ་ཚད་གྱི་ ས་འཇལ་གསར་པ་ ལག་ལེན་འཐབ་པའི་ལུ་བ་ལུ་རྒྱུང་མ་ཅིག་ བཀལ་ནི་ཨིན་མི་ ས་མཚམས་གྱི་
ཨང་རྟགས་ཚུ་མ་བཟེ་བར་ ས་ཁྲམ་བཀོད་པའི་དུས་ཚོད་ཁར་ ཁྲམ་གྱི་ནང་དོན་ཚུ་ ས་ཡི་བཟའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༢
པ་དང་ བཟའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ ༡༥ པ་དང་ཚུལ་མཐུན་བཀོད་དགོ།
- ༡༦. དམིགས་བསལ་གྱི་ཚེད་འོག་དང་ རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་ཅིག་ནང་ཡོད་པའི་ མི་ངོམ་ཅིག་གི་བདག་དབང་ཐོག་གིས་ཆ་
ས་ཁྲམ་བཀོད་ནི་དེ་ ལུ་ཁོངས་དེ་ནང་ལས་ར་ འགོ་བཅུག་དགོ།

ལས་འཛིན་ཚུ་གི་ས་ཆ།

- ༡༧. ལས་འཛིན་ཚུ་གི་ས་ཆ་ ས་ཁྲམ་བཀོད་ནི་དེ་ འབྲུག་གི་ཚོང་སྡེའི་བཟའ་ཁྲིམས་འོག་ལུ་ གཞི་བཅུགས་འབད་ཡོད་མི་
ལས་འཛིན་དང་ དམིགས་བསལ་གྱི་ཁྲིམས་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་ ལས་འཛིན་ཙན་གྱི་འདུས་ཚུགས་གང་རུང་གི་
མིང་ཐོ་ལུ་བཀོད་དགོ།
- ༡༨. ཁྲམ་ཡིག་ནང་ལུ་ ལས་འཛིན་དེ་ གཞུང་གི་ལས་འཛིན་ ཡང་ན་ སྤེར་གྱི་ལས་འཛིན་ཨིན་ན་ གསལ་སྟོན་འབད་དགོ།

- 79 If private corporation land other than those registered as industrial land shall be subject to land ceiling.
- 80 Land in the name of different private corporations shall be identified by an identification number recorded in the Thram. The identification number shall be same for that particular corporation irrespective of the location of land in the country and shall be used for the purpose of monitoring ceiling.

Land of Civil Society organizations

- 81 Pursuant to section 77 of the Land Act, registration of land of civil society organizations shall be done upon production of a copy of the document evidencing the registration of the particular civil society in accordance with the requirements of the Civil Society Organization Act.
- 82 Land in the name of different civil society organizations shall be registered with unique identification number in the Thram which will be same for that particular organization irrespective of the location of land in the country and shall be used for determining ceiling.

Land of religious Institutions

- 83 As per Section 76 of the Land Act, the registration of land for religious institutions shall be only in the name of the traditional lineage or reincarnate and not in the name of any individual.
- 84 Land in the name of different religious institutions shall be identified by identification numbers recorded in the Thram and shall be same for that particular Institution irrespective of the location of land in the country. This number shall be the basis for monitoring ceiling.

Land of Govt. Institutions and Gerab Dratshang

- 85 Pursuant to Section 79 of the Land Act, the land belonging to Government institutions and Gerab Dratshang shall be registered in the Thram in the name of respective user establishments of the Government institutions or Gerab Dratshang and not in the name of any individual person.

- ༡༩. གཤམ་སྲིད་ ལས་འཛིན་དེ་ སློར་གྱི་ལས་འཛིན་འབད་བཅིན་ ལྷན་འབྲེན་བཟོ་གཏོག་ཡོད་མི་དེ་ མ་བརྟེ་བར་ ལས་འཛིན་གྱི་ས་ཆ་གཞན་གྱི་རིགས་ ས་ཆའི་མཐོ་ཚད་དང་འབྲེལ་དགོ།
- ༢༠. སློར་གྱི་ལས་འཛིན་མ་འདྲམ་ཚུ་གི་ མིང་ཐོ་ལུ་ཡོད་པའི་ས་ཆ་ཚུ་ལུ་ རྩོམ་འཛིན་ཨང་རྟགས་ཅེ་ ལྷན་འབྲེན་བཟོ་གཏོག་དེ་ དམིགས་བསལ་གྱི་ལས་འཛིན་ཅིག་གི་ ས་ཆའི་ཆགས་གནས་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་གི་ས་གནས་ གཏེ་ཨིན་ཅུང་ རྩོམ་འཛིན་ཨང་རྟགས་གཅིག་མཚུངས་བཟོ་གཏོག་དེ་ ས་ཆའི་མཐོ་ཚད་ བཟུ་ཞིབ་གྱི་དོན་ལས་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ།

ཞིབ་འཇུག་ཚུགས་པ་ཚུ་གི་ས་ཆ།

- ༢༡. ཞིབ་འཇུག་ཚུགས་པའི་ས་ཆ་ མིང་ལྷན་བཟོ་གཏོག་ཞི་དེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༢ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ དམིགས་བསལ་གྱི་ ཞིབ་འཇུག་ཚུགས་པ་དེ་ ཞིབ་འཇུག་ཚུགས་པའི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་ དགོས་མཁོ་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཐོ་བཟོ་གཏོག་འབད་ཡོད་པའི་ བདེན་སྲོལ་ཡིག་ཆའི་འདྲ་བཤུས་ ལྷོན་ཞི་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་ཏེ་འབད་དགོ།
- ༢༢. ཞིབ་འཇུག་ཚུགས་པ་མ་འདྲམ་ཚུ་གི་ མིང་ཐོ་ལུ་ཡོད་པའི་ས་ཆ་ཚུ་ རྒྱ་ཆོས་ཅན་གྱི་རྩོམ་འཛིན་ཨང་རྟགས་དང་སྐྱགས་ཏེ་ ས་ལྷན་བཟོ་གཏོག་དེ་ དམིགས་བསལ་གྱི་ཞིབ་འཇུག་ཚུགས་པ་དེ་གི་ ས་ཆའི་ཆགས་གནས་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་གི་ས་གནས་ གཏེ་ཨིན་ཅུང་ རྩོམ་འཛིན་ཨང་རྟགས་གཅིག་མཚུངས་བཟོ་གཏོག་དེ་ ས་ཆའི་མཐོ་ཚད་ བཟུ་ཞིབ་གྱི་དོན་ལས་ ལག་ལེན་ འཐབ་དགོ།

ཚོས་ཕྱོགས་གཙུག་སྡེའི་ས་ཆ།

- ༢༣. ཚོས་ཕྱོགས་གཙུག་སྡེ་ཚུ་གི་ས་ཆ་ མཚན་ལྷན་བཟོ་གཏོག་ཞི་དེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༤ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ སྤར་སྲོལ་རིགས་བརྒྱུད་ ཡང་ན་ སྤུལ་སྤྱིའི་མཚན་ཐོ་ལུ་མ་གཏོགས་ མི་ངོམ་གང་ཅུང་གི་ མིང་ཐོ་ལུ་བཟོ་གཏོག་མི་ཚོགས།
- ༢༤. ཚོས་ཕྱོགས་གཙུག་སྡེ་མ་འདྲམ་ཚུ་གི་ མཚན་ཐོ་ལུ་ཡོད་པའི་ས་ཆ་ཚུ་ རྒྱ་ཆོས་ཅན་གྱི་རྩོམ་འཛིན་ཨང་རྟགས་དང་ སྐྱགས་ཏེ་ ས་ལྷན་བཟོ་གཏོག་དེ་ དམིགས་བསལ་གྱི་ཚོས་ཕྱོགས་གཙུག་སྡེ་དེ་གི་ ས་ཆའི་ཆགས་གནས་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་གི་ ས་གནས་ གཏེ་ཨིན་ཅུང་ རྩོམ་འཛིན་ཨང་རྟགས་གཅིག་མཚུངས་བཟོ་གཏོག་དེ་ ས་ཆའི་མཐོ་ཚད་ བཟུ་ཞིབ་གྱི་དོན་ལས་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ།

གཞུང་གི་ལས་ཁང་དང་ དགོ་རབས་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ས་ཆ།

- ༢༥. གཞུང་གི་ལས་ཁང་དང་ དགོ་རབས་ལྷན་ཚོགས་ལུ་ བདག་དབང་ཡོད་པའི་ས་ཆ་ཚུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༩ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཞུང་གི་ལས་ཁང་གི་ ལག་ལེན་ཅན་གྱི་གཞིས་བཙུགས་རང་སོའི་ མིང་ཐོ་ལུ་དང་ ཡང་ན་ དགོ་རབས་ ལྷན་ཚོགས་ ལག་ལེན་ཅན་གྱི་གཞིས་བཙུགས་རང་སོའི་ མཚན་ཐོ་ལུ་ལྷན་བཟོ་གཏོག་ཞི་མ་གཏོགས་ མི་ངོམ་གང་ཅུང་གི་ མིང་ཐོ་ལུ་ ལྷན་བཟོ་གཏོག་མི་ཚོགས།

Registration of land for Minor

- 86 Notwithstanding Section 83 of the Land Act, land shall be registered in the name of a minor below 18 years of age if the deceased thram holder does not have any surviving adult member in accordance with section 84 of the Land Act and if:
- a. Thromde/Gup authenticates and recommends registration.
 - b. Thromde/Gup identifies a legal guardian as a custodian for the minor.

ལོན་མ་ལོན་མིའི་མིང་ཐོ་ལུ་ ས་ཁྲམ་བཀོད་ཐངས།

༤༦. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༤༩ པ་དེ་ ཀ་དེ་སླེ་ཨིན་རུང་ ས་ཁྲམ་འཆང་མི་ཚོ་འདས་ལུ་ ལོན་མ་ལོན་པའི་མིང་མ་
གཡང་མེད་པ་ཅིན་ གཤམ་འཁོད་དང་རྒྱལ་མཐུན་ཡོད་ཚེ་ ས་ཁྲམ་དེ་ རླུང་ལོ་ ༡༥ མ་ལང་མིའི་མིང་ཐོ་ལུ་
ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༤༩ པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་བཀོད་དགོ།

ཀ། འྲོམ་སླེ་/ཆཔོ་གིས་ བདེན་སྒྲིབ་འབད་དེ་ ས་ཁྲམ་བཀོད་ནི་ལུ་ རྒྱབ་བསྐྱོན་བདེན་སྒྲིབ་འབད་ཡོད་པ།

ཁ། འྲོམ་སླེ་/ཆཔོ་གིས་ ལོན་མ་ལོན་མིའི་ བདག་བསྐྱུང་གི་དོན་ལུ་ ཁྲིམས་མཐུན་བདག་འཛིན་པ་ཅིག་
ངོས་འཛིན་འབད་ཡོད་པ།

Chapter 6

PROCEDURE ON LAND CONVEYANCES AND REQUIREMENTS

Procedure in cases of sale/purchase, exchange, gift, donation and inheritance of registered land within and outside Thromde

- 87 Pursuant to Section 159 to 164 of the Land Act, land transactions in case of sale/purchase, exchange, gift, donation and inheritance of registered land in Thromde and rural area shall be as per the procedure prescribed hereunder.
- 88 The parties entering into land transaction shall submit a transaction deed and the application for change of ownership in the format prescribed **under Annex LT-FORM(1)** to the Gewog/Thromde. If another person is authorized to transact pursuant to Section 97 of the Land Act, he shall also submit the statement of authorization prescribed under **Annexure LT Form(4)**.

The following documents shall be mandatory and it shall be annexed with the application:

- a) Transaction deed.
- b) No objection certificate from;
 - i. The members of the family in case of family land.
 - ii. The co-owners in case of joint ownership land
- c) Land holding declaration of the beneficiary/buyer as prescribed under **Annexure LT Form (5)** and the census form prescribed under **Annexure LT Form (6)**.
- d) Photocopies of I.D cards of the parties involved in the transaction.
- e) *Tax clearance*

ལེན ༤ པ།

ས་ཆ་སྤོང་ལེན་དང་ དཔོན་མཁོ་ཚུ་གི་བྱ་སྤོང་འཛིན་པ།

ཁོ་མ་སྤོང་ཕྱི་ཁར་ཡོད་པའི་ ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ ཉེ་བཅོང་དང་ བརྗེ་སོར་ སྤོང་པར་བྱེན་ནི་ ཡོ་བྱུད་སྐྱུར་ནི་ ལྷལ་བཤོ་སྤོང་ནི་བཅས་ཀྱི་
བྱ་སྤོང་འཛིན་པ།

- ༤༢. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༥༩ པ་ལས་ ༡༮༢ པ་ཚུན་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཁོ་མ་སྤོང་ཕྱི་ཁར་ཡོད་པའི་
ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ ཉེ་བཅོང་དང་ བརྗེ་སོར་ སྤོང་པར་བྱེན་ནི་ ཡོ་བྱུད་སྐྱུར་ནི་ ལྷལ་བཤོ་སྤོང་ནི་ཚུ་
གཤམ་འཁོད་བྱ་སྤོང་ལྟར་དུ་འབད་དགོ།
- ༤༤. ས་ཆ་སྤོང་ལེན་འབད་མི་ ལྷ་ཕན་གྱིས་ ས་ཆ་སྤོང་ལེན་གྱི་གན་རྒྱ་ཅིག་ སའི་བདག་དབང་སྤོང་སོར་གྱི་ ལཱ་ཡིག་དང་སྐྱགས་ཏེ་
བཀོད་ཤོག་ཟུར་སྐྱགས་ LT-FORM(1) པ་དང་ LT-FORM(3) པའི་ནང་ ཚེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་དང་
འབྲེལ་ཏེ་ རྟེན་འཇུག་ལཱ་ལུ་དགོ། གལ་སྲིད་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༩༢ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་
མི་ངོམ་གཞན་ཅིག་ལུ་ ས་ཆ་སྤོང་ལེན་གྱི་ དབང་ཆ་སྤོང་དེ་ཡོད་པ་ཅིན་ མི་ངོམ་དེ་གིས་ བཀོད་ཤོག་ཟུར་སྐྱགས་ LT-
FORM(4) པའི་ནང་ ཚེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་ཏེ་ དབང་ཆ་སྤོང་པའི་ བརྗེ་དོན་དེ་ཡང་ལཱ་ལུ་དགོ།
གཤམ་འཁོད་ཡིག་ཆ་ཚུ་ དེས་གཏན་ལུ་ལཱ་དགོ་པ་དང་ དེ་ཚུ་ ལཱ་ཡིག་གི་ཟུར་སྐྱགས་སྤོང་ལུ་དགོ།
- ཀ། ས་ཆ་སྤོང་ལེན་གྱི་གན་རྒྱ།
- ཁ། གཤམ་འཁོད་ཚུ་ལས་ ཉོ་གསལ་མེད་ཀྱི་གནང་བ།
 - ༡. བཟའ་ཚང་གི་ས་ཆ་ཨིན་པ་ཅིན་ བྱང་མི་ཚུ་ལས།
 - ༢. སྤྱི་རུབ་བདག་དབང་གི་ས་ཆ་ཨིན་པ་ཅིན་ སྤྱི་རུབ་གྱི་ཚོ་བདག་ཚུ་ལས།
- ག། ཉོ་མི་དང་བཅོང་མི་ལས་ བཀོད་ཤོག་ཟུར་སྐྱགས་ LT-FORM(5) པའི་ནང་ ཚེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་དང་
འབྲེལ་ཏེ་ ཁོང་གི་འཆང་སྤོང་ཤོག་ལུ་ཡོད་པའི་ ས་ཆའི་ཁ་གསལ་དང་ བཀོད་ཤོག་ཟུར་སྐྱགས་ LT-
FORM(6) པའི་ནང་ ཚེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་ཏེ་ མི་ཕྱིས་གྱི་བྲིས་ཤོག།
- ད། ས་ཆ་སྤོང་ལེན་དང་འབྲེལ་བའི་ ལྷ་ཕན་གྱི་ མི་ཁྲུང་སངས་སྤོང་ལག་ཁྲེར་གྱི་ངོ་བཤུས།
- ཅ། ཁྲམ་གྱི་ཉོ་གསལ་མེད་ཡི་གྲ།

- 89 The transaction deed shall be executed between parties upon attestation by at least two witnesses with legal stamps affixed on the deed. The deed shall clearly prescribe the terms and conditions and nature of the transaction including the cost of land in case of sale/purchase.
- 90 In the event the proposed transaction shall result in sub-division of land less than 10 decimals for rural and 13 decimals for Throm, such a transaction shall not be entertained. However, in contravention to the specified area prior to the enactment of the Land Act 2007, the landowner shall be permitted to transact such land provided it is to be transacted in its entirety without resulting in further sub-division.
- 91 The Gup/Thromde shall verify the land records involved in the transaction with the thram records maintained by the Gewog/Thromde and authenticate the transaction deed.
- 92 Any transaction application submitted without any of the requirements specified in section 88 of these rules shall be deemed incomplete. The parties to the transaction shall be informed accordingly.
- 93 If the proposed transaction fulfills all the requirements of these rules, the Gup for rural and the Executive Secretary for Thromde shall issue a transaction I.D number to the parties involved. The transaction number for respective Dzongkhag and Gewog shall be assigned with the name of the Dzongkhag and Gewog as prefix followed by the identity number and for Thromde, its thromde name followed by identity number. (eg. Paro/Shaba/transaction number & Thimphu Thromde/transaction number)
- 94 The Gup/Thromde shall on the date of issuing transaction number post a transaction notice on the notice board at the Gup/thromde office (or in web page if provisions are there) for public viewing for a period 30 days.
- 95 In the event of any objection to the transaction within 30 days of public notice, the Gup/thromde shall evaluate the nature of objection. If the objection is deemed legitimate as per the relevant laws he shall return the transaction application to the parties involved within 15 days of the receipt of the objection explaining the grounds of rejection.

- 96 If no objection is received, the Gup shall forward the transaction to the Dzongkhag within 15 days after the expiry of 30 days public viewing. If the Gewog is under a Drungkhag the Gup shall send a copy of the transaction documents to the Drungkhag.
- 97 The Dzongkhag/Thromde shall verify and confirm that all the necessary documents for transaction are in accordance with the provisions of these rules and carry out one of the following.
- a) If a transaction entails sub-division of land the Dzongkhag Land Record Sector/Thromde Land Record Sector shall carry out survey within 30 days after completion of public viewing.
 - b) After completion of survey the Dzongdag/Executive Secretary shall validate the transaction documents and survey report and submit to the Secretariat within one week for registration.
 - c) If the transaction does not require subdivision, the Dzongkhag/Executive Secretary shall validate the transaction documents and submit to the Secretariat within one week for registration after completion of public viewing period.
- 98 The Secretariat shall after receipt of the transaction documents and survey report where applicable complete the registration of land in thram within 30 days and send the updated Thram and cadastral map copies to Dzongkhag/Thromde and Gewog to update their records and also inform the parties accordingly.

Procedure in case of Omitted land

- 99 As provided in section 107 of the Land Act 2007 a landowner may submit an application for reinstatement of an omitted land to the Gup of the Gewog/Thromde. The application shall be in the form prescribed *under Annexure OL Form (1)*.

༧༩. གཤམ་སྲིད་ ཉེན་གསུང་བཤམ་གང་ཡང་མེད་པ་ཅིན་ ཉེན་གསུང་ས་ ༣༠ དེ་རིང་གི་ མི་དམངས་བཟུ་ཞིབ་ཀྱི་དུས་ཚོད་
 རྫོགས་པའི་ཤུལ་ལུ་ ཉེན་གསུང་ས་ ༡༥ དེ་ནང་འཁོད་ ས་ཆ་སྲོད་ལེན་གྱི་ལུ་བ་དེ་ རྫོང་ཁག་ལུ་ཕུལ་དགོ། རྫོང་འོག་དེ་
 རྫོང་ཁག་ཅིག་གི་འོག་ལུ་ཨིན་པ་ཅིན་ སྲོད་ལེན་གྱི་ཡིག་ཆ་འི་འབྲ་བཤམ་གཅིག་ རྫོང་ཁག་ལུ་ཕུལ་དགོ།
༧༠. རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་གིས་ ས་ཆ་སྲོད་ལེན་གྱི་དོན་ལུ་ དགོས་དོན་ཅན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཚུ་ ཚུལ་མཐུན་ཡོད་མེད་ བདེན་དཔྱད་དང་
 གཏན་འཁེལ་འབད་དེ་ གཤམ་འཁོད་གནད་དོན་ཅིག་ ལག་ལེན་འབབ་དགོ།
- ༧༡) གཤམ་སྲིད་ སྲོད་ལེན་དེ་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ ས་ཆ་ལུ་ བྱང་གསེས་བགོ་བཤམ་འབད་དགོ་པ་མེད་པ་ཅིན་ རྫོང་ཁག་/
 ཁྲོམ་སྡེ་ས་ཁྲམ་ལས་ཚན་གྱིས་ མི་དམངས་བཟུ་ཞིབ་ཀྱི་དུས་ཚོད་རྫོགས་པའི་ཚེས་གང་ས་ལས་ ཉེན་གསུང་ས་ ༣༠
 བྱང་འཁོད་ ས་འཇལ་ལག་ལེན་འབབ་དགོ།
- ༧༢) ས་འཇལ་མཚུག་བསྐྱབ་པའི་ཤུལ་ལུ་ རྫོང་བདག་/བཀོད་ཁབ་དུང་ཚེན་གྱིས་ ས་ཆ་སྲོད་ལེན་གྱི་ཡིག་ཆ་དང་
 ས་འཇལ་སྐྱོན་ལུ་ དུས་མཐུན་བཟོ་སྡེ་ མིང་ཁྲམ་བཀོད་ཞིའི་དོན་ལས་ བདུན་ཕྱག་གཅིག་གི་ནང་འཁོད་
 ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཆ་ལུ་ཕུལ་དགོ།
- ༧༣) གཤམ་སྲིད་ སྲོད་ལེན་དེ་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ ས་ཆ་ལུ་ བྱང་གསེས་བགོ་བཤམ་འབད་དགོ་པ་མེད་པ་ཅིན་ རྫོང་ཁག་/
 བཀོད་ཁབ་དུང་ཚེན་གྱིས་ སྲོད་ལེན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཚུ་ དུས་མཐུན་བཟོ་སྡེ་ མི་དམངས་བཟུ་ཞིབ་ཀྱི་ དུས་ཚོད་
 རྫོགས་པའི་ཚེས་གང་ས་ལས་ བདུན་ཕྱག་གཅིག་གི་ནང་འཁོད་ མིང་ཁྲམ་བཀོད་ཞིའི་དོན་ལས་ ལྷན་ཚོགས་
 ཡིག་ཆ་ལུ་ཕུལ་དགོ།
༧༤. ས་ཆ་སྲོད་ལེན་གྱི་ཡིག་ཆ་དང་ ཆ་གནས་ཡོད་ཚེ་ ས་འཇལ་སྐྱོན་ལུ་ཐོབ་པའི་ཤུལ་ལུ་ ཉེན་གསུང་ས་ ༣༠ དེ་ནང་འཁོད་
 ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཆ་དགོས་ ས་ཆ་མིང་ཁྲམ་བཀོད་ཞིའི་མཚུག་བསྐྱབ་སྡེ་ རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་དང་ རྫོང་འོག་གི་ཁྲམ་ཚུ་ནང་
 ཡིག་ཆ་ཚུ་ དུས་མཐུན་བཟོ་ཚེད་ལུ་དང་ ཕ་ཕན་ལུ་ བརྟེན་ཏེ་འཕྲོད་ཞིའི་དོན་ལས་ དུས་མཐུན་བཟོ་ཡོད་པའི་ཁྲམ་དང་
 ས་ཆ་འི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་ཁྲའི་འབྲ་བཤམ་ཚུ་ རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་དང་ རྫོང་འོག་ལུ་བསྐྱུལ་དགོ།

འཇུག་ལུ་ས་ཆ་འི་ བཟོ་ཞིབ་ལུ་

༧༥. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༢༠༠༢ ཅན་མ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ སའི་ཚོ་བདག་ཅིག་གིས་ འཇུག་ལུ་ས་ཆ་
 ཁྲམ་ནང་བསྐྱུར་འཇུག་གི་དོན་ལས་ རྫོང་འོག་/ཁྲོམ་སྡེ་འི་ཚུ་ལུ་ ལུ་ཡིག་ཕུལ་ཚོགས། ལུ་ཡིག་དེ་ཡང་ ཆེད་དུ་
 བཀོད་ཡོད་མི་ ལུ་ར་སྐྱགས་ OL Form (1) པའི་ཐོག་ལས་ཕུལ་དགོ།

- 100 The Gup/Thromde shall not entertain any application for reinstatement of omitted land if the period of omission of land from current thram is more than 5 years. If the application is submitted within 5 years it shall be processed for reinstatement.
- 101 The landowner shall produce the lag thram of the old thram before the Gup/Thromde. Upon evaluation of the lag thram and cross verification of the old thram preceding the current thram, if the Gup/Thromde finds that it is in contravention of *section 99 and 100 of these rules* the landowner shall not be entitled to the land in question.
- 102 If the period of omission is within 5 years, the Gup/Thromde shall verify the case and submit it to the Gewog Local Authority/Thromde for confirmation. Upon confirmation by the Gewog Local Authority/Thromde, the Gup/Thromde shall submit the report to the Commission Secretariat.
- 103 The local authority and the Commission Secretariat shall, within 30 days of the submission of the application, reinstate the omitted land failure to which it shall be deemed as official misconduct.
- 104 In the event of section 102 of these rules, the Commission Secretariat shall ensure that the thrams at the Dzongkhag/Gewog or Thromde are accordingly updated.
- 105 If the land is omitted beyond 5 years, the Gup/Thromde shall inform the Commission Secretariat accordingly.
- 106 The Secretariat in such event, shall cause the Thromde or the Ministry of Agriculture to take over the land as Government land or Government Reserved Forest land respectively.

Procedure in case of land transfer from one Government institution to another

- 107 The transfer of registered land from one government agency including Gerab Dratsang to another is admissible as per section 98 of the Land Act. The transfer shall be processed through the Gewog/ Dzongkhag administration or Thromde and shall be approved by Secretariat. The applicant shall submit the duly filled up form under Annex **LT FORM(2)**.

- 100. གལ་སྲིད་ འཇགས་ལུས་ས་ཆ་དེ་ དཔོན་ཁྲམ་ནང་ལས་ འཇགས་ལུས་ཤོར་ཏེ་ ཏུས་ལུན་ལོ་ངོ་ལུ་ འབྲིད་སོང་མི་ཅིག་ ཨིན་པ་ཅིན་ རྩོམ་སྒྲིག་གིས་ འཇགས་ལུས་ས་ཆ་ བསྐྱར་འཇུགས་ཀྱི་ལུ་བ་དེ་ལུ་ རོས་ལེན་འབད་མི་ཚོགས་ འཇགས་ལུས་ཀྱི་ཏུས་ཚོད་ལས་ ལོ་ངོ་ལུ་འབྲིད་ལུ་ ལུ་ཡིག་ཕུལ་མི་འཛིན་གས་ ཁྲམ་བསྐྱར་འཇུགས་ཀྱི་དོན་ལུ་ བྱ་སློབ་ལཱ་ལེན་འཐབ་དགོ།
- 101. སའི་ཚོ་བདག་གིས་ རྩོམ་སྒྲིག་ལུ་ ལག་ཁྲམ་རྙིང་མ་དེ་ མངོན་སྟོན་འབད་དགོ། ལག་ཁྲམ་དེ་ དབྱེ་ཞིབ་འབད་དེ་ དཔོན་ལག་ཁྲམ་སྒྲིག་གི་ ཁྲམ་རྙིང་མ་དེ་ བདེན་དཔྱད་འབད་བའི་མཐར་ རྩོམ་སྒྲིག་གིས་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ ༩༩ པ་དང་ 100 པ་དང་མ་འཕྲིལ་བའི་ ཚོར་སྐྱེད་བྱུང་བ་ཅིན་ སའི་ཚོ་བདག་ལུ་ ས་ཆ་དེ་འི་ ཐོབ་ལམ་མེད།
- 102. གལ་སྲིད་ ས་ཆ་འཇགས་ལུས་ཀྱི་ཏུས་ལུན་དེ་ ལོ་ངོ་ལུ་འབྲིད་ཨིན་པ་ཅིན་ གཞུང་དོན་དེ་ རྩོམ་སྒྲིག་གིས་ བདེན་དཔྱད་འབད་དེ་ གཏན་འཁེལ་གྱི་དོན་ལུ་ རྟེན་འཇུག་གིས་གནས་དབང་འཛིན་ལུ་ལུ་སྤྲོད་དགོ། རྟེན་འཇུག་གིས་ ས་གནས་དབང་འཛིན་ལུ་ལུ་ གཏན་འཁེལ་འབད་བའི་ལུ་ལུ་ ལྷན་ལུ་དེ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་སྤུལ་དགོ།
- 103. ས་གནས་དབང་འཛིན་དང་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ལུ་ཡིག་ཐོབ་པའི་ཚེས་གངས་ལས་ ཉེན་གངས་ 30 འི་ རང་འཁོད་ ས་ཁྲམ་བསྐྱར་འཇུགས་འབད་དགོཔ་དང་ གལ་སྲིད་ ཏུས་ཚོད་འདི་གི་ནང་འཁོད་ ས་ཁྲམ་བསྐྱར་འཇུགས་ མ་འབད་བ་ཅིན་ གཞུང་དོན་ལོག་སྤྱོད་སྤོང་དགོ།
- 104. གལ་སྲིད་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ 102 པ་ལྟར་ཏུ་འབད་བ་ཅིན་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ རྩོང་ལག་/ རྟེན་འཇུག་ ཡང་ན་ རྩོམ་སྒྲིག་ལུ་ ལུ་ཡིག་ཐོབ་ཏུ་མ་ཐུན་ཏུ་མ་ཐུན་བཟོ་ནི་ཡོད་པ་ རེས་གཏན་བཟོ་དགོ།
- 105. ས་ཆ་དེ་འཇགས་ལུས་ཤོར་ཏེ་ ལོ་ངོ་ལུ་འབྲིད་ལུ་འབྲིད་པ་ཅིན་ རྩོམ་སྒྲིག་གིས་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ དེ་དང་ བསྐྱར་བའི་ བརྒྱུད་ལུ་འབྲིད་དགོ།
- 106. དེ་བཟུམ་མའི་ཐད་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ རྩོམ་སྒྲིག་ ཡང་ན་ སོ་ནམ་ལྷན་ལག་གིས་ ས་ཆ་དེ་ གཞུང་ས་ ཡང་ན་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྤྱོད་ས་ཆ་སྤེ་ ཕྱི་ལེན་ནི་ཡོད་པ་བཟོ་དགོ།

གཞུང་གི་ལས་ཁང་གཅིག་ལས་ ལས་ཁང་གཞན་ཅིག་ལུ་ ས་ཆ་སྤོང་གི་བྱ་སློབ་འཛིན་པ་

107. དགོངས་གྲུ་ཚང་དང་སྤྱུགས་པའི་ གཞུང་གི་ལས་ཁང་གཅིག་ལས་ ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ ལས་ཁང་གཞན་ཅིག་ལུ་ མིང་སྤོང་སྤོང་འབད་ནི་དེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༩༥ པ་དང་འཕྲིལ་ཏེ་འབད་ཚོགས་ ས་ཆ་འི་མིང་སྤོང་སྤོང་ དེ་ཡང་ རྟེན་འཇུག་/རྩོང་ལག་འཛིན་སྤྱོད་ ཡང་ན་ རྩོམ་སྒྲིག་ལུ་ བྱ་སློབ་ལཱ་ལེན་འཐབ་ཐོག་ལས་ ལྷན་ལག་གིས་གནང་བ་འགོལ་དགོ། ལུ་བ་འབད་མི་གིས་ བཀོད་ཤོག་བྱུར་སྤྱུགས་ LT-FORM(2) པ་དེ་ བཀོད་སྤོང་ ཕུལ་དགོ།

- 108 The transaction shall be executed and processed either with the consent of the transferor and transferee or as per the government order.
- 109 Upon completion of transfer the Secretariat shall inform the relevant Dzongkhag and Gewog or Thromde to update the land records.

Procedure in case of a Bhutanese citizen who has migrated

- 110 If a Bhutanese citizen had submitted an application on the transfer of ownership of his land to the gewog or Thromde before his migration to another country, such land shall be transferred in the name of the beneficiary on the condition that the transaction deed is executed and processed according to the relevant provisions of the Act and these rules. Otherwise, such land shall be taken over as the Government land or Government Reserved Forests land and Thrams shall be deleted. It shall be the responsibility of the Gewog, Dzongkhag and Thromdes to establish and report such cases to the Secretariat.

Procedure in case of mortgage or lease of registered land

- 111 Pursuant to Sections 94 and 137 of Act, any land owner can mortgage or lease his registered land. It shall be the responsibility of the land owner to submit a copy of the mortgage or lease deed to the Dzongkhag or Thromde.
- 112 The Dzongkhag/Thromde shall submit the copy of mortgage or lease deed of the concerned land owner to the Secretariat. On receipt of such documents, the Secretariat shall record the mortgage or lease/ lien against the thram of the land owner.
- 113 The mortgage or lease or lien recorded in the Thram shall be removed once the clearance letter is received from the financial institutions or the mortgagee/lessee.
- 114 For purposes of removal the land owner shall submit an application to the Secretariat with the relevant documents. The Secretariat shall ensure to update the records in the Dzongkhag, Gewog and Thromde by informing them accordingly.

- ༡༠༤. ས་ཚའི་མིང་ཐོ་སློབ་འབད་དེ་ཡང་ སློབ་འབད་མི་དང་ སློབ་ལེན་མི་བར་ན་ མོས་མཐུན་ཐོག་ ཡང་ན་ གཞུང་གི་ བཀའ་ཁྲུང་འཁྲིལ་ཏེ་ བྱ་སློབ་ལག་ལེན་འབབ་སྟེ་ བསྟར་སྦྱོང་འབད་དགོ།
- ༡༠༥. ས་ཚའི་མིང་ཐོ་སློབ་འབད་ མཇུག་བསྟར་བའི་ཤུལ་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ འབྲེལ་ཡོད་ཚོང་ཁག་དང་ རྒྱུ་འབྲེལ་ ཡང་ན་ ཁོམ་སྟེ་ལུ་ ཁོང་གི་ས་ཚའི་ཡིག་ཚུ་ ཏུ་ས་མཐུན་བཟོ་དགོ་པའི་ བརྟེན་འཕྲོད་དགོ།

འབྲུག་པའི་མི་ཁྲུང་ས་ཅིག་ རྒྱལ་ཁབ་སྤངས་ཏེ་འགྲོ་མིའི་ ས་ཚའི་བྱ་སློབ་འབད་ཡི་འཇུག་

༡༡༠. འབྲུག་པའི་མི་ཁྲུང་ས་ཅིག་ རྒྱལ་ཁབ་སྤངས་ཏེ་ རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ཅིག་ལུ་ མ་འགྱུར་བའི་སྲ་གོང་ལས་ ཁོང་འབྲེལ་ཚུ་ བདག་དབང་ལུ་ མིང་ཐོ་སློབ་འབྲེལ་ལས་ རྒྱུ་འབྲེལ་ ཡང་ན་ ཁོམ་སྟེ་ལུ་ ལཱ་ལག་སྤྲོད་པ་ཅིན་ ས་ཚའི་མིང་ སློབ་ལེན་གྱི་གན་རྒྱ་བཟོ་སྟེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ཚུ་དང་ རྒྱལ་དང་ལྷན་པའི་བྱ་སློབ་ ལག་ལེན་འབབ་ཡོད་པ་ཅིན་ ཁོ་མཚན་ཐོབ་མི་དེའི་མིང་ཐོ་ལུ་ སློབ་འབད་དགོ། དེ་མིན་ དེ་བཟུམ་མའི་ས་ཚའི་ གཞུང་ས་ ཡང་ན་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྦྱོར་གྱི་ས་ཁོངས་སྟེ་ གཞུང་བཞེས་གནང་སྟེ་ མིང་ཁྲུང་བཏོག་དགོ། དེ་བཟུམ་མའི་གནད་དོན་ཚུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ ལཱ་ལག་སྤྲོད་པའི་ རྒྱུ་འབྲེལ་དེ་ རྒྱུ་འབྲེལ་དང་ ཚོང་ཁག་ ཁོམ་སྟེ་ལུ་ འགན་ཁུར་ཡིན།

ཁྲུང་པོ་དང་སྤྲུབ་པའི་ས་ཚུ་ གཏུམ་བཟུགས་ཡོད་མི་དང་ སྤྲུབ་སྦྱོང་ཡོད་མིའི་ བྱ་སློབ་འབད་ཡི་འཇུག་

- ༡༡༡. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༩༤ པ་དང་ ༡༣༢ པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ སའི་ཚོ་བདག་གང་རུང་གིས་ ཁོང་འབྲེལ་ ཡོད་པའི་ས་ཚུ་ གཏུམ་བཟུགས་ཏེ་ ཡང་ན་ སྤྲུབ་སྦྱོང་ལེ་ཚུ་འབད་ཚོགས། གཏུམ་བཟུགས་ཡོད་མི་དང་ ཡང་ན་ སྤྲུབ་སྦྱོང་ཡོད་མིའི་ གན་རྒྱུའི་འབྲེལ་བཟུགས་ལུ་ རང་སའི་ཚོང་ཁག་ ཡང་ན་ ཁོམ་སྟེ་ལུ་སྤུལ་དགོ་པའི་ སའི་ཚོ་བདག་གི་ འགན་ཁུར་ཡིན།
- ༡༡༢. ཚོང་ཁག་/ཁོམ་སྟེ་གིས་ འབྲེལ་ཡོད་སའི་ཚོ་བདག་གི་ ས་ཚུ་གཏུམ་བཟུགས་ཡོད་པ་དང་ ཡང་ན་ སྤྲུབ་སྦྱོང་ཡོད་པའི་ གན་རྒྱུའི་འབྲེལ་བཟུགས་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་སྤུལ་དགོ། དེ་བཟུམ་མའི་ཡིག་ཚུ་ ཐོབ་པའི་ཤུལ་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ སའི་ཚོ་བདག་གི་ཁྲུང་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཏུམ་ ཡང་ན་ སྤྲུབ་སྦྱོང་ཡོད་པའི་ ཡིག་ཐོ་བཏོག་དགོ།
- ༡༡༣. ཁྲུང་པོ་དང་ ས་ཚུ་གཏུམ་བཟུགས་ཡོད་པ་དང་ ཡང་ན་ སྤྲུབ་སྦྱོང་ཡོད་པའི་ ཡིག་ཐོ་བཏོག་མི་དེ་ དཔུལ་འབྲེལ་ ལས་ཁང་ ཡང་ན་ གཏུམ་ལེན་མི་ལས་ རྒྱུ་འབྲེལ་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ ཚུམ་ལུ་ གཏུམ་བཟུགས་དགོ།
- ༡༡༤. དེ་བཟུམ་མའི་ཡིག་ཐོ་ ཚུམ་ལུ་ལུ་ལུ་ལུ་ སའི་ཚོ་བདག་གིས་ འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཚུ་དང་སྤྲུགས་ཏེ་ ལཱ་ལག་སྤྲོད་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ལུ་སྤུལ་དགོ། ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ ཚོང་ཁག་དང་ རྒྱུ་འབྲེལ་ ཡང་ན་ ཁོམ་སྟེ་ལུ་ དེ་སློབ་བརྟེན་འཕྲོད་དེ་ ཁོང་གི་ཡིག་ཚུ་ ཏུ་ས་མཐུན་བཟོ་ལེ་ཡོད་པ་ དེས་གཏུམ་བཟོ་དགོ།

Transfer of land ownership upon default of mortgage

- 115 Any transfer of mortgage necessary as a result of default of mortgage shall be based on the order of the court.
- 116 The mortgagee shall produce the order of the court of competent jurisdiction to the Secretariat. The Secretariat shall ensure that the period of appeal by the landowner is respected (normally 10 days after the order of the court).
- 117 In the event the requirements under section *116 of these rules* are complied with, the Secretariat shall transfer the land ownership in the name of the mortgagee. The Secretariat shall ensure to update the records in the Dzongkhag and Gewog or Thromde by informing them accordingly.

Change of landownership on the judgment of the Court

- 118 Pursuant to Sections 51 and 319(43) of the Land Act, the Secretariat shall amend the thram records based on the final decision of the Court of Competent Jurisdiction.
- 119 Any change in land records pursuant to the judgment of the court shall be accordingly informed to the Dzongkhag/Thromde to update their land records.

Honouring Land Transaction Agreement

- 120 Pursuant to Section 140 of the Land Act the legally binding agreement executed with the first buyer shall be deemed valid.

Withdrawal of land transaction

- 121 Pursuant to section 141 of the Land Act, if the parties to the land transaction jointly apply in writing to the local authority to cancel the transaction, the local authority shall endorse the cancellation to the Commission Secretariat only if the ownership is not changed in the thram.
- 122 The Secretariat shall annul the land transaction and accordingly inform the Local Authority.

གཏང་མ་བཅུགས་ཡོད་མི་ས་ཆ་ འགལ་ཤོར་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ བདག་དབང་མིང་ཐོ་སློབ་པ།

- ༡༡༥. གཏང་མ་བཅུགས་ཡོད་མི་ས་ཆ་ འགལ་ཤོར་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ མིང་ཐོ་སློབ་པ་འབད་དགོཔ་གང་རུང་ ཁྲིམས་གྲི་འདུན་སའི་ བཀའ་རྒྱ་དང་འབྲེལ་དགོ།
- ༡༡༦. གཏང་མ་ལེན་མི་དེ་གིས་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ དབང་ཚད་ཅན་གྱི་ བྱ་བེད་སྲིམས་ཁྲིམས་འདུན་ལས་ བཀའ་རྒྱ་སློབ་དགོ། ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ སའི་ཚོ་བདག་གིས་ མཐོ་གཏུགས་འབད་ཚེག་པའི་དུས་ལུན་ (དུས་རྒྱུན་ལུ་ ཉེན་གངས་ ༡༠) ལུ་ ཆ་གནས་བཞག་ནི་ཡོད་པ་ དེས་གཏན་བཟོ་དགོ།
- ༡༡༧. གལ་སྲིད་ དགོངས་དོན་ ༡༡༦ པའི་དགོས་མཐོ་ཚུ་ ཚུལ་མཐུན་གྲུབ་པ་ཅིན་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ས་ཆ་དེ་ གཏང་མ་ལེན་མི་དེ་ མིང་ཐོ་ལུ་ བདག་དབང་ཐོ་སློབ་པ་འབད་དགོ། ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ རྫོང་ཁག་དང་ རྫོང་འོག་ ཡང་ན་ ཁྲོམ་སྡེ་ལུ་ དེ་སྐོར་བཟོ་དོན་འཕྲོད་དེ་ ཁོང་གི་ཡིག་ཆ་ཚུ་ དུས་མཐུན་བཟོ་ནི་ཡོད་པ་ དེས་གཏན་བཟོ་དགོ།

ཁྲིམས་གྲི་འདུན་སའི་བཀའ་རྒྱ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ས་ཆ་འདི་བདག་དབང་མིང་ཐོ་སློབ་པ།

- ༡༡༨. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༥༡ པ་དང་ ༣༡༩(༧༣) པ་ལྟར་དུ་ དབང་ཚད་ཅན་གྱི་ བྱ་བེད་སྲིམས་ཁྲིམས་འདུན་གྱི་ མཐའ་དབྱུང་གོ་ས་ཚོད་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ས་ཁྲུམ་བསྐྱར་བཅོས་འབད་དགོ།
- ༡༡༩. ཁྲིམས་གྲི་འདུན་སའི་འབྲུན་ཚོད་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ས་ཆ་འདི་ཡིག་ཆ་ལུ་ བསྐྱར་བཅོས་འབད་ཡོད་མི་གང་རུང་གི་སྐོར་ལས་ རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་ཚུ་ལུ་ ཁོང་གི་ས་ཆ་འདི་ཡིག་ཐོ་ལུ་ བསྐྱར་བཅོས་གཏང་ནི་དོན་ལས་ བཟོ་དོན་འཕྲོད་དགོ།

ས་ཆ་སྲོད་ལེན་གྱི་གན་རྒྱལ་ ཆ་གནས་

- ༡༢༠. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༧༠ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ས་ཆ་ཉོ་མི་དང་པམ་དང་གཅིག་ཁར་ ཁྲིམས་མཐུན་གན་རྒྱ་ བཟོ་ཡོད་མི་དེ་ ཆ་གནས་ཅན་སྡེ་བཅུ་དགོ།

ས་ཆ་སྲོད་ལེན་ ཕྱིར་བཏོན།

- ༡༢༡. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༧༡ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ས་ཆ་སྲོད་ལེན་དང་འབྲེལ་བའི་ རྩ་ཕན་མཉམ་འབྲེལ་ཐོག་ལས་ ས་གནས་དབང་འཛིན་ལུ་ ས་ཆ་སྲོད་ལེན་ཆ་མེད་གཏང་དགོཔ་འདི་ ཡིག་ཐོག་གི་ཞུ་བ་འབད་བཅིན་ ཁྲུམ་ནང་ལུ་ ས་ཆ་འདི་ བདག་དབང་མིང་ཐོ་སློབ་པ་ མ་འབད་བར་ཡོད་པ་ད་རྒྱུང་མ་ཅིག་ ས་གནས་དབང་འཛིན་གྱིས་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ ཡུལ་དགོ།
- ༡༢༢. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ས་ཆ་སྲོད་ལེན་དེ་ ཆ་མེད་བཏང་སྟེ་ དེ་སྐོར་ ས་གནས་དབང་འཛིན་ལུ་ བཟོ་དོན་འཕྲོད་དགོ།

Transaction fees

- 123 Pursuant to section 315 of the Act the parties processing any form of transaction shall be charged Nu.500/- for each transaction at the Gewog except for transaction of inherited land. However, transaction fees for land transactions within thromde shall be as prescribed by PAVA. The service fees for field activities involved for transaction shall be as per sections 282 to 285 of these rules.
- 124 Official receipt shall be issued for collection of any fees. The fees may be revised by the NLCS from time on the advice of the PAVA.

Roles & responsibilities of Gup

- 125 At the time of accepting any land transaction, the Gup shall:
- a. Ensure that there is no dispute on the land in question between the parties to the transaction.
 - b. Ensure that the procedures of land transaction and the specified time frame are strictly in compliance with the provisions of these Rules.
 - c. Facilitate the parties involved in a land transaction the required forms prescribed in the rules at his office.
 - d. Maintain a copy of all land transactions carried out through the Gewog at the Gewog Office.
 - e. After verifying the case thoroughly, submit the necessary transaction documents to the Dzongkhag with a copy to the Drungkhag where applicable.

- f. After receiving confirmation of registration from the Secretariat, update the Gewog Thram and also convey the information to the concerned land owner.
- g. Inform the concerned parties in writing if the case is rejected.
- h. Provide access to land information pertaining to the Gewog Thram.
- i. Realize all fees and other relevant service charges prescribed under these Rules.
- j. Monitor land ceiling, collection of fees and taxes, land conversion, tsatong and encroachment on government land with the support of the Dzongkhag.

Roles & responsibilities of Dzongkhag/Thromde

126 The Dzongkhag/Thromde shall be responsible to;

- a) Scrutinize the land transaction documents received from Gewogs/Yenlag throms to ensure that the documentations of transaction are within the provisions of the Land Act, 2007.
- b) Ensure that the proposed transaction is:
 - i. legally registered land in the Thram
 - ii. recorded in the cadastral map
 - iii. Not mortgaged, (otherwise transfer of mortgage clearance)
 - iv. No other transactions executed than the one in question for the same land
 - v. No disputes or claims
 - vi. No restrictions imposed by the government
- c) Return to the individuals, Gewogs or Yenlag throms concerned the land transaction documents, if the cases are not in line with the provisions of Land Act, 2007.
- d) Carry out survey when the transaction entails sub-division.

- ཆ. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལས་ མིང་ཁྲམ་སློབ་འབད་ཡོད་པའི་ བརྟེན་ཐོབ་ཞིན་མ་ལས་ རྟོན་འོག་གི་ཁྲམ་ དུས་མཐུན་བཟོ་སྟེ་ འབྲེལ་ཡོད་སའི་ཚེ་བདག་ལུ་ བརྟེན་འཕྲོད་དགོ།
- ཇ. གལ་སྲིད་ ས་ཆ་སློད་ལེན་དེ་ལུ་ གནང་བམ་འགོལ་བ་ཅིན་ འབྲེལ་ཡོད་ཙམ་ལུ་ བརྟེན་དེ་ཡིག་ཐོག་ལས་ འཕྲོད་དགོ།
- ཉ. རྟོན་འོག་གི་ཁྲམ་དང་འབྲེལ་བའི་ ས་ཆའི་བརྟེན་ཚུ་ལུ་ བཟུ་ཞིབ་ཀྱི་གོ་སྐབས་སློད་དགོ།
- ད. བཅའ་ཡིག་འདི་ནང་བཀོད་པའི་ གྲུ་ཡོན་དང་ འབྲེལ་ཡོད་ཞབས་ཏོག་གི་གྲུ་ཡོན་ཚུ་ བསྐྱེལ་འབད་དགོ།
- མ. ས་ཆའི་མཐོ་ཚད་དང་ གྲུ་ཡོན་དང་ཁྲམ་རིགས་བསྐྱེལ་ ས་ཆའི་དབྱེ་བ་བསྐྱར་བཅོས་ ཟུ་སྟོང་ས་ཆ་ གཞུང་ས་ནང་ཉམ་འཇུལ་ཚུ་ རྫོང་ཁག་གི་རྒྱབ་སྐྱོར་ཐོག་ལས་ བཟུ་ཞིབ་འབད་དགོ།

རྫོང་ཁག་/ཁྲམ་སྟེའི་ ལྷ་དང་འགན་ཁུར་

- ༡༢༤. རྫོང་ཁག་/ཁྲམ་སྟེའི་གིས་ གཤམ་འཁོད་འགན་ཁུར་ཚུ་འབག་དགོ།
 - ཀ།) རྟོན་འོག་/ཡན་ལག་ཁྲམ་ལས་སྟོད་པའི་ ས་ཆ་སློད་ལེན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཚུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༢ ཅན་མའི་ དགོངས་དོན་ཚུ་དང་ དེས་གཏན་ཚུལ་མཐུན་ཡོད་པ་བཟོ་ཞིའི་དོན་ལས་ ཞན་ཞིབ་འབད་ནི།
 - ཁ།) མྱོས་འཆར་བཀོད་ཡོད་པའི་ ས་ཆ་སློད་ལེན་དེ་ གཤམ་འཁོད་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ཡོད་པ་ དེས་གཏན་བཟོ་ནི།
 - ༡. ས་ཆ་དེ་ ཁྲམ་ནང་ལུ་ ཁྲིམས་མཐུན་བཀོད་དེ་ཡོད་པ།
 - ༢. ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་ཁྲན་ ཐོ་བཀོད་འབད་དེ་ཡོད་པ།
 - ༣. གཏའམ་མ་བཅུ་གས་པའི་ས་ཆ་ཡིན་མཁེ་(དེ་མིན་ གཏའམ་མིང་ཐོ་སློབ་འི་ཀྱི་ ཏོགས་མེད་ཡི་གུ་དགོ།)
 - ༤. ས་ཆ་དེ་ གནས་སྐབས་ཀྱི་ སློད་ལེན་མ་གཏོགས་ སློད་ལེན་གཞན་འབད་འབད་མེད་པ།
 - ༥. ཚུང་ཏོགས་ ཡང་ན་ ཐོབ་བརྗོད་མེད་པ།
 - ༦. གཞུང་གིས་བཀག་ཆ་སོགས་མེད་པ།
 - ག།) གལ་སྲིད་ ས་ཆ་སློད་ལེན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཚུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༢ ཅན་མའི་ དགོངས་དོན་ཚུ་དང་ ཚུལ་མཐུན་མེད་པ་ཅིན་ ས་ཆ་སློད་ལེན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཚུ་ འབྲེལ་ཡོད་ཀྲོའི་ ཡང་ན་ ཡན་ལག་ཁྲམ་ལུ་ སྤར་འོག་གཏང་ནི།
 - ང།) ས་ཆ་སློད་ལེན་དེ་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ རང་གསེས་བཟོ་བཤའ་འབད་དགོཔ་འཕྲོན་པ་ཅིན་ ས་འཇུལ་ལག་ལེན་ འབབ་ནི།

- e) Submit the transaction documents to the NLCS for approval and registration after validation.
- f) Update its thram and cadastral map and also instruct the Gewog/Yenlag thrams to effect similar changes in their thram on receipt of new thram from the NLC Secretariat.
- g) Provide access to land information pertaining to the Dzongkhag/Thromde Thrams and cadastral maps.
- h) Realize relevant service fees and charges.
- i) Facilitate and support the gewog/Yenlag throm in monitoring land ceiling, collection of fees and taxes, land conversion, tsatong and encroachment on government land and GRF land.
- j) Until such time the thromdes and thrams have the capacity the above roles shall be looked after by MoWHS under the purview of section 85 of the thromde act 2007.

Roles & Responsibilities of NLCS

127 The National Land Commission Secretariat shall;

- a. Receive the transaction documents and record its receipt.
- b. Verify the transaction document and see if it is within the provisions of the Act.
- c. Return the transaction document to the Dzongkhag/Thromde with clear reasons in case of objection.
- d. Effect the changes in thram or issue new thram and accordingly inform the Dzongkhag and Gewog/ Thromde to update the thrams if there is no discrepancy.
- e. Approve the conversion of land categories other than those outside the thromde, industrial and protected agricultural areas declared in accordance with section 302 of land act 2007. For conversion of chuzhing

- ཅ) ས་ཆ་སྔོན་ལེན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཚུ་ སྔོན་ལེན་གྱི་གནང་བ་དང་ མིང་ལྷན་བཀོད་ནི་ ཅུས་མཐུན་བཟོ་ཞིའི་དོན་ལས་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ཕུལ་ནི།
- ཆ) རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལས་ ལྷན་གསར་པ་ཐོབ་ཞིན་མ་ལས་ རྟེན་འོག་/ཡན་ལག་ལྷོ་མ་ལུ་ ཁོང་གི་ལྷན་ཚུ་ནང་ཡང་ ལྷན་གསར་པ་དང་ཤོ་མཚུངས་ ཅུས་མཐུན་བཟོ་དགོ་པའི་ བཀོད་རྒྱ་གཏང་ནི།
- ཇ) རྫོང་ཁག་/ལྷོ་མ་སྤེའི་ལྷན་དང་ ས་ཆའི་ཆ་ཚང་གི་ས་ཁྲ་དང་འབྲེལ་བའི་བརྟེན་ཚུ་ བཟུ་ཞིབ་གྱི་སྐབས་སྔོན་ནི།
- ཉ) འབྲེལ་ཡོད་ཞབས་ཏོག་གི་སྒྲིག་འཛུགས་ བསྐྱེད་འབད་ནི།
- ཏ) རྟེན་འོག་/ཡན་ལག་ལྷོ་མ་ལུ་ ས་ཆའི་མཐོ་ཚད་དང་ སྒྲིག་འཛུགས་ལྷན་དང་ ས་ཆའི་དབྱེ་བ་ བསྐྱེད་བཅོས་ རྩ་སྤོང་ས་ཆ་ གཞུང་ས་དང་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྤྱོད་ས་ཁོངས་ཚུ་ནང་ ཅུས་མཐུན་ཚུ་ བཟུ་ཞིབ་འབད་ནི་ལུ་ ལྷན་ཐབས་འབད་ནི།
- ཐ) ལྷོ་མ་སྤེའི་ལྷན་ཚུ་ལུ་ ལྷོ་མ་སྤེའི་ལྷན་ཚུ་དང་ཕྱོགས་སྤྱོད་པའི་ཅུས་མཐུན་ནང་ རྟེན་འོག་ལུ་འགན་ཚུ་ ལྷོ་མ་སྤེའི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༢ ཅན་མའི་ དགོངས་དོན་ ༥༥ པ་ལྟར་དུ་ ཞབས་ཏོག་ལྷན་ཁག་གིས་འབག་དགོ།

རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གི་ ལྷན་གསར་པ་ལྷན་ལུ་

༡༢༧. རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས།

- ༡. ས་ཆ་སྔོན་ལེན་གྱི་ ཡིག་ཆ་ཚུ་ལེན་ནི་དང་ ཐོ་བཀོད་འབད་ནི།
- ༢. ས་ཆ་སྔོན་ལེན་གྱི་ཡིག་ཆ་ བདེན་དཔྱད་འབད་ནི་དང་ ཡིག་ཆ་དེ་ བཅའ་ཡིག་གི་དགོངས་དོན་ཚུ་དང་ ཚུལ་མཐུན་ཡོད་མེད་བཟུ་ནི།
- ༣. གཞུང་གི་ བཀག་ཆ་ཡོད་པ་ཅིན་ ར་ལུངས་གསལ་བཀོད་འབད་དེ་ ས་ཆ་སྔོན་ལེན་གྱི་ཡིག་ཆ་དེ་ རྫོང་ཁག་/ ལྷོ་མ་སྤེའི་ སྤྱི་ལོ་གཏང་ནི།
- ༤. གཞུང་གི་ མ་མཐུན་པའི་གནད་དོན་མེད་པ་ཅིན་ ལྷན་ལུ་བསྐྱེད་བཅོས་གཏང་ནི་ ཡང་ན་ ལྷན་གསར་པ་ སྔོན་དེ་ དེ་སྟོན་ རྫོང་ཁག་དང་རྟེན་འོག་/ལྷོ་མ་སྤེའི་ལྷན་ཚུ་ ཅུས་མཐུན་བཟོ་ཞིའི་དོན་ལས་ བརྟེན་ འཕྲོད་ནི།
- ༥. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༢ ཅན་མའི་ དགོངས་དོན་ ༣༠༢ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གསལ་བསྐྱེད་གསལ་ འབད་ཡོད་མི་ ལྷོ་མ་སྤེའི་ བཟོ་སྐྱེ་ སྤུང་སྤྱོད་ཅན་གྱི་སོ་ནམ་ས་ཁོངས་ཚུ་གི་ ལྷན་ཚུ་མེད་པའི་

the Secretariat shall amend the thram upon approval by the Ministry of Agriculture.

- f.* In case of land conversions other than those covered by Section 309 of these rules the Secretariat shall amend the thram upon submission of conversion by the Local Authority.
- e.* Delete sokshing and Tsamdro from Thram and facilitate payment of compensation for reverted Tsamdro.

ས་ཚའི་དབྱེ་བ་ཚུ་ལུ་ དབྱེ་བ་བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་གནང་བ་འགྲོལ་ནི། ཚུ་ཞིང་བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་ཐད་ལུ་ སོ་ནམ་
ལྷན་ཁག་ལས་གནང་བ་འགྲོལ་ཚེ་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ བྲམ་ལུ་བསྐྱར་བཅོས་གཏང་དགོ།

ཆ. བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ ༣༠༩ པ་གིས་བྲམ་ཚད་མེད་མི་ ས་ཚའི་བསྐྱར་བཅོས་ཚུ་གི་ཐད་ལུ་
ས་གནས་དབང་འཛིན་གྱིས་ བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་ཞུ་བ་འབད་མ་ད་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ བྲམ་ལུ་བསྐྱར་བཅོས་
གཏང་དགོ།

༧. སོག་ཤིང་དང་ ཅ་འབྲོག་ཚུ་ བྲམ་ནང་ལས་བཏོག་སྟེ་ ཅ་འབྲོག་གཞུང་བཞེས་འབད་མི་ཚུ་གི་ཐད་ལུ་
རྒྱ་འབྲས་སྲོད་ནི་ནང་ ལྷན་ཐབས་འབད་ནི།

Chapter 7

LAND ACQUISITION, COMPENSATION AND ALLOTMENT

Acquiring agency and public interest

- 128 Pursuant to Sections 142 and 196 of the Land Act, the Government as defined in these rules shall acquire a registered land only for public interests.
- 129 Any Government Institution or Gerab Dratshang proposing acquisition shall state the public interests for which the land is to be acquired.
- 130 The following shall be deemed not to be in public interest.
- a. Acquisition and substitution of land raising any doubt or suspicion of conflict of personal interest either by an individual or a group of individuals undermining the public interest.
 - b. Acquisition of large areas of land beyond the actual requirement or without proper justification.
 - c. Acquiring and providing substitute land not complying with the procedure prescribed by the Land Act and these rules.
 - d. The private registered lands shall be acquired only under unavoidable circumstances.
 - e. Not providing appropriate compensation.

Restrictions on acquisition and substitute land

- 131 Pursuant to Sections 146, 148, 157 and 158 of the Land Act 2007;
- a) Acquisition of land occupied by religious monuments shall not be acquired.
 - b) In the event a registered land in Thomde is acquired, no substitute land shall be provided as compensation if the affected thramholder owns one or more plots of land in his name in the same Thomde other than the land acquired.

ལེའུ ༧ པ།

གཞུང་མཐོའི་དོན་ལུ་ ས་ཆ་ལེན་ཐངས་དང་ རྒྱུ་འབྲུས་དང་ས་ཆ་སྤོད་ཐངས།

ས་ཆ་ལེན་མི་ལས་སྡེ་དང་ མི་དམངས་མཐའ་དོན།

- ༡༢༤. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༡༧༢ པ་དང་ ༡༧༦ པ་དང་འབྲིལ་ཏེ་ བཅའ་ཡིག་འདི་ནང་ གཞུང་ཟེར་ རེས་ཚིག་འགྲེལ་ཡོད་མི་གིས་ མི་དམངས་མཐའ་དོན་ ཉམ་ཅིག་གི་དོན་ལུ་ ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ལེན་ཚོགས།
- ༡༢༩. གཞུང་གི་ལས་ཁང་ ཡང་ན་ དགོར་བ་གྲུ་ཚང་གང་རུང་གིས་ ས་ཆ་ལེན་དགོ་པའི་གྲོས་འཆར་བཀོད་པ་ད་ ས་ཆ་ ལེན་དགོ་པའི་ མི་དམངས་མཐའ་དོན་གྱི་ བཅོམ་དོན་ཚུ་བཀོད་དགོ།
- ༡༣༠. གཤམ་འཁོད་ཚུ་ མི་དམངས་མཐའ་དོན་གྱི་གངས་སུ་མི་བཅི།
 - ཀ. མི་ངོམ་གཅིག་དང་ ཡང་ན་ མི་ངོམ་སྡེ་ཚོན་གཅིག་གི་ རྐྱེར་གྱི་མཐའ་དོན་རྒྱབ་འགལ་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ ཐེ་ཚོམ་ ཡང་ན་ དོགས་པ་ཡོད་པ་ལས་ མི་དམངས་མཐའ་དོན་ལུ་ གཞོད་སྤོམ་ཡོད་པའི་ས་ཆ་ ལེན་ནི་དང་ བརྗེ་སོར་འབད་ནི།
 - ཁ. དགོས་མཁོ་ངོམ་འི་ཚད་ལས་རྒྱལ་བའི་ ས་ཆ་རྒྱ་ཚད་སྤོམ་སྡེ་ལེན་ནི་དང་ ཡང་ན་ ཚུལ་དང་ལཱ་ན་པའི་ ར་ཁུངས་མེད་པར་ ས་ཆ་ལེན་ནི།
 - ག. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་ བཅའ་ཡིག་འདི་ནང་བཀོད་པའི་བྱ་སྤོམ་ཚུ་དང་ ཚུལ་མཐུན་མེད་པར་ ས་ཆ་ལེན་ནི་དང་ ས་ཚབ་སྤོད་ནི།
 - ང. རྐྱེར་གྱི་ ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ ས་ཆ་ལེན་ནི་དེ་ བཀག་གཟབས་མེད་པའི་གནས་སྤྱངས་ནང་ རྒྱུང་ཅིག་ ལེན་དགོ།
 - ཅ. འོས་འབབ་ལཱ་ན་པའི་ རྒྱུ་འབྲུས་མ་སྤོད་མི།

ས་ཆ་ལེན་ནི་དང་ ས་ཚབ་དང་འབྲེལ་པའི་བཀག་གཟབ་

- ༡༣༡. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༡༧༦ པ་དང་ ༡༧༤ པ་, ༡༣༢ པ་, ༡༥༧ པ་, ༡༥༤ པ་ཚུ་དང་ འབྲིལ་ཏེ།
 - ཀ) ཚོས་དོན་ཅན་རྟེན་ཡོད་པའི་ ས་ཆ་ལེན་ནི་ལས་ འཛུགས་དགོ།
 - ཁ) གལ་སྲིད་ ཁྲོམ་སྡེ་ནང་ལུ་ ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ཅིག་ལེན་པ་ཅིན་ ས་ཆ་ལེན་པའི་ཁྲོམ་སྡེ་ནང་ལུ་ གཞོད་པ་ཡོད་མི་ མི་ངོམ་དེའི་མིང་ལུ་ ས་ཆ་ལེན་མི་དེམ་བཅུ་བར་ ཞིང་ཁག་གཅིག་ ཡང་ན་ གཅིག་ལས་ལྷག་སྟེ་ཡོད་པ་ཅིན་ མི་ངོམ་དེའི་ རྒྱུ་འབྲུས་ས་ཚབ་མི་ཐོབ།

- c) Land allotted as substitute shall not enclose any patch of Government land or Government Reserved Forests land inside its boundary.
- d) Land under acquisition shall be taken over only after registering the substitute land in the name of the affected landowner or cash compensation has been made to the landowner.

Mode of compensation

Responsible agency and valuation

- 132 Pursuant to Sections 143 and 144 of the Land Act, any Government Institution or Gerab Dratshang applying for acquisition shall be responsible to provide cash compensation or facilitate providing substitute land or both, subject to the approval of the Land Commission.
- 133 There shall be a Property Assessment and Valuation Agency (PAVA) established under the Ministry of Finance to valuate and fix the value of land and any other collateral property that may be acquired.
- 134 The value of compensation for the land acquired including any landed property fixed by PAVA shall be subject to approval by the National Land Commission as authorized under section 6(d) of the Land Act.

Substitute land outside Thromde (Rural area)

- 135 Pursuant to Section 147 of the Land Act, if registered land is acquired from rural areas the landowner shall have the discretion to opt for substitute land or cash compensation.
- 136 If substitute land is provided as compensation the location of the substitute land in rural areas shall be determined in the following order of priority;
 - a) Substitute land shall be from the same village.
 - b) If the Land Acquisition Committee finds that substitute land is not available in the same village then substitute land shall be proposed from the same Gewog.

- c) If the Land Acquisition Committee finds that substitute land is not available in the above two locations then substitute land shall be proposed from the same Dzongkhag.

137 Pursuant to section 155 of the Land Act, a substitute land for land acquired from rural areas shall not be provided from the Thromde.

Substitute land in Thromde/Throm

138 As provided in section 148 of the Land Act, if the registered land acquired from Thromde is the only plot owned by the landowner he shall be entitled to a substitute land from the same Thromde. If the value of substitute land is inadequate additional cash compensation shall be provided.

Institutional Arrangement

Land Acquisition and Allotment Committee

- 139 Pursuant to section 6(1) of the Land Act, there shall herein be established:
- a. The Dzongkhag Acquisition and Substitute Land Allotment Committee for acquisition of registered land outside Thromde/Throm and allotment of GRF land.
 - b. The Thromde/Throm Land Acquisition and Allotment Committee for acquisition of registered land within Gyalyong Thromde /Dzongkhag Throm/Yenlag Throm and allotment of Government land.

Members of the Dzongkhag Acquisition and Substitute Land Allotment Committee

- 140 The Committee shall comprise of the following members.
- a) Dzongdag as the Chairperson of the Committee and representative of the Ministry of Home & Cultural Affairs.
 - b) Dzongkhag Finance Officer as representative of the Ministry of Finance.
 - c) Dzongkhag Agriculture Officer (DAO) as representative of the Department of Agriculture.
 - d) Dzongkhag or Divisional Forest Officer/Park Manager as representative of the Department of Forest.

ག) གཤམ་སྲིད་ གཤམ་མཁོའི་ས་ལེན་ཚོགས་ཚུང་གིས་ ས་ཚབ་དེ་ བོང་གི་སའོངས་གཉིས་ཚ་ནང་ལས་ར་
སྲོད་ཚུགས་པའི་ ས་ཚམེད་པ་སྲེ་ རོས་འཛིན་བྱུང་པ་ཅིན་ ས་ཚབ་དེ་ ས་ཚམེན་སའི་རྫོང་ཁག་དེ་ནང་ལས་
སྲོད་དགོ་པའི་གོས་འཆར་བཀོད་དགོ།

༡༣༡. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༥༥ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ བོང་གཤམ་ས་ལས་ས་ཚམེན་མིའི་ ས་ཚབ་དེ་ ཁྲོམ་སྲེ་ནང་ལས་
སྲོད་མི་ཚོགས།

ཁྲོམ་སྲེ་/ཁྲོམ་ནང་ལུ་ ས་ཚབ་སྲོད་བཟངས།

༡༣༤. དགོངས་དོན་ ༡༦༤ པའི་ནང་ བཀོད་ཡོད་པ་བཞིན་དུ་ ཁྲོམ་སྲེ་ནང་ལས་ ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཚམ་ ལེན་མི་དེ་ར་
མ་གཏོགས་ སའི་རྫོང་བདག་ལུ་ ཞིང་ཁག་གཞན་མེད་པ་ཅིན་ སའི་རྫོང་བདག་དེ་ལུ་ ས་ཚམེན་སའི་ཁྲོམ་སྲེ་ནང་ལས་
ས་ཚབ་ཀྱི་ཐོབ་ལམ་ཡོད།

ལས་ཁང་བདེ་སྤྱི་གས།

གཤམ་མཁོའི་ས་ལེན་དང་ ས་སྲོད་ཚོགས་ཚུང་།

- ༡༣༩. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༤(༡) པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཤམ་འཁོད་ཚུ་ གཞི་བཅུ་གཤམ་འབད་དགོ།
- ག. ཁྲོམ་སྲེ་/ཁྲོམ་གྱི་ཕྱི་ཁང་ གཤམ་མཁོའི་ས་ལེན་ནི་དང་ གཤམ་གི་ནགས་ཚལ་སུང་སྲོབ་སའོངས་ལས་
ས་ཚམ་སྲོད་ནིའི་དོན་ལུ་ རྫོང་ཁག་ས་ལེན་དང་ ས་སྲོད་ཚོགས་ཚུང་།
- ཁ. རྒྱལ་ཡོངས་ཁྲོམ་སྲེ་/རྫོང་ཁག་ཁྲོམ་སྲེ་/ཡན་ལག་ཁྲོམ་ཚུ་ནང་ལས་ ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཚམ་ གཤམ་མཁོའི་
དོན་ལུ་ལེན་ནི་དང་ གཤམ་ས་ལས་ས་ཚབ་སྲོད་ནིའི་དོན་ལས་ ཁྲོམ་སྲེ་/ཁྲོམ་གྱི་ས་ལེན་དང་ས་སྲོད་ཚོགས་ཚུང་།

རྫོང་ཁག་ས་ལེན་དང་ ས་སྲོད་ཚོགས་ཚུང་གི་འབྲུས་མི།

- ༡༤༠. ཚོགས་ཚུང་དེ་ནང་ གཤམ་འཁོད་འབྲུས་མི་ཚུ་དགོ།
- ག) ཚོགས་ཚུང་ཁྲི་འཛིན་དང་ རང་སྲིད་དང་སྲོལ་འཛིན་ལྷན་ཁག་གི་རོ་ཚབ་ལུ་ རྫོང་བདགས།
- ཁ) དདུལ་ཕྱིས་ལྷན་ཁག་གི་རོ་ཚབ་ལུ་ རྫོང་ཁག་དདུལ་ཕྱིས་འགོ་དཔོན།
- ག) སོ་ནམ་ལས་ཁུངས་ཀྱི་རོ་ཚབ་ལུ་ རྫོང་ཁག་སོ་ནམ་འགོ་དཔོན།
- ང) རྒྱལ་ཚལ་ལས་ཁུངས་ཀྱི་རོ་ཚབ་ལུ་ རྫོང་ཁག་རྒྱལ་ཚལ་འགོ་དཔོན་/ལུང་ཕྱོགས་རྒྱལ་ཚལ་ འགོ་དཔོན་/
གྲིང་ག་འཛིན་སྲོད་པ།)

- e) Dzongkhag Environment Officer as representative of National Environment Commission Secretariat.
- f) Dzongkhag Engineer (DE).
- g) Gup of the Gewog concerned.
- h) Dzongkhag Land Record Officer (DLRO) as Member Secretary.

Members of Thromde/Throm land acquisition and allotment committee

141 The Committee shall comprise of the following members.

- a) The Chairperson of the Committee shall be;
 - i. Executive Secretary for Gyalyong Thromde.
 - ii. Dzongdag of the Dzongkhag concerned for Dzongkhag and Yenlag throm.
- b) Finance Officer as representative of the Ministry of Finance.
- c) Urban Planner as representative of the Ministry of Works and Human Settlement.
- d) One representative of the Agency requesting for Land Acquisition.
- e) Thromde Land Record Officer (TLRO) as Member Secretary.

Roles and responsibilities of the Dzongkhag/Thromde Committee.

142 The Dzongkhag/Thromde Committee shall have the following functions and responsibilities.

- i) Applications for land acquisition and allotment;
 - i. Outside Thromde/Throm shall be processed by Dzongkhag Committee.
 - ii. Within the Thromde/Throm shall be processed by the Thromde/Throm Committee.
- j) Dzongdag /Executive Secretary of the Thromde shall assume sole responsibility of the Committee.

- k) The representative of the National Environment Commission Secretariat shall ensure that requirements under environmental laws are complied with.
- l) Territorial Chief Forest Officer (DFO)/Park Manager shall verify and identify the substitute land to be provided from the GRF land and obtain necessary forest clearance.
- m) Dzongkhag agriculture officer shall undertake feasibility study of the area to be acquired and substitute land clearance in terms of protected agriculture area and Chhuzhing. If the land falls under Chhuzhing he shall assess the possibility of conversion if required for purposes other than Chhuzhing. If under protected agriculture area, he shall ensure that it is in compliance with the laws on protected agriculture area.
- n) The representative of MoWHS shall see that the land under acquisition does not jeopardize the regional development plans and policies.
- o) The representative of the Ministry of Finance shall liaise with the PAVA and submit the value of compensation.
- p) The Committee shall consult with the effected landowner as and when necessary.
- q) The Dzongkhag Land Record Sector (DLRS)/Thromde Land Record Sector (TLRS) shall be responsible to conduct cadastral survey in preparing the necessary requirements for registration of the land to be acquired, substitute land and allotment.
- r) DLRS/TLRS shall coordinate committee meetings, compile applications received from Government Institution or Gerab Dratshang and compile documentations for the Committee and ensure that acquisition is as per provisions of the Land Act 2007.

- ད) རྒྱལ་ཡོངས་རང་བཞིན་མཐའ་འཁོར་གནས་སྤངས་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གི རོ་ཚབ་གྱིས་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་ཀྱི་ རྣམས་ལུགས་ཚུ་དང་ རྒྱལ་མཐུན་ཡོད་པ་ རེས་གཏུན་བཟོ་དགོ།
- ན) རྣམས་ཚལ་མངའ་ཁོངས་གཙོ་འཛིན་འགོ་དཔོན་ (ལུང་ཕྱོགས་རྣམས་ཚལ་འགོ་དཔོན་)/གླིང་ག་འཛིན་སྐྱོང་པ་/གིས་ གཞུང་གི་རྣམས་ཚལ་སྐྱོབ་ས་ཁོངས་ནང་ལས་ ས་ཚབ་རོལ་འཛིན་འབད་དེ་ དགོས་དོན་ཡོད་པའི་རྣམས་ཚལ་གྱི་ཉོགས་མེད་གནང་བ་ལེན་དགོ།
- པ) རྒྱུ་ལག་སོ་ནམ་འགོ་དཔོན་གྱིས་ ས་ཚབ་ལེན་ནི་ཡིན་མི་གི་ འོས་འབབ་ཞིབ་འཇུག་ ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ ས་ཚབ་གྱི་དོན་ལས་ སྐྱོབ་ཚུ་གྱི་སོ་ནམ་ས་ཁོངས་དང་ རྒྱུ་ལུ་གི་ ཉོགས་མེད་གནང་བ་ལེན་དགོ། གལ་སྲིད་ ས་ཚབ་དེ་རྒྱུ་ལེན་གྱི་ཁྲམ་ས་སྐྱུ་ཚུ་དོད་པ་དང་ དགོས་མཁོ་ཡོད་མི་དེ་ རྒྱུ་ལེན་པའི་དོན་ལུ་ ཡིན་པ་ཅིན་ སོ་ནམ་འགོ་དཔོན་དེ་གིས་ བསྐྱར་བཅོས་གྱི་གོ་སྐབས་ དབྱེ་ཞིབ་འབད་དགོ། སྐྱོབ་ཚུ་གྱི་སོ་ནམ་ས་ཁོངས་ནང་ཡིན་པ་ཅིན་ དེ་བཟུམ་མའི་ས་ཁོངས་ཀྱི་ རྣམས་ལུགས་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ཡིན་མ་ རེས་གཏུན་བཟོ་དགོ།
- ཕ) ཞབས་ཏྲུག་ལྷན་ཁག་གི་ རོ་ཚབ་དེ་གིས་ ས་ཚབ་ལེན་ནི་ལས་བརྟེན་ཏེ་ ལུང་ཕྱོགས་གོང་འཕེལ་འཆར་གཞི་དང་ རྒྱུ་ལུ་གོ་དོན་ཡོད་མེད་ བཟུ་ཞིབ་འབད་དགོ།
- བ) དབུལ་ཕྱིས་ལྷན་ཁག་གི་རོ་ཚབ་གྱིས་ རྒྱུ་དངོས་བཟླ་གཞིབ་དང་ གནས་གོང་སྤྲིག་བཀོད་ལས་སྟེ་དང་གཅིག་ཁར་ འབྲེལ་བ་འཐབ་སྟེ་ རྒྱུ་ལུ་གནས་ཕྱིས་ལུ་ལྷན་དགོ།
- མ) ཚོགས་ཚུང་དེ་གིས་ དགོས་མཁོ་དང་བསྐྱུན་ཏེ་ གཞོད་པ་ཡོད་མི་ སའི་རྩོ་བདག་དང་ རྩོ་བསྐྱུན་ཚུ་ འབད་དགོ།
- ཙ) རྒྱུ་ལག་ས་ཁྲམ་ལས་སྟེ་/ཁྲམ་སྟེ་འི་ས་ཁྲམ་ལས་སྟེ་གིས་ ས་ཚབ་ལེན་ནི་དང་ ས་ཚབ་སྐྱོང་ནི་སྟེ་ཡོད་མིའི་ཐང་ ཁྲམ་བཀོད་ནིའི་དགོས་དོན་ཚུ་ གསལ་གྱི་ཚེད་ལུ་ ས་ཚའི་ཚ་ཚད་ཀྱི་ས་འཇལ་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ།
- ཛ) རྒྱུ་ལག་ས་ཁྲམ་ལས་སྟེ་/ཁྲམ་སྟེ་འི་ས་ཁྲམ་ལས་སྟེ་གིས་ ཚོགས་ཚུང་གི་ཞལ་འཛོམས་ཚུ་ འགོ་འདྲེན་ འཐབ་ནི་དང་ གཞུང་གི་ལས་ཁང་ ཡང་ན་ དགོ་རབ་ལྷན་ཚང་ལས་ཐོབ་མི་ རྒྱུ་ལུ་ཚུ་རིམ་སྤྲིག་འབད་ནི་དང་ ཚོགས་ཚུང་གི་དོན་ལུ་ ཡིག་ཚུ་རིམ་སྤྲིག་འབད་ནི་ དེ་ལས་ ས་ཚབ་ལེན་ནི་ཚུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༢ ཅན་མ་དང་ རྒྱལ་མཐུན་ཡོད་པ་ རེས་གཏུན་བཟོ་དགོ།

Office procedure of the Dzongkhag/Thromde Land Acquisition and Allotment Committee

- 143 The Committee shall conduct meeting on Land Acquisition and Allotment once in every 15 days unless found unnecessary due to lack of any acquisition or allotment cases.
- 144 At a meeting of the committee two third of the members shall constitute a quorum.
- 145 Decisions shall be taken based on majority consensus of the members present.
- 146 In the event any member of the land acquisition committee is a relative of the applicant, he/she shall abstain from attending the committee meeting concerning the particular issue.

Procedure for Land acquisition and substitution in Rural Area/Thromde

- 147 The Agency intending to acquire shall submit the application to the Secretariat projecting the purpose and the extent of area of land required for proposed acquisition.
- 148 Upon receipt of the application the Commission Secretariat shall evaluate the proposal by considering the following among other things:
 - a. Verify and confirm if the proposed acquisition is in the public interest as provided in the Land Act.
 - b. Ensure that conflicting national interests on land use if any are avoided.
- 149 The Secretariat shall arrive at a decision on the proposal:
 - a) If it finds the proposal feasible, the Secretariat shall instruct the Dzongkhag/Thromde Committee to conduct and prepare a detailed report.
 - b) If the Secretariat rejects the proposal, upon stating the grounds justifying the rejection, it shall inform the applicant accordingly.
- 150 The Dzongkhag Committee shall through the Dzongdag serve a notice to the landowner of the Government's intention to acquire land at least 120 days prior to the acquisition of the land if the Secretariat conveys that the proposed acquisition may be processed.

རྫོང་ཁག/ཁྲོམ་སྡེ་ས་ལེན་དང་ས་སྤོང་ཚོགས་ཚུངས་གི་ཡིག་ཚང་གི་བྱ་སྤྲོད་འཛིན་སྐྱོང་གི་འཇམ་མཁའ་

- ༡༢༣. ཚོགས་ཚུངས་གིས་གཞུང་མཁོའི་ས་ལེན་དང་ས་སྤོང་གི་གནད་དོན་གང་ཡང་མེད་པ་ལས་དགོས་མཁོ་མེད་ན་མ་གཏོགས་དེ་མིན་ཉེན་གངས་༡༥ རེའི་ནང་ཞལ་འཛོམས་ཐེངས་རེ་འཚོགས་དགོ།
- ༡༢༤. ཚོགས་ཚུངས་གི་ཞལ་འཛོམས་ཅིག་འཚོགས་ནིའི་དོན་ལུ་ཉུང་ཤོས་ཚོགས་གངས་གསུམ་དུ་གཉིས་དགོ།
- ༡༢༥. མོས་ཚོད་ཚུ་ངོ་འབྱོར་ཡོད་མི་འབྲས་མི་དུམ་མང་ཤོས་ཀྱི་མོས་མཐུན་ལུ་གཞིར་བཞག་གོ།
- ༡༢༦. གལ་སྲིད་གཞུང་མཁོའི་ས་ལེན་ཚོགས་པའི་འབྲས་མི་གང་རུང་ཅིག་ཞུ་བ་འབད་མིའི་ཉེ་ཚཱ་ཨིན་པ་ཅིན་འབྲས་མི་དེ་དམིགས་བསལ་གྱི་གནད་དོན་དེ་སྐོར་ཚོགས་ཚུངས་གི་ཞལ་འཛོམས་ནང་ལས་ཕྱིར་འཐོན་སྤོང་དགོ།

ཁྲོམ་སྡེ/ཁྲོམ་གྱི་སྡེ་ཁར་གཞུང་མཁོའུ་ས་ཆ་ལེན་ནི་དང་ས་ཆ་བསྐྱོད་ནིའི་བྱ་སྤྲོད་འཛིན་སྐྱོང་གི་འཇམ་མཁའ་

- ༡༢༧. ས་ཆ་ལེན་ནིའི་འདུན་པ་བསྐྱོད་མི་ལས་སྡེ་གིས་མོས་འཆར་བཀོད་པའི་ས་ཆ་གི་ཚེད་ལུ་ས་ཆའི་དགོས་དོན་དང་ས་ཚད་ཚུ་དང་སྤྲུགས་པའི་ཞུ་ཡིག་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ཕུལ་དགོ།
- ༡༢༨. ཞུ་ཡིག་དེ་ཐོབ་པའི་ཤུལ་ལུ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་གནད་དོན་གཞན་གྱི་ནང་ལས་གཤམ་འཁོད་གནད་དོན་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་མོས་འཆར་དེ་དཔྱད་ཞིབ་འབད་དགོ།
 - ༡. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་དགོངས་དོན་ལྟར་དུ་མོས་འཆར་བཀོད་པའི་ས་ཆ་ལེན་ནི་དེ་མི་དམངས་མཐའ་དོན་ལུ་ཨིན་མ་བདེན་དུང་དང་གཏན་འཁེལ་འབད་ནི།
 - ༢. ས་ཆ་བཀོལ་སྤོང་དེ་གིས་རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་དོན་གང་རུང་དང་རྒྱལ་འགལ་མེད་པ་དེས་གཏན་བཟོ་ནི།
- ༡༢༩. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་གཤམ་འཁོད་དང་འབྲེལ་ཏེ་མོས་ཚོད་བཏོན་དགོ།
 - ༡) མོས་འཆར་དེ་ལུ་འོས་འབབ་ཡོད་པའི་ཚོར་སྣང་བྱུང་པ་ཅིན་རྫོང་ཁག/ཁྲོམ་སྡེ་ཚོགས་ཚུངས་ལུ་འཆར་གཞི་རྒྱས་པ་བཟོ་ནི་དེ་ལག་ལེན་འཐབ་དགོ་པའི་བཀོད་རྒྱ་གཏང་ནི།
 - ༢) གལ་སྲིད་མོས་འཆར་དེ་ལྷན་ཚོགས་ལས་བཀག་ཆ་འབད་བ་ཅིན་བཀག་ཆ་འབད་དགོ་པའི་རྒྱུ་མཚན་དང་སྤྲུགས་ཏེ་ཞུ་བ་འབད་མི་ལུ་བདེན་འཐོད་ནི།
- ༡༣༠. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་མོས་འཆར་བཀོད་པའི་ས་ཆ་ལེན་ནི་ལུ་བྱ་སྤོང་ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་དགོ་པའི་བདེན་འཐོད་པ་ཅིན་རྫོང་ཁག་ས་ལེན་དང་ས་སྤོང་ཚོགས་ཚུངས་གིས་ས་ཆ་ལེན་ནི་ཨིན་པའི་ཉེན་གངས་༡༢༠ འི་སྤོང་ལས་རྫོང་བདག་བརྒྱུད་དེ་སའི་རྫོང་བདག་ལུ་གཞུང་མཁོའུ་ས་ཆ་ལེན་ནིའི་ཀུན་སྤོང་ཡོད་པའི་བདེན་སྤྲུལ་འབད་དགོ།

- 151 For Thromde, the Executive Secretary shall convey the intention of the Government to acquire land at least 120 days before the acquisition of land to the concerned land owner.

Detailed report

- 152 Under the circumstances of section 149(a) of these rules the Dzongkhag/Thromde Committee shall prepare a detailed report in the format prescribed under **Annexure PLA Form (1) to PLA Form(7) considering the following:**
- a) Specify the Compensation to be provided, based on the valuation of the PAVA.
 - b) If compensation includes substitute land, clearance certificates under the applicable laws such as Forest and Nature Conservation Act and Environment Act.
 - c) If Chhuzhing is to be acquired for purpose other than Chhuzhing the compliance of Chhuzhing conversion requirements prescribed under Section 166 of the Land Act.
 - d) The location of the substitute land from rural area in compliance with Section 155 of the Land Act.
 - e) Ensure compliance of restrictions under section 131 of these rules.
 - f) Survey report which shall include cadastral maps indicating clearly the total area, location and identification of the land to be acquired and substitute land.
 - g) If compensation includes cash compensation the responsibility of the particular Government Institution or Gerab Dratshang to pay cash compensation.
 - h) Compatibility to the structure or Local Area Plan and Development Control Regulations, on the purpose for which the land is to be used by the applicant in case of thromde.

Decision of the Land Commission

- 153 The Dzongkhag/Thromde Committee shall forward the detailed report to the National Land Commission Secretariat. The Secretariat shall submit the report before the Land Commission for its final decision. The Commission may approve or reject the acquisition.
- a. If not approved the Land Commission shall state the reasons of rejection. The Commission Secretariat shall based on the grounds of rejection convey the applicant and the Dzongkhag/Thromde Committee accordingly.
 - b. If the Land Commission approves the acquisition the Commission Secretariat shall undertake the functions of registration and providing compensation as per section 154 of these Rules.

Payment of compensation, release and registration of acquired land and substitute land

- 154 Upon final decision the Commission Secretariat shall;
- a. Convey to Dzongkhag/Thromde Committee and the landowner whose land is acquired the decision of the Land Commission.
 - b. Transfer the land ownership and register the acquired land in the name of the applicant within 30 days from the decision of the Land Commission.
 - c. Release the substitute land from the GRF/Government land and register substitute land in the name of the person whose land was acquired if land substitute is approved by the Land Commission within 30 days from the decision of the Commission.
 - d. Cause the applicant to make the necessary cash payment if cash compensation is decided by the Land Commission within 30 days from the decision of the Commission.
 - e. Ensure taking over of acquired land only after compensation is provided to the landowner in accordance with Section 158 of the Land Act.

ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་གྲོས་ཚུགས་

༡༥༣. ལྷན་ཚོགས་ལ་དེ་ རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་ཚོགས་ཚུང་གིས་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་གཏང་དགོ། ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ མཐའ་དཔུང་གྲོས་ཚུགས་ཀྱི་དོན་ལས་ ལྷན་ཚོགས་ལུ་ལུ་ལུ་དགོ། ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ ཀྱིས་ ས་ཆ་ལེན་ནི་དེ་ལུ་ གནང་བ་སྤོད་ནི་ ཡང་ན་ བཀག་ཚུ་འབད་ཚོགས།
- ཀ) ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ལས་ གནང་བ་མ་འགྲོལ་བ་ཅིན་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ དེའི་ར་ཁུངས་ཚུ་སྤྲོད་དགོ། དེ་བཟུམ་མའི་ར་ཁུངས་ཚུ་གུ་ གཞིར་བཞག་སྟེ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ལུ་བ་འབད་མི་དང་ རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་ཚོགས་ཚུང་ལུ་ དེ་མཚུངས་ཀྱི་བད་དོན་འཕྲོད་དགོ།
- ཁ) གལ་སྲིད་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ ས་ཆ་ལེན་ནི་དེ་ལུ་ གནང་བ་མ་འགྲོལ་བ་ཅིན་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ས་ཆ་མིང་ཁྲམ་བཀོད་ནི་དང་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ ༡༥༢ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ རྒྱུ་འབྲས་སྤོད་ནིའི་ ལུ་འགན་ཚུ་ ལག་ལེན་འབད་དགོ།

རྒྱུ་འབྲས་སྤོད་ནི་དང་ ས་ཆ་འཛིན་གྲོམ་ ས་ཆ་ལེན་ཡོད་མི་དང་ ས་ཆ་བམིང་ཁྲམ་བཀོད་ཐངས།

༡༥༤. མཐའ་དཔུང་གྲོས་ཚུགས་ཀྱི་བཏོན་པའི་ཤུལ་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས།
- ཀ) ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་གྲོས་ཚུགས་སྐོར་ རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་ཚོགས་ཚུང་དང་ གཞུང་མཁོ་ལུ་ལེན་པའི་ ས་ཆའི་ རྫོང་ཁག་ལུ་བད་དོན་འཕྲོད་དགོ།
- ཁ) ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ གྲོས་ཚུགས་ཀྱི་བཏོན་པའི་ཉེན་མེད་ལས་ ཉེན་གངས་ ༣༠ འེན་འཁོད་ ས་ཆའི་ བདག་དབང་ མིང་སྤོད་མེད་འབད་དེ་ ས་ཆ་ལེན་ཡོད་མི་དེ་ ལུ་བ་འབད་མིའི་ མིང་ཁྲམ་ལུ་བཀོད་དགོ།
- ག) ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལས་ ས་ཆ་བམིང་གཏང་བ་སྤོད་པ་ཅིན་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ གྲོས་ཚུགས་ བཏོན་པའི་ཉེན་མེད་ལས་ ཉེན་གངས་ ༣༠ འེན་འཁོད་ ས་ཆ་བདེ་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྤྱོད་ ས་ཁོངས་/གཞུང་ས་ལས་ འཛིན་གྲོམ་འབད་དེ་ ས་ཆ་ལེན་ཡོད་མི་ མིང་ཁྲམ་ལུ་བཀོད་དགོ།
- ང) གལ་སྲིད་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ལས་ དཔུལ་རྒྱུང་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་ གནང་བ་སྤོད་པ་ཅིན་ གནང་བ་སྤོད་པའི་ ཉེན་མེད་ལས་ ཉེན་གངས་ ༣༠ འེན་འཁོད་ ས་ཆ་ལེན་ཡོད་མི་ ས་ཆ་ལེན་ལུ་ ལུ་བ་འབད་མི་གིས་ དཔུལ་རྒྱུང་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་ རྫོང་ཁག་ལུ་འབད་དགོ།
- ཅ) ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༢ ཅན་མའི་ དགོངས་དོན་ ༡༥༤ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཞུང་མཁོ་ལུ་ལེན་པའི་ ས་ཆ་དེ་ གཞོན་པ་ཡོད་མི་སའི་རྫོང་ཁག་གི་མིང་སྤོད་ དཔུལ་རྒྱུང་གི་རྒྱུ་འབྲས་སྤོད་པའི་ཤུལ་ལུ་ རྒྱུང་མེད་ལུ་ ཕྱིས་ལེན་ནི་ཡོད་པ་ དེས་གཏན་བཟོ་དགོ།

General functions of the National Land Commission Secretariat in relation to land acquisition and providing substitute land

- 155 The National Land Commission Secretariat shall;
- a. Liaise with the Dzongkhag/Thromde Land Acquisition and Allotment Committee and the Land Commission.
 - b. Scrutinize, compile and submit land acquisition cases of the Committee to the Land Commission.
 - c. Convey the decisions of the Land Commission to the Dzongkhag /Thromde Committee.
 - d. Be responsible for making necessary changes in the thram and in directing Dzongkhag/Thromde Committee to update their respective Thram records.
 - e. Inform the applicant concerned of the decision.
 - f. Closely monitor the land acquisition and allotment

General functions of the National Land Commission in relation to land acquisition and providing substitute land

- 156 The Land Commission shall:
- a) Ensure that the rules and regulations of Land Acquisition and Substitute Land Allotment or cash compensation are carried out in line with the provisions of Land Act.
 - b) Issue guidelines on Land Acquisition and Substitute Land Allotment as per the provisions of the Land Act.
 - c) Institute Dzongkhag/Thromde Land Acquisition and Allotment Committee.
 - d) Scrutinize the report and recommendation of Dzongkhag/Thromde Committee as per the provisions of Land Act and these rules.
 - e) Approve substitute land allotment/cash compensation proposed by Dzongkhag/Thromde Committee/PAVA.

གཞུང་མཐོ་ལུ་ས་ཆ་ལེན་ནི་དང་ས་ཆ་བསྐྱོད་ནི་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གི་སྤྱིར་བཏང་འགན་ཁུར།

༡༥༥. རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས།

༡. རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་ས་ལེན་དང་ས་ཆ་བསྐྱོད་ཚོགས་ཚུང་དང་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་དང་གཅིག་ཁར་འབྲེལ་བ་འཐབ་དགོ།
༢. ཚོགས་ཚུང་གི་ས་ཆ་ལེན་ནིའི་གནད་དོན་ཚུ་བཟླ་ཞིབ་དང་བཀོད་སྲིག་འབད་དེ་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ལུ་ཕུལ་དགོ།
༣. ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་གོ་སྐོར་ཚུ་རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་ཚོགས་ཚུང་ལུ་བན་འཕྲོད་འབད་དགོ།
༤. ཁྲམ་ལུ་དགོས་མཐོ་ཡོད་པའི་བསྐྱར་བཅོས་གཏང་ནི་དང་རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་ཚོགས་ཚུང་ལུ་རང་སོའི་ཁྲམ་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཚུ་དུས་མཐུན་བཟོ་དགོ་པའི་བཀོད་རྒྱ་གཏང་ནིའི་འགན་ཁུར་འབག་དགོ།
༥. འབྲེལ་ཡོད་ལུ་བའབད་མི་ལུ་གོ་སྐོར་སྐོར་ལས་བན་དོན་འཕྲོད་དགོ།
༦. ས་ཆ་ལེན་ནི་དང་སྐྱོད་ནི་ཚུ་དམ་ཟབ་སྡེ་བཟླ་ཞིབ་འབད་དགོ།

གཞུང་མཐོ་ལུ་ས་ཆ་ལེན་ནི་དང་ས་ཆ་བསྐྱོད་ནི་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་སྤྱིར་བཏང་འགན་ཁུར།

༡༥༦. ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས།

༡. ས་ཆ་ལེན་ནི་དང་ས་ཆ་བསྐྱོད་ནི་སྐོར་ལས་བཅའ་ཡིག་དང་སྲིག་གཞི་ཡང་ན་དབུལ་རྒྱུད་གི་རྒྱུ་འབྲས་ཚུ་ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་དགོངས་དོན་ཚུ་དང་ཚུལ་མཐུན་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་ཡོད་པ་ངེས་གཏན་བཟོ་དགོ།
༢. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་དགོངས་དོན་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ས་ཆ་ལེན་ནི་དང་ས་ཆ་བསྐྱོད་ནི་སྐོར་ལས་ལམ་སྟོན་ཚུ་བཟོ་འདོན་འབད་དགོ།
༣. རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་ས་ལེན་དང་ས་ཆ་བསྐྱོད་ཚོགས་ཚུང་ཚུ་གཞི་བཅུག་འབད་དགོ།
༤. རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་ཚོགས་ཚུང་གི་སྟན་ལུ་དང་རྒྱབ་བསྐྱོན་བསམ་འཆར་ཚུ་ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་བཅའ་ཡིག་འདི་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་བཟླ་ཞིབ་འབད་དགོ།
༥. རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་ཚོགས་ཚུང་/རྒྱ་དངོས་བཟླ་ཞིབ་དང་གནས་གོང་སྲིག་བཀོད་ལས་སྡེ་གིས་གོ་སྐོར་འཆར་བཀོད་པའི་ས་ཆ་བསྐྱོད་ནི་/དབུལ་རྒྱུད་རྒྱུ་འབྲས་ཚུ་ལུ་གནད་བའཕྲོལ་ནི།

Chapter 8:

KIDU AND REHABILITATION LAND

Granting Kidu and Rehabilitation land

157 Pursuant to section 71 of the Land Act, Granting of Kidu and Rehabilitation land shall be the royal prerogative of His Majesty the Druk Gyalpo.

Eligibility criteria for rehabilitation land:

158 Marginal farmers and landless households willing to go for rehabilitation shall be eligible subject to the following;

- a) Only an applicant with no land in any parts of the country or if the applicant belongs to a family of 15 members or more with land not more than 1 acre under the same unique household number shall be eligible for rehabilitation, provided the applicant:
 - i) Does not own any land in Thromde/throm.
 - ii) And/or spouse do not have any contract/industrial/business license his/her name.
 - iii) Has a proper census maintained in the census record/*Metshi Mayig* of the Dzongkhag concerned.
 - iv) Has at least three members with him/her to resettle as a family, if he/she is granted rehabilitation land.
 - v) And the spouse shall record her/his census under the same household for rehabilitation if the spouse has their census under different household.
 - vi) Is not a civil servant.
- b) Notwithstanding section 158(a) of these rules farmers living in ecological risk prone areas or whose land has been destroyed by natural calamities as certified by the Ministry of Agriculture shall also be eligible for rehabilitation.

Procedure for applying for rehabilitation

- 159 Those people wishing to apply for rehabilitation shall apply to their respective gewogs/thromdes for the rehabilitation as per application form provided in the *prescribed format RH Form (1) to RH Form (7)*.
- 160 The Gewog Administration shall forward the duly verified form to the Dzongkhag Authority.
- 161 The Dzongkhag/thromde Authority shall after verification submit the application forms to the Land Commission Secretariat along with recommendations within one month of receipt of applications.
- 162 Applications for rehabilitation shall be assessed by the Land Commission Secretariat for further submission to the National Land Commission. The National Land Commission Secretariat shall also instruct the receiving Dzongkhags to identify potential areas for rehabilitation
- 163 The National Land Commission Secretariat in coordination with Ministry of Home and Cultural Affairs shall verify the census status of the applicant.
- 164 Based on the instructions of the National Land Commission Secretariat, the Dzongkhag *Zhichag*/Land Allotment Committee shall conduct feasibility studies for allotment and submit its recommendations.
- 165 The National Land Commission shall review the feasibility study and submit the findings to His Majesty the Druk Gyalpo.

Allotment procedure for rehabilitation:

- 166 Based on the Kasho, the Commission Secretariat shall direct the receiving Dzongkhags to carry out the plans for implementation of rehabilitation.
- 167 The receiving Dzongkhags shall:
 - a) Through the Dzongkhag Land Allotment Committee organize the allotment of rehabilitation land.
 - b) Be responsible for:
 - i. Identification of land
 - ii. Clearance of land to be allotted.

གཞིས་ཆགས་ཀྱི་དོན་ལུ་ ལུ་བ་འབད་བཅའ་སྒྲིལ་

- ༡༥༧. གཞིས་ཆགས་ཀྱི་དོན་ལས་ ལུ་བ་འབད་ནིའི་འདུན་པ་ཡོད་མི་ཚུ་གིས་ ཟུར་སྐྱུགས་སྤེལ་བཞུགས་དེ་ཡོད་མི་ བཞོན་ཤོག་ RH Form (1) ལས་ RH Form (7) ཚུན་དང་འབྲེལ་ཏེ་ རང་སེའི་མེད་འོག་/ རྩོམ་སྤེལ་ལུ་ལུལ་དགོ།
- ༡༦༠. མེད་འོག་འཛིན་སྐྱོང་གིས་ བདེན་དཔྱད་འབད་བའི་བཞོན་ཤོག་ཚུ་ རྫོང་ཁག་དབང་འཛིན་ལུ་ལུལ་དགོ།
- ༡༦༡. རྫོང་ཁག་/འབྲེལ་སྤེལ་དབང་འཛིན་གྱིས་ བདེན་དཔྱད་འབད་དེ་ ལུ་ཡིག་གི་བཞོན་ཤོག་ཚུ་ ལུ་ཡིག་ཐོབ་པའི་ཚེས་གྲངས་ལས་ ཟླ་ངོ་གཅིག་གི་ནང་འཁོད་ རྒྱབ་བསྐྱོན་བསམ་འཆར་དང་སྐྱུགས་ཏེ་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ལུལ་དགོ།
- ༡༦༢. གཞིས་གསར་ཆགས་ནིའི་ལུ་བ་ཚུ་ རྒྱུ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ལུ་ ལུལ་ཞེའི་དོན་ལས་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ ཡིག་ཚང་གིས་ དབྱེ་ཞིབ་འབད་དགོ། རྒྱུ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ གཞིས་གསར་ཆགས་མི་ཚུ་ ལེན་མི་ རྫོང་ཁག་ཚུ་ལུ་ གཞིས་ཆགས་ཀྱི་དོན་ལས་ འོས་འབབ་ཡོད་པའི་ས་ཁོངས་ རོས་འཛིན་འབད་དགོ་པའི་ བཞོན་ལུ་ ལུལ་དགོ།
- ༡༦༣. རྒྱུ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ རྒྱ་སྤྱི་དང་སྤོལ་འཛིན་ལྷན་ཁག་དང་ མཐུན་འབྲེལ་ཐོག་ ལུ་བ་འབད་མིའི་ མི་ཕྱིས་ཀྱི་གནས་ཤིང་ བདེན་དཔྱད་འབད་དགོ།
- ༡༦༤. རྒྱུ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གི་ བཞོན་ལུ་གཞིར་བཞག་སྟེ་ རྫོང་ཁག་གཞིས་ཆགས་/ས་སྐྱོད་ ཚོགས་ཚུང་གིས་ ས་ཆ་སྐྱོད་ནིའི་ འོས་འབབ་ཞིབ་འཇུག་ ལག་ལེན་འབབ་སྟེ་ རྒྱབ་བསྐྱོན་བསམ་འཆར་ཚུ་ བཞོན་དགོ།
- ༡༦༥. རྒྱུ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ འོས་འབབ་ཞིབ་འཇུག་བསྐྱར་ཞིབ་འབད་དེ་ ཁོང་གི་ཚོར་སྣང་ཚུ་ འབྲུག་མངའ་བདག་ རྒྱུ་ཡོངས་ལུ་ལུལ་དགོ།

གཞིས་ཆགས་ཀྱི་དོན་ལུ་ ས་ཆ་སྐྱོད་བཅའ་སྒྲིལ་གྱི་བྱ་སྤྱོད་ཤིང་ལུ་

- ༡༦༦. བཀའ་ཤོག་གུ་གཞིར་བཞག་སྟེ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ གཞིས་གསར་ཆགས་མི་ཚུ་ ལེན་མི་རྫོང་ཁག་ཚུ་ལུ་ གཞིས་ཆགས་ལག་ལེན་འབབ་ནིའི་ཚེད་ལུ་ འཆར་གཞི་ཚུ་ ལག་ལེན་འབབ་དགོ་པའི་ བཞོན་ལུ་གཏང་དགོ།
- ༡༦༧. གཞིས་གསར་ཆགས་མི་ཚུ་ ལེན་མི་རྫོང་ཁག་གིས།
 - ༡) རྫོང་ཁག་ས་སྐྱོད་ཚོགས་ཚུང་བརྒྱུད་དེ་ གཞིས་ཆགས་ས་ཆ་སྐྱོད་ནིའི་ལུ་ རིམ་སྐྱིལ་འབད་དགོ།
 - ༢) གཞུམ་འཁོད་ཚུ་གི་ འགན་ལུར་འབག་དགོ།
 - ༡. ས་ཆ་རོས་འཛིན་འབད་ནི།
 - ༢. ས་ཆ་སྐྱོད་ནི་ཚུ་ལུ་ རྟོགས་མེད་གནང་བ་ལེན་ནི།

- iii. Plotting of land.
- iv. Plot boundary demarcations.

- c) Allot plots for rehabilitation land through draw of lucky dip.
- d) Ensure that a bond prescribed under Annex RH Form (8) is signed upon allotment of land.
- e) Submit the report on implementation of rehabilitation programme to the National Land Commission Secretariat.

Registration of rehabilitation land:

- 168 The receiving Dzongkhags shall submit the details of land allotted to the Land Commission Secretariat for processing of Thram registration.
- 169 The Secretariat based on the report from the Dzongkhags shall register the rehabilitation land on producing the Kasho in original.
- 170 The registration in the thram shall be done as per the Kasho, in the name of the person(s) to whom the land was granted.
- 171 The land registered under rehabilitation shall be recorded as “Rehabilitation land” including the year of its allotment.

Entitlement under the rehabilitation programme

- 172 *The beneficiaries of rehabilitation shall be:*
 - a) *Provided free transportation and DSA from the relieving dzongkhag to the new settlement areas of respective dzongkhag.*
 - b) *Exempted from all the participatory woola’s for two years from the time of allotment.*
 - c) *Exempted from all rural taxes for two years from the time of registration.*
 - d) *Provided free agricultural inputs, such as basic seeds, seedlings and simple tools during the first year of settlement.*

- 3. ཞིང་ཁག་བཀོད་ནི།
- ༤. ས་ཆའི་ས་མཚམས་ཚུ་བཀོད་ནི།
- ག) གཞིས་ཆགས་ས་ཆ་ཚུ་ ལ་རྗེ་གདམ་འཐུའི་སྐོལ་ས་སྤོད་ནི།
- ང) ས་ཆ་སྤོད་པའི་ཤུལ་ལུ་ ཟུར་སྐྱགས་བཀོད་ཤོག་ RH Form (8) ཅང་བཀོད་དེ་ཡོད་མི་ གན་རྒྱ་གུ་ མིང་རྟགས་ དེས་པར་དུ་བཀོད་བཅུག་ནི།
- ཅ) གཞིས་ཆགས་ལས་རིམ་ ལག་ལེན་འཐབ་ཡོད་པའི་སྐོར་ལས་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ ལྷན་ལུ་འབད་ནི།

གཞིས་ཆགས་ས་ཆ་ ཁྲམ་བཀོད་ཐངས།

- ༡༤༤. གཞིས་གསར་ཆགས་མི་ཚུ་ ལེན་མི་རྫོང་ཁག་གིས་ གཞིས་ཆགས་ས་ཆ་སྤོད་པའི་ལགས་ལ་ཚུ་ ཁྲམ་ནང་བཀོད་ནིའི་དོན་ལུ་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ལུ་ཕུལ་དགོ།
- ༡༤༥. བཀའ་ཤོག་ངོ་མ་སྟོན་ནི་ཡོད་ཆེ་ རྫོང་ཁག་ལས་སྤོད་པའི་ ལྷན་ལུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ གཞིས་ཆགས་ས་ཆ་དེ་ མིང་ཁྲམ་བཀོད་དགོ།
- ༡༥༠. མིང་ཁྲམ་བཀོད་ནི་དེ་ཡང་ བཀའ་ཤོག་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ས་ཆ་གནང་ཡོད་མི་ མི་ངོ་མ་གྱི་མིང་ཐོ་ལུ་བཀོད་དགོ།
- ༡༥༡. གཞིས་ཆགས་ས་ཆའི་འོག་ལུ་ མིང་ཁྲམ་བཀོད་མི་ས་ཆ་དེ་ ས་ཆ་གནང་པའི་ལོ་དང་སྐྱགས་ཏེ་ “གཞིས་ཆགས་ས་ཆ་” ཟེར་ཡིག་ཐོ་བཀའ་དགོ།

གཞིས་ཆགས་ལས་རིམ་དང་འབྲེལ་བའི་ ཐོབ་ལམ།

- ༡༥༢. གཞིས་ཆགས་ཀྱི་ལེ་ཕན་ཐོབ་མི་ཚུ་ལུ།
 - ༡) གཞིས་ཆགས་ནང་བཏང་མི་རྫོང་ཁག་ལས་ འབྲེལ་ཡོད་རྫོང་ཁག་ནང་གི་ གཞིས་གསར་ཆགས་སའི་ ས་ཁོངས་ཚུན་ སྐྱེལ་འབྲེན་དང་ ཉེན་བཟུར་གྱི་འཐུས་སྤོད་དགོ།
 - ༢) གཞིས་ཆགས་ས་ཆ་སྤོད་པའི་དུས་ཚོད་ལས་ ལོ་ངོ་གཉིས་ཀྱི་རིང་ལུ་ གྲལ་གཏོགས་ཁུར་ལུ་ཚུ་ལས་ དགོངས་ཡངས་གནང་དགོ།
 - ༣) གཞིས་ཆགས་ས་ཆ་ ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་དུས་ཚོད་ལས་ ལོ་ངོ་གཉིས་ཀྱི་རིང་ལུ་ རྒྱང་གཞུས་ཁྲལ་རིགས་ གར་ དགོངས་ཡངས་གནང་དགོ།

- e) Provided free rations (appropriate food basket) for initial six months of settlement.*
- f) Granted royalty free timber for construction of house.*

Responsibilities of Relieving/Parent Dzongkhag:

173 The Dzongkhag/Thromde Authority shall:

- a) Raise awareness, inform the general public and promote the importance of rehabilitation programme, especially among the landless people through GYTs and DYT's.
- b) Make the application forms available at the Thromde /Gup's office.
- c) Appoint Land Record Officer as rehabilitation coordinator, who will among other responsibilities, ensure availability of adequate number of forms in the Thromde/ Gup's offices and ensure timely processing of application.
- d) Be responsible to inform the beneficiaries on the necessary procedures involved and the rehabilitation rules.
- e) Verify the application forms and forward the completed forms to the National Land Commission Secretariat for further verification and inclusion in rehabilitation programme as per the section 190 of the Land Act.
- f) Ensure verification and dispatch of verified forms to the Land Commission Secretariat within the timeframe set by the Land Commission Secretariat.
- g) Be responsible for arranging transportation facilities to the beneficiaries for the following:
 - i. During the allotment of land through lucky dip system

- ད) གཞི་རྟེན་གྱི་སོན་དང་ ལུང་སོན་ ལག་ཆས་ཚུང་ཀྱ་ཚུ་དང་འབྲ་བའི་ སོན་མ་གྱི་ནང་འདེབས་ཚུ་ གཞིས་གསར་ཆགས་པའི་ ལོ་ངོ་དང་པའི་ནང་ རིན་མེད་སྤོང་པར་བྱིན་དགོ།
- ཅ) གཞིས་གསར་ཆགས་པའི་ འགོ་ཐོག་ལྗོངས་ཤུག་གི་དོན་ལུ་ རྒྱགས་སྐལ་ (འོས་འབབ་ལྡན་པའི་ བཟའ་འཐུང་) རིན་མེད་སྤོང་པར་བྱིན་དགོ།
- ཆ) སྤོད་བྱིས་བཟོ་བསྐྱུན་གྱི་དོན་ལས་ ཤིང་ཆ་ཚུ་ སྤོད་ཁལ་དགོངས་ཡངས་ཐོག་ལས་བྱིན་དགོ།

གཞིས་ཆགས་ལུ་གཏང་མི་ རྫོང་ཁག་གི་འགན་ཁུར།

༡༢༣. རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་དབང་འཛིན་གྱིས།

- ༡) རྫོང་ཁག་ཡར་རྒྱས་ཚོགས་ཚུང་དང་ རྫོང་ཁག་ཡར་རྒྱས་ཚོགས་སྡེ་ཚུ་བརྒྱུད་དེ་ གཞིས་ཆགས་ ལས་རིམ་གྱི་ རྫོང་ལས་ སྤྱིར་བཏང་མི་དམངས་དང་ དམིགས་བསལ་ལུ་ཡང་ ས་ཞིང་མེད་མི་ཚུ་ལུ་ དུམ་གསལ་དང་ གལ་གནད་ཆེ་བའི་རྫོང་ལས་ རྒྱབ་སྐྱེལ་འབད་དགོ།
- ༢) ལུ་ཡིག་གི་བྲིས་ཤོག་ཚུ་ རྫོང་ཁག་ཚོང་ལས་ འཐོབ་ཚུགས་པ་སྡེ་བཞག་དགོ།
- ༣) ས་ཁུམ་འགོ་དཔོན་ཚུ་ འགན་ཁུར་གཞན་གྱི་ནང་ལས་ རྫོང་ཁག་ཚོང་ལས་ བྲིས་ཤོག་ཚུ་ ལང་མ་སྡེ་ཡོད་པ་དང་ ལུ་ཡིག་ཚུ་ དུས་ཚོད་ཁར་ལག་ལེན་འཐབ་དོ་ཡོད་པ་ རེས་གཏན་བཟོ་ཞིའི་དོན་ལས་ གཞིས་ཆགས་མཉམ་འབྲེལ་པ་སྡེ་ བསྐོ་བཞག་འབད་དགོ།
- ད) གཞིས་ཆགས་གྱི་ ཁེ་ཕན་ཐོབ་མི་ཚུ་ལུ་ དགོས་དོན་ཡོད་པའི་ འབྲེལ་ཡོད་བྱ་སྐོར་དང་ གཞིས་ཆགས་ གྱི་བཅའ་ཡིག་ཚུ་གི་རྫོང་ལས་ བད་དོན་འཕྲོད་ཞིའི་ འགན་ཁུར་འབག་དགོ།
- ཅ) རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ སྤྱིར་ལོག་བདེན་དཔྱད་འབད་དེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༡༩༠ པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ གཞིས་ཆགས་ལས་རིམ་ནང་བཅུག་ཞིའི་དོན་ལུ་ ལུ་ཡིག་བྲིས་ཤོག་ཚུ་ བདེན་དཔྱད་འབད་དེ་ བྲིས་ཤོག་ཚུ་མཐུན་བཀའ་ཚང་མི་ཚུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ ཐུལ་དགོ།
- ཆ) བདེན་དཔྱད་འབད་ཡོད་མི་ བྲིས་ཤོག་ཚུ་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་བཀོད་པའི་ དུས་ཚོད་ནང་འཁོད་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ བསྐྱེལ་ཞིའི་དོན་ལུ་ རེས་གཏན་བཟོ་དགོ།
- ཇ) གཞིས་ཆགས་གྱི་ ཁེ་ཕན་ཐོབ་མི་ཚུ་ལུ་ གཤམ་འཁོད་ཚུ་གི་དོན་ལས་ སྤྱིལ་འབྲེན་ཤ་སྤྲིན་འབད་དགོ་པའི་ འགན་ཁུར་འབག་དགོ།

༡. ལ་རྗེ་གདམ་འཐུའི་སྐོར་ལས་ ས་ཆ་སྤོད་པའི་དུས་ལུ།

- ii. Final reporting on the allotted land for settlement
- h) Ensure that either the Dzongkhag rehabilitation coordinator of Dzongkhag/Thromde or Gups/Maangmis/Tshokpas, accompany the beneficiaries as escorts to the Dzongkhag where they shall be rehabilitated and provide all necessary assistance along the way.
- i) Reflect necessary budget for rehabilitation in their annual budget.
- j) Ensure the census transfer of the beneficiaries after the allotment of land under rehabilitation in the respective Dzongkhag and subsequent deletion from the relieving Dzongkhag/Thromde census record.

Responsibilities of Receiving Dzongkhag:

- 174 The receiving Dzongkhag shall form a Dzongkhag Zhichag Committee (DZC) and designate one Zhichag Coordinator, who shall implement various rehabilitation activities, monitor, deliberate and take decision pertaining to various rehabilitation issues.
- 175 Dzongdag shall function as the chairperson of the DZC.
- 176 The receiving Dzongkhags shall:
 - a) Ensure the welfare of the resettling families especially during the transition period.
 - b) Ensure the budget for plot identifications, survey, bush clearance, plotting of land and agricultural tools/implements.
 - c) Issue rations, seeds & seedlings and agricultural tools/implements to the beneficiaries.
 - d) Monitor the rehabilitation programme ensuring that the beneficiaries have settled as per the rehabilitation rules as per section 216 of the Act
 - e) Submit progress reports on a half yearly basis to the Land Commission Secretariat as per the format under *Annexure RH Form (9)*.

2. ས་ཆ་སྤོང་ཡོད་མི་ཁར་ གཞིས་ཆགས་ཀྱི་དོན་ལས་ མཐའ་དཔུང་དོ་འཕྱོར་སྐབས་ལུ།
- ཉ) རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་གཞིས་ཆགས་མཉམ་འབྲེལ་པ་ ཡང་ན་ རྒྱལ་/དམངས་མི་/ཚོགས་པ་ཚུ་ གཞིས་ཆགས་ཀྱི་
ལེ་ཕན་ཐོབ་མི་ཚུ་དང་གཅིག་ཁར་ གཞིས་གསར་ཆགས་སའི་རྫོང་ཁག་ལུ་འགྲོ་ཞི་དང་ ལམ་བདའ་སྟེ་
དགོས་དོན་ཡོད་པའི་ གྲོགས་རམ་ཚུ་འབད་ཞི་ཡོད་པ་ དེས་གཏན་བཟོ་དགོ།
- ཏ) རང་སའི་ལོ་བསྟར་འཆར་དབུལ་ནང་ལུ་ གཞིས་ཆགས་ཀྱི་དོན་ལས་ དགོས་མཁོ་ཡོད་པའི་ འཆར་དབུལ་
བཀོད་དགོ།
- ཐ) གཞིས་ཆགས་ས་ཆ་སྤོང་པའི་ཤུལ་ལུ་ གཞིས་ཆགས་ཀྱི་ལེ་ཕན་ཐོབ་མི་ཚུ་གི་མི་ཕྱིས་ འབྲེལ་ཡོད་རྫོང་ཁག་
ནང་ལུ་སྤོང་ཞི་དང་ གཞིས་གསར་ནང་བཏང་མི་རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེའི་ མི་ཕྱིས་མ་ཡིག་ནང་ལས་ མི་ཕྱིས་
བཏོག་ཞི་ཚུ་ དེས་གཏན་བཟོ་དགོ།

གཞིས་གསར་ཆགས་མི་ཚུ་ ལེན་མི་རྫོང་ཁག་གི་འགན་ལུར།

༡༢༤. གཞིས་གསར་ཆགས་མི་ཚུ་ ལེན་མི་རྫོང་ཁག་གིས་ གཞིས་ཆགས་ཚོགས་ཚུང་གཅིག་ གཞི་བཅུག་འབད་དེ་
གཞིས་ཆགས་ཀྱི་ལས་དོན་མ་འདྲུམ་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ཞི་དང་ གཞིས་ཆགས་གནད་དོན་ཁག་གི་སྐོར་ བལྟ་ཞིབ་དང་
གྲོས་བསྟར་འབད་ཞི་ གྲོས་ཐག་གཅད་ཞི་བཅས་ཀྱི་དོན་ལུ་ གཞིས་ཆགས་མཉམ་འབྲེལ་པ་ཅིག་ བསྐོ་བཞག་འབད་དགོ།
༡༢༥. རྫོང་ཁག་གཞིས་ཆགས་ཚོགས་ཚུང་གི་ ལྷི་འཛིན་གྱི་འགན་ལུར་དེ་ རྫོང་བདག་གིས་འབག་དགོ།
༡༢༦. གཞིས་གསར་ཆགས་མི་ཚུ་ ལེན་མི་རྫོང་ཁག་གིས།
 - ཀ) དམིགས་བསལ་ལུ་ གཞིས་གསར་ཆགས་མི་ བབའ་ཚང་ཚུ་ལུ་ སོར་བསྐྱར་དུས་རིམ་ཁར་ ཕན་བདེ་ཡོད་པ་
དེས་གཏན་བཟོ་དགོ།
 - ཁ) ཞིང་ཁག་ རོས་འཛིན་འབད་ཞི་དང་ ས་འཇལ་ཞི་ ཚལ་མ་སེལ་ཞི་ ཞིང་ཁག་བཀོད་ཞི་
སོན་མ་ལུ་ཆས་སྤོང་ཞི་ཚུ་གི་དོན་ལུ་ འཆར་དབུལ་ཡོད་པ་ དེས་གཏན་བཟོ་དགོ།
 - ག) ལེ་ཕན་ཐོབ་མི་ཚུ་ལུ་ རྒྱགས་སྐལ་དང་ སོན་དང་ལུང་སོན་ སོན་མ་ལུ་ཆ་ཚུ་སྤོང་དགོ།
 - ང) ལེ་ཕན་ཐོབ་མི་ཚུ་ བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༢༡༦ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཞིས་ཆགས་ཀྱི་བཅའ་ཡིག་ལྟར་དུ་
གཞིས་ཆགས་འབད་ཡོད་པ་ དེས་གཏན་བཟོ་ཐོག་ལས་ གཞིས་ཆགས་ལས་རིམ་ བལྟ་ཞིབ་འབད་དགོ།
 - ཅ) ཟུར་སྐྱགས་བཀོད་ཤོག་ RH Form (9) པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ལོ་ཕྱེད་ཀའི་ ཡར་འཕེལ་སྐྱེན་ལུ་རེ་
ས་ཆ་ལྟན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ཕུལ་དགོ།

- f) Maintain up to date database/ inventory on the beneficiaries in their respective Dzongkhags.
- g) Provide guidance and moral support to the beneficiaries especially during the transition period.
- h) Ensure that developmental activities pertaining to rehabilitation areas are reflected in the Dzongkhag plan and budget, in coordination with the various sectors.
- i) Ensure a cross sectoral approach to rehabilitation and as far as possible ensure the provision of basic amenities.

Responsibilities of National Land Commission:

- 177 The National Land Commission shall:
- a. Format and issue rehabilitation application forms to the Dzongkhags/thromde Authority.
 - b. Be responsible for receiving application form from the relieving Dzongkhags as per section 190 of the Act.
 - c. Verify the census status of the applicant stated in rehabilitation application form with the Ministry of Home and Cultural Affairs (MoHCA).
 - d. *Group the selected applicants from the same community and rehabilitated in the same vicinity.*
 - e. Inform the selected applicants through the Dzongkhag/Thromde on the date of allotment and place of rehabilitation.
 - f. Monitor the rehabilitation reports on a half yearly basis and the decision/action taken by the Dzongkhag Zhichag Committee.
 - g. Ensure adequate financial and human resources, both at the Commission and Dzongkhag level for the effective and efficient implementation of the rehabilitation programme.

- ཆ) རང་སེའི་རྫོང་ཁག་ནང་ལུ་ ཁེམན་ཐོབ་མི་ཚུ་གི་ དུས་མཐུན་བཟོ་བའི་ གནད་སྤྱད་གཞི་མཛོད་/ཐོ་ཡིག་
རྒྱུན་སྐྱོད་འབྲེལ་དགོ།
- ཇ) དམིགས་བསལ་ལུ་ སོར་བསྐྱར་དུས་རིམ་ཁར་ ཁེམན་ཐོབ་མི་ཚུ་ལུ་ ལམ་སྟོན་དང་ སེམས་ལུགས་
བསྐྱེད་ཐབས་ཀྱི་ རྒྱབ་སྐྱོར་འབད་དགོ།
- ཉ) རང་སེའི་ལས་སྡེ་ཚུ་དང་ མཉམ་འབྲེལ་ཐོག་ གཞིས་ཆགས་ས་ཁོངས་དང་འབྲེལ་བའི་ གོང་འཕེལ་
ལས་དོན་ཚུ་ རྫོང་ཁག་གི་ འཆར་གཞི་དང་འཆར་དབུལ་ནང་ཚུད་ཡོད་པ་ དེས་གཏན་བཟོ་དགོ།
- ༡) གཞིས་ཆགས་ཀྱི་དོན་ལས་ ལས་སྡེ་གར་དང་ མཐུན་འབྲེལ་ཅན་གྱི་ཐབས་ལམ་ ལག་ལེན་འབྲེལ་བའི་དང་
གཞི་རྟེན་མཐུན་རྒྱུ་ཚུ་ ག་དེ་དག་དག་སྟོན་ནི་ཡོད་པ་ དེས་གཏན་བཟོ་དགོ།

རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ འགན་ཁུར།

༡༧༧. རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས།

- ༡. གཞིས་ཆགས་ལུ་ཡིག་གི་ གྲིས་ཤོག་ཚུ་ བཀོད་སྒྲིག་འབད་དེ་ རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་དབང་འཛིན་ལུ་ རྟོན་དགོ།
- ༢. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༩༠ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཞིས་གསར་ལུ་བཏང་མི་ རྫོང་ཁག་ཚུ་ལས་
ལུ་ཡིག་གྲིས་ཤོག་ཚུ་ ལེན་ནིའི་འགན་ཁུར་འབག་དགོ།
- ༣. གཞིས་ཆགས་ཀྱི་ ལུ་ཡིག་གྲིས་ཤོག་ནང་བཀོད་དེ་ཡོད་མི་ གཞིས་ཆགས་ཀྱི་ལུ་བ་འབད་མིའི་ མི་ཕྱིས་
གནས་རིམ་དེ་ བཟོ་སྤྱད་དང་སྟོན་འཛིན་ལྷན་ཁག་ལས་ བདེན་དཔྱད་འབད་དགོ།
- ༤. མི་སྡེ་གཅིག་གི་ནང་ལས་ གཞིས་ཆགས་ཀྱི་ལུ་བ་འབད་མི་ཚུ་ གནམ་ཁའི་ཐོག་ལས་ ས་ཁོངས་གཅིག་ནང་
གཞིས་ཆགས་འབད་ཐབས་ལུ་ སྡེ་ཚན་བཟོ་དགོ།
- ༥. གནམ་ཁ་བརྒྱབ་ཡོད་མི་ གཞིས་ཆགས་ཀྱི་ལུ་བ་འབད་མི་ཚུ་ལུ་ རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་བརྒྱུད་དེ་ ས་ཆ་སྟོན་ནིའི་
ཚེས་གངས་དང་ གཞིས་ཆགས་ས་གནས་ཀྱི་སྐོར་ལས་ བདེན་དོན་ཚུ་འཕྲོད་དགོ།
- ༦. ལོ་ཕྱེད་ཀ་རེའི་དུས་ལུ་ནུན་ནང་ གཞིས་ཆགས་སྐྱེན་ལུ་ཚུ་ བཟོ་ཞིབ་འབད་ནི་དང་ རྫོང་ཁག་གཞིས་ཆགས་
ཚོགས་རྒྱུང་གིས་ ཐག་བཅད་ཡོད་མི་ གོ་ས་ཚོད་/ལག་ལེན་ཚུ་ བཟོ་ཞིབ་འབད་དགོ།
- ༧. གཞིས་ཆགས་ལས་རིམ་དེ་ དོན་སྤྲོད་ཅན་དང་ ལྷོགས་སྤྱོད་ཅན་སྡེ་ ལག་ལེན་འབྲེལ་བའི་དོན་ལས་
ལྷན་ཚོགས་དང་ རྫོང་ཁག་གཞིས་ཆའི་གནས་རིམ་ཁར་ དབུལ་འབྲེལ་དང་ མི་སྟོབས་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་
ལང་མ་སྟེ་ཡོད་པ་ དེས་གཏན་བཟོ་དགོ།

Non-occupation and use of rehabilitation land

- 178 If the beneficiary does not occupy and cultivate the land within 3 years of allotment, it shall be deemed that the beneficiary has the intention to abandon his rights on the land.
- 179 The Dzongkhag Authority shall issue a written notice. If after 180 days of serving the notice, the beneficiary fails to report, the Dzongkhag Authority shall submit the report to the National Land Commission Secretariat through the prescribed format RH Form(10).
- 180 The Secretariat shall then forward the case to the Office of Gyalpoi Zimpon.
- 181 The Gyalpoi Zimpon shall decide on the annulations of land. In the event the land is annulled, the land shall be taken over as Government Land or Government Reserved Forests Land.
- 182 The beneficiary shall not be absentee landowner.

Unlawful transaction of Rehabilitation Land:

- 183 The rehabilitation land shall not be sold, donated, or gifted within 10 years of its allotment as per section 137 of the Land Act.
- 184 If sold, donated or gifted contravening section 239 of these rules rehabilitation land shall be annulled from the thram without any compensation and taken over as the Government land or Government Reserved Forest land.

གཞིས་ཚགས་ས་ཆ་ སྤོང་ས་མ་བཟུང་མི་དང་ བོད་ལྗོངས་མ་འབད་མི

- ༡༢༤. གཤམ་སྤྱིད་ ལེ་ཕན་ཐོབ་མི་ཅིག་གིས་ ས་ཆ་སྤོང་པའི་དུས་ལས་ ལོ་ངོ་ ༣ གྱིན་པའོད་ སྤོང་ས་ མ་བཟུང་མི་དང་ ལོ་ཐོག་མ་བཟུང་མི་ས་ཆའི་ཐད་ལུ་ ལེ་ཕན་ཐོབ་མི་གིས་ ས་ཆ་དེའི་བདག་དབང་དང་ དབང་ཆ་ཚུ་ བོགོག་བཞག་ནིའི་ གུན་སྤོང་ཡོད་པའི་གངས་སུ་བཅུ་དགོ།
- ༡༢༥. རྫོང་ལག་དབང་འཛིན་གྱིས་ དེའི་སྐོར་ལས་ བརྟ་བསྐྱུལ་འབད་དགོ། གཤམ་སྤྱིད་བརྟ་བསྐྱུལ་འབད་བའི་ལུ་ལུ་ ཉེན་གངས་ ༡༤༠ འི་ནང་འོད་ ལེ་ཕན་ཐོབ་མི་དེ་གིས་ རོ་འབྱོར་མ་འབད་བཅིན་ རྫོང་ལག་དབང་འཛིན་གྱིས་ ཆེད་དུ་བོད་པའི་ བོད་ཤོག་ RH Form (10) གི་ཐོག་ལས་ རྒྱུ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ ལྷན་ལུ་ལུ་དགོ།
- ༡༤༠. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ལྷན་ལུ་དེ་ཡང་ རྒྱུ་ཡོད་པའི་གཞི་དཔོན་ཡིག་ཚང་ལུ་ལུ་དགོ།
- ༡༤༡. ས་ཆ་ཆ་མེད་གཏང་ནི་དེ་ རྒྱུ་ཡོད་པའི་གཞི་དཔོན་གྱིས་ རྩོམ་ཐག་གཅད་དགོ། ས་ཆ་དེ་ ཆ་མེད་གཏང་པ་ཅིན་ གཞུང་ས་ ཡང་ན་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སུང་སྐྱོབ་ས་ཆ་སྤེ་ ཕྱི་ས་ལེན་དགོ།
- ༡༤༢. གཞིས་ཚགས་ཀྱི་ལེ་ཕན་ཐོབ་མི་དེ་ རོ་འབྱོར་མེད་པར་ སའི་ཚོ་བདག་འབད་མི་ཚོགས།

གཞིས་ཚགས་ས་ཆ་ ལྷན་ཚོགས་འགའ་ཀྱི་སྤོང་ལེན།

- ༡༤༣. ས་ཡི་བཅའ་ལྷན་ས་ དགོངས་དོན་ ༡༣༢ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཞིས་ཚགས་ས་ཆ་སྤོང་པའི་དུས་ལས་ ལོ་ངོ་ ༡༠ གྱིན་པའོད་ ས་ཆ་དེ་ ཉོ་ཚོང་འཐབ་ནི་དང་ ཡོ་བྱད་སྐྱུར་ནི་ ཡང་ན་ སྤོང་པར་འབྱེན་ནི་ཚུ་ འབད་མི་ཚོགས།
- ༡༤༤. གཤམ་སྤྱིད་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ ༢༣༥ པ་ལས་འགའ་ཏེ་ གཞིས་ཚགས་ཀྱི་ས་ཆ་ ཉོ་ཚོང་འཐབ་ཡོད་པ་དང་ ཡོ་བྱད་སྐྱུར་ཡོད་པ་ ཡང་ན་ སྤོང་པར་བྱིན་ཡོད་པ་ཅིན་ རྒྱུང་འཐུས་གང་ཡང་མེད་པར་ ལྷན་ཚོགས་ལེན་གཏང་སྟེ་ གཞུང་ས་ ཡང་ན་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སུང་སྐྱོབ་ས་ཆ་སྤེ་ ཕྱི་ས་ལེན་དགོ།

Chapter 9

ALLOTMENT OF GOVERNMENT RESERVED FOREST LAND AND GOVERNMENT LAND

Allotment of Land to Government institutions and Gerab Dratshang from GOVERNMENT RESERVED FOREST LAND

- 185 In accordance with Sections 319(2) of the Land Act Government land or GRF land may be allotted to the Government Institution or Gerab Dratshang hereinafter known as the applicant.
- 186 For allotment of land from GRF land, the Dzongkhag Acquisition and Substitute Land Allotment Committee shall process the land allotment in compliance to the functions laid down under these rules.

Procedure of allotment

- 187 In accordance with sections 203 to 209 of the Land Act allotment of land to an applicant shall conform to the procedure prescribed hereunder;
- 188 The applicant shall submit the application for allotment to the Dzongkhag Committee.

Preliminary proposal

- 189 The Dzongkhag Committee shall;
- a. Ensure that the applicant has filled up the prescribed form under Section 188 of these rules.
 - b. In consultation with the Department of Forest or any other agency delegated with the responsibility of managing GRF land in the future by the Ministry of Agriculture, carry out feasibility for the preliminary proposal.
- 190 In the preparation of preliminary proposal the Department of Forest shall seek clearance from the Ministry of Agriculture or its authorized agency on the land allotment proposal. The Ministry may either reject the proposal citing reasons including inconsistency of the proposed land use under the existing laws on GRF land or approve the proposal.

གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤྱང་སྐྱོབ་ས་ཆ་དང་ གཞུང་ས་ལས་སྤྱང་སྐྱོབ་ཐངས།

གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤྱང་སྐྱོབ་ས་ཆ་དང་ གཞུང་ས་ལས་ གཞུང་གི་ལས་ཁང་དང་ དགེ་རབ་ལྷན་ཚང་ལུ་ ས་ཆ་སྐྱོད་ཐངས།

- ༡༥. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༣༡༧(༢) པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ད་ལས་ཕར་ ལུ་བ་འབད་མི་ཟེར་བཟོད་དོན་བཀོད་ཡོད་མི་ གཞུང་གི་ལས་ཁང་ ཡང་ན་ དགེ་རབ་ལྷན་ཚང་ལུ་ གཞུང་ས་ ཡང་ན་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤྱང་སྐྱོབ་ས་ཆ་ སྤྱོད་ཚོགས།
- ༡༦. གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤྱང་སྐྱོབ་ས་ཆ་ལས་ ས་ཆ་སྐྱོད་ཞིའི་ཐང་ལུ་ རྫོང་ཁག་ས་ལེན་དང་ ས་སྤྱོད་ཚོགས་ཚུང་གིས་ བཅའ་ཡིག་འདི་ནང་བཀོད་པའི་ འགན་ཁུར་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ས་ཆ་སྐྱོད་ཞིའི་བྱ་སྤོམ་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ།

ས་ཆ་སྐྱོད་ཞིའི་བྱ་སྤོམ་འཛུགས་པ།

- ༡༧. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༢༠༣ པ་ལས་ ༢༠༧ པ་ཚུན་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ལུ་བ་འབད་མི་ཅེག་ལུ་ ས་ཆ་སྐྱོད་ཞིའི་ གཤམ་འཁོད་བྱ་སྤོམ་ཚུ་དང་ ཚུལ་མཐུན་འོང་དགོ།
- ༡༨. ལུ་བ་འབད་མི་གིས་ ས་ཆའི་ལུ་ཡིག་དེ་ རྫོང་ཁག་ཚོགས་ཚུང་ལུ་ལུ་ལུ་དགོ།

འགོ་སྐོག་གྲོས་འཆར།

- ༡༩. རྫོང་ཁག་ཚོགས་ཚུང་གིས།
 - ཀ. ལུ་བ་འབད་མི་གིས་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ ༡༨ པའི་ནང་ རྫོང་ཁག་ཚོགས་ཚུང་ལུ་ བཀོད་ཡོད་པ་ དེས་གཏན་བཟོ་དགོ།
 - ཁ. ནགས་ཚལ་ལས་ཁུངས་དང་ ཡང་ན་ མ་འོངས་པའི་ནང་ལུ་ སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་གིས་ གཞུང་གི་ ནགས་ཚལ་སྤྱང་སྐྱོབ་ས་ཆ་ འཛིན་སྐྱོང་འཐབ་ཞིའི་ འགན་ཁུར་བཀལ་ཡོད་མི་ ལས་སྡེ་དང་གྲོས་བསྟུན་ཐོག་ འགོ་སྐོག་གྲོས་འཆར་གྱི་དོན་ལས་ འོས་འབབ་བརྟག་ཞིབ་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ།
- ༢༠. འགོ་སྐོག་གྲོས་འཆར་གྱི་སྤྱི་གཞི་གི་སྐབས་ལུ་ ས་ཆ་སྐྱོད་ཞིའི་གྲོས་འཆར་གྱི་དོན་ལས་ ནགས་ཚལ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་ ཡང་ན་ དེའི་དབང་ཆ་ཅན་གྱི་དོ་ཚབ་ལས་སྡེ་ལས་ ཉེགས་མེད་གནང་བ་ལེན་དགོ། ལྷན་ཁག་གིས་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤྱང་སྐྱོབ་ས་ཆའི་ དཔོན་ཁྲིམས་ལུགས་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གྲོས་འཆར་བཀོད་པའི་ ས་ཆའི་ བཀོད་ལྟ་སྤྱོད་ ཚུལ་མཐུན་མེད་པའི་ གནད་དོན་དང་སྐྱབས་པའི་ ར་ཁུངས་ཚུ་བཀོད་དེ་ གྲོས་འཆར་དེ་ལུ་ བཀལ་ཆ་འབད་ཞིའི་དང་ ཡང་ན་ གནང་བ་འགྲོལ་ཚོགས།

- 1) If rejected the Department of Forest shall inform the Dzongkhag Committee accordingly. The Dzongkhag committee shall communicate to the applicant the rejection of the application.
- 2) If clearance is obtained from the Ministry, the Department of Forest shall convey it to the Dzongkhag Committee.

Field verification

- 191 Under the circumstances of section 190(2) of this rule, the Dzongkhag Committee shall conduct field verification. Depending on the nature of the proposed development of the site, the Dzongkhag Committee may request the participation from other relevant Ministries and agencies on the basis of need.
- 192 The verification team shall use and fill up the prescribed land allotment format under Annexure GLA Form(1) which shall include site information and technical views of the team.
- 193 The findings and recommendations of the verification team shall constitute part of the preliminary proposal to be submitted to the Commission Secretariat.

Submission of preliminary proposal to the Land Commission

- 194 The Dzongkhag Committee shall submit its preliminary proposal to the Commission Secretariat which shall forward it to the Land Commission.
- 195 The proposal may be rejected if the proposed use is not compatible with relevant laws on the national land use. If otherwise the Land Commission shall instruct the Dzongkhag Committee to carry out the preparation of a detailed report.

Preparation of detailed report

- 196 Demarcation of lands:
- a) Based on the decision of the Land Commission, the Dzongkhag Committee shall cause the applicant to submit the form prescribed under annexures GLA Form (2) and GLA Form (3). The DFO/PM and a surveyor from the Dzongkhag land record Office shall demarcate the proposed site in presence of the applicant. The exact area shall be demarcated.

1. གཤམ་སྲིད་ བཀག་ཆ་འབད་བཅིན་ རྒྱལ་ཚལ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ རྫོང་ཁག་ཚོགས་ཚུང་ལུ་ དེ་མཚུངས་ཀྱི་
བཟླ་དོན་འཕྲོད་དགོ། རྫོང་ཁག་ཚོགས་ཚུང་གིས་ ལུ་བཀག་ཆ་འབད་ཡོད་པའི་སྐོར་ལས་ ལུ་བཀབ་མི་ལུ་
གོ་བཟླ་འཕྲོད་དགོ།
2. ལྷན་ཁག་ལས་ རྩོགས་མེད་གནང་བཟོ་བཡོད་པ་ཅིན་ དེའི་སྐོར་ལས་ རྒྱལ་ཚལ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་
རྫོང་ཁག་ཚོགས་ཚུང་ལུ་ གོ་བཟླ་འཕྲོད་དགོ།

ས་གནས་བདེན་དུལ།

141. བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ 140(2) པའི་གནས་ཅིམ་ཁར་ རྫོང་ཁག་ཚོགས་ཚུང་གིས་ ས་གནས་བདེན་དུལ་
ལག་ལེན་འཐབ་དགོ། གྲོས་འཆར་བཀོད་པའི་ ས་ཆའི་གོང་འཕེལ་ལུ་གཞིར་བཞེན་ཏེ་ རྫོང་ཁག་ཚོགས་ཚུང་གིས་
དགོས་མཁོ་དང་འཕྲིལ་ཏེ་ འབྲེལ་ཡོད་ལྷན་ཁག་དང་ལས་སྡེ་གཞན་ཚུ་ལས་ གྲལ་གཏོགས་ཀྱི་ དགོས་མཁོ་བཀོད་ཚེག།
142. བདེན་དུལ་སྡེ་ཚན་གྱིས་ ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་ ས་ཆ་སྤོང་དོན་གྱི་ ཟུར་སྐྱགས་བཀོད་ཤོག་ GLA Form (1)
ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ བཀའ་དགོ། དེ་ནང་ ས་གནས་ཀྱི་བཟླ་དོན་དང་ ལྷན་ཁག་བསམ་འཆར་ཚུ་ཚུད་དགོ།
143. བདེན་དུལ་སྡེ་ཚན་གྱི་ ཤེས་མཐོང་དང་ བསམ་འཆར་ཚུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ཕུལ་ནིའི་ འགོ་བོལ་གྲོས་འཆར་གྱི་
ཤེས་སྡེ་ཚུད་དགོ།

ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ལུ་ འགོ་བོལ་གྲོས་འཆར་ཕུལ་ཐངས།

144. ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ལུ་ཕུལ་ནིའི་དོན་ལས་ འགོ་བོལ་གྲོས་འཆར་དེ་ རྫོང་ཁག་ཚོགས་ཚུང་གིས་ ལྷན་ཚོགས་
ཡིག་ཚང་ལུ་ཕུལ་དགོ།
145. གྲོས་འཆར་དེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་བཀོད་སྤྱོད་ཀྱི་ འབྲེལ་ཡོད་ཁྲིམས་ལུགས་དང་ ཚུལ་མཐུན་མེད་པ་ཅིན་ བཀག་ཆ་འབད་ཚེག།
ཚུལ་མཐུན་ཡོད་པ་ཅིན་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ རྫོང་ཁག་ཚོགས་ཚུང་ལུ་ ལྷན་ལུ་ཕུལ་ཐངས་ཅིག་ བཟོ་དགོ་པའི་
བཀོད་ཚུ་གཏང་དགོ།

སྐྱེན་ལུ་ཕུལ་ཐངས་ཐངས།

146. ས་ཆའི་ས་མཚམས་བཀའ་ཐངས།
 - གཤམ་) རྫོང་ཁག་ཚོགས་ཚུང་གིས་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ གྲོས་ཚེད་དང་འཕྲིལ་ཏེ་ ལུ་བཀབ་མི་གི་ལ་ཐུག་ལས་
ཟུར་སྐྱགས་ནང་ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་ བཀོད་ཤོག་ GLA Form 2 པ་དང་ GLA Form 2(3) པ་ཚུ་
ཕུལ་ནི་ཡོད་པ་བཟོ་དགོ། ལུང་ཕྱོགས་ལྷན་ཚུ་ལས་འགོ་དཔོན་/གླིང་ག་འཛིན་སྐྱོང་པ་དང་ རྫོང་ཁག་
ས་ཁུམ་ལས་ཚན་ལས་ ས་ཁུམ་འགོ་དཔོན་གྱིས་ གྲོས་འཆར་བཀོད་པའི་ས་ཆའི་ ས་མཚམས་ཚུ་ ལུ་བ་
འབད་མིའི་མཐུན་ལུ་བཀའ་དགོ། དེ་ཡང་ ས་ཆ་འཛིན་གྱི་ ས་མཚམས་བཀའ་དགོ།

- b) The Dzongkhag Committee shall through the DLRS prepare cadastral map of the area to be allotted.

Approval of the Commission and registration

- 197 The detailed report shall be submitted by the Dzongkhag Committee to the Land Commission for final decision on allotment through the Commission Secretariat. If approved, the Commission Secretariat shall carry out post allotment activities according to sections *211 to 213 of these rules*.

Allotment of Land to Government institutions and Gerab Dratshang from GOVERNMENT LAND

- 198 In accordance with Sections 319(2) of the Land Act 2007 Government land may be allotted to the Government Institution or Gerab Dratshang hereinafter known as the applicant.
- 199 For the purpose of land allotment from Government land the Thromde Committee shall process the land allotment in compliance to the functions laid down under these rules.

Procedure of allotment

- 200 Pursuant to sections 203 to 209 of the Land Act, allotment of land to an applicant shall conform to the procedure prescribed hereunder.
- 201 The applicant shall submit the application for allotment to the Gyalyong Thromde/Yenlag/Dzongkhag Throm.

Preliminary proposal

- 202 The Thromde/Throm committee shall;
- a. Ensure that the applicant has filled up the prescribed form under **Section 201** of these rules.
 - b. Conduct feasibility study for the preliminary proposal.
- 203 The preparation of preliminary proposal shall entail the following functions by the Thromde/Throm Committee concerned.
- a. The Committee shall assess to ensure that the proposed allotment is consistent with the Thromde laws including local area plans.

ལ) རྫོང་ཁག་ཚོགས་ཚུང་གིས་ རྫོང་ཁག་ས་ཁྲམ་ལས་ཚན་བརྒྱུད་དེ་ ས་ཆ་སྤོང་ཞི་སྤེལ་དང་མི་ ས་ཁོངས་ཀྱི་ ས་ཆ་འི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་ཁྲམ་བཟོ་དགོ།

ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་གནང་བ་དང་ མིང་ཁྲམ་སྤོང་བཅས།

༡༩༧. མཐའ་དཔུང་གོ་ས་ཚོད་ཀྱི་དོན་ལས་ རྫོང་ཁག་ཚོགས་ཚུང་གིས་ ལྷན་ལྷན་སྤྱོད་དེ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་བརྒྱུད་དེ་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ལུ་ཕུལ་དགོ། ལྷན་ཚོགས་ལས་ གནང་བ་འགྲོལ་བ་ཅིན་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ས་ཆ་སྤོང་ལུ་ཀྱི་ ལས་དོན་ཚུ་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ ༢༡༡ པ་ལས་ ༢༡༣ པ་ཚུན་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ།

གཞུང་ས་ལས་ གཞུང་གི་ལས་ཁང་དང་ དགོ་རབས་ལྷན་ཚུང་ལུ་ ས་ཆ་སྤོང་བཅས།

༡༩༨. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༧ ཅན་མའི་ དགོངས་དོན་ ༣༡༩(༢) པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ གཞུང་གི་ལས་ཁང་ ཡང་ན་ དགོ་རབས་ལྷན་ཚུང་ ད་ལས་ཡང་ ལུ་བ་འབད་མི་ཟེར་མིང་གནས་འཛིན་མི་ལུ་ གཞུང་ས་སྤོང་ཚོགས།
༡༩༩. གཞུང་ས་ལས་ ས་ཆ་སྤོང་ཞི་འདོན་ལུ་ བཅའ་ཡིག་འདི་ནང་བཀོད་མི་ འགན་ཁུར་ཚུ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ཁྲོམ་སྤེ་ ཚོགས་ཚུང་གིས་ ས་སྤོང་ཀྱི་བྱ་སྤོང་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ།

ས་སྤོང་བྱ་སྤོང་འི་རིམ་པ།

༢༠༠. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༠༣ པ་ལས་ ༢༠༩ པ་ཚུན་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ལུ་བ་འབད་མི་ཅིག་ལུ་ ས་ཆ་སྤོང་ཞི་དེ་ གཤམ་འཁོད་བྱ་སྤོང་དང་ ཚུལ་མཐུན་དགོ།
༢༠༡. ལུ་བ་འབད་མི་གིས་ ལུ་ཚིག་དེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཁྲོམ་སྤེ་/ ཡན་ལག་/རྫོང་ཁག་ཁྲོམ་ལུ་ཕུལ་དགོ།

འགོ་ཐོག་གོ་ས་འཆར།

༢༠༢. ཁྲོམ་སྤེ་/ཁྲོམ་ཀྱི་ཚོགས་ཚུང་གིས།
ཀ. ལུ་བ་འབད་མི་གིས་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ ༢༠༡ པའི་ནང་ ཚེད་དུ་བཀོད་ཡོད་པའི་ བཀོད་ཤོག་དེ་བཀའ་ཡོད་པ་ རེས་གཏན་བཟོ་དགོ།
ཁ. འགོ་ཐོག་གོ་ས་འཆར་གྱི་དོན་ལས་ འོས་འབབ་བརྟག་ཞིབ་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ།
༢༠༣. འགོ་ཐོག་གོ་ས་འཆར་གྱི་སྤྱི་གཤིས་ལུ་ ཁྲོམ་སྤེ་/ཁྲོམ་ཀྱི་ཚོགས་ཚུང་དེ་ལུ་ གཤམ་འཁོད་འགན་ཁུར་ཚུ་འཁྲིལ་དགོ།
ཀ. ཚོགས་ཚུང་གིས་ རྫོང་ཁག་འདི་པའི་ས་ཆ་སྤོང་ཞི་དེ་ ཁྲོམ་སྤེའི་ཁྲིམས་ལུགས་དང་ ས་གནས་ཀྱི་ ས་ཁོངས་འཆར་གཞི་དང་ ཚུལ་མཐུན་ཡོད་པ་ རེས་གཏན་བཟོ་བཅས་ལུ་ དཔེ་ཞིབ་ལག་ལེན་འཐབ་དགོ།

- b. The Committee shall conduct field verification.
- c. Depending on the nature of the proposed development of the site, the thromde may request the participation from other relevant Ministries and government agencies on the basis of need.
- d. The verification team shall use and fill up the prescribed land allotment format under Annexure GLA Form(1) which shall include site information and technical views of the team.
- e. The Committee shall based on the field verification either reject the application citing reasons including inconsistency of the proposed land use under the existing laws on urban development and if not process the application.
- f. If rejected the Committee shall accordingly convey it to the applicant.

204 The verification report and application shall constitute the preliminary proposal.

Submission of preliminary proposal to the Land Commission

205 The Thromde Committee shall submit its preliminary proposal to the Commission Secretariat which shall forward it to the Land Commission.

206 The proposal may be rejected if the proposed use is incompatible with relevant laws on the national land use. Otherwise the Commission shall instruct the Thromde Committee to carry out the preparation of a detailed report.

Preparation of detailed field report

207 Demarcation of lands
Pursuant to the decision of the Commission and subsequent directives of the Secretariat, the Thromde Committee shall demarcate the proposed site in presence of the applicant. The exact area shall be demarcated and boundary pillars pegged.

208 The Committee shall through the TLRs conduct cadastral survey and prepare cadastral map of the area to be allotted as part of the detailed report.

- ལ. ཚོགས་ཚུང་དེ་གིས་ ས་གནས་བདེན་དུ་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ།
- ག. གྲོས་འཆར་བཀོད་པའི་ ས་ཆ་གོང་འཕེལ་གྱི་གནས་འཕེལ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ རྩིས་སྡེ་གིས་ འབྲེལ་ཡོད་ལྷན་ཁག་དང་ གཞུང་གི་ལས་སྡེ་གཞན་ཚུ་ལས་ གྲུ་གཏོགས་གྱི་དགོས་མཁོ་བཀོད་ཚོགས།
- ང. བདེན་དུ་སྡེ་ཚོན་གྱིས་ ཚེད་ཏུ་བཀོད་ཡོད་མི་ ས་སྡོད་ཀྱི་བྱུར་སྐྱབས་བཀོད་ཤོག། GLA Form (1) ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ བཀའ་དགོ། དེ་ནང་ ས་གནས་གྱི་བརྗོད་པ་དང་ རྒྱ་རིག་བསམ་འཆར་ཚུ་ཚུད་དགོ།
- ཅ. ཚོགས་ཚུང་གིས་ ས་གནས་བདེན་དུ་འབྲེལ་ཏེ་ ཡང་ན་ ར་ཁུངས་དང་ གྲོས་འཆར་ བཀོད་པའི་ ས་ཆའི་བཀོད་སྡོད་དེ་ རྩིས་སྡེ་གོང་འཕེལ་གྱི་ ཆ་གནས་ཡོད་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་དང་ ཚུལ་མཐུན་མེད་པའི་ གནད་དོན་ཚུ་བཀོད་སྟོན་ལས་ བཀག་ཆ་འབད་ཚོག་ནི་དང་ དེ་མིན་ ལྷ་ཡིག་དེའི་བྱ་སྐྱོར་ཚུ་ ལག་ལེན་ འཐབ་དགོ།
- ཆ. ལྷ་ཡིག་ལུ་བཀག་ཆ་འབད་ཡོད་ཚེ་ ཚོགས་ཚུང་གིས་ དེ་སྐོར་ ལུ་བ་འབད་མི་ལུ་ བརྗོད་དགོ།

འཕྲིན་གྲོས་འཆར་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ལུ་ཕུལ་བཅངས།

- 204. ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ལུ་ཕུལ་ནིའི་དོན་ལས་ འཕྲིན་གྲོས་འཆར་དེ་ རྩིས་སྡེ་ཚོགས་ཚུང་གིས་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ ཕུལ་དགོ།
- 206. གྲོས་འཆར་དེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་བཀོད་སྡོད་ཀྱི་ འབྲེལ་ཡོད་ཁྲིམས་ལུགས་དང་ ཚུལ་མཐུན་མེད་པ་ཅིན་ བཀག་ཆ་འབད་ཚོགས། ཚུལ་མཐུན་ཡོད་པ་ཅིན་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་གྱིས་ རྩིས་སྡེ་ཚོགས་ཚུང་ལུ་ ལྷན་ལྷ་བྱ་སྐྱོར་ཅིག་ བཟོ་དགོ་པའི་ བཀོད་སྡོད་གཏང་དགོ།

སློབ་ལྷན་ལུ་བཟོ་བཅངས།

- 202. ས་ཆའི་ས་མཚམས་བཀའ་བཅངས།
 ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་གྲོས་ཚེད་དང་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གི་བཀོད་སྡོད་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ རྩིས་སྡེ་ཚོགས་ཚུང་གིས་ ལུ་བ་འབད་མིའི་མདུན་ལུ་ གྲོས་འཆར་བཀོད་པའི་ས་ཆའི་ ས་མཚམས་བཀའ་དགོ། དེ་ཡང་ ས་ཆ་དེས་ཉིག་གི་ ས་མཚམས་བཀའ་ཏེ་ ས་མཚམས་ཀྱི་ཚོགས་ལུ་ཚུ་བཟུགས་དགོ།
- 204. རྩིས་སྡེ་ཚོགས་ཚུང་གིས་ ལྷན་ལྷ་བྱ་སྐྱོར་པའི་ཆ་ཤེས་སྟེ་ རྩིས་སྡེ་ས་ཁྲུལ་ལས་ཚན་བརྒྱུད་དེ་ ས་ཆ་སྡོད་ནི་སྟེ་ཡོད་མི་ ས་ཁོངས་ཀྱི་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ས་འཇལ་ ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ ས་ཁྲ་བཟོ་དགོ།

Approval of the Land Commission and registration

- 209 The detailed report shall be submitted in the prescribed formate under annexures GLA Form (2) & GLA Form (3) to the Land Commission through the Commission Secretariat.
- 210 In the event of approval by the Land Commission, the Commission Secretariat shall carry out the activities post allotment as per sections 211 to 213 of these rules.

Activities post allotment

- 211 **Registration of land**
The Commission Secretariat shall register the land in the name of the Government Institution or Gerab Dratshang and convey it to the Dzongkhag/Thromde and Gewog to update the Thram records accordingly.
- 212 **Release of land**
The Commission Secretariat shall convey the approval of allotment to the DFO/Park Manager/Thromde who shall release the land to the applicant after the land is registered.
- 213 **Disposal of forest produce and structures**
The DFO/PM in Dzongkhag shall take necessary actions on the disposal of the forest products on the proposed land as per prevailing Forest Act and rules.
The Thromde shall take necessary actions on the disposal of the forest produce or any other structures on the proposed land as per the prevailing Thromde Act and Rules.

ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་གནང་བ་དང་ མིང་ཁྲམ་སྲོ་བ་དང་སྤྱོད་པ་

- 209. ལྷན་ཚོགས་ལ་དེ་ ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་ ཟུར་སྒྲུགས་བཀོད་ཤོག་ GLA Form (2) རྟེན་ GLA Form (3) གི་སྒོམ་ལས་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་བརྒྱུད་དེ་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ལུ་ཕུལ་དགོ།
- 210. ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ལས་ གནང་བ་འགྲོལ་བ་ཅིན་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ས་ཆ་སྲོད་ལུ་གྱི་ལས་དོན་ཚུ་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ 211 པ་ལས་ 213 ཚུན་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ལག་ལེན་འབྲེལ་དགོ།

ས་ཆ་སྲོད་ལུ་གྱི་ལས་དོན་

- 211. ས་ཆ་ཁྲམ་བཀོད་ཐངས།
 ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ས་ཆ་དེ་ གཞུང་གི་ལས་ཁང་ ཡང་ན་ དགོར་བ་ལྷན་ཚང་གི་ མཚན་ཁུ་ལུ་བཀོད་དེ་
 རྒྱུ་ལག་/ཁྲམ་སྲོ་དང་ ཆེད་འོག་ལུ་ ཁོང་གི་ཁྲམ་དང་འབྲེལ་བའི་ཡིག་ཆ་ཚུ་ དུས་མཐུན་བཟོ་ཞིའི་དོན་ལུ་
 བཅའ་འཕྲོད་འབད་དགོ།
- 212. ས་ཆ་འཛིན་གྲོལ།
 ས་ཆ་སྲོད་ཚོགས་པའི་གནང་བའི་སྐོར་ལས་ ས་ཆ་ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ལུ་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ལུང་ཕྱོགས་
 རྒྱལ་ཚལ་འགོ་དཔོན་/སྤྱིང་ག་འཛིན་སྲོད་པ་/ཁྲམ་སྲོ་ཚུ་ལུ་ གོ་བཅའ་འཕྲོད་དེ་ ལུ་བཅའ་བད་མི་ལུ་ ས་ཆ་འཛིན་གྲོལ་
 འབད་དགོ།
- 213. སྤྱིག་བཀོད་དང་ རྒྱལ་ཚལ་སྤོན་ལུ་འཕྲོད་ཚུངས།
 རྒྱུ་ལག་གི་ ལུང་ཕྱོགས་རྒྱལ་ཚལ་འགོ་དཔོན་/སྤྱིང་ག་འཛིན་སྲོད་པ་གིས་ སྤོན་འཆར་བཀོད་པའི་ས་ཆ་ནང་ལུ་ཡོད་པའི་
 རྒྱལ་ཚལ་སྤོན་ལུ་འཕྲོད་ཚུ་ ཆ་གནས་ཅན་གྱི་ རྒྱལ་ཚལ་བཅའ་ཁྲིམས་དང་ བཅའ་ཡིག་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་
 དགོས་དོན་ཡོད་པའི་ རྒྱུ་ལག་གི་ལས་དོན་ ལག་ལེན་འབྲེལ་དགོ། ཁྲམ་སྲོ་ནང་གི་ སྤོན་འཆར་བཀོད་པའི་ས་ཆ་ནང་གི་
 རྒྱལ་ཚལ་སྤོན་ལུ་འཕྲོད་ཚུ་ ཡང་ན་ སྤྱིག་བཀོད་གང་ཅུང་ རྒྱུ་ལག་གི་ལས་དོན་ལུ་ ཁྲམ་སྲོ་ཚོགས་ཚུངས་གིས་ ཆ་གནས་ཅན་གྱི་
 ཁྲམ་སྲོ་འཕྲོད་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ དགོས་དོན་ཅན་གྱི་ལས་དོན་ཚུ་ ལག་ལེན་འབྲེལ་དགོ།

Chapter 10

CADASTRAL SURVEY

Roles and Responsibilities of Cadastre Agency of NLCS

- 214 Pursuant to Section 9 of the Land Act the Cadastre agency under the Commission Secretariat shall be the sole authority on cadastral survey.
- a) This agency shall be responsible for the development of standards related to all cadastral survey activities in the country.
 - b) It shall be directly responsible for the quality control of all cadastre work.
 - c) It shall coordinate and provide information and data to the local authorities.
 - d) All cadastral surveyors shall be certified by the Cadastre Agency/NLCS.
 - e) No other surveyors shall be engaged in cadastral survey work except in the provision of primary control points, which shall be conducted by the Geodetic agency of the NLCS.
 - f) This agency shall subscribe accuracy standards for all cadastral survey work
 - g) This agency shall be responsible for selection of methodology for cadastral survey
 - h) It shall be responsible for development of technical manuals and guidelines related to cadastral survey
 - i) It shall be the final repository of all the cadastral data and shall maintain an archive of all temporal cadastral data.

Institutional Arrangement

- 215 The cadastral surveyors at the Local Authority shall be technically accountable to the Commission Secretariat and shall function under the technical supervision of the Cadastre Agency at the Commission Secretariat.

Measurement units

- 216 Pursuant to section 314 of the Land Act the new cadastral survey shall adopt a standard form of measurement.

ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་ལ།

རྒྱ་སྡོམ་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གི་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ལས་སྡེའི་ ལྷ་དང་འགན་ཁུར།

༢༡༤. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༩ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་འོག་གི་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ རྒྱ་རིག་ལས་སྡེ་དེ་
ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་དབང་འཛིན་ཉལ་རྒྱུ་ཡིན།

- ༡) ལས་སྡེ་འདི་གིས་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ཁུལ་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་དང་འབྲེལ་བའི་ ཚད་གཞི་ཚུ་ རྒྱ་རིག་ལས་སྡེ་གཏང་ནིའི་
འགན་ཁུར་འབག་དགོ།
- ཨ) ལས་སྡེ་འདི་ལུ་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ལས་དོན་གར་འི་ སྤྲུལ་ཚད་ཚད་འཛིན་འབད་དགོ་པའི་ ཐང་ཀར་གྱི་འགན་ཁུར་འབྲི་དགོ།
- ག) ལས་སྡེ་དེ་གིས་ བརྟེན་དང་ གནད་སྤྱད་ཚུ་ མཉམ་འབྲེལ་འཐབ་སྡེ་ ས་གནས་འབབ་འཛིན་ཚུ་ལུ་སྤྲོད་དགོ།
- ང) ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་པ་གར་འི་ རོ་སྤྱོད་ཚུ་ རྒྱ་རིག་ལས་སྡེ་/རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་འབད་དགོ།
- ཅ) ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ ས་དབྱུང་ཁུངས་གཏུགས་ལས་སྡེ་གིས་འབད་དགོ་མི་ གཞི་རྟེན་ཚད་འཛིན་བཀོད་ནི་རྒྱུ་མ་ཅིག་
མ་གཏོགས་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་ལས་དོན་གྱི་ལུ་བྱ་ཚུ་ ས་འཇལ་པ་གཞན་གྱིས་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་ཚོགས།
- ཆ) ལས་སྡེ་འདི་གིས་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་ལས་དོན་གར་འི་ནང་ སྤྲུལ་དག་ཚད་གཞི་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ།
- ཇ) ལས་སྡེ་འདི་ལུ་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་གྱི་དོན་ལས་ ཐབས་ལམ་ཚུ་ གནམ་ཁབ་རྒྱུ་བཀོད་པའི་ འགན་ཁུར་འབྲི་དགོ།
- ཉ) ལས་སྡེ་འདི་ལུ་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་དང་འབྲེལ་བའི་ རྒྱ་རིག་ལས་སྡེ་དབང་ ལམ་སྟོན་ཚུ་
རྒྱ་རིག་ལས་སྡེ་གཏང་དགོ་པའི་ འགན་ཁུར་འབྲི་དགོ།
- ད) ལས་སྡེ་འདི་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ གནད་སྤྱད་ཚུ་བཞག་སའི་ མཐའ་དབྱུང་གཞི་མཛོད་དང་ ས་ཆའི་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་
གནད་སྤྱད་གར་འི་ གཏན་མཛོད་སྡེ་ རྒྱུ་སྤྱོད་འཐབ་དགོ།

ལས་ཁབ་བདེ་སྤྱི་གཞི།

༢༡༥. ས་གནས་དབང་འཛིན་གྱི་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་པ་ཚུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ ལག་ལེན་གྱི་འགན་ཁུར་
འབྲི་དགོ་པ་དང་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གི་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ལས་སྡེའི་ ལག་ལེན་དོ་དམ་འོག་ལུ་ ལྷ་འགན་ཚུ་འབག་དགོ།

ཚད་འཇལ་གྱི་ཚད་གཞི་ ཚད་ལྡན་བཟོ་ཐང་ས།

༢༡༦. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༢༡༤ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་གསར་པའི་ནང་ལུ་
ཚད་འཇལ་རྣམ་གྲངས་ རིམ་ལུགས་ཚད་ལྡན་ཅིག་ ཆ་འཛོག་འབད་དགོ།

217 All distances shall be measured in feet/metre.

218 All areas of land parcels shall be computed in square feet for Thromde and Acre/decimal for rural areas.

New Cadastral survey

219 Pursuant to section 32 of the Land Act a new cadastral survey shall be conducted for the whole country using appropriate or modern technology with greater accuracy.

Time frame for new cadastral survey

220 The Commission Secretariat shall aim to complete the resurvey of the whole country by 2024 (15 years).

221 The resurvey shall be started by the year 2009

222 The Commission Secretariat shall prepare a plan of implementation, which shall be approved by the Land Commission. The plan may be reviewed as and when required and any subsequent amendments to the plan shall be approved by the Land Commission.

Transition

223 Till the whole coverage of the country has been attained with the new cadastral survey, the existing cadastral records and maps shall continue to prevail for the areas not covered.

224 The method of survey and maintenance for these areas will remain unchanged.

225 However, the provision of redressing discrepancies shall be based on absolute or relative verification /reconstruction of the parcel boundaries in the absence of recorded coordinates or boundary markers.

226 For areas where the new survey has been implemented, the new records shall supersede the old records.

National Geodetic Datum

227 All cadastral surveys shall be based on the national geodetic reference datum Drukref 03 or any other datum, which may be prescribed as the national standard by the geodetic authority of the NLCS.

Equipment calibration

- 228 All surveying equipment shall be calibrated at least once a year, and a certificate of calibration shall be maintained with the equipment all times.
- 229 The calibration shall be done by the Geodetic agency of the NLCS.

Accuracy of measurements

- 230 The coordinates of the boundary markers shall be fixed to a minimum absolute accuracy of one decimeter (10cm) on the Drukref-03 datum. Distance measurements shall be better than 5cm.

Notification for new cadastral survey

- 231 An advance notification of three months shall be provided prior to the commencement of the survey in any area

Freezing of transaction

- 232 After the notification of the survey, any transaction that requires subdivision shall be frozen till the new survey is complete and new Thram released.

Facilitation of new Survey

- 233 During the new cadastral survey, the relevant local authority shall ensure full cooperation of the local officials and land owners in the timely completion of the survey.

Absentee land owners

- 234 If a land owner or his representative is not able to be present during the survey at the first instance; he shall apply for the survey at a later date, which shall be taken up on payment of the cost of survey.

ལག་ཆས་ཀྱི་ ཚད་གཞི་དཔྱད།

- 228. ས་འཇལ་ལག་ཆས་གར་ ལོ་རེ་ལུ་ཚར་རེ་ ཚད་གཞི་བརྟག་དཔྱད་འབད་དེ་ དེ་བརྩམ་མའི་ བརྟག་དཔྱད་ལག་ཆེར་དེ་
དུས་རྒྱུན་ ལག་ཆས་དང་གཅིག་ཁར་བཞག་དགོ།
- 229. ལག་ཆས་ཀྱི་ ཚད་གཞི་བརྟག་དཔྱད་དེ་ཡང་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ ས་དཔྱད་ལས་སྡེ་གིས་འབད་དགོ།

ཚད་འཇལ་འཛོལ་མེད་ཀྱི་སྤྱི་སྡེ་ཚད།

- 230. ས་མཚམས་ངོས་འཛིན་ཡང་རྟགས་ཚུ་ Drukref 03 ཐོག་ལས་ དམའ་ཤོས་ མཐའ་གཅིག་འཛོལ་མེད་ཀྱི་སྤྱི་སྡེ་ཚད་
ཤེས་མི་ཤེས་གཅིག་ (སིན་ཤི་མི་ཤེས་ 70) ལུ་བཀའ་དགོ། རྒྱུ་ཐག་གི་ ས་ཚད་འཇལ་ནི་དེ་ སིན་ཤི་མི་ཤེས་ 4
ལས་ ལེགས་ལྡན་ཅན་འོང་དགོ།

ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་གསར་པ་གི་སྐོར་ལས་ བན་བསྐྱུལ།

- 231. ས་ཁོངས་གང་རུང་ནང་ ས་འཇལ་འགོ་མ་བཅུག་པའི་ ཟླ་ངོ་གསུམ་གྱི་ཉེ་མ་ལས་ ས་འཇལ་གྱི་སྐོར་ལས་ ལྷ་གོང་
བན་བསྐྱུལ་འབད་དགོ།

ས་ཆ་སྤོད་ལེན་ མཚམས་འཛོགས།

- 232. ས་འཇལ་གྱི་སྐོར་ལས་ བན་བསྐྱུལ་འབད་པའི་ལུ་ལུ་ ཅང་གསེས་བགོ་བཤའ་འབད་དགོ་པའི་ ས་ཆའི་ སྤོད་ལེན་ཚུ་
ས་འཇལ་གསར་པ་མཇུག་བསྟུ་སྟེ་ ས་ཁྲམ་འཛིན་གྲོ་མ་མ་འབད་ཚུ་ཚོད་ མཚམས་འཛོགས་འབད་བཞག་དགོ།

ས་འཇལ་གསར་པའི་ ལྷན་ཐབས།

- 233. ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་གསར་པའི་སྐབས་ལུ་ ས་འཇལ་དུས་ཚོད་ཁར་མཇུག་བསྟུ་ཐབས་ལུ་ ས་གནས་དབང་འཛིན་
གྱིས་ ས་གནས་འགོ་དཔོན་ཚུ་དང་ སའི་ཚོགས་བདག་ཚུ་གིས་ མཉམ་འབྲེལ་ཤིལ་བུ་འབད་ནི་ཡོད་པ་ དེས་གཏུན་བཟོ་དགོ།

ངོ་འཕྲོར་མ་འབད་མི་ སའི་ཚོགས་གཞུང།

- 234. ས་འཇལ་གྱི་དུས་ལུ་ནང་དང་པའི་ནང་ལུ་ སའི་ཚོགས་གཞུང་ ཡང་ན་ དེའི་ངོ་ཚབ་ཅིག་གིས་ ངོ་འཕྲོར་འབད་ མཚུགས་པ་ཅིན་
ཁོ་གིས་ ལུ་མའི་དུས་ཚོད་ཅིག་ནང་ ས་ཆ་འཇལ་དགོ་པའི་ ལུ་བའབད་དགོ། དེ་བརྩམ་མའི་ ས་འཇལ་དེ་ཡང་
ས་འཇལ་གྱི་གནས་གོང་སྤོད་པའི་ལུ་ལུ་ ལག་ལེན་འབད་དགོ།

Invalidating transactions on old Thrams

- 235 If the new Thram for an area has been implemented after the new cadastral survey, the transaction shall not be based on the old Thram.

Existing maps as “absolute guide” during new survey

- 236 Where the existing cadastral map can be transformed to the new datum within the permissible tolerance error limits, the map will be used as the basis for the resurvey. However, where the transformation cannot be carried out within the required accuracy, the plot features will be used as relative guide.

Differences in area during survey

- 237 Pursuant to section 50 of the Land Act the area as computed during the new survey based on the old cadastral boundary shall be final. Area for all land parcels shall be computed digitally through the surveying system

Survey in Urban Areas

- 238 Survey of land in the urban areas will be subject to the following conditions:
- a. If a registered plot is less than the minimum standard plot size prescribed and if excess land exists, the landowner shall have the option to purchase and register the excess land of the standard plot size on payment of cost based on the rate as assessed by PAVA.
 - b. Where Urban Development Plan exists the standard plot size will be dictated by the Plan.
 - i) (The current standard plot size for residential is 4000sq ft and 2400 sq ft for commercial in areas where Urban Development Plan does not exist. This is exclusively for regularization of excess land up to standard plot size).

Consolidation of plots during new cadastral survey

- 239 Two contiguous land parcels of the same land type and belonging to the same landowner may be merged into one plot if the landowner so desires.
- 240 An acceptance to the affect may be signed by the landowner and endorsed by representative of the local authority. The land name to be retained for the merged plot shall be indicated in the acceptance.
- 241 The NLCS shall prescribe a procedure for consolidation of land parcels.

Survey manual

- 242 A detailed technical manual shall be prepared by the cadastral agency for both rural and thromde, which shall be adhered to by all cadastre surveyors throughout the country.

Adjustment of boundaries

- 243 Wherever possible, with the consent of the adjoining landowners, common plot boundaries may be straightened, ensuring that the area of the plot remains the same.
- 244 A written agreement to the affect shall be executed in the presence of local officials and shall be non-reversible.

Pegging of boundary markers

- 245 All the primary coordinated points recorded in the Thram shall be physically marked with boundary markers.

Cost of pegs and pegging

- 246 The cost of pegs shall be borne by the landowner which shall be supplied by the Commission Secretariat.
- 247 If a peg falls along a common boundary of two or more parcels, the beneficiary landowners shall divide the cost proportionately.

ས་ཚའི་ཚ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇམ་ལ་གསར་པ་འདྲན་བཅས་ལུ་ ཞིང་ཁག་ཚུ་ མཉམ་སྲེབ་འབད་ཐངས།

- 239. སའི་ཚོ་བདག་གཅིག་ལུ་ སའི་དབྱེ་བ་གཅིག་པའི་ ས་ཚ་ཚན་པ་གཉིས་ སྤྱིལ་ཏེ་ཡོད་པ་ཅེན་ སའི་ཚོ་བདག་གི་ རྫོང་འདོད་དང་འཇིག་ཏེ་ ས་ཚ་ཚན་པ་གཅིག་ལུ་ མཉམ་སྲེབ་འབད་ཚོགས།
- 240. དེ་བབྱམ་འབད་མ་ད་ སའི་ཚོ་བདག་གིས་ མིང་རྟགས་བཀོད་ཡོད་མི་ རོས་ལེན་ཡི་གུ་གཅིག་གུ་ ས་གནས་ དབང་འཛིན་གྱི་ཚབ་གྲིས་ བདེན་སྦྱོར་མིང་རྟགས་བཀོད་དགོ། རོས་ལེན་ཡི་གུ་ནང་ལུ་ མཉམ་སྲེབ་འབད་ཡོད་མི་ སའི་མིང་ གཅི་བཞག་ནི་ཨིན་ན་ གསལ་སྟོན་འབད་དགོ།
- 241. རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཚ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ ས་ཚན་ཚུ་ མཉམ་སྲེབ་འབད་ཐངས་ཀྱི་ བྱ་སྤྱིའི་རིམ་པ་ཅིག་ བཟོ་འདོན་འབད་དགོ།

ས་འཇམ་ལ་གདེབ།

- 242. ས་ཚའི་ཚ་ཚད་ཀྱི་ རྒྱུ་རིག་ལས་སྡེ་གིས་ རྒྱུ་རིག་ལ་གདེབ་རྒྱུ་ལ་ཅིག་ གསྲིག་འབད་དེ་ དེ་ལུ་ རྒྱལ་ཁབ་ཡོངས་ཀྱི་ ས་ཚའི་ཚ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇམ་པ་ཚུ་གིས་ ཚ་གནས་བཞག་དགོ།

ས་མཚམས་བདེ་སྤྱི་གྲོགས།

- 243. གཏེ་བྱ་སྤྱབས་བདེ་སར་ ས་མཚམས་སྤྱིལ་ཏེ་ཡོད་མི་ སའི་ཚོ་བདག་ཚུ་གི་ མོས་མཐུན་ཐོག་ལུ་ ཞིང་ཁག་གི་རྒྱ་ཚད་ལུ་ འགྱུར་བ་མེད་པ་ དེས་གཏན་བཟོ་སྟེ་ མཉམ་རུབ་ས་མཚམས་ཚུ་ ཐང་ཐང་སྟེ་བཀལ་ཚོགས།
- 244. དེ་བབྱམ་མའི་གནས་སྤངས་ནང་ ས་གནས་འགོ་དཔོན་ཚུ་གི་མདུན་ལུ་ ཡིག་ཐོག་གི་གན་རྒྱ་ཅིག་བཟོ་དགོ་པ་དང་ དེ་བབྱམ་མའི་ས་མཚམས་ལུ་ བསྐྱར་བསྐྱར་འབད་མི་ཚོགས།

ས་མཚམས་རོས་འཛིན་སྟོན་ཚུ་ནང་ ཚོགས་ཕུར་བཅུ་བཅས་

- 245. རྩམ་ནང་བཀོད་ཡོད་མི་ ས་མཚམས་རོས་འཛིན་གྱི་ གཞི་རྟེན་ས་སྟོན་ཚུ་ག་རའི་ནང་ དཱོས་མཐོང་ཅན་གྱི་ ས་མཚམས་བཅུ་སྟོན་བཀལ་དགོ།

ཚོགས་ཕུར་དང་ ཚོགས་ཕུར་བཅུ་བཅུ་འདྲི་གནས་གོང་།

- 246. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལས་ བཀའ་སྤྱིལ་འབད་ནི་ཨིན་མི་ ཚོགས་ཕུར་གྱི་རིན་གོང་ཚུ་ སའི་ཚོ་བདག་གིས་འབག་དགོ།
- 247. གལ་སྲིད་ ཚོགས་ཕུར་ཅིག་ ཞིང་ཁག་གཉིས་ ཡང་ན་ གཉིས་ལས་ལྷན་མིའི་ སྤྱི་རུབ་ས་མཚམས་གུ་ཐོག་པ་ཅིན་ ཚོགས་ཕུར་གྱི་རིན་གོང་དེ་ ཁེ་ལན་ཐོབ་མི་ སའི་ཚོ་བདག་ཚུ་གི་བར་ན་ འབྲམ་མཉམ་བཟོ་བཀལ་བཟུབ་དགོ།

Protection of boundary pegs

- 248 The protection of the boundary markers shall be the obligation of the landowner(s)

Re-establishment of boundary marker

- 249 Lost or destroyed boundary marker shall be reestablished by the cadastre agency upon payment of the cost of survey, material and any other fees that may be applicable.

Representations and endorsements during cadastral survey

- 250 During any cadastral survey the principle land owner and all adjoining land owners shall be present to witness the field work along with local officials.
- 251 A land owner shall also be permitted to authorize representatives in writing to represent on his behalf.

Objections or disputes during survey

- 252 If no objections or disputes arise during the survey, the adjoining landowners or their representatives and the local officials shall acknowledge the correctness of the boundary in writing.
- 253 If objections/disputes arise during the survey and the case cannot be resolved amicably, the parties in dispute shall resolve the case through the court.
- 254 Subsequent survey of the disputed land shall be conducted after decision from the court.

Time Frame for release of New Thrans

- 255 The new thram of the areas where new cadastral survey has been taken up shall be issued within three months of the completion of the field survey.

Obligation of land owners and adjoining land owners

- 256 For any cadastral survey it shall be mandatory for the owners of the concerned adjoining landowners or his authorized representative to be present.

ས་མཚམས་ཚོགས་ལུང་སྐྱོབ་

༢༢༤. ས་མཚམས་ཚོགས་ལུང་ སྐྱོབ་འབད་ནི་འགན་ལུང་དེ་ སའི་ཚོ་བདག་ཚུ་ལུ་འབྲི་དགོ།

ས་མཚམས་ངོས་འཛིན་ས་སྐྱོབ་འབྲེན་བསྐྱར་བཀའ་ལཱ།

༢༢༥. ས་མཚམས་བཅའ་སྟོན་ བྱང་ད་མི་ ཡང་ན་ མེད་པ་བཏང་ཡོད་མི་དེ་ ས་འཇལ་དང་ཅ་ཆས་ཀྱི་སྐྱེ་ཡོན་ དེ་ལས་ ཆ་གནས་ ཡོད་པའི་སྐྱེ་ཡོན་གཞན་གང་རུང་ སྟོན་པའི་རྗེས་སུ་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ བྱང་རིག་ལས་སྡེ་གིས་ བསྐྱར་བཀའ་ལཱ་འབད་དགོ།

ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ས་འཇལ་གང་རུང་སྐྱབས་ནང་ རོཙ་བཟུག་ཐངས་དང་ ཆ་འཛོག་བདེན་སྐྱོར་འབད་ཐངས།

༢༤༠. ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་གང་རུང་གི་དུས་སྐབས་ནང་ སའི་ཚོ་བདག་དང་ ཉེ་འདབས་ཀྱི་ས་ཆའི་ཚོ་བདག་ཚུ་གར་ ས་གནས་དབང་འཛིན་ཀྱི་ འགོ་དཔོན་ཚུ་དང་སྐྱབས་ཉེ་ ས་གནས་ལས་དོན་ཚུ་ཀྱི་ དཔང་བཞག་སྟེ་ རོཙ་བཟུག་འབད་དགོ།

༢༤༡. སའི་ཚོ་བདག་ཅིག་གིས་ མི་ངོམ་གཞན་ལུ་ ཡིག་ཐོག་གི་དབང་ཆ་སྟོན་དེ་ ཁོ་རའི་རོཙ་བཟུག་ བཟུག་ཚོགས་པའི་གནང་བ་ཡང་ གནང་ཚོག།

ས་འཇལ་གྱི་དུས་སྐབས་ནང་ བཀག་ཆ་དང་ཚུད་ཉེ་གས།

༢༤༢. ས་ཆ་བསྐྱར་འཇལ་གྱི་དུས་སྐབས་ནང་ བཀག་ཆ་དང་ ཚུད་ཉེ་གས་གང་ཡང་མེད་པ་ཅིན་ ས་ཆ་སྐྱེ་ལུ་ཉེ་ཡོད་མི་ སའི་ཚོ་བདག་ ཡང་ན་ ཁོང་གི་རོཙ་བཟུག་ ས་གནས་འགོ་དཔོན་ཚུ་གིས་ རོཙ་བཟུག་བཀོད་ཤོག་གུ་ མིང་རྟགས་བཀོད་དེ་ ས་མཚམས་ཚུ་ལ་ལུ་ལྡན་མིན་པའི་རོཙ་བཟུག་ ཡིག་ཐོག་ལུ་འབད་དགོ།

༢༤༣. ས་འཇལ་གྱི་དུས་སྐབས་ནང་ བཀག་ཆ་/ཚུད་ཉེ་གས་འཛོན་ཉེ་ བྱང་སྐྱིག་འབད་མ་ཚུགས་པ་ཅིན་ ཟུ་ཕན་ཚུ་གིས་ ཚུད་ཉེ་གས་དེ་ ཞིམས་ཁང་བརྒྱུད་དེ་ ཐག་གཅུང་དགོ།

༢༤༤. ཚུད་ཉེ་གས་ཅན་ཀྱི་ས་ཆའི་ ས་འཇལ་དེ་ ཞིམས་འདུན་གྲོས་ཚེད་བཏོན་པའི་ཤུལ་ལུ་ ལག་ལེན་འབབ་དགོ།

ཞུམ་གསར་པ་ འཛིན་གྲོལ་གྱི་དུས་ཚོད།

༢༤༥. ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ས་འཇལ་གསར་པ་ ལག་ལེན་འབབ་ཡོད་མི་ ས་ཁོངས་ཚུ་གི་ ཞུམ་གསར་པ་ཚུ་ ས་གནས་ཀྱི་ས་འཇལ་ མཇུག་བསྐྱབ་པའི་ཤུལ་ལུ་ ཟ෍་རོ་གསུམ་གྱི་ནང་འཁོད་ འཛིན་གྲོལ་འབད་དགོ།

སའི་ཚོ་བདག་དང་ ཉེ་འདབས་ཀྱི་སའི་ཚོ་བདག་ཚུ་གི་ འགན་ལཱ།

༢༤༦. ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ ས་འཇལ་གང་རུང་ནང་ལུ་ ཉེ་འདབས་ས་ཆའི་ཚོ་བདག་ཚུ་ ཡང་ན་ ཁོང་གི་རོཙ་བཟུག་གིས་ རོཙ་བཟུག་འབད་དགོ།

- 257 The landowner/representative shall facilitate by guiding the survey team to the area, showing the boundary of land parcels and providing other necessary information where required.
- 258 The landowners shall provide unrestricted entry for survey officials for conduct of survey work upon prior notification as provided by section 120 of the Land Act.
- 259 A surveyor shall be allowed to cut or trim branches of trees, erect mapping stakes, or remove obstacles if required for the conduct of the survey as provided by section 123 of the Land Act.

Notice for verification, subdivision and new property survey

- 260 A notice of survey and who should attend the survey shall be made at least 15 days in advance to the concerned parties.
- 261 If any of the parties fail to be present, it shall be deemed that they have no objections.

Cadastral Mapping System

- 262 Appropriate cadastral mapping systems shall be adopted for the affective and efficient management of cadastral spatial and attribute data.
- 263 The system shall not compromise the integrity and the security of the legal data.

Survey Monuments

- 264 Pursuant to sections 39 of the Land Act a survey monument and boundary marker may be erected on a land for the purpose of cadastral survey.
The cadastral agency will draw up the specifications for a survey monument.

Protection of survey monuments

- 265 The survey monuments shall not be moved, destroyed, or tampered with.

- 242. སའི་ཇོ་བདག་ཇོ་ཚབ་ཚུ་གིས་ སའཇལ་སྡེ་ཚན་དེ་ སའཁོངས་ནང་འཁྱིད་ནི་དང་ སའཚན་ཚུ་གིས་མཚམས་ཚུ་ ལྷོན་ནི་གཞན་ཡང་ དགོས་དོན་ཅན་གྱི་བདེ་དོན་ཚུ་འཕྲོད་དེ་ ལྷན་ཐབས་འབད་དགོ།
- 244. སའི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ 120 པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ལྷ་གོང་བདེ་བསྐྱེད་ཀྱི་ཐོག་ལས་ སའཇལ་འགོ་དཔོན་ཚུ་གིས་ སའཇལ་ལས་དོན་ ལག་ལེན་འཐབ་པའི་སྐབས་ལུ་ སའི་ཇོ་བདག་ཚུ་གིས་ སའཇལ་འགོ་དཔོན་ཚུ་ལུ་ ཁོང་གིས་ཚན་དང་ བཀག་ཚམ་མེད་པའི་ འཇུལ་ཞུགས་ཀྱི་གོ་སྐབས་སྤོད་དགོ།
- 245. སའི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ 123 པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ སའཇལ་ལག་ལེན་ལུ་ དགོས་དོན་ཡོད་པ་ཅིན་ སའཇལ་པ་ཅིག་གིས་ ལོང་གི་ཞལ་ལག་བཏོག་ནི་དང་ སའཁྲ་བཟོ་ནི་དོན་ལུ་ ཅོག་ཕུང་བདེ་བའི་ ཡང་ན་ ཐོགས་ར་སེལ་ནི་ཚུ་འབད་ཚེག།

བདེན་དུང་དང་ རང་གསེས་བཟོ་བཤའ་ རྒྱ་དངོས་གསར་པའི་སའཇལ་གྱི་དོན་ལུ་ བདེ་བསྐྱེད་ལ།

- 260. སའཇལ་འབད་དགོ་པ་དང་ སའཇལ་དེ་ནང་ ག་དང་ག་གིས་ གྲལ་གཏོགས་འབད་དགོ་པ་ཡིན་ན་ འབྲེལ་ཡོད་ཙམ་ཚུ་ལུ་ ཉེན་གངས་ 14 འི་ ལྷ་གོང་གི་བདེ་བསྐྱེད་འབད་དགོ།
- 261. ཙམ་ལན་གང་རུང་ཅིག་གིས་ གྲལ་གཏོགས་འབད་མ་ཚུགས་པ་ཅིན་ ཁོང་གི་ལ་ཐུག་ལས་ ཏོག་བཤའ་གང་ཡང་ མེད་པའི་གངས་སུ་བཅུ་དགོ།

སའཚའི་ཚུ་གྱི་ སའཁྲ་བཟོ་བཟོ་དྲུག་གི་རིམ་ལུགས།

- 262. སའཚའི་ཚུ་གྱི་ རྒྱ་ཚེ་བའི་གནད་སྤྱད་དང་ རྒྱ་ཚེས་ཅན་གྱི་གནད་སྤྱད་ཚུ་ དོན་སྤྲོད་ཅན་དང་ འཛོན་སྤངས་ཅན་བཟོ་ཐབས་ལུ་ འོས་འབབ་ལྷན་པའི་ ཀེ་ཇའི་རྒྱལ་སའཁྲ་བཟོ་བཟོ་དྲུག་གི་ རིམ་ལུགས་ཚུ་ ཚ་འཛོག་འབད་དགོ།
- 263. རིམ་ལུགས་དེ་གིས་ ཁྲིམས་དོན་གནད་སྤྱད་ཀྱི་ དྲང་བདེན་དང་སྤྱད་སྤོབ་ལུ་ བདེ་སྤྲོད་འབད་མི་ཚེག།

སའཇལ་བྱམ་རྒྱུ་

- 264. སའི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ 34 པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ སའཇལ་བྱམ་རྒྱུ་ ཡང་ན་ སའམཚམས་རོ་རྟགས་ཅིག་ སའཚའི་ཚུ་གྱི་ སའཇལ་གྱི་དོན་ལས་ སའཚན་ལུ་བཅུ་གཞུག་གོ། སའཚའི་ཚུ་གྱི་ རྒྱ་དེ་གི་ལས་སྡེ་གིས་ སའཇལ་བྱམ་རྒྱུ་གྱི་ རྒྱ་ཚེས་ཚུ་ བཟོ་བཟོ་དྲུག་འབད་དགོ།

སའཇལ་བྱམ་རྒྱུ་སྤྱོད་ལ།

- 265. སའཇལ་བྱམ་རྒྱུ་དེ་ སའཕྲོ་སྤོ་ནི་དང་ མེད་པ་གཏང་ནི་ ཡང་ན་ དགོག་ནི་ཚུ་འབད་མི་ཚེག།

Removal or demolition of survey monuments

- 266 A survey monument may be removed with prior approval from the Commission Secretariat.

Procedure:

- 267 Application shall be sent to the Commission Secretariat through the local authority
- 268 The Local authority shall investigate and furnish a report on the implications of the removal of the survey monument
- 269 The Commission Secretariat shall respond within 60 days
- 270 If no response within 60 days after application, the land owner may remove the pillar.

Penalty for non compliance

- 271 Penalty for non compliance shall be as prescribed in the Land Act and these rules.

Settlement of land dispute at local level

- 272 If any disputes arise with regard to the boundary of two land owners, the disputants may approach the local authority for assistance.
- 273 The local authority shall stake out the boundary as per the cadastral map or the recording coordinates.
- 274 However, if either party is unsatisfied with the decision, the aggrieved party may take recourse to the court of law.

ས་འཇམལ་བྲན་རྟེན་ཚུ་ སློབ་གྲྭ་འབད་ནི་ ཡང་ན་ བཤུབ་ནི།

༢༠༦. ས་འཇམལ་བྲན་རྟེན་ཅིག་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལས་ སློབ་ཤོང་གི་གནང་བའི་ཐོག་ བཤུབ་ཚོགས།

བྱ་སྤྱོད་རིམ་པ།

༢༠༧. ལུ་ཡིག་དེ་ ས་གནས་དབང་འཛིན་བརྒྱུད་དེ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ཕུལ་དགོ།

༢༠༨. ས་གནས་དབང་འཛིན་གྱིས་ ས་འཇམལ་བྲན་རྟེན་ བཤུབ་ནི་ལུ་བརྟེན་ ཕན་གཞོན་ག་ཅིར་ཡོད་ཀ་ དབྱེ་ཞིབ་འབད་དེ་ ལྷན་ལུ་ཅིག་ཕུལ་དགོ།

༢༠༩. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ཉེན་གངས་ ༦༠ འི་ནང་འཁོད་ ལེན་གསལ་འབད་དགོ།

༢༡༠. ལུ་ཡིག་ཕུལ་བའི་ཉེན་ལས་ ཉེན་གངས་ ༦༠ འི་ནང་འཁོད་ ལེན་གསལ་མེད་པ་ཅིན་ སའི་ཚེ་བདག་གིས་ ཀ་ཚེན་དེ་ བཤུབ་ཚོགས།

ཆ་གནས་མ་འབད་བའི་ཉེས་བྱ།

༢༡༡. ཆ་གནས་མ་འབད་བའི་ཉེས་བྱ་དེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་ བཅའ་ཡིག་འདི་ཚུ་ནང་ ཚེད་ཏུ་བཀོད་ཡོད་མི་དང་ འཁྲིལ་དགོ།

ས་ཚོན་ས་མཚམས་བརྟན་སྟོན་གྱི་ ལཱ་ཚོས་ཚུ། (དེ་སྐོར་ ཞིབ་འཚོལ་འབད་དགོ་པ་ཡོད།)

༣༥༢. ས་ཚོན་ས་མཚམས་བརྟན་སྟོན་ཅིག་ལུ་ གཤམ་འཁོད་ལཱ་ཚོས་ཚུ་དགོ།

ཀ) ལྷགས་ཀྱི་དུང་ཅུང་ དཀྱིལ་ཐེག་ སེན་ཁི་མི་ཏར་ ༢.༥ འབད་མི།

ཁ) རིང་ཚད་ སེན་ཁི་མི་ཏར་ ༧༠།

ས་གནས་ཀྱི་གནས་རིམ་འཇམ་ ས་ཆའི་ཚུན་ཉོགས་ མཐུན་འགྲིག་འབད་བཟངས།

༢༡༢. ས་ཆའི་ཚེ་བདག་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ ཚུན་ཉོགས་གང་རུང་འཐོན་པ་ཅིན་ རྒྱོགས་རམ་གྱི་དོན་ལུ་ ལྷ་ཕན་ཚུ་གིས་ ས་གནས་དབང་འཛིན་ལུ་ཞུ་བ་འབད་ཚོགས།

༢༡༣. ས་གནས་དབང་འཛིན་གྱིས་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ས་ཁྱ་ ཡང་ན་ ས་མཚམས་ངོས་འཛིན་ཨང་རྟགས་ཀྱི་ ཐོ་ཡིག་དང་འཁྲིལ་ཉེ་ ས་མཚམས་ཀྱི་ཚོགས་ཕུར་བརྟན་དགོ།

༢༡༤. ཨིན་རུང་ ལྷ་ཕན་གང་རུང་ དེ་གིས་ལེ་རྒྱུད་མ་བཏུབ་པ་ཅིན་ ལེ་རྒྱུད་མ་བཏུབ་མི་དེ་གིས་ ཁྲིམས་ཀྱི་འདུན་སར་ ལུ་གཏུགས་འབད་ཚོགས།

Non enclosure of government land by private land during survey

- 275 In surveying a new property, confiscating private land, surrendering, etc, the surveyor shall ensure that the land in question does not get entrapped within the private plot.
- 276 Such land shall be surveyed in the manner that the utility of the excess land curved out is not compromised.

Removing of plots from the map reverted to government

- 277 In the event where a land parcel/plot is reverted to government or where the ownership has been annulled as a consequence of willful surrender, Tsatong or confiscation, the plot shall be removed from the cadastral map.
- 278 A record of these plots shall be maintained as a separate layer and shall be made available as and when required.
- 279 Report of such occurrence shall be received from the local authorities and shall be deleted from the map after it has been deleted from the Thram.

Subdivision of plots

- 280 Any subdivision necessitated by a land conveyance shall be conducted by the surveyor at the local office.

Updating of Cadastral map

- 281 Any subdivision surveys, kidu survey, excess land confiscation, or any other act whereby cadastral boundary has changed shall only be updated upon receipt of the transaction or any other order to that effect from the Commission Secretariat along with the survey report.

Services and Fees

- 282 The services of the cadastral surveyor shall be available for the following activities:
- a) Subdivision

ས་འཇམ་ལྷན་པས་ལུ་ སྐྱེར་གྱི་ས་ཆ་ནང་ལུ་ གཞུང་ས་བརྩྭ་གམ་ཚོགས་པ།

- ༢༡༥. སྐྱེར་གྱི་ས་ཆ་གཞུང་བཞེས་དང་ གཞུང་འབྲུལ་སོགས་དང་འདྲ་བའི་ རྒྱུ་དོན་གསལ་པ་ཅིག་ ས་འཇམ་འབད་བའི་དུས་ལུ་ ས་འཇམ་པ་གིས་ འབྲེལ་ཡོད་ས་ཆ་དེ་ སྐྱེར་གྱི་ས་ཆ་འི་ནང་ཚུད་ནི་མེད་པ་ དེས་གཏུན་བཟོ་དགོ།
- ༢༡༦. དེ་བརྩམ་མའི་ས་ཆ་ཚུ་ སྤྱིར་བཏོན་འབད་མི་ ས་ཐེབས་ཀྱི་བཀོལ་སྤྱོད་ལུ་ བདེ་སྤྱི་གཞུང་མེད་པའི་ ཐབས་ལམ་གྱི་ རྫོལ་ས་འཇམ་དགོ།

གཞུང་བཞེས་འབད་ཡོད་པའི་ས་ཆ་ཚུ་ ས་ཁྲ་ནང་ལས་བཏོག་ཐངས།

- ༢༡༧. ས་ཆ་འི་ཆ་ཤས་/ཞིང་ཁག་གཅིག་ གཞུང་བཞེས་ ཡང་ན་ རང་སེའི་འདོད་པ་ལྟར་དུ་ གཞུང་འབྲུལ་ལུ་ཐུག་ལས་ བདག་དབང་ཆ་མེད་བཏང་ཡོད་པ་ ཅུ་སྟོང་ ཡང་ན་ གཞུང་གིས་དབང་བཟུང་འབད་ཡོད་པ་ཅིན་ ཞིང་ཁག་དེ་ ས་ཆ་འི་ཆ་ཚད་གྱི་ ས་ཁྲ་ལས་བཏོག་དགོ།
- ༢༡༨. དེ་བརྩམ་མའི་ ས་ཆ་ཚུ་གི་ཐོ་ཡིག་ ཟུར་དེབ་སྤེལ་བཀོད་དེ་ རྒྱུ་སྤྱོད་འཐབ་སྟེ་ དགོས་མཁོ་ཡོད་པ་ད་སྟོན་དགོ།
- ༢༡༩. དེ་བརྩམ་མའི་གནད་དོན་འཕྲོན་མི་ཚུ་ ས་གནས་དབང་འཛིན་ལས་ལེན་ཏེ་ ཁྲ་ནང་ལས་བཏོག་གི་ཞིན་མ་ལས་ ས་ཁྲ་ནང་ལས་ཡང་བཏོག་དགོ།

ཞིང་ཁག་ལུ་ བྱང་གསེས་བགོ་བཤའ།

- ༢༢༠. ས་ཆ་སྤྱོད་ལེན་ཅིག་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ ས་ཆ་ནང་གསེས་བགོ་བཤའ་འབད་དགོས་འཕྲོན་པ་ཅིན་ ས་འཇམ་པ་གིས་ ས་གནས་ ཡིག་ཚང་གི་གནས་རིམ་ཁར་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ།

གོ་ཏུ་སྤྱི་ལུ་ས་ཁྲ་ དུས་མཐུན་བཟོ་ཐངས།

- ༢༢༡. བྱང་གསེས་བགོ་བཤའི་ས་འཇམ་ སྤྱིད་སྤྱུག་གི་ས་འཇམ་ ས་ཐེབས་དབང་བཟུང་ ཡང་ན་ ལས་དོན་གཞན་ གང་རུང་ལུ་ བརྟེན་ཏེ་ ས་ཆ་འི་ཆ་ཚད་གྱི་ས་མཚམས་ལུ་ འགྱུར་བ་འཕྲོན་ཡོད་པ་ཅིན་ གནད་དོན་དེ་སྟོར་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལས་ ས་འཇམ་སྤྱན་ལུ་དང་སྤྱུགས་པའི་ ས་ཆ་སྤྱོད་ལེན་ ཡང་ན་ བཀའ་རྒྱ་གཞན་གང་རུང་ ཐོབ་པའི་ལུ་ལུ་ དུས་མཐུན་བཟོ་དགོ།

ཞབས་ཏོག་དང་སྐྱོལ་ལོན།

- ༢༢༢. ས་ཆ་འི་ཆ་ཚད་གྱི་ས་འཇམ་པ་ལས་ ཞབས་ཏོག་ཚུ་ གཤམ་འཁོད་ལས་དོན་ཚུ་གི་དོན་ལུ་ཐོབ་པ།
 - ༡) བྱང་གསེས་བགོ་བཤའ།

- b) Staking out the boundary
- c) Locating and relocating boundary markers

- 283 The services shall however be on a cost recovery basis and a fee will be charged to the person making the request.
- 284 The modality for charging fees and costs shall be prescribed by Commission Secretariat and subject to the approval of the Land Commission.
- 285 An inventory of services and goods that can be availed from the Cadastre office shall be made public.

Validation & Public hearing

- 286 Once the survey is completed a new thram shall be generated with both map and attribute information from the survey database. This draft thram shall be subject to public hearing and if no objections are raised, the thram shall be endorsed by the local authority and the survey team. Any objections however shall be substantiated with evidence and written complaint *within 7 days of* the hearing; failure to do so will result in the thram being validated and such cases shall not be entertained thereafter.

- ཁ) ས་མཚམས་ཚོག་ཕུར་བཅུ་ཞེ།
- ག) ས་མཚམས་ངོས་འཛིན་བཅུ་གཞུང་གི་དང་ བསྐྱར་བཀའ་འབད་ཞེ།
- ༢༤༣. ཞབས་ཏྲིག་དེ་ཚུ་ ཟད་འགོ་ཚབ་སྡོད་ཀྱི་སྒོ་ལས་ཐོབ་ནི་དང་ ལུ་བ་འབད་མི་མི་ངོམ་ལུ་ སྤྲོ་ལོན་ཡང་བཀའ་དགོ།
- ༢༤༤. སྤྲོ་ལོན་དང་ཟད་འགོ་བཀའ་ཐངས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་དེ་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་གནང་བའི་ཐོག་ ལྷན་ཚོགས་ ཡིག་ཚང་གིས་ བཀོད་དགོ།
- ༢༤༥. ས་ཆའི་ཆ་ཚང་ཀྱི་ཡིག་ཚང་ལས་ཐོབ་ཚུགས་མི་ ཞབས་ཏྲིག་དང་ཅ་དངོས་ཀྱི་ཐོ་ཡིག་ཅིག་ མི་དམངས་གསལ་བསྐྱེད་ཀྱི་ འབད་དགོ།

ཆ་འཛིན་དང་མི་དམངས་སྐྱོན་གསལ་ན།

༢༤༦. ས་འཇལ་མཚུག་བསྐྱེད་འཁོར་ལུ་ ས་འཇལ་གནད་སྤྱད་གཞི་མཛོད་ནང་ལས་ ས་ཁྲ་དང་ ས་ཆའི་ཁྱད་ཚོས་ཚུ་གི་ བཅུ་དོན་དང་སྐྱེགས་པའི་ ལྷན་གསལ་པ་ བཅོ་འདོན་འབད་དགོ། ཟེན་འགོད་ཅན་མའི་ལྷན་དེ་སྐོར་ མི་དམངས་ སྐྱོན་གསལ་ཅིག་ ལག་ལེན་འབབ་སྟེ་ བཀའ་ཆ་གང་ཡང་མེད་པ་ཅིན་ ལྷན་དེ་ལུ་ ས་གནས་དབང་འཛིན་ཀྱི་ངོ་ཚབ་ཚུ་དང་ ས་འཇལ་སྟེ་ཚོན་གྱིས་ ངོས་ལེན་འབད་དགོ། བཀའ་ཆ་གང་ཅུང་གི་ཐད་ལུ་ སྐྱེབ་ཕྱེད་མཛོན་ཏུ་གསལ་དང་སྐྱེགས་ཏེ་ མི་དམངས་སྐྱོན་གསལ་གྱི་ཚེས་གངས་ལས་ ཉེན་གངས་ གེ་ནང་འཁོད་ ཡིག་ཐོག་གི་ཉེན་བཤད་བཀོད་དགོ། གལ་སྲིད་ དེ་སྟེ་མ་འབད་བ་ཅིན་ ལྷན་དེ་ཆ་འཛིན་འབད་དགོཔ་དང་ དེའི་ལུ་ལུ་ བཀའ་ཆ་གང་ཅུང་ལུ་ ཆ་གནས་ འབད་མི་ཚོགས།

Chapter 11

CORRECTION IN THRAM AND CADASTRAL MAP/RECORD

Report of discrepancy/error or illegal records in the Thram and cadastral map

- 287 Any error or illegal records in the Thram and cadastral map detected by the land owner(s), Gewog and Dzongkhag Administration and Thromde authorities shall be verified by the Commission Secretariat.

Correction of Illegal records in the Thram and/or cadastral map

- 288 If the Commission Secretariat finds that the records in the cadastral map or Thram are altered, deleted or added in contravention of the procedures established under the Land Act and these rules, it shall be deemed unlawful in accordance with Section 296 of the Land Act.
- 289 Notwithstanding the findings of the Commission Secretariat any person may petition the court of law to resolve a case of illegal records in the thram or cadastral map.
- 290 The illegal records under circumstances of *sections 289 and 290* shall be rectified based on the judgment of the court of law.

Correction of errors/discrepancy in Thram and cadastral records

- 291 Discrepancy or error shall be deemed to occur when records in the thram or cadastral map are maintained in accordance with the procedures established by the Land Act and these rules but is deemed incorrect due to technical inconsistencies (set backs).
- 292 The discrepancies can either be reported by the land owner(s) or the dealing officials to the Commission Secretariat.
- 293 In case of landowner, he/she may report to the Gup or to Dzongkhag/Thromde Land Record Sector. The respective land record sector shall verify from the records and carry out physical verification, if required. If the discrepancy is established, it shall be reported to the Commission Secretariat by the Dzongkhag/Thromde.

ལེའུ ༡༡ བ།

ཁྲམ་དང་ས་ཚའི་ཚ་ཚད་ཀྱི་ས་ཁྲ་/ཡིག་ཐོ་དག་བཅོས།

ཁྲམ་དང་ས་ཚའི་ཚ་ཚད་ཀྱི་ས་ཁྲ་ནང་གི་ རྒྱ་པར་/ཚོར་བ་ ཡང་ན་ ཁྲམ་ས་འགལ་ཡིག་ཐོ་ལྟན་གྱི་

༢༤༢. སའི་ཚོ་བདག་དང་ རྟེན་འོག་དང་རྫོང་ཁག་དབང་འཛིན་ ཁྲམ་སྟེ་དབང་འཛིན་ཚུ་གིས་ ཁྲམ་དང་ ས་ཚའི་ཚ་ཚད་ཀྱི་ས་ཁྲ་
ནང་ལུ་ ཚོར་བ་ ཡང་ན་ ཁྲམ་ས་འགལ་ཡིག་ཐོ་ ཤེས་ཚོར་བྱུང་མི་གང་རུང་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ བདེན་དཔྱད་
འབད་དགོ།

ཁྲམ་དང་/ཡང་ན་ ས་ཚའི་ཚ་ཚད་ཀྱི་ས་ཁྲ་ནང་ལུ་ ཁྲམ་ས་འགལ་ཡིག་ཐོ་ཚུ་ དག་བཅོས་འབད་ཐངས།

༢༤༤. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ གཏུ་མི་འུལ་ས་ཁྲ་ ཡང་ན་ ཁྲམ་ནང་གི་ཡིག་ཐོ་ལུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་ བཅའ་ཡིག་
འདི་གི་ བྱ་སྐྱོར་ཚུ་ལས་འགལ་བའི་ བསྐྱར་བཅོས་བཏང་ཡོད་པ་དང་ བཏོག་བཏང་ཡོད་པ་ ཡང་ན་ ཁ་སྐོང་བཀའ་ཡོད་པའི་
ཤེས་ཚོར་འབྱུང་པ་ཅིན་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༩༦ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཁྲམ་ས་འགལ་སྟེ་བཅི་དགོ།

༢༤༥. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ཤེས་ཚོར་བྱུང་མི་གནད་དོན་དེ་ ག་དེ་སྟེ་མི་ལུ་རུང་ ཁྲམ་ ཡང་ན་ ས་ཚའི་ཚ་ཚད་ཀྱི་
ས་ཁྲ་ནང་གི་ ཁྲམ་ས་འགལ་ཡིག་ཐོ་དང་འབྲེལ་བའི་ གནད་དོན་ཅིག་གི་ རྩོམ་ཚུ་དེ་ལུ་ མི་རོམ་གང་རུང་གིས་
ཁྲམ་ས་ཀྱི་ འདུན་སར་ ལུ་བ་ལུ་ཚོགས།

༢༥༠. དགོངས་དོན་ ༢༤༩ པ་དང་ ༢༥༠ པའི་ གནས་ཤིང་གི་ ཁྲམ་ས་འགལ་ཡིག་ཐོ་ཚུ་ ཁྲམ་ས་ཀྱི་འདུན་སའི་
འབྲུག་ཚོད་གུ་གཞིར་བཞག་སྟེ་ དག་བཅོས་འབད་དགོ།

ཁྲམ་དང་ ཡང་ན་ གཏུ་མི་འུལ་ས་ཁྲ་ནང་ ཚོར་བ་/རྒྱ་པར་ དག་བཅོས་འབད་ཐངས།

༢༥༡. ཁྲམ་ ཡང་ན་ ས་ཚའི་ཚ་ཚད་ཀྱི་ས་ཁྲ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་ བཅའ་ཡིག་འདི་གིས་ གཞི་བཅུ་གས་འབད་ཡོད་མི་
བྱ་སྐྱོར་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ རྒྱན་སྦྱོང་འབབ་པའི་སྐབས་ལུ་ རྒྱ་དིག་གི་དཀའ་ངལ་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ ཚོར་བ་འཕྲོན་མི་དི་རིགས་
ཚོར་བའི་ཁྲམ་ས་ལུ་བཅི་དགོ།

༢༥༢. རྒྱ་པར་དེ་ཚུ་ སའི་ཚོ་བདག་ ཡང་ན་ ལག་ལེན་འགོ་དཔོན་ཚུ་གིས་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ ལུ་བ་འབད་དགོ།

༢༥༣. སའི་ཚོ་བདག་གི་ཐད་ལུ་ ཁོ་/མོ་གིས་ རྟོག་ ཡང་ན་ རྫོང་ཁག་/ཁྲམ་སྟེ་འི་ ས་ཁྲམ་ལས་སྟེ་ལུ་ ལུ་བ་འབད་ཚོགས།
འབྲེལ་ཡོད་ས་ཁྲམ་ལས་སྟེ་གིས་ ཡིག་ཚུ་ལས་བདེན་དཔྱད་འབད་དགོཔ་དང་ དགོས་མཁོ་ཡོད་པ་ཅིན་ ས་གནས་ཐོག་གི་
བདེན་དཔྱད་ ལག་ལེན་འབབ་དགོ། གལ་སྲིད་ རྒྱ་པར་ལུ་བདེན་ཁྲམ་ས་ཡོད་པ་ཅིན་ རྫོང་ཁག་/ཁྲམ་སྟེ་གིས་
ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ ལུ་བ་འབད་དགོ།

- 294 The Investigation team and the Commission Secretariat shall consider rectification of the discrepancies between the Thram, cadastral map and the ground reality as provided below:
- a) If the registered area in the Thram is less than the area occupied on the ground and the boundary coordinates or boundary markers confirm the area occupied on the ground, the landowner shall be entitled to the excess area if he so desires.
 - b) If the registered area in the Thram is more than the area occupied on the ground and the boundary coordinates or boundary markers confirm the area occupied on the ground, the Commission Secretariat shall correct the Thram according to the actual area on the ground.
 - c) If the occupied registered land contradicts the position in cadastral map, the plot position in the map may be corrected with the same plot number as per the status of occupation provided that :
 - a. The actual occupation of land is certified by the local authority.
 - b. There is no dispute with the adjacent land owners.
 - c. There is no encroachment to Government land/Government reserved forests land.
 - d) The landowner shall pay tax to the Government on the excess area in case of Section 294(a) and the Government shall refund the excess tax paid by the landowner in case of Section 294(b) of these rules by keeping the year during which the erroneous Thram was issued as the base.

༢༩༧. ཞིབ་དཔྱད་སྡེ་ཚན་དང་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ལྷན་དང་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ས་ཁྲ་ ས་ཁའི་བདེན་ལུང་ས་བཅས་ཀྱི་
བར་ནའི་ ལུང་པར་ཚུ་ གཤམ་འཁོད་བཞིན་དུ་ དག་བཅོས་ཀྱི་ཐབས་ཤེས་འབད་དགོ།

༡) ལྷན་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆའི་ས་ཚད་དེ་ ལྷན་ནང་ལུ་ ས་ཁར་བདག་བབ་ལུང་འབད་དེ་ཡོད་མི་ ས་ཚུན་ ལས་
ཉུང་སུ་ཡོད་པ་དང་ ས་མཚམས་ངོས་འཛིན་གྱི་ཨང་རྟགས་ ཡང་ན་ ས་མཚམས་ངོས་འཛིན་ གྱི་བདེ་སྟོན་
ཚུ་ལས་ ས་ཁར་བདག་བབ་ལུང་འབད་དེ་ཡོད་པའི་ས་ཆ་ གཏན་འཁེལ་འབད་བ་ཅིན་ སའི་ཚོ་བདག་དེ་ལུ་
ཁོ་རའི་སློབ་འདོད་དང་འཕྲིལ་ཉེ་ ས་ཐེབས་དེའི་ཐོབ་ལམ་ཡོད།

༢) གཤམ་སྲིད་ ལྷན་ནང་བཀོད་པའི་ས་ཚུན་དེ་ ས་ཁར་བདག་བབ་ལུང་འབད་དེ་ཡོད་པའི་ས་ཚད་ལས་ ལྷག་སོཔ་དང་
ས་མཚམས་ངོས་འཛིན་ཨང་རྟགས་ ཡང་ན་ ས་མཚམས་ངོས་འཛིན་གྱི་བདེ་སྟོན་ཚུ་ལས་ ས་ཁར་བདག་བབ་
འབད་དེ་ཡོད་པའི་ས་ཆ་ གཏན་འཁེལ་འབད་བ་ཅིན་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ས་ཁར་བདག་བབ་ལུང་གི་
ས་ཚད་ངོ་མ་དང་འཕྲིལ་ཉེ་ དག་བཅོས་འབད་དགོ།

༣) ས་ཁར་བདག་བབ་ལུང་འབད་དེ་ཡོད་མི་ ལྷན་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ས་ཁྲ་ནང་གི་
གནས་རིམ་ལས་འགལ་མི་དེ་ གཤམ་འཁོད་དང་ཚུལ་མཐུན་ཡོད་པ་ཅིན་ ཞིང་ལག་གི་ཨང་རྟགས་རང་འཇགས་
བཀོད་དེ་ ས་ཁར་བདག་བབ་ལུང་འབད་དེ་ཡོད་མི་ གནས་རིམ་དང་འཕྲིལ་ཉེ་ ས་ཁྲ་ནང་གི་ ཞིང་ལག་གི་
གནས་རིམ་དེ་ དག་བཅོས་འབད་ཆོག།

༡. བདག་བབ་ལུང་ངོ་མའི་ཐོག་ཡོད་མི་ས་ཆ་དེ་ ས་གནས་དབང་འཛིན་གྱིས་ བདེན་སྲོལ་ འབད་ཡོད་པ།

༢. ཉེ་འདབས་ཀྱི་ སའི་ཚོ་བདག་ཚུ་ལས་ ཉོག་བཤད་གང་ཡང་མེད་པ།

༣. གཞུང་ས་/གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སློབ་ས་ཆ་ཚུ་ནང་ ཉམ་འཇུལ་མེད་པ།

༤) སའི་ཚོ་བདག་གིས་ བཅའ་འདི་གི་དགོངས་དོན་ ༢༩༧(༡)པ་ལྟར་དུ་འབད་བ་ཅིན་ ས་ཐེབས་ཀྱི་ལུལ་ཚུ་
གཞུང་ལུ་ཐུལ་དགོཔ་དང་ དགོངས་དོན་ ༢༩༧(༢)པ་ལྟར་དུ་འབད་བ་ཅིན་ ས་ལུལ་ཐེབས་བཏབ་ཡོད་མི་དེ་
སའི་ཚོ་བདག་ལུ་ གཞུང་ལས་ཚབ་སྲོད་འབད་དགོ། དེ་ཚུའི་དོན་ལུ་ ཁོར་བ་ཡོད་པའི་ལྷན་སྲོད་པའི་ལའི་དེ་
གཞི་རྟེན་གྱི་ལོ་སྡེ་བཅི་དགོ།

- 295 The Commission Secretariat shall institute an investigation committee as per section 46 of the Land Act comprising of representatives from the Commission Secretariat, Dzongkhag/Thromde land record sector, Gup and minimum of three local Tshogpas to investigate the discrepancies. However, in case of Thromde, the Executive Secretary of the Thromde concerned shall substitute the Gup.
- 296 Discrepancies detected by the dealing officials of the Dzongkhag and Thromde shall inform the landowners as per section 47 of the Land Act. and also verify through records and physical verification, if required.
- 297 The detailed verification report shall be submitted to the Commission Secretariat for necessary rectification of records.
- 298 The committee shall complete the investigation and submit the report to the Commission Secretariat within 60 days as per section 48 of the Land Act. The committee shall send a copy of the report to the affected landowner(s).
- 299 The landowners not satisfied with the report of the investigating committee may appeal to the Commission Secretariat within the period of 30 days from the date of receipt of the report as per section 49 of the Land Act. If the appeal merits re-investigation, the Commission Secretariat shall order for review of the report including physical verification. The re-investigation committee shall submit its final report to Commission Secretariat within 30 days.
- 300 The Commission Secretariat may approve the report and rectify the records or reject it and notify the appealing party in writing.
- 301 Pursuant to section 51 of the Land Act if the case could not be resolved by the Commission Secretariat or any of the affected landowner feels aggrieved or not satisfied with the decision it may appeal before the Court of Competent Jurisdiction.
- 302 The land records shall be rectified based on the judgment of the court.

294. ལྷ་པར་ཚུ་ ཞིབ་དཔྱད་འབད་ནི་དོན་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༤༤ པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་དང་ རྫོང་ཁག་/ཁྲོམ་སྡེ་ས་ཁྲུལ་ལས་སྡེ་ རྒྱལ་ དེ་ལས་ ཉུང་ཤོས་ ས་གནས་ཀྱི་ཚོགས་པ་གསུམ་ འཇུག་མི་སྡེ་བསྐོས་བཞག་འབད་དེ་ ཞིབ་དཔྱད་ཚོགས་ཚུང་ཅིག་ བཅུག་དགོ། འབྲེལ་ཡོད་ཁྲོམ་སྡེ་ཐད་ལུ་ ཁྲོམ་སྡེ་འགོ་དུང་ཚུ་དེ་ རྒྱལ་ཁྲིམས་འབད་དགོ།
296. རྫོང་ཁག་དང་ཁྲོམ་སྡེ་འག་ལེན་འགོ་དཔོན་ཚུ་གིས་ ཤེས་ཚོར་བྱུང་མི་ ལྷ་པར་ཚུ་གི་སྐོར་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༤༥ པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ སའི་ཚོ་བདག་ཚུ་ལུ་ བརྟེན་འཕྲོད་དགོ་དང་ ཡིག་ཐོ་ཚུ་ལས་དང་ དགོས་མཁོ་ཡོད་པ་ཅིན་ ས་གནས་དབྱེ་ཞིབ་ཀྱི་སློབ་ལས་ བདེན་དཔྱད་འབད་དགོ།
297. ཡིག་ཐོ་ཚུ་ལུ་ དགོས་མཁོ་ཡོད་པའི་ དག་བཅོས་ཀྱི་དོན་ལས་ བདེན་དཔྱད་ཀྱི་སྒྲིབ་ཞུ་བ་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ ཡིག་ཚང་ལུ་སྤུལ་དགོ།
298. ཚོགས་ཚུང་གིས་ ཞིབ་དཔྱད་མཚུག་བསྐྱུ་སྡེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༤༦ པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ཞིབ་དཔྱད་སྒྲིབ་ཀྱི་ ཉེན་གངས་ 60 འི་ནང་འཁོད་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་སྤུལ་དགོ། ཚོགས་ཚུང་དེ་གིས་ སྒྲིབ་ཀྱི་འོ་བུ་ལུ་ཕུག་ཅིག་ འབྲེལ་ཡོད་སའི་ཚོ་བདག་ལུ་གཏང་དགོ།
299. ཞིབ་དཔྱད་ཚོགས་ཚུང་གི་སྒྲིབ་ཀྱི་ལུ་ ལེ་རྒྱུ་མ་བརྟུབ་མི་ སའི་ཚོ་བདག་ཚུ་གིས་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༤༧ པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ཞིབ་དཔྱད་སྒྲིབ་ཀྱི་ཐོབ་པའི་ཚེས་གངས་ལས་ ཉེན་གངས་ 30 འི་ ནང་འཁོད་ ལྷན་ཚོགས་ ཡིག་ཚང་ལུ་ ཞུ་གཏུགས་འབད་དགོ། གལ་སྲིད་ ཞུ་གཏུགས་དེ་ལུ་ སྤྲུལ་ལོག་ དབྱེ་ཞིབ་ཀྱི་ འོ་བུ་ལུ་ཕུག་ཅིན་ ལྷན་ཚོགས་ལས་ སྒྲིབ་ཀྱི་བསྐྱར་ཞིབ་དང་ ས་གནས་བདེན་དཔྱད་ཀྱི་ བཀའ་བྱ་གནང་དགོ། སྤྲུལ་ལོག་དབྱེ་ཞིབ་འབད་མི་ ཚོགས་ཚུང་གིས་ མཐའ་གཅད་སྒྲིབ་ཀྱི་ ཉེན་གངས་ 30 འི་ནང་འཁོད་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་སྤུལ་དགོ།
300. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ སྒྲིབ་ཀྱི་ལུ་ རོས་ལེན་ཐོག་ ཡིག་ཐོ་དག་བཅོས་འབད་ནི་དང་ ཡང་ན་ རོས་ལེན་མ་འབད་བར་ ཞུ་གཏུགས་འབད་མི་ལུ་ ཡིག་ཐོ་གལས་ བརྟེན་བསྐྱུལ་འབད་ཚོགས།
301. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ 47 པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལས་ གནད་དོན་དེ་སྐོར་ གོ་སྐབས་ གཅད་མ་ཚུ་གསུམ་ ཡང་ན་ སའི་ཚོ་བདག་གང་རུང་ལུ་ སློབ་མ་བྱུང་ཡོད་པ་ ཡང་ན་ ལེ་རྒྱུ་མ་བརྟུབ་འབད་བཅིན་ ཉམས་སྲུང་པ་དེ་གིས་ དབང་ཚད་ཅན་གྱི་བྱུ་ཁྲིམས་ཀྱི་ ཁྲིམས་ཀྱི་འདུན་སར་ ཞུ་བ་འབད་ཚོགས།
302. ས་ཚའི་ཡིག་ཐོ་ཚུ་ ཁྲིམས་འདུན་གྱི་གོ་སྐབས་ཚོད་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ དག་བཅོས་འབད་དགོ།

Correction of name of landowner

- 303 The land owner(s) wishing to change their name in the *Thram* as a result of change of name in the civil registration records shall report to *Gup* with an application and new I.D card copy. The *Gup* upon receipt of application will verify through local *Tshogpa* and also check against his *Thram*. Upon confirmation, *Gup* will forward the case along with the verification documents to Dzongkhag Land Record Sector. The sector will cross check with the census record maintained by the *Dzongkhag* Registration Officer and the *Thram*. A letter of confirmation will be issued by the Registration Officer and the Dzongkhag shall forward the case along with the documents to the Commission Secretariat.
- 304 In case of *Thromde*, the applicants shall directly apply to the *Thromde* Land Record Sector. The sector shall cross check with the *Thram* and also obtain a letter of confirmation from *Thromde* Registration Officer and forward to the NLCS.

Access to data in Thram

- 305 The following shall have the access to data in the *Thram* and cadastral maps maintained by the Secretariat, Dzongkhag, Gewog and *Thromde* as per sections 52 to 55 of the Land Act :
- i) The *Thram* holder or his authorized person
 - ii) The Secretariat, authorized agencies and authorized officials.
- However, access to data of land records and cadastral maps shall be provided only upon their written request which excludes information restricted by Government.

སའི་ཚོ་བདག་གི་ མིང་གསལ་པོར་བཅོས།

303. ཞི་བའི་མི་ཕྱིས་ཐོད་བཀོད་ མིང་གསལ་བསྐྱར་བཅོས་འབད་ཡོད་མི་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ སའི་ཚོ་བདག་ཚུ་གིས་ ཁོང་གི་ཁྲམ་ནང་ མིང་གསལ་བསྐྱར་བཅོས་འབད་ནི་འི་ རྫོང་འདོད་ཡོད་མི་ཚུ་གིས་ རང་སོའི་མི་ཁྲམ་སང་སྤྱོད་ ལག་ཁྱེར་གསལ་པོ་དང་

སྤྲུགས་ཏེ་ ལུ་ཡིག་ཅིག་ཀྲོའི་ལུ་ཕུལ་དགོ། ཀྲོའི་གིས་ ལུ་ཡིག་ཐོབ་པའི་ལུ་ལུ་ ཚོགས་པ་བརྒྱུད་དེ་ བདེན་དཔུང་ འབད་དགོས་དང་ ཁོ་རའི་ཁྲམ་དང་ཁ་འཐབ་སྟེ་ཡང་ དབྱེ་ཞིབ་འབད་དགོ། གནད་དོན་དེ་ གཏན་འཁེལ་སོང་ཞིན་མེད་ལས་ ཀྲོའི་གིས་ བདེན་དཔུང་ཡིག་ཚུ་དང་སྤྲུགས་ཏེ་ རྫོང་ཁག་ས་ཁྲམ་ལས་ཚན་ལུ་བསྐྱུལ་དགོ། ལས་ཚན་དེ་གིས་ རྫོང་ཁག་མི་ཕྱིས་འགོ་དཔོན་གྱིས་ རྒྱན་སྦྱོང་འཐབ་མི་ མི་ཕྱིས་ཐོ་ཡིག་དང་ ཁྲམ་བཅས་ཁ་འཐབ་སྟེ་ དབྱེ་ཞིབ་འབད་དགོ། དེ་གི་ལུ་ལུ་ མི་ཕྱིས་འགོ་དཔོན་གྱིས་ གཏན་འཁེལ་ཨིན་པའི་ཡི་གུ་ཅིག་སྤྱོད་དེ་ རྫོང་ཁག་གིས་ གནད་དོན་དེ་ ཡིག་ཚུ་དང་སྤྲུགས་ཏེ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ཕུལ་དགོ།

304. ཁྲམ་སྟེ་འཐབ་ལུ་ ལུ་བ་འབད་མི་ཚུ་གིས་ ལུ་ཡིག་ཚུ་ ཐད་ཀར་དུ་ ཁྲམ་སྟེ་ས་ཁྲམ་ལས་སྟེ་ལུ་ཕུལ་དགོ། ལས་སྟེ་དེ་གིས་ ཁྲམ་དང་ཁ་འཐབ་སྟེ་ ཞིབ་དཔུང་འབད་དགོས་དང་ ཁྲམ་སྟེ་མི་ཕྱིས་འགོ་དཔོན་ལས་ གཏན་འཁེལ་ཨིན་པའི་ཡི་གུ་ལེན་ཏེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ནང་གཏང་དགོ།

ཁྲམ་ནང་གི་གནད་སྤྱད་ བཟུ་ཞིབ་ཀྱི་གོ་སྐབས།

305. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ 42 པ་ལས་ 44 པ་ཚུན་འཇུག་ཏེ་ གཤམ་འཁོད་ཚུ་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་དང་ རྫོང་ཁག་ རྟེན་འོག་ ཁྲམ་སྟེ་བཅས་ཀྱིས་ རྒྱན་སྦྱོང་འཐབ་མི་ ཁྲམ་དང་ ས་ཆའི་ཆ་ཚང་གི་ས་ཁྲམ་ནང་གི་གནད་སྤྱད་ཚུ་ བཟུ་ཞིབ་འབད་ནི་འི་གོ་སྐབས་སྤྱོད་དགོ།

1. ཁྲམ་མིང་ཅན་ ཡང་ན་ ཁོ་གིས་དབང་ཆ་སྤྱོད་ཡོད་མི་ མི་རོམ་ལུ།
2. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་དང་ དབང་ཆ་སྤྱོད་ཡོད་མི་ལས་སྟེ་ཚུ་ དེ་ལས་ དབང་ཆ་སྤྱོད་ཡོད་མི་འགོ་དཔོན་ཚུ་ལུ། ཨིན་རུང་ ས་ཁྲམ་དང་ ས་ཆའི་ཆ་ཚང་གི་ས་ཁྲམ་འགན་སྤྱད་ བཟུ་ཞིབ་ཀྱི་གོ་སྐབས་དེ་ གཞུང་གིས་ བཀག་ཆ་ཡོད་པའི་ བརྟེན་མེན་པའི་རིགས་ལུ་ ཡིག་ཐོག་གི་ལུ་བ་འབད་མཉམ་ རྒྱུ་ཚུ་ཅིག་སྤྱོད་དགོ།

Chapter 12

LAND CONVERSION

Conversion of land category

- 306 Any land category including Chhuzhing within the Thromde, protected agriculture area or industrial area designated as such under Section 302 of the Land Act may be, pursuant to Section 304 of the Land Act, interchanged to any one of the categories specified by Section 20 of these Rules subject to the relevant law governing the use and management of land in those areas.
- 307 Pursuant to Sections 89 and 165 of the Land Act, conversion or change of land category outside the Thromde, protected agriculture area or industrial area except for Chhuzhing, shall be permitted.
- 308 Conversion of Chhuzhing to residential land outside the Thromde, protected agriculture area or industrial area, under circumstances mentioned in Sections 92 and 167 of the Act shall be permitted as per procedures in sections 314 to 323 of these rules.
- 309 Conversion of Chhuzhing deemed as technically unsuitable for cultivation as Chhuzhing outside the Thromde, protected agriculture area or industrial area shall be permitted according to *sections 329 to 335 of these rules*.

Conversion of land category other than Chhuzhing, outside the Thromde (rural area), protected agriculture area or industrial area

- 310 In case of conversion of land category other than Chhuzhing outside the Thromde, protected agriculture area or industrial area, the landowner shall submit an application to the Gup in the form prescribed under **Annex LC Form (3)**. The Gup shall in consultation with the Dzongdag and DLRS ensure that the proposed conversion does not contravene any relevant laws.

ལེབ ༡༢ པ།

སཀའ་བསྐྱར་བཅོས།

སཀའི་དབྱེ་བ་བསྐྱར་བཅོས།

- 306. སལི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ 302 པའི་ནང་བཀོད་ཡོད་པ་བཞིན་དུ་ སལི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ 300 པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ རོས་འཛིན་འབད་ཡོད་མི་ ཁྲོམ་སླེལ་ནང་ལུ་ ཚུ་ཞིང་དང་སྤྲུགས་པའི་ སཀའི་དབྱེ་བ་གང་རུང་དང་ སྤང་སྤྱོད་ཅན་གྱི་སོ་ནམ་སའོངས་ ཡང་ན་ བཟོ་གྲུའི་སའོངས་ཚུ་ལུ་ སའོངས་དེ་ཚུ་ནང་ སཀའ་བཀོལ་སྤྱོད་དང་ འཛིན་སྤྱོད་གི་ འབྲེལ་ཡོད་ཁྲིམས་ལཱ་གས་ཚུ་དང་ ཚུལ་མཐུན་ཡོད་པ་ཅིན་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ 20 པའི་ནང་ ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་ དབྱེ་བ་གང་རུང་ལུ་ ཕན་ཚུན་སོར་བསྐྱར་འབད་ཚོགས་པའི་ གནང་བ་སྤྱོད་ཚོགས།
- 307. སལི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ 29 པ་དང་ 164 པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཁྲོམ་སླེལ་གྱི་ཁར་ ཚུ་ཞིང་མེན་པའི་ སྤང་སྤྱོད་ཅན་གྱི་སོ་ནམ་སའོངས་ ཡང་ན་ བཟོ་གྲུའི་སའོངས་ཚུ་ལུ་ བསྐྱར་བཅོས་ ཡང་ན་ སོར་བསྐྱར་འབད་ཚོགས་པའི་ གནང་བ་སྤྱོད་ཚོགས།
- 308. སལི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ 12 པ་དང་ 162 པའི་གནས་ཡིམ་ཁར་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ 37 པ་ལས་ 323 པ་ཚུན་གྱི་ བྱ་སྤོའི་རིམ་པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཁྲོམ་སླེལ་གྱི་ཁར་ཚུ་ཞིང་ལས་ སྤོད་གནས་སའོངས་ལུ་ དང་ སྤང་སྤྱོད་ཅན་གྱི་སོ་ནམ་སའོངས་ ཡང་ན་ བཟོ་གྲུའི་སའོངས་ཚུ་ལུ་ བསྐྱར་བཅོས་འབད་ནིའི་ གནང་བ་སྤྱོད་ཚོགས།
- 309. ཁྲོམ་སླེལ་གྱི་ཁར་ ཚུ་ཞིང་སླེ་སྤྱོད་ནི་ལུ་ ལག་ལེན་འབབ་མ་བཏུ་བམི་ ཚུ་ཞིང་དང་ སྤང་སྤྱོད་ཅན་གྱི་སོ་ནམ་སའོངས་ ཡང་ན་ བཟོ་གྲུའི་སའོངས་ཚུ་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ 329 པ་ལས་ 334 པ་ཚུན་དང་འབྲེལ་ཏེ་ བསྐྱར་བཅོས་གི་གནང་བ་སྤྱོད་ཚོགས།

ཁྲོམ་སླེལ་གྱི་ཁར་ (གྲོང་གསལ་སའོངས་) ཚུ་ཞིང་མེན་པའི་སཀའི་ སྤང་སྤྱོད་ཅན་གྱི་སོ་ནམ་སའོངས་ ཡང་ན་ བཟོ་གྲུའི་སའོངས་ཚུ་ལུ་ སཀའི་དབྱེ་བ་བསྐྱར་བཅོས།

- 310. ཁྲོམ་སླེལ་གྱི་ཁར་ ཚུ་ཞིང་མེན་པའི་སཀའི་ སྤང་སྤྱོད་ཅན་གྱི་སོ་ནམ་སའོངས་ ཡང་ན་ བཟོ་གྲུའི་སའོངས་ལུ་ སཀའི་དབྱེ་བ་བསྐྱར་བཅོས་གི་ཐད་ལུ་ སའི་ཚོ་བདག་གིས་ ཟུར་སྤྲུགས་བཀོད་ཤོག་ LC Form (3) པ་དེ་བཀའ་སློབ་ ཆེད་ལུ་ ལུ་ཡིག་ཅིག་ཕུལ་དགོ། ཆེད་ཤོག་གིས་ ཚོང་བདག་དང་ ཚོང་ཁག་སའུམ་ལས་སླེ་དང་ གོས་བསྐྱུན་ཐོག་ལས་ གོས་འཆར་བཀོད་པའི་ སཀའི་བསྐྱར་བཅོས་དེ་ འབྲེལ་ཡོད་ཁྲིམས་ལཱ་གས་གང་རུང་ལས་ འགལ་བ་མེད་པ་ དེས་གཏན་བཞོད་གོ།

- 311 Upon approval, the land category shall be processed for conversion within 2 weeks from the date of submission of the application.
- 312 The Gup shall be responsible to inform the Dzongkhag and the Commission Secretariat to update the land records accordingly.
- 313 Upon intimation from the Commission Secretariat of the change of land category in the central land records the Gup shall accordingly inform the landowner and recognize the land category as changed.

Conversion of Chhuzhing land category to residential land

- 314 The Local Authority for the purpose of conversion of Chhuzhing to residential land shall be;
- i) At the Gewog, a committee including the Gup and Agriculture Extension.
 - ii) At the Dzongkhag, a Committee including the Dzongdag as Chairman, DAO and DLRS.

Criteria for conversion of Chhuzhing to residential land

- 315 Pursuant to Section 92 of the Land Act;
- a) The Chhuzhing proposed for conversion shall be an inherited land.
 - b) At the time of application for conversion he shall not own any other category of land in his thram.
 - c) For the purpose of conversion he shall be permitted only upto 50 decimals of Chhuzhing. However, if the remaining parcel of the same plot is less than 10 decimals he shall be entitled to the conversion of the remaining land in accordance with section 169 of the Land Act.
- 316 The plot for conversion shall be curved out from a single plot or from contiguous plots belonging to him.

- 371. གནང་བ་ཤོལ་ཞིན་མ་ལས་ ལྷ་བ་འབད་བའི་ཚེས་གྲངས་ལས་ བདུན་ཕྲག་གི་གཉིས་ཀྱི་ནང་འཁོད་ ས་ཆའི་དབྱེ་བ་
བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་ བྱ་སྐོལ་གཤམ་འཐབ་དགོ།
- 372. རྫོང་ཁག་དང་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གི་ ས་ཆའི་ཡིག་ཐོ་ཚུ་ ཅུས་མཐུན་བཟོ་དགོ་པའི་ བརྟམ་འཕྲོད་ཞིའི་
འགན་ལུར་དེ་ ཆཱོ་གིས་འབག་དགོ།
- 373. ལྷོ་བའི་ཡིག་ཐོ་ཚུ་ལུ་ ས་ཆའི་དབྱེ་བའི་བསྐྱར་བཅོས་འབད་ཡོད་པའི་སྐོར་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལས་ བརྟམ་འཕྲོད་པའི་
ལུལ་ལུ་ ཆཱོ་གིས་ སའི་ཚོ་བདག་ལུ་ དེ་དང་འབྲེལ་བའི་བརྟམ་འཕྲོད་དེ་ ས་ཆ་དེའི་དབྱེ་བལུ་ བསྐྱར་འབད་ཡོད་པའི་
ངོས་ལེན་འབད་དགོ།

ཚུ་ཞིང་གི་ས་ཆ་ རྫོང་གནས་ས་ཆ་ལུ་ བསྐྱར་བཅོས་འབད་ཐངས།

- 374. ཚུ་ཞིང་གི་ས་ཆ་ རྫོང་གནས་ས་ཆ་ལུ་ བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་དོན་ལས་ ས་གནས་འབང་འཛིན་དེ།
 - 1. ཆེད་འོག་གི་གནས་རིམ་ཁར་ ཆཱོ་དང་ སོ་ནམ་རྒྱ་བསྐྱེད་དང་སྤྲུགས་པའི་ཚོགས་ཚུང་།
 - 2. རྫོང་ཁག་གི་གནས་རིམ་ཁར་ ལྷོ་འཛིན་ཀྱི་འགན་ལུར་ རྫོང་བདག་གིས་འབག་སྟེ་ རྫོང་ཁག་སོ་ནམ་
འགོ་དཔོན་དང་ རྫོང་ཁག་ས་ཁྲམ་འགོ་དཔོན་དང་སྤྲུགས་པའི་ཚོགས་ཚུང་།

ཚུ་ཞིང་ རྫོང་གནས་ས་ཆ་ལུ་ བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་ཚད་གཞི།

- 375. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༩2 པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ།
 - ཀ) ས་ཆ་བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་ གོ་ས་འཆར་བཏོད་པའི་ཚུ་ཞིང་དེ་ ལྷལ་བཏོ་ཐོབ་པའི་ས་ཆ་དགོ།
 - ཁ) ས་ཆ་བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་དོན་ལུ་ ལྷ་ཡིག་ལུལ་བའི་ཅུས་ཚོད་ཁར་ སའི་ཚོ་བདག་དེ་ལུ་ ཁོ་རའི་ཁྲམ་ནང་
ས་ཆའི་དབྱེ་བ་གཞན་གང་ཅུང་ལུ་ བདག་དབང་མེད་མི་དགོ།
 - ག) བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་དོན་ལུ་ ཚུ་ཞིང་ཤིས་ ༥0 ཚུན་རྒྱུང་མ་ཅིག་གི་ གནང་བ་སྤྲོད་དགོ། ཨིན་ཅུང་
ས་ཆ་ལྷག་ལུས་དེ་ ཤིས་ 70 འོག་རྒྱུ་འབད་བཅུན་ སའི་ཚོ་བདག་ལུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་
76ཨ པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ས་ཆ་ལྷག་ལུས་ བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་ཐོབ་ཡོད།
- 376. བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་དོན་ལུ་ ས་ཆ་དེ་ ཁོ་རའི་མིང་ཁྲམ་ལུ་ཡོད་པའི་ ས་ཚན་གཅིག་ལས་ ཡང་ན་ ལྷུལ་ཏེ་ཡོད་པའི་
ས་ཚན་ཚུ་ལས་བཏོག་དགོ།

- 317 If the Chhuzhing proposed for conversion is located within the Thromde, protected agriculture area or industrial area declared according to Section 302 of the Land Act 2007, conversion shall be subject to the relevant laws on the use and management of Thromde, protected agriculture area or industrial area pursuant to Section 304 of the Land Act.
- 318 In the event a proponent owns only inherited Chhuzhing but less than 10 decimals in his thram and is inherited prior the enactment of the Land Act 2007 he shall entitled for conversion to residential land according to section 133 of the Land Act.

Procedure

- 319 Any applicant fulfilling the criteria prescribed under sections 315 to 318 shall, for conversion of Chhuzhing to residential land, submit an application along with the duly filled up form in **Annex LC-Form (2)** to the Gup. The forms shall be made available at the Office of the Gup.
- 320 Within 15 days of the receipt of the application, the Gup shall in coordination with the Agriculture extension verify the facts in order to confirm that the request for conversion is within the provisions of the Land Act 2007 and these rules. In doing so, the Gup shall seek the assistance of DLRS if necessary. Upon completion of verification the Gup shall submit the application and other relevant documents to the Dzongkhag.
- 321 Upon receipt of the application by the Dzongkhag;
- a. If the application is rejected the Dzongkhag shall intimate the Gup and the proponent within 20 days of the receipt of the forms. The intimation letter shall contain the ground of rejection.

- 372. གལ་སྲིད་ བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་ གྲོས་འཆར་བཀོད་མི་ཚུ་ཞིང་དེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ 2002 ཚན་མའི་ དགོངས་དོན་ 302 པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གསལ་བསྐྱུགས་འབད་ཡོད་པའི་ ཁྲོམ་སྡེ་དང་ སྤྱང་སྐྱོབ་ཚན་གྱི་སོ་ནམ་ས་ཁོངས་ ཡང་ན་ བཟོ་གྲུའི་ས་ཁོངས་ནང་ལུ་ཨིན་པ་ཅིན་ བསྐྱར་བཅོས་དེ་ཡང་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ 302 པ་ལྟར་དུ་ ཁྲོམ་སྡེ་དང་ སྤྱང་སྐྱོབ་ཚན་གྱི་སོ་ནམ་ས་ཁོངས་ ཡང་ན་ བཟོ་གྲུའི་ས་ཁོངས་ཚུ་གི་ བཀོད་སྤྱོད་དང་ འཛིན་སྐྱོང་དང་ འབྲེལ་བའི་ ཁྲིམས་ལུགས་ཚུ་དང་བསྐྱུན་དགོ།
- 374. གལ་སྲིད་ གྲོས་འཆར་བཀོད་མི་ མི་ངོམ་གྱི་བདག་དབང་ལུ་ སྐལ་བཟོ་ཐོབ་པའི་ཚུ་ཞིང་རྒྱུང་མ་ཅིག་དང་ དེ་ཡང་ ཁོ་རའི་ཁྲམ་ནང་ ཉིས་ 10 འོག་རྒྱུ་དང་ སྐལ་བཟོ་བཤའ་དེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ 2002 ཚན་མའི་ རྩལ་ཆེས་ཀྱི་སྤྱོད་ལས་ ཐོབ་ཡོད་པ་ཨིན་པ་ཅིན་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ 133 པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ སྤྱོད་གནས་ས་ཆ་ལུ་ བསྐྱར་བཅོས་འབད་ཆོག་པའི་ཐོབ་ལམ་ཡོད།

བརྗོད་པའི་རིམ་པ།

- 379. དགོངས་དོན་ 374 པ་ལས་ 372 པ་ཚུ་ནང་བཀོད་དེ་ཡོད་མི་ ཚང་གཞི་ཚུ་གྲུབ་མི་ ལུ་བའབད་མི་གིས་ ཚུ་ཞིང་ལས་ སྤྱོད་གནས་ས་ཆ་ལུ་བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་དོན་ལུ་ ཟུར་སྐྱུགས་བཀོད་ཤོག LC Form (2) པ་དེ་ ཚུ་ལ་མཐུན་བཀའ་སྟེ་ ཆཱོ་ལུ་ལྷ་ཡིག་ཕུལ་དགོ། བཀོད་ཤོག་ཚུ་ཡང་ ཆཱོ་ལུ་ཡིག་ཚང་ནང་ལས་ སྤྱོད་ཞེ་ཡོད་པ་སྟེ་ བཞག་དགོ།
- 320. ལྷ་ཡིག་ཐོབ་པའི་ཉེན་མ་ལས་ ཉེན་གངས་ 14 འི་ནང་འཁོད་ ཆཱོ་གིས་ ས་ཆ་བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་ལུ་བའ་དེ་ ས་ཡི་ བཅའ་ཁྲིམས་ 2002 ཚན་མ་དང་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ཡོད་པ་ གཏན་འཁེལ་འབད་ནིའི་ དོན་ལུ་ སོ་ནམ་རྒྱ་བསྐྱེད་དང་མཉམ་འབྲེལ་ཐོག་ལས་ བདེན་དཔྱད་འབད་དགོ། དེ་བཟུམ་མའི་བདེན་དཔྱད་འབད་མཉམ་ དགོས་མཁོ་ཡོད་པ་ཅིན་ རྫོང་ཁག་ས་ཁྲམ་ལས་ཚན་ལས་ གྲོགས་རམ་ལེན་དགོ། བདེན་དཔྱད་མཉམ་གསལ་བའི་ཤུལ་ལུ་ ལྷ་ཡིག་དང་ འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཆ་ཚུ་ ཆཱོ་གིས་ རྫོང་ཁག་ལུ་ཕུལ་དགོ།
- 321. རྫོང་ཁག་གིས་ ལྷ་ཡིག་ཐོབ་པའི་ཤུལ་ལུ།
 - ཀ. ལྷ་ཡིག་དེ་ལུ་བཀག་ཆ་འབད་བཅིན་ རྫོང་ཁག་གིས་ དེ་གི་སྐོར་ལས་ བཀོད་ཤོག་ཚུ་ཐོབ་པའི་ཉེན་མ་ལས་ ཉེན་གངས་ 20 འི་ནང་འཁོད་ ཆཱོ་དང་གྲོས་འཆར་བཀོད་མི་ལུ་ བདེན་འཕྲོད་དགོ། དེ་བཟུམ་མའི་ བདེན་འཕྲོད་ལུ་ བཀག་ཆ་འབད་དགོ་པའི་ ར་ལུངས་ཚུ་བཀོད་དགོ།

- b. If the application is in consonance with the Land Act and these rules, the Dzongkhag shall accord its approval for conversion and intimate to the Gup and the proponent accordingly within 20 days of the receipt of the forms.
- 322 If approved the DLRS shall survey and demarcate the area approved for chhuzhing conversion and submit the survey report to the Commission Secretariat to update the Thram record. The DLRS shall maintain the records of conversion carried out and send a copy of the approved conversion report to the Ministry of Agriculture for monitoring.
- 323 After updating the land records the NLCS shall accordingly inform the Dzongkhag and the Gewog to update their records.

Monitoring

- 324 In accordance with section 168 of the Land Act, the Ministry of Agriculture shall in coordination with the Local Authority monitor the use of converted Chhuzhing. If the construction is not carried out within 3 years from the period of conversion, the Ministry of Agriculture shall report to the National Land Commission Secretariat. Accordingly, the National Land Commission Secretariat shall de-regularize the land category to Chhuzhing.

Conversion of Chhuzhing deemed as technically unsuitable for use as Chhuzhing

Institutions concerned

- 325 a) The Local Authority for the purpose of conversion of Chhuzhing shall be;
 - i. the Gup at the Gewog, and
 - ii. the Dzongdag as Chairman, DAO and DLRS at the Dzongkhag
- b) The Ministry of Agriculture.

Criteria

- 326 Conversion shall not be permitted under following circumstances;

ལ. གལ་སྲིད་ ལུ་ཡིག་དེ་ བཅའ་ཁྲིམས་དང་བཅའ་ཡིག་འདི་དང་ ཚུལ་མཐུན་ཡོད་པའི་ རོས་ལེན་བྱུང་བ་ཅིན་ རྫོང་ཁག་གིས་ ས་ཆ་བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་གནང་བ་སྲོད་དེ་ བཀོད་ཤོག་ཐོབ་པའི་ཉེན་མ་ལས་ ཉེན་གངས་ ༢༠ འི་ ཉན་འཁོད་ ཆེད་དང་ གོས་འཆར་བཀོད་མི་ལུ་ དེ་སྐོར་ བརྟེན་འཕྲོད་དགོ།

༣༢༢. གནང་བ་གྲུབ་པ་ཅིན་ རྫོང་ཁག་ས་ཁྲུལ་ལས་ཚན་གྱིས་ ཚུ་ཞིང་བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་ གོས་འཆར་བཀོད་ཡོད་མི་ས་ཆ་ ས་འཇལ་འབད་དེ་ ས་མཚམས་བཀའ་ཐོག་ལས་ ཁྲུལ་གྱི་ཡིག་ཆ་ཚུ་ དུས་མཐུན་བཟོ་ཞིའི་ཚེད་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ ཡིག་ཚང་ལུ་སྟན་ལུ་ཕུལ་དགོ། རྫོང་ཁག་ས་ཁྲུལ་ལས་ཚན་གྱིས་ ས་ཆ་བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཚུ་ རྒྱུན་སྲུང་ འབབ་དགོས་དང་ བལྟ་ཞིབ་ཀྱི་དོན་ལས་ བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་གནང་བ་གྲུབ་པའི་ ལྷན་ལུ་འབྲེན་བཟུམ་ཅིག་ སོ་ནམ་ ལྷན་ཁག་ལུ་ཕུལ་དགོ།

༣༢༣. ས་ཆའི་ཡིག་ཆ་ཚུ་ དུས་མཐུན་བཟོ་ཚར་བའི་ཤུལ་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ རྫོང་ཁག་དང་ རྒྱུ་ལོག་ལུ་ ཁོང་གི་ཡིག་ཆ་ཚུ་ཡང་ དུས་མཐུན་བཟོ་ཞིའི་དོན་ལས་ བརྟེན་འཕྲོད་དགོ།

བལྟ་ཞིབ།

༣༢༤. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༡༤ པ་དང་འཕྲིལ་ཏེ་ སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་གིས་ ས་གནས་དབང་འཛིན་དང་ མཉམ་འབྲེལ་ཐོག་ལས་ ཚུ་བསྐྱར་བཅོས་འབད་ཡོད་མི་ ས་ཆའི་བཀོད་སྲོད་བལྟ་ཞིབ་འབད་དགོ། གལ་སྲིད་ ལོ་རྒྱུ་ ༣ གྱི་ནང་འོ་ཁང་ བཟོ་བསྐྱུན་མ་འབད་བ་ཅིན་ དེ་སྐོར་ སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་གིས་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ ལྷན་ལུ་འབད་དགོ། ལྷན་ལུ་དེ་དང་འཕྲིལ་ཏེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ས་ཆའི་དབྱེ་བ་དེ་ ལྷན་ལོག་ཚུ་ཞིང་ལུ་ བསྐྱར་བཅོས་འབད་དགོ།

ཚུ་ཞིང་སྲོད་ལུ་ ལག་ལེན་གྱི་འོས་འབབ་མེད་མི་ ཚུ་ཞིང་བསྐྱར་བཅོས་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་ཚུ།

- ༣༢༥. ཀ) ཚུ་ཞིང་བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་དོན་ལས་ ས་གནས་དབང་འཛིན་དེ།
 - ༡. རྒྱུ་ལོག་གི་གནས་རིམ་ཁར་ ཆེད།
 - ༢. རྫོང་ཁག་གི་གནས་རིམ་ཁར་ རྫོང་བདག་གི་ཁྲི་འཛིན་ལོག་ལུ་ རྫོང་ཁག་སོ་ནམ་འགོ་དཔོན་ དང་ རྫོང་ཁག་ས་ཁྲུལ་ལས་ཚན།
- ཁ) སོ་ནམ་ལྷན་ཁག།

ཚད་གཞི།

༣༢༦. གཤམ་འཁོད་གནས་རིམ་ཁར་ བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་གནང་བ་མི་ཐོབ།

- a. Chhuzhing proposed as technically unsuitable for cultivation as Chhuzhing without verification by Gewog Agriculture Extension Office.
- b. Proposal based on usage of the said land as orchard or permanent / semi permanent structures on the land.
- c. Conversion applied for area less than 10 decimals pursuant to section 133 of the Land Act.

Timing for submission of applications

- 327 The Dzongkhag shall forward the applications for conversion thrice a year to the Ministry of Agriculture during the months of February, June and October, while the Dzongkhag shall continue to receive the applications through out the year.
- 328 Within 120 days of receipt of the applications for conversion the Ministry shall in keeping with Section 166 of the Land Act intimate the final decision to the landowner.

Procedure on conversion

- 329 The applicant shall after filling up the form prescribed in **Annex LC-Form (1)** submit it to the Gup of the respective Gewog. The Gup shall upon verification by the agriculture extension forward the case to the Dzongkhag within 10 days on receipt of the application.
- 330 The Dzongkhag shall further verify the proposed conversion and either reject in which case the application shall be returned to the applicant within 30 days or submit the application with its recommendation to the Ministry of Agriculture within 30 days.
- 331 The Ministry shall, upon receiving the recommendation from the Dzongkhag, verify and carry out the technical assessment considering the following factors among others;
 - a) availability of water.
 - b) soil condition.
 - c) environmental condition.

- ཀ. ལུང་ལས་བརྒྱབ་ནི་ལུ་ ལག་ལེན་གྱི་འོས་འབབ་མེད་མི་ རྟོན་འོག་སོ་ནམ་རྒྱ་བསྐྱེད་འགོ་དཔོན་གྱིས་
བདེན་དཔུང་མ་འབད་མི་ རྒྱ་ཞིང་བསྐྱར་བཅོས་གྱི་གོ་ས་འཆར་ཚུ།
- ཁ. རྒྱ་ཞིང་དེ་ ཚལ་ཞིང་སྤེལ་ལོད་པ་དང་ རྒྱ་ཞིང་ནང་ལུ་ གཏུན་འཇགས་/དུས་འབྲིང་གི་ སྤྲིལ་བཀོད་ལོད་པ་འི་
ར་ཁུངས་བཀོད་དེ་ རྒྱ་ཞིང་བསྐྱར་བཅོས་གྱི་ གོ་ས་འཆར་ཚུ།
- ག. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༣༣ པ་དང་འབྲིལ་ཏེ་ ས་ཆ་ཤེས་ ༡༠ འོག་རྒྱུའི་ བསྐྱར་བཅོས་གྱི་ལུ་བ།

ལྷ་ཡིག་ཚུ་ཕུལ་ནིའི་དུས་ཚོད།

- ༣༢༢. རྫོང་ཁག་གིས་ ས་ཆ་བསྐྱར་བཅོས་གྱི་ལུ་བ་ཚུ་ ལོ་ངོའི་དུས་ཡུན་གཏུན་འཇགས་ ལེན་ཚོགས་རུང་ ལྷ་ཡིག་ཚུ་
སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་ལག་ལུ་ ལོ་རེ་ལུ་ སྤྱི་ཚུ་ ༢ པ་དང་ ༤ པ་, ༡༠ པ་བཅས་ དུས་ཚོད་ཁག་གསུམ་རེའི་ནང་ཕུལ་དགོ།
- ༣༢༤. བསྐྱར་བཅོས་གྱི་དོན་ལས་ ལྷ་ཡིག་ཐོབ་པའི་ཉེན་མེད་ལས་ ཉེན་གངས་ ༡༢༠ འི་ནང་འཁོད་ སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་གིས་
ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༡༤༤ པ་དང་འབྲིལ་ཏེ་ མཐའ་དཔུང་གོ་ས་ཚོད་དེ་ ས་འཛིན་བདག་ལུ་ བཅུ་འབྲོད་དགོ།

བསྐྱར་བཅོས་གྱི་བྱ་སྤྲོད་འཛིན་པ།

- ༣༢༩. ལུ་བ་འབད་མི་གིས་ ལུང་སྐྱུགས་བཀོད་ཤོག་ LC Form (1) པ་དེ་ བཀའ་ཞིན་མེད་ལས་ རང་སེའི་རྒྱལ་ཕུལ་དགོ།
རྒྱལ་ཡིག་ སོ་ནམ་རྒྱ་བསྐྱེད་ལས་ བདེན་དཔུང་འབད་བའི་ལུ་ལུ་ ཉེན་གངས་ ༡༠ གི་ནང་འཁོད་ ལྷ་ཡིག་དེ་
རྫོང་ཁག་ལུ་ཕུལ་དགོ།
 - ༣༣༠. བསྐྱར་བཅོས་གྱི་གོ་ས་འཆར་དེ་ རྫོང་ཁག་གིས་ བདེན་དཔུང་འབད་དེ་ བཀའ་ཆ་འབད་བཅིན་ ཉེན་གངས་ ༣༠ འི་
ནང་འཁོད་ ལྷ་ཡིག་དེ་ ལྷ་ཡིག་འབད་མི་ལུ་ ལོ་གསུམ་དགོངས་དང་ ཡང་ན་ ཁོང་གི་རྒྱབ་བསྐྱོན་བསམ་འཆར་དང་སྐྱུགས་ཏེ་
ཉེན་གངས་ ༣༠ འི་ནང་འཁོད་ སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་ལུ་ཕུལ་དགོ།
 - ༣༣༡. རྫོང་ཁག་ལས་ རྒྱབ་བསྐྱོན་བསམ་འཆར་འབྲོར་བའི་ལུ་ལུ་ གནད་དོན་གཞན་གྱི་ནང་གསེས་ལས་ གཤམ་འཁོད་
གནད་དོན་ཚུ་གུ་ གཞི་རྒྱུ་ཏེ་ བདེན་དཔུང་དང་ རྒྱ་དེག་ཕྱེ་ཞིབ་ལག་ལེན་འཐབ་དགོ།
- ཀ) རྒྱའི་གོ་སྐབས།
 - ཁ) ས་འཛིན་གནས་རིམ།
 - ག) རང་བཞིན་གནས་སྤངས་ཀྱི་གནས་རིམ།

- d) natural heritage.
- 332 A team fielded by the Ministry for technical assessment shall conduct the assessment by adhering to the **manual** on Chhuzhing conversion prescribed by the Ministry from time to time.
- 333 The technical assessment report shall be compiled and submitted to the Ministry of Agriculture for review and approval.
- 334 If the Ministry;
- a. Accords approval for conversion the Ministry shall intimate the Commission Secretariat to affect the changes in Thram.
 - b. Rejects the conversion the Ministry shall intimate the Dzongkhag for further information to the land owner with reasons.
- 335 Upon affecting the necessary change in the Thram ,the Commission Secretariat shall intimate the landowner or the acquiring agency through the Local Authority to update the thram records at the Dzongkhag and Gewog.

ད) རང་བཞིན་སྲོལ་བྱུང།

332. ལྷན་རིག་དབྱེད་ཤུད་ཀྱི་དོན་ལུ་ སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་ལས་བཏང་མི་ དབྱེད་ཤུད་སྤེལ་ཚུ་གྱིས་ སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་གིས་
དུས་རིམ་ཁར་ངོས་ལེན་འབད་ཡོད་མི་ ཚུ་ཞིང་བསྐྱར་བཙུན་གྱི་ལག་དེབ་ལུ་ ཆ་གནས་ཐོག་ དབྱེད་ཤུད་ལག་ལེན་
འཐབ་དགོ།

333. ལྷན་རིག་དབྱེད་ཤུད་སྤེལ་བྱུད་ཀྱི་ སྤྱི་གཞི་འབད་དེ་ བསྐྱར་ཞིབ་དང་གནང་བའི་དོན་ལུ་ སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་ལུ་སྤུལ་དགོ།

334. སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་གིས།

ཀ. བསྐྱར་བཙུན་ལུ་ གནང་བ་འགྲོལ་བ་ཅིན་ ཁམ་ནང་ལུ་ བསྐྱར་བཙུན་འབད་ཞིའི་དོན་ལས་ སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་
གིས་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ བར་དོན་འཕྲོད་དགོ།

ཁ. བསྐྱར་བཙུན་ལུ་ བཀག་ཆ་འབད་བ་ཅིན་ བསྐྱར་བཙུན་བཀག་ཆ་འཛིན་མི་ལས་ ར་ཀྱངས་དང་སྤྱགས་ཏེ་
སའི་ཚེ་བདག་ལུ་ ལོ་བརྒྱུད་ཞིའི་དོན་ལས་ ལྷན་ཁག་གིས་ རྫོང་ཁག་ལུ་ བར་དོན་འཕྲོད་དགོ།

335. ཁམ་ནང་ལུ་ དགོས་མཁོ་ཡོད་པའི་ བསྐྱར་བཙུན་བཏང་ཞིན་མ་ལས་ རྫོང་ཁག་དང་ཆེད་འོག་གི་ཁམ་ནང་ཡང་
བསྐྱར་བཙུན་འབད་ཞིའི་དོན་ལས་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ས་གནས་དབང་འཛིན་བརྒྱུད་དེ་ སའི་ཚེ་བདག་ ཡང་ན་
ས་ཆ་ལེན་མི་ལས་སྤེལ་ བར་དོན་འཕྲོད་དགོ།

CHAPTER 13

LEASE

Lease of Private Registered Land

- 336 Pursuant to section 94 of the Land Act, land of an individual/family/joint ownership may lease their private registered land for the activities allowed by this Act, including share-cropping.
- 337 The land registered under private ownership can be leased to other individual or corporations, government organization, civil society organization, private or public companies as per section 94 of the Land Act.

Procedure

- 338 The landowner shall lease his land by entering into written agreement, signed by the parties.
- 339 The lease agreement shall be attested by two independent witnesses with legal stamps affixed.
- 340 The lease agreement shall be executed in two original copies that shall be retained by the parties involved.
- 341 The lease agreement shall include name, address of the lesser and lessee, duration of the lease, rent for the leased land and purpose.
- 342 In case of share cropping, the lease agreement shall also include proportion of the produce to be shared.
- 343 The lesser shall submit a copy of lawfully executed lease deed to the Local Authority as per section 180 of the Land Act.
- 344 The Local Authority shall submit the copy of the lease deed to the Commission Secretariat who shall record the lease in the Thram. The lease record shall be accordingly updated in the Thrams maintained with the Local Authority.

Prohibition

- 345 Chhuzhing under lease shall not be converted to any other use as stated under Section 89 of the Land Act.

Lease of Government Land and Government Reserved Forest Land

- 346 The Land Act under Section 184 empowers the Ministry of Agriculture to lease the Government Reserved Forest land (GRF land) as per existing Rules of the Ministry. In case of Government Land, the Gyalyong Thromde/Dzongkhag Throm/Yenlag Thromde shall prescribe rules on leasing and approving as per section 186 of the Land Act.
- 347 The authorities concerned may lease any part of GRF land including reverted sokshing and tsamdros to any juristic person for sustainable operations such as mining, pasture development, commercial agriculture, sokshing, tsamdros etc. The proponent and the lessor shall be fully responsible for the implementation of the terms and conditions specified in the Lease Agreement.
- 348 Pursuant to section 78 of Land Act, the land provided by the Government to any Civil Society Organization before the enactment of the Land Act shall be retained on lease basis. The Ministry shall notify the concerned organization and regularize such land as leasehold.

Lease period and renewal of lease

- 349 The time frame for leasing of Government Reserved Forest Land and Government land shall be fixed by the Ministry of Agriculture or the Thromde concerned respectively provided that the lease period shall not exceed a period of 30 years as provided by section 308 of the Land Act.
- 350 If a lessee develops and uses the leased Government Reserved Forests Land or Government land as specified in the Management Plan satisfactorily, the Ministry may extend the lease period as per section 310 of the Land Act 2007

བཀའ་ལན་ལྟུང་།

༣༢༥. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༤༩ པའི་ནང་ བཀོད་ཡོད་པ་བཞིན་དུ་ གླེང་འཆང་སྤྱོད་འབད་མི་ཚུ་ཞིང་དེ་
གནད་དོན་གཞན་གང་རུང་གི་ཚེད་ལུ་ སྤྱོད་མི་ཚོགས།

གཞུང་ལཱ་དང་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྐྱོབ་ས་ཚ་ གླེང་འཆང་ལྟུང་།

༣༢༦. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༥ པ་ལྟར་དུ་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྐྱོབ་ས་ཚ་ ལྷན་ཁག་གི་ཚགས་ཚན་གྱི་
བཅའ་ཡིག་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གླེང་འཆང་ཚོགས་པའི་དབང་ཚ་ སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་ལུ་ཡོད། གཞུང་སའི་ཐང་ལུ་
རྒྱལ་ཡོངས་ཁྲོམ་སྤེལ་/རྒྱུ་ཁག་ཁྲོམ་/ཡན་ལག་ཁྲོམ་སྤེལ་གིས་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༡༥ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་
ས་ཚ་གླེང་འཆང་སྤྱོད་དང་ གནད་བའི་དོན་ལུ་ བཅའ་ཡིག་ཚུ་བཟོ་འདོན་འབད་དགོ།

༣༢༧. འབྲེལ་ཡོད་དབང་འཛིན་ཚུ་གིས་ གཞུང་བཞེས་འབད་ཡོད་མི་ སོག་ཤིང་དང་ ཅུ་འབྲོག་བཅས་དང་སྤྱུགས་ཏེ་
གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྐྱོབ་ས་ཚའི་ ཚ་གས་གང་རུང་ དབང་ཁུབ་ཚན་གྱི་མི་ངོམ་ལུ་ ས་གཏེར་གྱི་ལཱ་དང་
ཅུ་འབྲོག་གོང་འཕེལ་ སོ་ནམ་ཚོང་འབྲེལ་ སོག་ཤིང་ ཅུ་འབྲོག་ཚུ་གི་ ཡུན་བརྟན་ཚན་གྱི་ལག་ལེན་གྱི་དོན་ལས་
གླེང་འཆང་ཚོགས། གླེང་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་གན་རྒྱ་ནང་ལུ་ ཚེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་ ལཱ་ཚོགས་ཚོགས་ཚུ་ ཚུལ་མཐུན་
ལག་ལེན་འབབ་དགོ་པའི་འགན་ཁུར་དེ་ གླེང་འཆང་ལེན་མི་དང་ གླེང་འཆང་མི་གཉིས་ཚར་ལུ་འབྲེལ་དགོ།

༣༢༨. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༡༥ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཞི་བའི་མི་སྤེལ་ཚོགས་པ་ལུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་
ཁྱབ་ཚེས་སྤོངས་ལས་ གཞུང་གིས་གནད་ཡོད་མི་ས་ཚ་ཚུ་ གླེང་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་སྐོལ་ས་ རང་འཇགས་བཞག་ཚོགས།
ལྷན་ཁག་གིས་ འབྲེལ་ཡོད་ཚོགས་པ་ཚུ་ལུ་ བན་བསྐྱུལ་འབད་དེ་ དེ་བཟུམ་མའི་ས་ཚ་ཚུ་ གླེང་འཆང་སྤྱོད་དང་
ཚུལ་མཐུན་བཟོ་དགོ།

གླེང་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་དུས་ཡུན་དང་ དུས་ཡུན་བསྐྱར་གསོ།

༣༢༩. གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྐྱོབ་ས་ཚའི་ གླེང་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་དུས་ཡུན་དེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༣༠ པ་
དང་འབྲེལ་ཏེ་ ལོ་ངོ་ ༣༠ ལས་ལྷག་ནི་མེད་པའི་སྐོལ་ས་ སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་ ཡང་ན་ འབྲེལ་ཡོད་ཁྲོམ་སྤེལ་གིས་
ཚོད་སྲིག་འབད་དགོ།

༣༣༠. གླེང་འཆང་སྤྱོད་འབད་མི་ཅིག་གིས་ གླེང་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་དུས་ཡུན་ ཡང་ན་ གཞུང་སའི་
འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་དང་ཚུལ་མཐུན་ གོང་འཕེལ་དང་བཀོལ་སྤྱོད་འབད་བཅིན་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༢
ཚན་མའི་ དགོངས་དོན་ ༣༡༠ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ལྷན་ཁག་གིས་ གླེང་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་དུས་ཡུན་ ཡར་སེང་འབད་ཚོགས།

Procedure for leasing Government Reserved Forest Land

- 351 The proponent shall apply as per section 185 of the Land Act for leasing the Government Reserved Forest Land to the Dzongkhag Committee upon filling up Annexure GLL Form (1) and GRFL Form (1) shall submit it to the Ministry of Agriculture for approval.
- 352 Upon receiving the application, the Ministry of Agriculture shall conduct feasibility study as per the format prescribed in Annexure GRFL Form (2) issued by the Ministry.
- 353 The Ministry based on the feasibility study shall execute legally binding lease agreement. The lease agreement shall mention any lease arrangement or other permission to a private individual, corporation, group, industrial operation, or other leasing of Government Reserved Forest and be as prescribed under Annexure GRFL Form (3) signed by the authorized representative of the Ministry.
- 354 Where any lease or other permission described in this Chapter is entered into;
(a) there shall be a Management Plan.
(b) the use of lease shall be in compliance with the Management Plan;
- 355 In the event of trade, transport of forest produce and minerals from the leased property, the lease shall be subject to the Forest Act or Mining Act and their relevant rules.
- 356 The Ministry of Agriculture under the provision of these Rules shall identify, examine and approve the GRF land for leasing.
- 357 The lessee shall develop and use the leased GRF Land after signing the lease agreement.

གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤངས་སྐྱོབ་ས་ཆ་ གླུ་ཁར་གཏང་ནིའི་ བྱ་སྐྱོད་རིམ་པ།

- 341. གྲོས་འཆར་བཀོད་མི་གིས་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤངས་སྐྱོབ་ས་ཆ་ གླུ་ཁར་གཏང་ནིའི་སྐོར་ལས་ཡོད་པའི་ ས་ཡི་
བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ 24 པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ རྫོང་ཁག་ཚོགས་ཚུངས་ལུ་ ལུ་བ་འབད་དེ་ ཟུར་སྐྱགས་བཀོད་ཤོག་
GFL Form (1) པ་དང་ GRFL Form (1) པ་བཀའ་ཞིན་མ་ལས་ གནང་བའི་དོན་ལུ་ ལུ་བ་དེ་
སོན་མ་ལྟན་ཁག་ལུ་ཕུལ་དགོ།
- 342. ལུ་ཡིག་ཐོབ་པའི་བུལ་ལུ་ སོན་མ་ལྟན་ཁག་གིས་ ལྟན་ཁག་གིས་བཟོ་འདོན་འབད་དེ་ ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་
ཟུར་སྐྱགས་བཀོད་ཤོག་ GRFL Form (2) པའི་ཐོག་ལས་ སོན་མ་ལྟན་ཁག་གིས་ འོས་འབབ་ཞིབ་འཇུག་
ལག་ལེན་འབབ་དགོ།
- 343. འོས་འབབ་ཞིབ་འཇུག་ལུ་གཞི་བཟུན་ཐོག་ ལྟན་ཁག་གིས་ གླུ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་ ཁྲིམས་མཐུན་གན་རྒྱ་བཟོ་དགོ།
གན་རྒྱ་དེ་ནང་ སྐར་གྱི་མི་ངོམ་ཅིག་ལུ་ ཡང་ན་ ཡས་འཛིན་ སྤེ་ཚན་ བཟོ་གྲུ་ལག་ལེན་ཚུ་ལུ་
གླུ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་སྒྲིག་ཆ་ ཡང་ན་ གནང་བ་གཞན་ ཡང་ན་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤངས་སྐྱོབ་ས་ཆ་
གླུ་ཁར་བཏང་ཡོད་མི་ཚུ་ བཀོད་དགོ་པ་དང་ དེ་ཚུ་ཡང་ ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་ཟུར་སྐྱགས་བཀོད་ཤོག་ GRFL Form
(3) པའི་ནང་ དབང་ཆ་སྤྱོད་ཡོད་མི་ ལྟན་ཁག་འོ་ཚབ་ཀྱིས་མིང་རྟགས་བཀོད་དགོ།
- 344. ལེ་ལུ་འདི་ནང་ གསལ་བཀོད་འབད་ཡོད་མི་ གླུ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ ཡང་ན་ གནང་བ་གཞན་གྱི་ གན་རྒྱ་བཟོ་སྤྱོད་པ་ཅིན།
(ཀ) འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་དགོ།
(ཁ) གླུ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་ ལག་ལེན་དེ་ འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་དང་ ཚུལ་མཐུན་དགོ།
- 345. གལ་སྲིད་ གླུ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་ རྒྱ་དངོས་ནང་ལས་ བགས་ཚལ་ཐོན་ལུངས་དང་ གཏེར་རྩམ་ཚུ་ ཚོང་འབྲེལ་དང་
སྐྱེལ་འདྲེན་འབད་དེ་འབད་བ་ཅིན་ གླུ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་དེ་ བགས་ཚལ་བཅའ་ཁྲིམས་ ཡང་ན་ ས་གཏེར་བཅའ་ཁྲིམས་དང་
དེ་ཚུའི་བཅའ་ཡིག་ཚུ་དང་འབྲེལ་དགོ།
- 346. བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གླུ་ཁར་གཏང་ནིའི་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤངས་སྐྱོབ་ས་ཆ་
ངོས་འཛིན་དང་ ཞིབ་དཔྱད་ གནང་བ་འགོ་ལ་ནི་ཚུ་ སོན་མ་ལྟན་ཁག་གིས་འབད་དགོ།
- 347. གླུ་ཁར་ལེན་མི་གིས་ གླུ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་གན་རྒྱ་གྲུ་ མིང་རྟགས་བཀོད་པའི་བུལ་ལུ་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤངས་སྐྱོབ་
ས་ཆ་དེ་ ཐོང་འཕེལ་བཏང་སྟེ་ བཀོད་སྤྱོད་འབད་དགོ།

- 358 The lessee shall be responsible for the maintenance and protection of the leased GRF Land and shall comply with the Management Plan including project report, protection, management, and utilization of the leased land.
- 359 The lessee may under unavoidable circumstances request for termination of the agreement at any point of time.
- 360 Upon expiry of the lease term the lessee may apply for renewal as per section 310 of the Land Act.
- 361 In the event the renewal of lease is not considered the lessee shall remove any structures on the lease land at his cost within one year of expiry of lease.

Rights

- 362 All trees/plants/grasses planted by lessee in the leased GRF Land shall be lessee's property.

Lease Rent

- 363 The lease rent for the GRF Land shall be as per the rate fixed by the PAVA.
- 364 The lease rent shall be revised after every five years as per section 305 of the Land Act. The lessee shall pay before the end of the first month of each year the lease rent for the whole year.
- 365 Unless covered by the approved Management Plan, the standing trees in the leased GRF Land shall remain to be the property of the Government. Lessee shall not have any rights on these trees. The Ministry shall dispose off these trees as per Forest and Nature Conservation Act (FNCA).

- 344. གྲླེང་ལེན་ཡོད་མི་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྐྱོབ་ས་ཆའི་ རྒྱུ་སྐྱོད་དང་ བདག་བསྐྱུང་འཐབ་ནི་དེ་ གྲླེང་ལེན་མིའི་
འགན་ཁུར་ཡིན་མ་དང་ དེ་ཡང་ ལས་འགུལ་སྤྲོད་ཀྱི་དང་ བདག་བསྐྱུང་ འཛིན་སྐྱོང་ དེ་ལས་ ས་ཆའི་བཀོལ་སྤྱོད་དང་
འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་ཚུ་དང་ཚུལ་མཐུན་དགོ།
- 345. བྱ་སྐྱབས་མ་བདེ་བའི་གནས་སྤངས་ནང་ གྲླེང་ལེན་མི་གིས་ དུས་ཚོད་གང་རུང་ནང་ལུ་ གན་རྒྱ་ཆ་མེད་གཏང་དགོ་པའི་
ལུ་བ་འབད་ཆོག།
- 360. གྲླེང་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་དུས་ཚོད་ཚོགས་པའི་ལུལ་ལུ་ གྲླེང་ལེན་མི་གིས་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ 390 པ་
དང་འབྲེལ་ཏེ་ དུས་ཡུན་བསྐྱར་གསོའི་ ལུ་བ་འབད་ཆོག།
- 367. གལ་སྲིད་ གྲླེང་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་དུས་ཡུན་ བསྐྱར་གསོའི་འབད་བ་ཅིན་ གྲླེང་ལེན་མི་གིས་ གྲླེང་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་
ས་ཁོངས་ནང་ཡོད་པའི་ སློག་བཀོད་གང་རུང་ དུས་ཚོད་ཡོལ་བའི་ལུལ་ལས་ ལོ་ངོ་གཅིག་གི་ནང་འཁོད་
ཁོང་འི་ཟད་འགོ་ཐོག་ལས་ སྤྱིར་བཏོན་འབད་དགོ།

ཐོབ་དབང་།

- 362. གྲླེང་བཏང་ཡོད་མི་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྐྱོབ་ས་ཆ་ནང་ལུ་ གྲླེང་ལེན་མི་གིས་བཙུགས་ཡོད་མི་ ཤིང་/སྤོ་ཤིང་/
རྩ་ཚུ་ གྲླེང་ལེན་མིའི་རྒྱ་དངོས་ཡིན།

གྲླེང་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་བརྟེན་གྱི།

- 363. གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྐྱོབ་ས་ཆའི་ བརྟེན་གྱི་ རྒྱ་དངོས་བརྟེན་གཞི་བཟང་དང་གནས་གོང་སློག་བཀོད་ལས་སྤེའི་
ཚོད་སློག་འབད་ཡོད་མི་ ཚོད་གཞི་དང་བསྐྱུན་དགོ།
- 364. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ 304 པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གྲླེང་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་བརྟེན་གྱི་ ལོ་ངོ་ལྔ་ལྔའི་ནང་
བསྐྱར་བཟོ་འབད་དགོ། གྲླེང་ལེན་མི་གིས་ ལོ་ངོ་གཅིག་གི་བརྟེན་གྱི་ཚོད་སློག་ ལོ་ངོ་བཞི་ན་དུ་ལྷན་དང་པ་
མཇུག་མ་བསྐྱབ་པའི་སྤོ་ཤིང་ལུ་བཏང་དགོ།
- 365. གནང་བ་བྱུང་བའི་ འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གིས་ རྩལ་ཚོད་ཡོད་ན་མ་གཏོགས་ དེ་མིན་ གྲླེང་བཏང་ཡོད་མི་
གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྐྱོབ་ས་ཆ་ནང་ཡོད་མི་ ཤིང་རྩ་ཚུ་ གཞུང་གི་རྒྱ་དངོས་སྤེལ་བཞག་དགོ། གྲླེང་ལེན་མི་ལུ་
ཤིང་རྩ་ཚུ་གི་ ཐོབ་དབང་གང་ཡང་མེད། ཤིང་རྩ་ཚུ་དེ་ཚུ་ ལྷན་ཁག་གིས་ ནགས་ཚལ་དང་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་
ཉམས་བསྐྱུང་བཅའ་ཁྲིམས་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཉོ་ཚོང་འཐབ་དགོ།

- 366 The Ministry reserves the right to terminate the lease agreement if the lessee does not comply with the conditions of the lease agreement as per FNCA.
- 367 The agency authorized by the Ministry shall be responsible to realize the Lease-rent, monitor and submit an evaluation report to the Ministry describing the status of the leased GRF Land at the end of each financial year.

Procedure for leasing Government Land

- 368 Proponent requiring government land on lease shall apply as prescribed in the form under Annexure GLL Form (1).
- 369 Upon receipt of application for lease, the Gyalyong Thromde/Dzongkhag shall scrutinize and submit to the Ministry of Works & Human Settlement. The Ministry may further verify and approve the lease on due confirmation from the Commission as per section 186 of Land Act.
- 370 The lease of government land shall be considered only in the areas where there are no developmental plans.
- 371 The period of lease shall not exceed 30 years as per Section 308 of the Land Act 2007.
- 372 The Ministry of Works and Human Settlement, based on the feasibility study shall execute legally binding lease agreement. The lease agreement shall mention any lease arrangement or other permission to a private individual, corporation, group, industrial operation, or other leasing of Government Land and be supported by a format prescribed by the Ministry.
- 373 The lessee may under unavoidable circumstances request for termination of the agreement at any point of time.
- 374 In the event if renewal of the lease is not considered the lessee shall remove any structures on the lease land at his cost within one year of expiry of lease.

- 366. གྲླེལ་འཆང་མི་གིས་ གྲླེལ་འཆང་སྐྱོད་ཀྱི་གན་རྒྱ་དང་ བཀའ་ཚུལ་དང་རང་བཞིན་གནས་སྤངས་ཉམས་བསྐྱེད་ བཅའ་ཁྲིམས་ཚུལ་ ཆ་གནས་མ་བཞག་པ་ཅིན་ གན་རྒྱ་ཆ་མེད་གཏང་ཚོགས་པའི་དབང་ཆ་ ལྷན་ཁག་ལུ་ཡོད།
- 367. གྲླེལ་འཆང་སྐྱོད་ཀྱི་ བརྟ་གྲླེལ་བསྐྱེད་ལེན་འབད་ནི་དང་ བལྟ་ཞིབ་འབད་ནི་ དེ་ལས་ ཕྱི་ལོ་རེ་ལྷུག་བསྐྱེད་ གཞུང་གི་བཀའ་ཚུལ་སྤྱད་སྤོང་མ་ཆ་ གྲླེལ་སྐྱོད་ཡོད་མི་དེ་འི་ གནས་རིམ་ཁ་གསལ་བཀོད་དེ་ དབྱེ་ཞིབ་སྣན་ལུ་ ལྷན་ཁག་ལུ་ཕུལ་ནི་འཁུན་ལུར་ཚུ་ ལྷན་ཁག་གིས་དབང་ཆ་སྐྱོད་ཡོད་མི་ ལས་སྡེ་གིས་འབག་དགོ།

གཞུང་སྒྲུབ་འཆང་ཞི་དེ་ བྱ་སྐྱོད་རིམ་པ།

- 368. གཞུང་སྒྲུབ་འཆང་ལེན་དགོ་པའི་ གྲོས་འཆར་བཀོད་མི་གིས་ ཟུར་སྒྲགས་བཀོད་ཤོག་ GLL Form(1)ནང་ ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ལུ་བ་འབད་དགོ།
- 369. ས་ཆ་གྲླེལ་འཆང་ལེན་ནི་དེ་ ལུ་བ་ཐོབ་པའི་ཤུལ་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཁོམ་སྡེ་/ཚོང་ཁག་གིས་ དབྱེ་དཔྱད་འབད་དེ་ ཞབས་ཏྲོག་ ལྷན་ཁག་ལུ་ཕུལ་དགོ། ཞབས་ཏྲོག་ལྷན་ཁག་གིས་ ཡང་བསྐྱར་བདེན་དཔྱད་འབད་དེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ 126 པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ལྷན་ཚོགས་ལས་ གཏན་འཁེལ་འབད་བའི་ཤུལ་ལུ་ གནང་བ་འགྲོལ་ཚོགས།
- 370. གཞུང་སྒྲུབ་འཆང་ཞི་དེ་ གོང་འཕེལ་འཆར་གཞི་ གང་ཡང་མེད་པའི་ས་ཁོངས་ཚུ་ནང་ རྒྱུ་མ་ཅིག་ གནང་བ་འགྲོལ་དགོ།
- 371. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ 2002 ཅན་མའི་ དགོངས་དོན་ 302 པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ས་ཆ་གྲླེལ་འཆང་ཞི་དེ་དུས་ཡུན་དེ་ ལོ་རྗེ་ 30 ལས་ལྷག་ནི་མི་འོང།
- 372. ཞབས་ཏྲོག་ལྷན་ཁག་གིས་ འོས་འབབ་བརྟག་དཔྱད་འབད་དེ་ གྲླེལ་འཆང་སྐྱོད་ཀྱི་ ཁྲིམས་མཐུན་གན་རྒྱ་ བཟོ་དགོ། གན་རྒྱ་དེ་ནང་ རྐྱེད་ཀྱི་མི་རིམ་ཅིག་ལུ་ ཡང་ན་ ལས་འཛིན་ རྐྱེ་ཚན་ བཟོ་གྲུལ་གཞི་ལེན་ཚུ་ལུ་ གྲླེལ་འཆང་སྐྱོད་ཀྱི་ སྤྱི་གཙུག་ ཡང་ན་ གནང་བ་གཞན་ ཡང་ན་ གཞུང་སྒྲུབ་འཆང་ཡོད་མི་ཚུ་ བཀོད་དགོ་པ་དང་ དེ་ཚུ་ཡང་ ལྷན་ཁག་གིས་ ཆེད་དུ་བཀོད་པའི་བཀོད་ཤོག་ཐོག་ལུ་ཕུལ་དགོ།
- 373. བྱ་སྐྱེད་མ་བདེ་བའི་གནས་སྤངས་ནང་ གྲླེལ་འཆང་ལེན་མི་གིས་ དུས་ཡུན་གང་རུང་ནང་ལུ་ གན་རྒྱ་ཆ་མེད་ གཏང་དགོ་པའི་ ལུ་བ་འབད་ཚོགས།
- 374. གལ་སྲིད་ གྲླེལ་འཆང་སྐྱོད་ཀྱི་དུས་ཡུན་ བསྐྱར་གསོམ་འབད་བཅིན་ གྲླེལ་འཆང་སྐྱོད་ཀྱི་ ས་ཁོངས་ནང་ཡོད་པའི་ སྤྱི་གཙུག་གང་རུང་ དུས་ཚོད་ཡོལ་བའི་ཤུལ་ལས་ ལོ་རྗེ་གཅིག་གི་ནང་འཁོང་ ཁོང་འི་ཟུང་འགྲོ་ཐོག་ ཟུར་བཏོན་འབད་དགོ།

Rights

- 375 An individual/community/organization shall have the right to apply for Government Land on lease as per section 306 of the Land Act.
- 376 The Government shall have the right to determine the duration of the land on lease as per section 308 of the Land Act.
- 377 Upon expiry of the lease, the Lessee may request for renewal as per section 310 of the Land Act 2007.

Lease Rent

- 378 The lease rent for the Government Land shall be as per the rate fixed by the PAVA. The lease rent shall be revised after every five years as per section 309 of the Land Act. The lessee shall pay before the end of the first month of each year the lease rent for the whole year.
- 379 The Lessee shall pay fees, taxes and other service fees.

Prohibition

- 380 Following activities shall not be allowed inside the leased Government Reserved Forest land/Government Land:
- (a) use the land in any manner other than as prescribed in the lease agreement;
 - (b) sell, mortgage, gift or otherwise alienate a part or whole of Government Land on lease;
 - (c) sub-leasing,
 - (d) unauthorized mining, hunting, and recreational activities;

ཐོབ་དབང་།

- 324. རོམ་ཅིག/མི་སྡེ་/ཚོགས་པ་ཅིག་ལུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ 306 པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཞུང་ས་གྲུབ་ལམ་ ལེན་ནིའི་ ལུ་བ་འབད་ཚོགས་པའི་ ཐོབ་དབང་ཡོད།
- 325. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ 302 པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ས་ཆ་གྲུབ་ལམ་གཏང་ནིའི་ ཅུ་ས་ཡུན་གཏན་འཁེལ་ བཟོ་ཚོགས་པའི་ཐོབ་དབང་ གཞུང་ལུ་ཡོད།
- 326. གྲུབ་ལམ་འཆང་སློང་གི་ ཅུ་ས་ཚེད་ཡོལ་བའི་ལུ་ལུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ 2002 ཅན་མའི་ དགོངས་དོན་ 370 པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གྲུབ་ལམ་ལེན་མི་གིས་ ཅུ་ས་ཡུན་བསྐྱར་གསའི་ལུ་བ་འབད་ཚོགས།

གྲུབ་ལམ་འཆང་སློང་གི་བརྒྱ་ཐག་།

- 327. གཞུང་ས་ཡི་བརྒྱ་ཐག་གི་ རྒྱ་དངོས་བཟླ་ཞིབ་དང་གནས་གོང་སྤྱི་གཤམ་ལས་སྡེའི་ ཚད་སྤྱི་གཤམ་འབད་ཡོད་མི་ ཚད་གཞི་དང་ བསྐྱར་དགོ། གྲུབ་ལམ་འཆང་སློང་གི་བརྒྱ་ཐག་གི་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ 302 པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ལོ་ངོ་ལྷ་འཁོར་ནང་ བསྐྱར་བཟོ་འབད་དགོ། གྲུབ་ལམ་ལེན་མི་གིས་ ལོ་ངོ་གཅིག་གི་བརྒྱ་ཐག་ཚད་སྤྱི་གཤམ་ ལོ་ལྷ་འཁོར་ནང་ ལྷན་དང་པ་ མཚུགས་བསྐྱར་བཟོ་ཡོད་ལུ་བཏབ་དགོ།
- 328. གྲུབ་ལམ་ལེན་དང་ ལུ་ལུ་རིགས་ གཞན་ཞབས་ཏོག་གི་སྤོང་ཚུ་ གྲུབ་ལམ་ལེན་མི་གིས་སློང་དགོ།

བཀག་པོ་ལམ་།

- 329. གྲུབ་ལམ་བཏང་ཡོད་མི་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྤོང་ས་ཆ་/གཞུང་ས་ནང་ གཤམ་འཁོད་ལས་དོན་ཚུ་ ལག་ལེན་ འཐབ་མི་ཚོགས།
 - (ཀ) གྲུབ་ལམ་འཆང་སློང་གི་གན་རྒྱ་ནང་ ཚེད་ཅུ་བཏོད་ཡོད་མི་ལས་འགལ་བའི་ ཐབས་ལམ་གང་རུང་གི་སློབ་ལས་ ས་ཆ་སློང་ནི།
 - (ཁ) གྲུབ་ལམ་བཏང་ཡོད་མི་ གཞུང་ས་ཆ་མིལ་བུ་ ཡང་ན་ དེའི་ཆ་ཤས་ བཟོ་བཟོ་དང་ གཏང་ལམ་བཟོ་གཞི་ ཡང་ན་ སོ་སོར་བཏོག་ནི།
 - (ག) ཅན་གསེས་གྲུབ་ལམ་གཏང་ནི།
 - (ང) དབང་ཆ་མེད་པའི་ གཏོར་རྒྱས་བཏོན་ནི་དང་ འབད་འབད་ སློབ་འཆམ་ལས་དོན་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི།

- (f) building houses or huts for purposes other than agreed upon in the agreement
- (g) Conversion to ownership rights as per section 307 of the Land Act.

Offenses

- 381 Following activities shall be treated as offenses inside the leased Government Reserved Forest land / Government Land:
- (a) undertakes any activity prohibited in these Rules;
 - (b) acts in violation of the provisions of the terms of Lease agreement.
 - (c) undertakes any activity where he fails to meet the requirements of the Development Plan

Penalties

- 382 Failure to comply with any clauses of the lease agreement shall result in the termination of the lease agreement with one year notice.
- 383 If the Lessee fails to clear any structures standing over the leased land, the Lessee shall be liable for the cost of removing such structures.
- 384 Fines and Compensations for the damage caused shall be borne by the Lessee at the prevailing market rate.

Lease Records

- 385 The Lease records of the Government Reserved Forests Land and Government Land shall be maintained as per section 187 of the Land Act by the Ministry and the Municipal Authority respectively.
- 386 The Ministry and Thromde shall submit the lease records to the Commission Secretariat. The Secretariat shall maintain the lease records of Government reserved forests land and government land as per section 188 of the Land Act 2007.

- (ཅ) གླ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་གན་རྒྱ་ནང་ བཀོད་ཡོད་མི་གི་དོན་ལུ་མ་གཏོགས་ གནད་དོན་གཞན་གྱི་ཆེད་ལུ་ གྱིམ་ ཡང་ན་ སྤྲོས་བཅོམ་བསྐྱུན་འབད་ནི།
- (ཇ) ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༣༠༧ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ བདག་དབང་བསྐྱུར་བཅོམ་འབད་ནི།

ཉེས་སྤྱོད།

- ༣༤༡. གླ་ཁར་བཏང་ཡོད་མི་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྤྱོད་ས་ཆ་/གཞུང་ས་ནང་ལུ་ གཤམ་འཁོད་ལས་དོན་ཚུ་ ཉེས་སྤྱོད་ཀྱི་ གངས་སྤུ་བཅི་དགོ།
 - (ཀ) བཅའ་ཡིག་འདི་ནང་ བཀག་གཏང་ཡོད་མི་ ལས་དོན་གང་རུང་ ལག་ལེན་འབབ་ནི།
 - (ཁ) གླ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་ གན་རྒྱ་འཛིན་དོན་ཚུ་ལས་འགལ་བའི་ བྱ་སྤྱོད།
 - (ག) གོང་འཕེལ་འཆར་གཞིའི་ དགོས་མཁོ་ཚུ་སྤུ་བཅ་ཚུགས་མི་ ལས་དོན་གང་རུང་ ལག་ལེན་འབབ་ནི།

ཉེས་བྱ།

- ༣༤༢. གླ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་ གན་རྒྱ་ནང་གི་ གནད་དོན་གང་རུང་ལུ་ ཆ་གནས་མེད་པ་ཅིན་ ལོང་གཅིག་གི་ སྤྲོས་ཉེན་བརྒྱུ་བཅོམ་ལས་ གླ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་ གན་རྒྱ་ ཆ་མེད་གཏང་དགོ།
- ༣༤༣. གླ་ཁར་བཏང་ཡོད་པའི་ གཞུང་ས་ནང་ཡོད་མི་ སྤྱི་གཤོད་གང་རུང་ གླ་ཁར་ལེན་མི་གིས་ སེལ་མ་ཚུགས་པ་ཅིན་ སྤྱི་གཤོད་དེ་ཚུ་སེལ་བའི་ ཟད་འགོ་ཚུ་ གླ་ཁར་ལེན་མི་དེ་གིས་འབག་དགོ།
- ༣༤༤. གནོད་སྦྱོན་བརྒྱབ་ཡོད་མིའི་ཉེས་བྱ་དང་རྒྱུ་འབྲས་ཚུ་ གླ་ཁར་ལེན་མི་གིས་ རྩལ་ཚད་ཡོད་པའི་ ཚོང་འབྲེལ་ཚད་གཞི་ཁར་ འབག་དགོ།

གླ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐོ་ཐོ་ཡིག་ལྟ་སྒྲིག་ལུ་

- ༣༤༥. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༡༥༧ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྤྱོད་ས་ཆ་ གླ་ཁར་བཏང་ཡོད་མིའི་ ཐོ་ཐོ་ཡིག་ཚུ་ ལྷན་ཁག་གིས་དང་ གཞུང་ས་ གླ་ཁར་བཏང་ཡོད་མི་ཚུ་གི་ཐོ་ཐོ་ཡིག་ཚུ་ ཁྲོམ་སྤྱེད་དབང་འཛིན་གྱིས་ རྒྱུན་སྤྱོད་འབབ་དགོ།
- ༣༤༦. ལྷན་ཁག་དང་ ཁྲོམ་སྤྱེད་གིས་ ས་ཆ་གླ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐོ་ཐོ་ཡིག་ཚུ་ ལྷན་ཁག་གིས་ཚང་ལུ་སྤུལ་དགོ། གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤུང་སྤྱོད་ས་ཆ་དང་ གཞུང་སའི་ གླ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་ཐོ་ཐོ་ཡིག་ཚུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༧ ཅན་མའི་ དགོངས་དོན་ ༡༥༤ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ལྷན་ཁག་གིས་ཚང་གིས་ རྒྱུན་སྤྱོད་འབབ་དགོ།

Procedure for leasing Government Reserved Forests Land for Establishment of Commercial Agriculture Farms

Criteria

- 387 Land :
- a. Of 80% with slope not exceeding 45 degrees
 - b. Outside critical watershed or catchment areas or biological corridors.
 - c. Prone to Erosion or landslides avoided
 - d. Vulnerable to Natural risk, hazards and disasters avoided.

Process

- 388 The Ministry of Agriculture shall issue the prescribed form for application of Commercial Agriculture farm *GRFL Form (1) to the applicant.*
- 389 The proponent shall submit the application to the Dzongkhag in the prescribed format for physical verification, recommendation, and for onward submission to the Ministry for approval.
- 390 The Ministry shall forward the approved project proposal to the Commission Secretariat. The Project Report shall include socio-economic attributes, such as market conditions, social benefits and community approach.
- 391 The Commission Secretariat shall record the land on lease in the name of the farm.
- 392 After recording, the Commission Secretariat shall inform the Dzongkhag to release and hand over the land to the lessee for establishing the proposed approved farm.

Monitoring and Evaluation

- 393 Half yearly monitoring shall be done by department concerned.
- 394 Regular monitoring shall be ensured by the local officials.
- 395 Annual Evaluation shall be carried out by the concerned Department and submit report to the Ministry.

Use of Tsamdro and Sokshing

Institutional Arrangement

- 396 The Land Commission Secretariat shall prepare the list of existing Registered Tsamdro and Sokshing under the Land Act 1979 and their acreage.
- 397 For the purpose of payment of compensation for tsamdro registered pursuant to the Land Act 1979, the National Land Commission shall determine the total amount of compensation and submit its recommendation to the Government. Based on the approval of the Government, the Commission Secretariat shall pay the compensation pursuant to section 238 of the Land Act.
- 398 Upon deletion from thram according to sections 235 and 255 of the Land Act, the tsamdro and sokshing shall be reverted to GRF land.
- 399 The Ministry shall coordinate and approve leasing of GRF land for Tsamdro and Sokshing.
- 400 The Ministry shall constitute Local Level Committee to lease GRF land for Tsamdro/Sokshing.
- 401 The local Level Committee shall comprise of the representatives from Department of Livestock/ Department of Agriculture, Department of Forest, National Land Commission Secretariat, National Environment Commission and Local Authority (Gup/ Tshogpa).

Purchase of grazing right by Government

- 402 The Land Commission shall based on the tsamdro holdings according to the Land Act 1979 prepare the list of Tsamdro and the total acreage.
- 403 The Commission Secretariat shall form a committee comprising of representatives from Ministry of Agriculture, Ministry of Finance and Ministry of Home and Cultural Affairs for purchasing all grazing right from individuals/communities and revert to the GRF land as per the section 238 of Land Act.

ཙམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ལོ་རྒྱུས།

ལས་ཁུངས་ལྷན་ཁྲིམས།

- 396. ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ས་ཡི་ཁྲིམས་ཡིག་ 1999 ཅན་མའི་འོག་ལུ་ ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་
དམིགས་ཅད་ཙམ་བཀོད་ཚུ་གི་ཐོ་ཡིག་ རྒྱ་ཚང་ཚུ་ ཨེ་ཀར་ནང་བཀོད་དེ་ ལྷན་ཁྲིམས་འབད་དགོ།
- 397. ས་ཡི་ཁྲིམས་ཡིག་ 1999 ཅན་མ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ ཙམ་བཀོད་ཚུ་ལུ་ ལྷན་ཁྲིམས་འབད་ཡོད་མི་
ཐོ་གུ་གཞིར་བཞག་སྟེ་ རྒྱུ་འབྲུག་སྲོད་ཞིའི་དོན་ལས་ རྒྱུ་འཕྲུལ་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ རྒྱུ་འབྲུག་ཡོངས་བསྐྱོམས་
གཏན་འཁེལ་འབད་དེ་ གཞུང་ལུ་ རྒྱབ་བསྐྱོན་བསམ་འཆར་ལུ་དགོ། གཞུང་ལས་གནང་བཟོ་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་ཏེ་
ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ 232 པ་ལྟར་དུ་ རྒྱུ་འབྲུག་ཚུ་སྲོད་དགོ།
- 398. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ 234 པ་དང་ 244 པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཙམ་བཀོད་ཚུ་སྲོད་ཚུ་
ཁྲམ་བཀོད་ལས་བཏོག་པའི་ལུ་ལུ་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྲུང་སྐྱོབ་ས་ཆ་སྟེ་ བསྐྱར་བཅུག་འབད་དགོ།
- 399. ལྷན་ཁྲིམས་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྲུང་སྐྱོབ་ས་ཆ་ཚུ་ ཙམ་བཀོད་ཚུ་སྲོད་ཚུ་ ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་གནས་ཡུལ་ལྷན་
མཉམ་འབྲེལ་འབྲེལ་ཏེ་ གནང་བ་འབྲེལ་དགོ།
- 400. ཙམ་བཀོད་ཚུ་སྲོད་ཚུ་ ལྷན་ཁྲིམས་ ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་གནས་ཡུལ་ལྷན་ ཚོགས་ཚུང་
གཞི་བཅུག་འབད་དགོ།
- 401. ས་གནས་ཀྱི་གནས་ཡུལ་ལྷན་ ཚོགས་ཚུང་གི་འབྲུག་མི་ཚུ་ཡང་ སྤོ་ལོ་ལས་ལུངས་/སོ་ནམ་ལས་ལུངས་དང་ ལྷན་ཚོགས་
ལས་ལུངས་ རྒྱུ་འཕྲུལ་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ རྒྱུ་འཕྲུལ་ས་རང་བཞིན་མཐའ་འཁེལ་གནས་སྐབས་ལྷན་ཚོགས་
ས་གནས་དབང་འཛིན་(ཚུ་སྤོ་ལོ་ལས་ལྷན་ཚོགས་པ་)ཚུ་དགོ།

གཞུང་གིས་ ཙམ་བཀོད་ཚུ་སྲོད་ཚུ་ལུ་ཐོ་གུ་གཞིར་བཞག་སྟེ་

- 402. ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ ས་ཡི་ཁྲིམས་ལུགས་ 1999 ཅན་དང་འབྲེལ་བའི་ ཙམ་བཀོད་ཚུ་སྲོད་ཚུ་ གཞིར་བཞག་སྟེ་
ཙམ་བཀོད་ཚུ་སྲོད་ཚུ་དང་ ཙམ་བཀོད་ཚུ་སྲོད་ཚུ་ཚང་ཡོངས་བསྐྱོམས་ ལྷན་ཁྲིམས་འབད་དགོ།
- 403. མི་དོམ་/མི་སྡེ་གར་ལས་ ཙམ་བཀོད་ཚུ་ ཙམ་བཀོད་ཚུ་སྲོད་ཚུ་ ལྷན་ཁྲིམས་འབད་དེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་
དགོངས་དོན་ 232 པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཙམ་བཀོད་ཚུ་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྲུང་སྐྱོབ་ས་ཆ་སྟེ་ བསྐྱར་བཅུག་
འབད་ཞིའི་དོན་ལས་ སོ་ནམ་ལྷན་ཁྲིམས་ དེམ་ཅི་ལྷན་ཁྲིམས་ བཅུག་འབད་ཡོད་མི་ལྷན་ཁྲིམས་བཅས་ཀྱི་
ངོ་ཚབ་ཚུ་ཡོད་པའི་ ཚོགས་ཚུང་ཅིག་བཅུག་དགོ།

Leasing of Tsamdro and Sokshing to the Individual/Community

Eligibility for Leasing Tsamdro

- 404 As per the Section 240 of Land Act, only the reverted Tsamdro shall be leased out.
- 405 Pursuant to section 240 of the Act, those community/individual owning livestock shall be eligible.
- 406 Only the resident of respective Dzongkhags shall be eligible for leasing Tsamdro beyond 10 years from the date of enactment of the Land Act 2007. In case of non-residents of the Dzongkhags, the Tsamdro lease shall not be renewed beyond 10 years from the date of enactment of the Land Act.
- 407 As per the section 243 of Land Act, highlanders shall be eligible for Tsamdro on lease, irrespective of possession of livestock and herd size;
- 408 The community/individuals who are previous grazing rights holders, shall be eligible for lease within 10 years from the date of enactment of Land Act;

Eligibility for Leasing Sokshing

- 409 As per Section 257 of Land Act, only the reverted Sokshing shall be leased out.
- 410 Consistent with section 257 of the Land Act, those community/individual owning agricultural land shall be eligible.
- 411 The community/individuals shall be eligible for lease period of 30 years with the provision of further extension as per section 259 of the Land Act;

Inventories

- 412 The Department of Livestock/ Department of Agriculture in collaboration with Department of Forest supported by the Local committee shall conduct and maintain the inventories on reverted Tsamdro/ Sokshing that may be potentially used as Tsamdro/Sokshing or otherwise.
- 413 Based on the inventories data, the Department of Livestock/Department of Agriculture shall develop a land-use plan for the area identified as potential to use as Tsamdro/Sokshing.

Processing for Clearance

- 414 The concerned Department shall seek Forestry clearance, Environmental Clearance, Administrative clearance from concerned Dzongkhag, Individual/community consensus and clearances from other concerned sectors for the area that can be leased out as Tsamdro/Sokshing.
- 415 Upon obtaining the above mentioned Sectoral clearances, the concerned Department shall obtain approval from the Ministry of Agriculture of the area to be leased out as Tsamdro/Sokshing.

Tsamdro/Sokshing Management Plan

- 416 The concerned Department and Lessee shall develop the Tsamdro/Sokshing Management Plan while the technical guidance for development of Tsamdro/Sokshing management plan shall be provided by Department of Forest.
- 417 The Tsamdro/Sokshing Management Plan shall be prepared for the period of 10 years and be reviewed every 5 years.

Lease for Highlanders

- 418 The individual/community shall apply for Tsamdro lease.

གཞི་མོ།

- ༡༡༢. སློབ་མོ་ལས་ལུངས་/སོ་ནམ་ལྷན་ལག་གིས་ རྒྱལ་ཚལ་ལས་ལུངས་དང་མཉམ་འབྲེལ་ཐོག་ལས་ ས་གནས་ཚོགས་ཚུངས་གི་ རྒྱལ་སྐོར་ཐོག་ གཞུང་ས་སྤེལ་བསྐྱར་བཅུགས་འབད་ཡོད་མི་ ཅུ་འབྲོག་/སོག་ཤིང་ཚུ་ ཅུ་འབྲོག་/སོག་ཤིང་སྤེལ་ བཀོལ་སྤྱོད་འབད་བཏུབ་པའི་ གོ་སྐབས་ཡོད་མི་འེ་རིགས་ གཞི་ཐོ་བཀོད་དགོ།
- ༡༡༣. གཞི་ཐོའི་གན་སྤྱད་ལུ་གཞིར་བཞག་སྟེ་ སློབ་མོ་ལས་ལུངས་/སོ་ནམ་ལྷན་ལག་གིས་ ཅུ་འབྲོག་/སོག་ཤིང་སྤེལ་ བཀོལ་སྤྱོད་འབད་བཏུབ་པའི་ གོ་སྐབས་ཡོད་པ་སྟེ་ རོས་འཛིན་འབད་མི་ས་ཁོངས་ཚུ་གི་དོན་ལས་ ས་ཚ་སྤྱོད་ཚུ་ལྟེ་ འཆར་གཞི་ཅིག་ གོང་འཕེལ་གཏང་དགོ།

ཉོགས་མེད་གནང་བའི་བྱ་སྤོལ་ལག་ལེན།

- ༡༡༤. འབྲེལ་ཡོད་ལས་ལུངས་ཀྱིས་ རྒྱལ་ཚལ་ཉོགས་མེད་དང་ རང་བཞིན་མཐའ་འཁོར་གནས་སྤངས་ཀྱི་ཉོགས་མེད་ འབྲེལ་ཡོད་ཚོང་ལག་ནང་ལས་ བདག་སྤྱོད་གི་ཉོགས་མེད་ མི་དོམ་/མི་སྡེ་ལས་མོས་མཐུན་དང་ ཉོགས་མེད་གཞན་གྱི་ རིགས་ཚུ་ གླུ་ཁར་གཏང་བཏུབ་པའི་ ཅུ་འབྲོག་/སོག་ཤིང་ཡོད་པའི་ ས་ཁོངས་ཀྱི་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་ཚུ་ལས་ ལེན་དགོ།
- ༡༡༥. གོང་ལུ་བཀོད་མི་ ལས་སྡེའི་ཉོགས་མེད་ཚུ་ ལེན་པའི་ལུ་ལུ་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་ལུངས་ཀྱིས་ གླུ་ཁར་གཏང་ནི་ཨིན་མི་ ཅུ་འབྲོག་/སོག་ཤིང་གི་དོན་ལས་ སོ་ནམ་ལྷན་ལག་ལས་ གནང་བ་ལུ་དགོ།

ཅུ་འབྲོག་/སོག་ཤིང་གི་ འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི།

- ༡༡༦. འབྲེལ་ཡོད་ལས་ལུངས་དང་ གླུ་ཁར་ལེན་མི་གིས་ ཅུ་འབྲོག་/སོག་ཤིང་གི་ འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་ གོང་འཕེལ་ གཏང་དགོས་དང་ ཅུ་འབྲོག་/སོག་ཤིང་གི་ འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་ གོང་འཕེལ་གཏང་ནི་ནང་ རྒྱལ་ཚལ་ལས་ལུངས་ ཀྱིས་ ལུད་རིག་ལམ་སྟོན་འབད་དགོ།
- ༡༡༧. ཅུ་འབྲོག་/སོག་ཤིང་གི་ འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་དེ་ ཏུས་ལུན་ལོ་རྒྱུ་ ༡༠ གྱི་དོན་ལུ་ གསལ་འབད་དེ་ ལོ་རྒྱུ་ ༥ རེའི་བར་ན་ བསྐྱར་ཞིབ་འབད་དགོ།

ས་ཁམ་མཐོ་སར་སྤྱོད་མི་ཚུ་ལུ་ གླུ་ཁར་གཏང་བའུ་

- ༡༡༨. མི་དོམ་/མི་སྡེ་ཚུ་གིས་ ཅུ་འབྲོག་གླུ་ཁར་ལེན་ནི་ལུ་ ལུ་བ་འབད་དགོ།

- 419 The Department of Livestock shall develop guidelines for leasing out the Tsamdro.
- 420 In case of two or more individuals applying for the same Tsamdro, the preference for lease shall be given to the previous rights holders and community as per the section 241 of Land Act.
- 421 As per the section 244 of Land Act, Tsamdro shall be leased out for the period of not less than 30 years with provision of extension.
- 422 The Tsamdro leased to the highlanders may be sub-leased as per section 245 of the Act, whereas sub leasing is prohibited in case of other lessees.

Leasing of Tsamdro/Sokshing

- 423 The individual/community shall apply for reverted Tsamdro/ Sokshing lease.
- 424 The concerned Department shall develop a guideline for leasing out the Tsamdro/Sokshing.
- 425 The Tsamdro shall be leased out for a maximum period of 10 years, unless it is otherwise stated in the lease agreement.
- 426 Individual/community may apply for reverted Sokshing on lease as per Section 257 of the Land Act. However, the preference for leasing Sokshing to the individual/community may be as per section 258 of Land Act, but may be leased out as proportionate to the agricultural land holdings of the individual/community. It shall be determined by the Agriculture Policy of the Royal Government.
- 427 In the event lease for Sokshing is being applied by one or more applicant who did not own previous rights, the lease shall be granted to the communities. For community based lease, the implementation of the Sokshing Management Plan shall be prepared in consultation with the individuals in the community.
- 428 Upon developing the Tsamdro/Sokshing Management Plan as per sections 247 & 262 of the Land Act, the lease agreement shall be signed between the concerned Department and the lessee.

Lease rate

- 429 The lease-rent for the Tsamdro/Sokshing shall be fixed by Ministry of Agriculture and **subject to revision after every 5 years as per Section 309 of Land Act.**
- 430 The Department concerned shall be responsible to realize the lease rent, regular monitoring and maintain proper record

Taking, Trade and Transport

- 431 Taking, Trade and Transport of any forest produce in the leased Tsamdro/Sokshing area shall be governed by the Forest and Nature Conservation Act and Rules.
- 432 Unless covered by the Tsamdro Management Plan, the standing trees grown naturally in the leased area shall remain as the property of Royal Government of Bhutan;
- 433 Any damage, theft, hazard to trees planted in leased Tsamdro/Sokshing shall be reported to the nearest Forest Office and concerned Department Office. The cases of offenses of theft and damage in the leased Tsamdro/Sokshing shall be equally treated as offense under the provision of these rules and Forest and Nature Conservation Act and Rules.

Monitoring & Reporting

- 434 The Geog Level Committee shall conduct annual monitoring for any action or inaction on the leased Tsamdro/Sokshing and report on its findings to the concerned Department as per the prescribed format.

Renewal of lease

- 435 The lessee shall submit the renewal application six months prior to the expiry date.

གྲྭ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་བརྟེན་ལྗོངས།

- ༧༢༩. ལྷ་འབྲོག་མོག་ཤིང་གི་གྲྭ་ཁར་ལེན་པའི་བརྟེན་ལྗོངས་ཀྱི་སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་གིས་ ཚད་སྲིག་འབད་དགོཔ་དང་ དེ་ཡང་ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༣༠༩ པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ལོ་རྒྱུ་ ༥ རེའི་བར་ན་ བསྐྱར་བཟོ་འབད་དགོ།
- ༧༣༠. བརྟེན་གྲྭ་བསྐྱར་ལེན་འབད་ནི་དང་ ཉུས་རྒྱུན་བཟུ་ཞིབ་འབད་ནི་ ཡིག་ཐོ་ཚུ་ལ་མཐུན་བཞག་ནིའི་འགན་ཁུར་ཚུ་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་འབག་དགོ།

ཐོན་ཁུངས་བཏོན་འབག་ནི་དང་ ཚོང་འབྲེལ་འཐབ་ནི་ སྐྱེལ་འབྲེན་འབད་ནི།

- ༧༣༡. གྲྭ་ཁར་ལེན་པའི་ ལྷ་འབྲོག་མོག་ཤིང་གི་ ས་ཁོངས་ནང་ལས་ འགས་ཚལ་གྱི་ཐོན་ཁུངས་བཏོན་འབག་ནི་དང་ ཚོང་འབྲེལ་འཐབ་ནི་ སྐྱེལ་འབྲེན་འབད་ནི་ཚུ་ འགས་ཚལ་དང་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་ཉམས་བསྐྱར་བཅའ་ཁྲིམས་དང་ བཅའ་ཡིག་གིས་ སྤྱོད་བཞག་འཐབ་དགོ།
- ༧༣༢. ལྷ་འབྲོག་འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་གིས་ བྱེད་ཚད་ཡོད་ན་མ་གཏོགས་ དེ་མིན་ གྲྭ་ཁར་བཏང་ཡོད་མི་ ས་ཁོངས་ནང་ རང་བཞིན་གྱིས་སྐྱེལ་མི་ ཤིང་ལྷ་ལོ་ཚུ་ འབྲུག་གཞུང་གི་ རྒྱ་དངོས་སྤྱོད་བཞག་དགོ།
- ༧༣༣. གྲྭ་ཁར་ལེན་མི་ལྷ་འབྲོག་མོག་ཤིང་ནང་ལུ་ བཅུགས་ཡོད་མི་ཤིང་ལུ་ གཞོད་སྤྱོད་དང་ ཨར་རྒྱུན་ གཞོད་ཉེན་ཚུ་ ཐག་ཉེ་ཤོས་ཀྱི་ འགས་ཚལ་ལས་ཁུངས་དང་ སོ་ནམ་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཡིག་ཚང་ནང་ ལུ་བ་འབད་དགོ། གྲྭ་ཁར་ལེན་ཡོད་མི་ ལྷ་འབྲོག་མོག་ཤིང་ནང་ལུ་ ཨར་རྒྱུན་དང་ གཞོད་སྤྱོད་བརྒྱབ་པའི་གཞོད་འགེལ་ཚུ་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ ཚུ་དང་ འགས་ཚལ་དང་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་ཉམས་བསྐྱར་བཅའ་ཁྲིམས་དང་ བཅའ་ཡིག་ཚུ་དང་འཁྲིལ་བའི་ གཞོད་འགེལ་དང་འབྲས་ལྷན་བཟུ་དགོ།

བཟུ་ཞིབ་དང་སྤྱད་ལྗོངས།

- ༧༣༤. གྲྭ་ཁར་ལེན་ཡོད་པའི་ ལྷ་འབྲོག་མོག་ཤིང་ཚུ་ནང་ ལག་ལེན་འཐབ་ཡོད་མི་དང་ ལག་ལེན་གང་ཡང་མེད་པའི་སྐོར་ལས་ ལོ་བསྐྱར་བཟུ་ཞིབ་ཚུ་ མེད་འོག་གནས་རིམ་གྱི་ཚོགས་རྒྱུང་གིས་ ལག་ལེན་འཐབ་སྟེ་ ཁོང་གི་ཤེས་མཐོང་ཚུ་ མེད་ཉུ་བཀོད་པའི་བཀོད་ཤོག་ཐོག་ལས་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་ཁུངས་ལུ་ ལྷན་ལུ་ཕུལ་དགོ།

གྲྭ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་ཉུས་ལུན་བསྐྱར་གསོ།

- ༧༣༥. གྲྭ་ཁར་ལེན་མི་གིས་ ཉུས་ལུན་བསྐྱར་གསོའི་ལུ་བ་དེ་ ཉུས་ཚོད་མ་རྒྱུགས་པའི་ ལྷ་ལོ་རྒྱུག་གི་སྤྱོད་ལས་ཕུལ་དགོ།

436 The concerned Department shall review the renewal application and process for renewal. If concerned Department has a reasonable ground to believe that Tsamdro/Sokshing management plan has not been implemented satisfactorily, the lease may not be renewed. However, in accordance with sections 244 & 259 of Land Act, the Tsamdro/Sokshing lease shall be granted for the period of 30 years, unless otherwise stated in the lease agreement.

Offense

437 The following shall constitute an offense:

- a) Using of Tsamdro/Sokshing for purposes other than prescribed under the Tsamdro/Sokshing Management Plan;
- b) Not executing activities as per the Tsamdro/Sokshing Management Plan;
- c) Construction of any from of permanent structure on Tsamdro on lease, except covered by the Tsamdro Management Plan;
- d) Non renewal of lease on time;
- e) Non payment of lease rent;
- f) Except of the highlanders, sub-leasing of the Tsamdro;
- g) Abandoning of the place of domicile and holding Tsamdro;
- h) Except for highlanders, holding Tsamdro without owning livestock beyond 180 days of disowning livestock;
- i) Transaction of Tsamdro/Sokshing;
- j) Denying access to customary Tsalam and Chulam;
- k) Construction of any from of permanent structure on Sokshing on lease;
- l) Sub-leasing of the Sokshing;
- m) The lessee no longer owns a agricultural land;

༧༣༤. འབྲེལ་ཡོད་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ ཏུས་ཚོད་བསྐྱར་གསེའི་ལུ་བ་དེ་ བསྐྱར་ཞིབ་འབད་དེ་ བྱ་སྐོར་ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་དགོ། གཤམ་སྲིད་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་ཁུངས་ལུ་ ཕ་འབྲོག་/སོག་ཤིང་གི་ འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་དེ་ ཚད་དང་ལཱ་མ་སྤེ ལག་ལེན་མ་འཐབ་པའི་ར་ཁུངས་ཀྱི་ ཡིད་ཆེས་ཡོད་པ་ཅིན་ གྲུ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་ ཏུས་ལུན་བསྐྱར་གསོ་ མ་འབད་བར་བཞག་ཚེ་གོ། ཨིན་རུང་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༧༧ པ་དང་ ༢༥༧ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གྲུ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་གན་རྒྱ་ནང་ ལོགས་སུ་བཀོད་དེ་ཡོད་ན་མ་གཏོགས་ དེ་མིན་ ཕ་འབྲོག་/སོག་ཤིང་ གྲུ་ཁར་ སྤྱོད་ནི་དེ་ ཏུས་ལུན་ལོང་ ༣༠ འི་རིང་ལུ་སྤྱོད་དགོ།

གཞོན་འགོལ།

- ༧༣༥. གཤམ་འཁོད་ཚུ་ གཞོན་འགོལ་གྱི་ གངས་སུ་བཅི་དགོ།
 - (ཀ) ཕ་འབྲོག་/སོག་ཤིང་ཚུ་ ཕ་འབྲོག་/སོག་ཤིང་གི་ འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་ནང་ དགོངས་དོན་བཀོད་ཡོད་མི་དང་ མ་འབྲེལ་བར་སྤྱོད་ནི།
 - (ཁ) ཕ་འབྲོག་/སོག་ཤིང་གི་ འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ལས་དོན་ཚུ་ལག་ལེན་མ་འཐབ་ནི།
 - (ག) ཕ་འབྲོག་ འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་གིས་ བྱ་སྐོར་ཚུ་ཡོད་མི་མ་གཏོགས་ གྲུ་ཁར་ལེན་པའི་ ཕ་འབྲོག་ནང་ལུ་ གཏན་འཇགས་ཀྱི་སྤྲིམ་བཀོད་གང་རུང་ བཟོ་བསྐྱུན་འབད་ནི།
 - (ང) གྲུ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་དེ་ ཏུས་ཚོད་ཁར་ ཏུས་ཚོད་བསྐྱར་གསོ་མ་འབད་མི།
 - (ཅ) གྲུ་ཁར་འཆང་སྤྱོད་ཀྱི་ བརྟ་སྤྱོད་མི།
 - (ཆ) ས་ཁ་མཐོ་སར་སྤྱོད་མི་མ་གཏོགས་ ཕ་འབྲོག་ བང་གསེས་གྲུ་ཁར་གཏང་ནི།
 - (ཇ) རང་སོའི་སྤྱོད་གནས་སྲུང་རུང་ ཕ་འབྲོག་གྲུ་ཁར་ འཕྲོ་མཐུད་འཆང་ནི།
 - (ཉ) ས་ཁ་མཐོ་སར་སྤྱོད་མི་མ་གཏོགས་ རང་སོའི་སྤྱོད་མེད་པ་ཐལ་ཏེ་ ཉིན་གངས་ ༡༤༠ ལས་ལྷག་སྟེ་ ཕ་འབྲོག་གྲུ་ཁར་འཆང་ནི།
 - (ཏ) ཕ་འབྲོག་/སོག་ཤིང་ སྤྱོད་ལེན་འབད་ནི།
 - (ཐ) ལྷར་བྱུན་ ཕ་ལམ་དང་ཚུ་ལམ་ བཀག་ཆ་འབད་ནི།
 - (ད) གྲུ་ཁར་ལེན་མི་སོག་ཤིང་ནང་ལུ་ གཏན་འཇགས་ཀྱི་སྤྲིམ་བཀོད་གང་རུང་ བཟོ་བསྐྱུན་འབད་ནི།
 - (ན) སོག་ཤིང་ བང་གསེས་གྲུ་ཁར་གཏང་ནི།
 - (པ) གྲུ་ཁར་ལེན་མི་ལུ་ ད་ལས་པར་ སོན་མ་གྱི་ས་ཞིང་ལུ་ བདག་དབང་མེད་པ།

ee

- n) Sell, mortgage, or otherwise alienate the ownership right.
- o) Unauthorized mining, hunting, and recreational activities .
- p) Any person undertakes any activity prohibited in these rules.

Warning

- 438 When the concerned Department has reasonable grounds to believe that an offense under these rules has been committed or is about to be committed, it shall warn the lessee of an offense in writing
- 439 The warning letter shall describe the action or inaction that constitute the offense, order them to cease the offense and to take any necessary remedial measures within the deadline. The letter may state a deadline for responding to the warning;

Penalty

- 440 In the event of failure to comply with the rules and an offense is committed the offender shall be levied fine as prescribed by the Ministry depending upon the magnitude of the offense. If repeated offense is committed under these rules the lease shall be revoked

- (པ) བདག་དབང་གི་ཐོབ་ལམ་ བཙུག་ཅིང་ གཏུམ་བུ་གཞི་ ཡང་ན་ བོད་གཞུང་གི།
- (བ) དབང་ཆ་མེད་པའི་ གཏེར་རྒྱུ་བཏོན་ཅིང་ ཤེས་པ་ལྡན་གྱི་ སློབ་ཆུང་ལས་དོན་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི།
- (མ) མི་དོན་གང་ཅུང་གིས་ བཅའ་ཡིག་འདི་གིས་ བཀག་དམ་འབད་ཡོད་མི་ལས་དོན་གང་ཅུང་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི།

ཉེན་བཟ།

༧༣༤. འབྲེལ་ཡོད་ལས་ཁུངས་ལུ་ བཅའ་ཡིག་འདི་ལས་འགལ་བའི་ ཉེས་སྲོད་ལག་ལེན་འཐབ་ཡོད་པ་ ཡང་ན་ འཐབ་ནི་སླེལ་པའི་ ཚད་དང་ལྡན་པའི་ར་ཁུངས་དང་ ཡིད་ཆེས་ཡོད་པ་ད་ སླེལ་ལེན་མི་ལུ་ ཉེས་སྲོད་དེ་སྐོར་ ཡིག་ཐོག་ལས་ཉེན་བཟ་འབད་དགོ།

༧༣༥. ཉེན་བཟའི་ཡི་གུ་ནང་ལུ་ གཞོན་འགེལ་དང་འབྲེལ་བའི་ ཉེས་སྲོད་ལག་ལེན་ ཡང་ན་ ལག་ལེན་མེད་པའི་སྐོར་ ལ་གསལ་བཀོད་དེ་ དེ་བཟུམ་མའི་ཉེས་སྲོད་དེ་ དེ་འཕྲོ་ལས་བཀག་ཆ་འབད་དགོཔ་དང་ ཆེད་དུ་བཀོད་པའི་ ཅུས་ཚུ་ནང་འཁོད་ རོར་བཙོས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོཔའི་ བཀོད་བྱ་གཏང་དགོ། ཡི་གུ་དེ་ནང་ ཡིག་ཐོག་ལས་གསལ་འབད་དགོཔའི་ ཅུས་ཚུ་ཡང་བཀོད་ཆོག།

ཉེས་བྱ།

༧༣༦. གལ་སྲིད་ བཅའ་ཡིག་ཚུ་དང་མ་འཁྲིལ་བར་ ཉེས་སྲོད་ཅིག་འབད་ཡོད་པ་ཅིན་ ལྷན་ལག་གིས་ ཆེད་དུ་བཀོད་པའི་ ཉེས་ཆད་ ཉེས་སྲོད་ཆེ་ཉིང་དང་འཁྲིལ་ཏེ་བཀག་ལ་དགོ། བཅའ་ཡིག་འདི་ལས་འགལ་བའི་ ཉེས་སྲོད་ ཡང་བསྐྱར་ལག་ལེན་ འཐབ་ཡོད་པ་ཅིན་ སླེལ་ལེན་ཆུང་སྲོད་ ཆ་མེད་གཏང་དགོ།

Chapter 14

EASEMENT

Water channels and embankments

- 441 For the purposes of activities pertaining to water channels and embankments easementary rights shall, unless otherwise provided in the Land Act or this rules, be determined according to Section 267 of the Land Act and the Section 3(a) of these rules.

Customary right of way

- 442 As provided in Section 268 of the Land Act, customary right of way shall not be obstructed.
- 443 Any individual may take legal recourse to prevent the obstruction of a customary right.
- 444 The decision of the court of law shall be final and binding.

Right of access for public utility works and cadastral survey

- 445 Pursuant to Sections 119, 269 and 319(4) of the Land Act, an authorized person shall have access to any land for cadastral survey or other public utility works after serving an appropriate notice.
- 446 The authorized person shall issue a notice at least 3 days prior to the entry by delivering the notice to the landowner or any person in custody of the land

Right of access to private land by an adjoining landowner

- 447 For the purposes mentioned in Section 270 of the Land Act a landowner may enter into the adjoining land owned by another person after serving a reasonable notice to such landowner or any person in custody of the land.

གཞན་དོན་གོལ་སྤྱོད།

ཚུ་ཡུར་དང་ཚུ་བྱུག།

༢༢༡. ཚུ་ཡུར་དང་ཚུ་བྱུག་ཚུ་དང་འབྲེལ་བའི་ ལས་དོན་ཚུ་གི་དོན་ལུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ ཡང་ན་ བཅའ་ཡིག་འདི་ནང་ རོགས་སུ་བཀོད་ཡོད་ན་མ་གཏོགས་ དེ་མིན་ བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་ཐོབ་དབང་དེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༢༦ པ་དང་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ ༣(༡༡) པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཏན་འཁེལ་ འབད་དགོ།

སྤར་བྱུན་ལམ་གྱི་ཐོབ་དབང།

༢༢༢. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༢༤ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ སྤར་བྱུན་ལམ་གྱི་ཐོབ་དབང་ལུ་ འགག་བསུབ་འབད་མི་ཚེག།
༢༢༣. སྤར་བྱུན་ལམ་གྱི་ཐོབ་དབང་ལུ་ འགག་བསུབ་འབད་བ་ཅིན་ མི་ངོམ་གང་རུང་གིས་ ཁྲིམས་དོན་བྱསོ་ ལག་ལེན་འབབ་ཚེག།
༢༢༤. ཁྲིམས་འདུན་གྱི་ཐོས་ཚད་དེ་ ཆ་གནས་ཅན་གྱི་ མཐའ་དཔུང་ཐོས་ཚད་ཨིན།

མི་དམངས་མཐུན་ཚུན་ལས་དོན་དང་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ས་འཇལ་གྱི་དོན་ལུ་ འཇུལ་ཞུགས་ཀྱི་ཐོབ་དབང།

༢༢༥. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༡༡༩ པ་དང་ ༢༢༩ པ་ ༣༡༩(༢) པ་བཅས་དང་འབྲེལ་ཏེ་ དབང་ཆ་ རྫོང་ཡོད་པའི་མི་ངོམ་ཅིག་ལུ་ ས་ཆའི་ཆ་ཚད་ཀྱི་ས་འཇལ་ ཡང་ན་ མི་དམངས་མཐུན་ཚུན་གྱི་ ལས་དོན་ཚུ་གི་དོན་ལས་ འོས་འབབ་ལྡན་པའི་ བརྒྱུལ་འབད་བའི་ཤུལ་ལུ་ ས་ཆ་གང་རུང་ནང་ འཇུལ་ཞུགས་ཀྱི་ཐོབ་དབང་ཡོད།
༢༢༦. དབང་ཆ་རྫོང་ཡོད་མི་ མི་ངོམ་དེ་གིས་ ས་ཆ་ནང་འཇུལ་ཞུགས་ཀྱི་ཉིན་ལས་ ཉིན་གངས་ ༣ གྱི་ཉེ་མ་ལས་ སའི་ཚོ་བདག་ ཡང་ན་ ས་ཆ་བདག་འཛིན་འབད་མི་ མི་ངོམ་གང་རུང་ལུ་ ས་ཆ་ནང་འཇུལ་ཞུགས་ཀྱི་ བརྒྱུལ་འབད་དགོ།

ཉེ་འདབས་ཀྱི་སའི་ཚོ་བདག་གི་ སྤར་བྱུན་ས་ཆ་ནང་ལུ་ འཇུལ་ཞུགས་ཀྱི་ཐོབ་དབང།

༢༢༧. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༢༠ པའི་ནང་གི་ གནད་དོན་ཚུ་གི་དོན་ལུ་ སའི་ཚོ་བདག་ཅིག་གིས་ ཉེ་འདབས་ཀྱི་ས་ཆ་ནང་ལུ་ སའི་ཚོ་བདག་ ཡང་ན་ ས་ཆ་བདག་འཛིན་པ་གང་རུང་ལུ་ འོས་འབབ་ལྡན་པའི་ བརྒྱུལ་འབད་བའི་ཤུལ་ལུ་ འཇུལ་ཞུགས་འབད་ཚེག།

- 448 The consent obtained by word of mouth anytime before entry shall constitute a reasonable notice unless a written notice is sought by the other landowner in which event, a written notice must be delivered to the other landowner or any person in custody of the land anytime before entry.

Right of passage

- 449 A landowner with no passage according to section 271 of the Land Act shall be entitled to passage through the surrounding land.
- 450 In creating a passage according to Sections 272 and 273 of the Land Act, the following factors must be taken into consideration.
- a. The landowner entitled to passage shall consult with the adjoining landowners through whose land a passage is likely to be created.
 - b. The identification of the passage shall be through the area that is most feasible and likely to cause the least inconvenience to the surrounding area.
 - c. The landowner entitled to passage shall be liable to pay compensation to surrounding landowners through whose land passage is to be created before creation of the passage.
 - d. Compensation for any damage to the surrounding land shall be arrived through negotiation and lawfully executed agreement among the landowners concerned.
 - e. Any disagreement on the identification of passage or compensation between the landowner intending to create passage and surrounding landowners shall be referred to the court of law whose decision shall prevail.

Laying of service facilities

- 451 Installation of service facilities provided in Section 275 of the Land Act, through a registered land shall be permitted by the landowner, if without making use of the registered land, providing such service facility is likely to incur excessive costs.

༢༢༤. སའི་ཚོ་བདག་གིས་ ཡིག་ཐོག་གི་བདེ་བསྐྱེད་ལུ་ དགོས་མཁོ་བཀོད་པ་མེད་ཚེ་ འཇུལ་ཞུགས་མ་འབད་བའི་ ལྷ་གོང་ལས་ དུས་ཚོད་གང་རུང་ནང་ལུ་ ངག་ཐོག་ལས་ལེན་པའི་མོས་མཐུན་ཁས་ལེན་དེ་ འོས་འབབ་ལྡན་པའི་བདེ་བསྐྱེད་ཀྱི་གྲངས་སུ་ བཟེ་དགོ། གལ་སྲིད་ སའི་ཚོ་བདག་གིས་ ཡིག་ཐོག་བདེ་བསྐྱེད་ཀྱི་ དགོས་མཁོ་བཀོད་པ་ཅིན་ འཇུལ་ཞུགས་ཀྱི་ ལྷ་གོང་ལུ་ དུས་ཚོད་གང་རུང་ནང་ སའི་ཚོ་བདག་ ཡང་ན་ ས་ཆ་བདག་འཛིན་པ་གང་རུང་ལུ་ ཡིག་ཐོག་བདེ་བསྐྱེད་ འབད་དགོ།

བར་ལམ་གྱི་ཐོབ་དབང་།

༢༢༩. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༢༡ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ བར་ལམ་མེད་མི་ སའི་ཚོ་བདག་ཅིག་ལུ་ མཐའ་འཁོར་གྱི་ ས་ཆ་བརྒྱུད་དེ་ བར་ལམ་གྱི་ཐོབ་དབང་ཡོད།

༢༤༠. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༢༢༡ པ་དང་ ༢༢༣ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ བར་ལམ་ཅིག་བཏོན་མ་དང་ གཤམ་འཁོར་ཆ་རྒྱེན་ཚུ་ལུ་ ཆ་གནས་འབད་དགོ།

ག. བར་ལམ་གྱི་ཐོབ་ལམ་ཡོད་མི་ སའི་ཚོ་བདག་གིས་ བར་ལམ་བཏོན་ནི་སླེལ་ཡོད་མི་ ཉེ་འདབས་ས་ཆ་འི་ ཚོ་བདག་ཚུ་དང་ བསྐྱུན་གྲོས་འབད་དགོ།

ཁ. བར་ལམ་དེ་ཡང་ འོས་འབབ་མཐོ་ཤོས་དང་ མཐའ་འཁོར་གྱི་ས་ཆ་ནང་ བྱ་སྐྱབས་མ་བདེམ་ དམའ་ཤོས་ཡོད་པའི་ སའི་ཚོ་བདག་ལུ་ རྩེ་ལོ་འཛིན་འབད་དགོ།

ག. བར་ལམ་གྱི་ཐོབ་ལམ་ཡོད་མི་ སའི་ཚོ་བདག་གིས་ བར་ལམ་མ་བཏོན་པའི་ལྷ་གོང་ལུ་ ས་ཆ་ནང་ལས་ བར་ལམ་བཏོན་ནི་སླེལ་ཡོད་མི་ མཐའ་འཁོར་གྱི་སའི་ཚོ་བདག་ཚུ་ལུ་ རྒྱུད་འབྲུས་སྤྲོད་དགོ།

ང. མཐའ་འཁོར་གྱི་ས་ཆ་ལུ་ གཞོན་སྐྱོན་གང་རུང་གི་ རྒྱུད་འབྲུས་དེ་ འབྲེལ་ཡོད་སའི་ཚོ་བདག་ཚུ་གི་བར་ན་ སྤྲིག་ཆ་བཟོ་སྟེ་ ཁྲིམས་མཐུན་གན་རྒྱ་བཟོ་སྟེ་ གཏན་འཁེལ་འབད་དགོ།

ཅ. བར་ལམ་ངོས་འཛིན་ ཡང་ན་ བར་ལམ་བཏོན་ནི་སླེལ་ཡོད་མི་ སའི་ཚོ་བདག་དང་ མཐའ་འཁོར་གྱི་ སའི་ཚོ་བདག་ཚུ་གི་བར་ན་ རྒྱུད་འབྲུས་ཀྱི་སྐོར་ལས་ ཁ་འཆམས་མ་ཚུགས་པ་ཅིན་ གནད་དོན་དེ་ ཁྲིམས་ཀྱི་འདུན་སར་ཕུལ་ཏེ་ ཁྲིམས་འདུན་གྱི་གྲོས་ཚེད་དེ་ལུ་ ཆ་གནས་འབད་དགོ།

ཞབས་ཏོག་མཐུན་རྒྱུན་བཟུགས་ཐངས།

༢༤༡. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༢༥ པ་ནང་བཀོད་ཡོད་པའི་ ཞབས་ཏོག་མཐུན་རྒྱུན་ཚུ་ ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ ལག་ལེན་མ་འབབ་པར་བཟུགས་ནི་ལུ་ ཟད་འགོ་མཐོ་འགྲུགས་གཏང་དགོས་ཡོད་ཚེ་ དེ་བཟུམ་མའི་ཞབས་ཏོག་མཐུན་རྒྱུན་ཚུ་ ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ ས་ཆ་བརྒྱུད་དེ་བཟུགས་ནི་ལུ་ སའི་ཚོ་བདག་གིས་ གནང་བཟིན་དགོ།

- 452 The service facility may be provided by a Government agency or for the use of the adjoining or neighboring land.
- 453 The implementing agency shall serve a notice to the land owner at least two weeks before installation of service facility through his land stating clearly the intentions of the implementing agency.
- 454 Underground service facilities:
- a) If the service facilities are to be laid under ground the landowner shall be entitled to a monetary compensation to the extent of inconvenience caused to the landowner.
 - b) The amount of compensation shall be fixed by the Government agency concerned.
 - c) The compensation shall take into account the location of the installation and the degree of inconvenience caused to the affected landowner.
 - d) The service provider shall in laying down the service facility take into consideration the interest of the affected landowner.
- 455 Installation of service facilities above ground:
- a) If the service facilities are to be installed above ground the affected landowner may require the implementing agency to purchase the land over which the service facility is to be installed.
 - b) The implementing agency shall purchase only that portion of land necessary to lay down the service facility and not more than what is necessary.
 - c) The cost of land and any other damage likely to be caused to the landowner shall be paid to the landowner.
- 456 In both circumstances of sections 445 and 456 of these rules, if the affected landowner is not satisfied with the compensation or disagree with the implementing agency such a person shall have recourse to the court of law.
- 457 The service providers shall ensure that no damage is caused to the affected landowner due to negligence in management of the service facilities. A fine equivalent to the damage caused to the affected landowner may be imposed to the implementing agency whether Government or neighboring landowners by the Commission Secretariat.

༧༥༢. མཐའ་འཁོར་ ཡང་ན་ ཉེ་འདབས་ཀྱི་ས་ཆའི་དོན་ལས་ ཞབས་རྟོག་མཐུན་རྐྱེན་དེ་ གཞུང་གི་ལས་སྡེ་ཅིག་གིས་ སྤོང་ཚོགས།

༧༥༣. སའི་ཚོ་བདག་ཅིག་གི་ས་ཆ་བརྒྱུད་དེ་ ཞབས་རྟོག་མཐུན་རྐྱེན་སྤོང་དོགས་ད་ ལག་ལེན་ལས་སྡེ་དེ་གིས་ དེ་བཟུམ་འབད་དགོ་པའི་
གནད་དོན་ ལགས་ལ་བཀོད་དེ་ སའི་ཚོ་བདག་དེ་ལུ་ མཐུན་རྐྱེན་ལག་ལེན་གྱི་དུས་ཚོད་ལས་ དུས་ལུན་དམའ་ཤོས་
བདུན་ཕྲག་གཉིས་ཀྱི་སྤྲོ་ཤོང་ལུ་ བན་བསྐྱུལ་འབད་དགོ།

༧༥༤. ས་འོག་གི་ཞབས་རྟོག་མཐུན་རྐྱེན་ཚུ།

- ༡) གལ་སྲིད་ ཞབས་རྟོག་མཐུན་རྐྱེན་ཚུ་ ས་འོག་བཅུག་ནི་ཡིན་པ་ཅིན་ སའི་ཚོ་བདག་དེ་ལུ་ བྱ་སྐབས་མ་བདེ་བའི་
གཞོན་སྐྱོན་ཆེ་ཉིང་དང་འབྲེལ་ཏེ་ དདུལ་གྱི་རྒྱུད་འབྲུས་ཀྱི་ཐོབ་ལམ་ཡོད།
- ༢) རྒྱུད་འབྲུས་ཀྱི་དདུལ་བསྐྱོམས་དེ་ འབྲེལ་ཡོད་གཞུང་གི་ལས་སྡེ་གིས་ ཚོང་སྐྱིལ་འབད་དགོ།
- ༣) རྒྱུད་འབྲུས་དེ་ མཐུན་རྐྱེན་བཅུག་ས་དང་ ས་ཆ་ལུ་འབྲུར་བ་ཐོན་མི་སའི་ཚོ་བདག་ལུ་ བྱ་སྐབས་མ་བདེ་བའི་
གཞོན་སྐྱོན་ཆེ་ཉིང་ཚུ་གུ་ གཞིར་རྟེན་དགོ།
- ༤) ཞབས་རྟོག་སྤོང་མི་གིས་ ཞབས་རྟོག་མཐུན་རྐྱེན་བཅུག་ས་དང་ ས་ཆ་ལུ་འབྲུར་བ་ཐོན་མི་ སའི་ཚོ་བདག་གི་
མཐའ་དོན་ཚུ་ལུ་ ཆ་གནས་བཞག་དགོ།

༧༥༥. ས་ཐོག་ལས་ ཞབས་རྟོག་མཐུན་རྐྱེན་བཅུག་ཐངས།

- ༡) གལ་སྲིད་ ཞབས་རྟོག་མཐུན་རྐྱེན་ཚུ་ ས་ཐོག་ལས་བཅུག་ནི་ཡིན་པ་ཅིན་ སའི་ཚོ་བདག་གིས་ ཞབས་རྟོག་
བཅུག་དགོ་པའི་ས་ཆ་དེ་ ལག་ལེན་འབབ་མི་ལས་སྡེ་གིས་ ཉོ་སྐྱུབ་འབད་དགོ་པའི་ དགོས་མཁོ་ བཀོད་ཚོགས།
- ༢) ལག་ལེན་ལས་སྡེ་གིས་ ཞབས་རྟོག་མཐུན་རྐྱེན་བཅུག་དགོ་མི་ལུ་ དགོས་མཁོ་ཡོད་པའི་ས་ཆ་ མ་གཏོགས་
དེ་ལས་ལྷག་པའི་ས་ཆ་ ཉོ་སྐྱུབ་འབད་མི་ཚོགས།
- ༣) ས་ཆའི་གནས་ཤོང་དང་ སའི་ཚོ་བདག་ལུ་ གཞོན་སྐྱོན་འབྱུང་སྲིད་པའི་གནས་ཤོང་ཚུ་ སའི་ཚོ་བདག་ལུ་ སྤོང་དགོ།

༧༥༦. བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ ༧༧༥ པ་དང་ ༧༥༦ པའི་ གནས་སྐབས་གཉིས་ཆ་རའི་ནང་ ས་ཆ་ལུ་འབྲུར་བ་ཐོན་མི་
སའི་ཚོ་བདག་དེ་ལུ་ རྒྱུད་འབྲུས་ཀྱིས་ ལེ་རྒྱུད་མ་བཟུབ་དང་ ཡང་ན་ ལག་ལེན་ལས་སྡེ་དང་ ལ་འཆམས་མ་ཚུགས་པ་
འབད་བ་ཅིན་ དེ་བཟུམ་མའི་མི་ངོམ་གྱིས་ ཁྲིམས་ཀྱི་འདུན་སར་ལྷུ་བ་འབད་ཚོགས།

༧༥༧. ཞབས་རྟོག་གི་མཐུན་རྐྱེན་མི་ཚུ་གིས་ ཞབས་རྟོག་མཐུན་རྐྱེན་ཚུ་ འཛིན་སྐྱོང་འབབ་ད་ བག་ཡངས་ལུ་ བརྟེན་ཏེ་
འབྲུར་བ་བྱུང་མི་ སའི་ཚོ་བདག་ལུ་ གཞོན་སྐྱོན་བརྒྱབ་ནི་མེད་པ་ དེས་གཏུན་བཟོ་དགོ། འབྲུར་བ་བྱུང་མི་ སའི་ཚོ་བདག་ལུ་
དེ་བཟུམ་མའི་གཞོན་སྐྱོན་བརྒྱབ་ཡོད་པ་ཅིན་ ལག་ལེན་ལས་སྡེ་དེ་ གཞུང་ཡིན་ཅུང་ ཡང་ན་ ཉེ་འདབས་ཀྱི་སའི་ཚོ་བདག་
ཡིན་ཅུང་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ གཞོན་སྐྱོན་དང་ འདྲ་མཉམ་གྱི་ ཉེས་ཆད་བཀའ་ཚོགས།

Damage caused to land by artificial drainage

- 458 Non compliance of sections 274,279,280,281,282 and 283 of the Land Act by the landowners concerned shall be liable to fine equivalent to the value of damage caused due to non-compliance in addition to the offence of penalty.

Removal of easement by the servient landowner to another part

- 459 Pursuant to Section 285 of the Land Act the servient landowner may require the easement to be removed to another part of his land. In doing so;
- a. The servient owner must convey in writing to the dominant landowner of his intention to relocate the easement to another part of his land.
 - b. Ensure and agree in writing with the dominant landowner that relocation of easement shall not be less inconvenient to the dominant land owner.
 - c. Show that the change would benefit the servient landowner.
 - d. Agree in writing that the servient landowner shall bear the cost of change of easement.

Transferring easement

- 460 As provided in Section 286 of the Land Act, in the event of any transactions of a land, easementary right associated with that land shall be passed on to the new landowner along with the land. The Thram records shall record the easements accordingly.

Extinguishment of easement

- 461 For the purposes of section 290 of the Land Act, easement shall be deemed to be extinguished if due to natural calamities the dominant land or servient land is rendered unusable to the land owner himself.

ཚུལ་མ་བཟོ་བཅོས་ཀྱིས་ ས་ཆ་ལུ་གཞིན་སྦྱོན།

༤༥. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༡༤ པ་དང་ ༢༡༩ པ་, ༢༢༠ པ་, ༢༢༡ པ་, ༢༢༢ པ་, ༢༢༣ པ་བཅས་དང་ མ་འབྲིལ་མི་ འབྲེལ་ཡོད་སའི་ཚེ་བདག་ཚུ་ལུ་ ཆ་གནས་མེད་པའི་ཉེས་ཆད་དང་ ཉེས་སྦྱོད་ཀྱི་ཉེས་ཆད་ གཞིན་སྦྱོན་གྱི་གནས་གོང་དང་འབྲེལ་མཉམ་བཀའ་ཚིག་།

གཞན་དོན་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་ ས་ཆའི་ཚེ་བདག་གི་ ཁེ་ཕན་ཉེར་སྦྱོད་ སའི་ཁོངས་གཞན་ནང་ རྩོམ་བྱུང།

༤༥. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༢༥ པ་དང་འབྲིལ་ཏེ་ གཞན་དོན་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་ ས་ཆའི་ཚེ་བདག་གིས་ ཁེ་ཕན་ཉེར་སྦྱོད་ཅིག་ ཁོ་རའི་ས་ཆའི་ སའི་ཁོངས་གཞན་ཅིག་ལམ་ རྩོམ་བྱུང་འབད་དགོ་པའི་ དགོས་མཁོ་ བཀོད་ཚེག་། དེ་བཟུམ་མའི་ དགོས་མཁོ་བཀོད་པ་ད།

- ༡. གཞན་དོན་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་ སའི་ཚེ་བདག་གིས་ དབང་ཆ་ཅན་གྱི་ སའི་ཚེ་བདག་ལུ་ ཁེ་ཕན་ཉེར་སྦྱོད་དེ་ ཁོ་གི་སའི་ཁོངས་གཞན་ལམ་ རྩོམ་བྱུང་འབད་དགོ་པའི་ཀྱུན་སྲོང་སྐོར་ ཡིག་ཐོག་ལས་ བརྗོད་འཕྲོད་དགོ།
- ༢. དབང་ཆ་ཅན་གྱི་ སའི་ཚེ་བདག་དང་གཅིག་ལམ་ ཁེ་ཕན་ཉེར་སྦྱོད་ རྩོམ་བྱུང་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ དབང་ཆ་ཅན་གྱི་སའི་ཚེ་བདག་ལུ་ སྤར་ལས་དམའ་བའི་ བྱ་སྤྲེལ་མ་བདེམ་ མི་འཐོན་ནི་ཨིན་པའི་ རས་གཏན་གྱི་ཁ་ཚིག་ ཡིག་ཐོག་ལུ་སྦྱོད་དགོ།
- ༣. གཞན་དོན་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་ ས་ཆའི་ཚེ་བདག་ལུ་ བསྐྱར་བ་དེ་གིས་ ཁེ་ཕན་ཡོད་པའི་ བརྗོད་དགོ།
- ༤. ཁེ་ཕན་ཉེར་སྦྱོད་ རྩོམ་བྱུང་གི་ཟུང་འགོ་ཚུ་ གཞན་དོན་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་ སའི་ཚེ་བདག་གིས་ འབག་ནི་ཨིན་པའི་ཁ་ཚིག་ ཡིག་ཐོག་ལུ་བཀོད་དགོ།

ཁེ་ཕན་ཉེར་སྦྱོད་ཀྱི་ བདག་དབང་རྩོམ་བྱུང།

༤༦. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༢༦ པའི་ནང་བཀོད་ཡོད་པ་བཞིན་དུ་ ས་ཆ་སྦྱོད་ལེན་གང་རུང་གི་ གནས་སྐབས་ནང་ ས་ཆ་དེ་དང་འབྲེལ་ཆགས་ཡོད་པའི་ ཁེ་ཕན་ཉེར་སྦྱོད་ཀྱི་ཐོབ་དབང་ཚུ་ ས་ཆ་དང་སྐྱགས་ཏེ་ སའི་ཚེ་བདག་གསར་པ་ལུ་སྦྱོད་དགོ། རྩམ་གྱི་ཡིག་ཐོ་ཚུ་ནང་ དེ་བཟུམ་མའི་ ཁེ་ཕན་ཉེར་སྦྱོད་ཚུ་ བཀོད་དགོ།

ཁེ་ཕན་ཉེར་སྦྱོད་ ཟུ་བཟླ་གྱི་ རྩོམ་བྱུང།

༤༧. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༩༠ འི་དོན་ལུ་ རང་བཞིན་གྱི་རན་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ དབང་ཆ་ཅན་གྱི་ས་ཆ་ ཡང་ན་ གཞན་དོན་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་ས་ཆ་དེ་ སའི་ཚེ་བདག་ཁོང་ར་ལུ་ བཀོལ་སྤྱོད་འབད་མ་བཅུ་བཟུལ་བ་ཅིན་ དེ་ཁོང་ཡོད་པའི་ ཁེ་ཕན་ཉེར་སྦྱོད་དེ་ཡང་ ཟུ་བཟླ་གྱི་ཐལ་བའི་གངས་སུ་བཅི་དགོ།

Relief of easement upon compensation.

- 462 Pursuant to Section 293 of the Land Act if a servient owner seeks relief from the easement he shall convey in writing to the dominant landowner of his intention with the following conditions.
- a. He must either state the amount of compensation on his own or in consultation and agreement with the landowner be willing to pay compensation.
 - b. Agree on the nature of relief from the easement whether partially or fully.
- 463 The servient owner shall upon production of the agreement submit the relief of easement from Thram to the Commission Secretariat.
- 464 The Commission Secretariat shall delete the record of easement from thram and cause the Local Authority to update the thram records accordingly.

Right on use of roads on GRF land or Government land

- 465 Pursuant to section 294 of the Land Act any person shall enjoy the use of road on GRF land or Government land whether notwithstanding the road being constructed by a private individual.
- 466 In doing so the users may mutually agree to contribute to the maintenance of such a road.

རྒྱུ་འབྲས་སྒོལ་ལས་ ཁེ་ཕན་ཉེར་སྤྱོད་ལས་ཕྱིར་སྐོར།

- ༧༢. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༩༩ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཞན་དོན་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་ སའི་ཚོ་བདག་གིས་ ཁེ་ཕན་ཉེར་སྤྱོད་ལས་ ཕྱིར་སྐོར་འབད་ནིའི་ཀུན་སྒོལ་ཡོད་པ་ཅིན་ དེ་དོན་ཡིག་ཐོག་བཀོད་དེ་ དབང་ཆ་ཅན་གྱི་ སའི་ཚོ་བདག་ལུ་ གཤམ་འཁོད་གནས་ཚུགས་དང་སྤྲུགས་ཏེ་ སྤྱོད་དགོ།
- ཀ. ཁོར་གིས་ ཐག་གཅད་ཐོག་ ཡང་ན་ སའི་ཚོ་བདག་དང་གཅིག་ཁར་ བསྐྱུན་གྲོས་འབད་དེ་སྤྱོད་ནི་སྟེ་ ཁ་འཆམས་ཡོད་པའི་ རྒྱུ་འབྲས་བཟོ་མས་ཀྱི་ བཟོ་དོན་བཀོད་དགོ།
- ཁ. ཁེ་ཕན་ཉེར་སྤྱོད་ནང་ལས་ མིལ་བུ་ ཡང་ན་ ཆ་ཤས་ཀྱི་སྒོལ་ལས་ ཕྱིར་སྐོར་འབད་ཐངས་ལུ་ ཁ་འཆམས་དགོ།
- ༧༣. གཞན་དོན་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་ སའི་ཚོ་བདག་གིས་ གན་རྒྱ་སྟོན་ནི་ཡོད་ཚེ་ ཁྲམ་ནང་ལས་ ཁེ་ཕན་ཉེར་སྤྱོད་ཕྱིར་བཏོན་ འབད་ཡོད་པའི་སྐོར་ལས་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ ལུ་བ་འབད་དགོ།
- ༧༤. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ཁེ་ཕན་ཉེར་སྤྱོད་དེ་ ཁྲམ་གྱི་ཡིག་ཐོན་ལས་བཏོག་སྟེ་ ས་གནས་དབང་འཛིན་ཚུ་གིས་ཡང་ ཁོང་གི་ཁྲམ་གྱི་ཡིག་ཐོན་ཚུ་ ཏུ་ས་མཐུན་བཟོ་བཅུག་དགོ།

གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤྱོད་སྒྲོལ་ས་ཆ་ ཡང་ན་ གཞུང་ས་ནང་འཁོད་ འཁོར་ལམ་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་ཐོབ་དབང།

- ༧༥. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༩༧ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤྱོད་ས་ཆ་ ཡང་ན་ གཞུང་ས་ནང་འཁོད་ འཁོར་ལམ་དེ་ སྐེར་མི་ཅིག་གིས་བཟོ་བསྐྱུན་འབད་དེ་ཡོད་རུང་ མི་དོམ་གང་རུང་ལུ་ འཁོར་ལམ་དེ་ལུ་ བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་ཐོབ་དབང་ཡོད།
- ༧༦. དེ་བཟུམ་མའི་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་དོན་ལུ་ འཁོར་ལམ་བཀོལ་སྤྱོད་འབད་མི་ཚུ་གིས་ འཁོར་ལམ་རྒྱུན་སྤྱོད་ལུ་ གོགས་རམ་ འབད་ནི་ཨིན་པའི་ བང་དོན་གན་རྒྱ་བཟོ་དགོ།

Chapter 15

Annulment

Tsatong land

- 467 The Gup shall ensure monitoring and reporting of occurrence of Tsatong for annulment from thram according to Sections 212 to 214 of the Land Act.
- 468 The Gup shall, in coordination with the Administrative officer of the Gewog annually at the time of collection of land tax, verify occurrence of Tsatong as defined in 319(64) of the Land Act using the form prescribed under *Annexure TL Form (1)*.
- 469 In doing so the DLRO shall provide the information necessary on land records of the Gewog for confirmation.
- 470 Upon apparent occurrence of Tsatong the Gup shall submit the case before the GYT to review the case within 30 days after completion of collection of land tax for the Gewog. After confirmation by the GYT, the Gup shall issue a public notice on the notice of Gup's office for public viewing or by publishing the notice in the local newspaper.
- 471 Within 90 days of the issuance of public notice if there are no claimants by way of legitimate heir or will, the Gup shall report the occurrence of Tsatong along with relevant documents to the Dzongdag for further submission to the Commission Secretariat within the next 60 days for annulment from Thram.
- 472 The Commission Secretariat shall on due verification annul the ownership from the Thram .

Non payment of land tax

- 473 In accordance with section 312 of the Land Act, the Government shall levy and enforce a progressive land tax that shall be proportionate to the size of the landholding, its value, and that shall differentiate between the rural and other land categories. Proposal and revision of land tax shall be done as per section 313 of the Land Act.

- 474 Pursuant to Section 311 of the Land Act, a thram holder shall ensure timely payment of land tax as required by the Government. Only those land registered as crown property shall be exempted from tax.
- 475 The Gup/thromde shall be responsible to monitor the timely payment of land tax according to the authority conferred under sections 224 to 226 of the Land Act. Pursuant to Section 225 of the Land Act, in the event of failure to pay the land tax, the Gup/Thromde shall;
- a. For the first year of non-payment impose a fine equivalent to the amount of tax payable for one year.
 - b. For the second year of non-payment impose a fine equivalent to the amount of tax payable for two years.
 - c. For the third year of non-payment impose a fine equivalent to the amount of tax payable for three years.
- 476 If a landowner does not pay the land tax for 3 years, the Gup or the Thromde concerned shall serve a notice to the Thram holder 3 months before the end of the third year of non-payment of tax.
- 477 The thram holder shall before the expiry of the third year make the payment of land tax with arrears to the Government and produce the tax payment receipts to the Gup/Thromde. The thram holder shall be liable to pay the fines according to *section 512 (b)* of these rules.
- 478 In the event of failure to comply with *section 477 of these* rules the Gup/Thrompde shall submit a report to the Commission Secretariat on the non-payment of tax along with relevant documents.
- 479 Pursuant to the authority conferred under Section 226 of the Land Act, the Commission Secretariat shall upon verification annul the land records from the Thram.

Surrender of registered land

- 480 Pursuant to Sections 227 and 228 of the Land Act a registered land may be surrendered to the Government by a landowner through the submission of a written application to the Gup/Thromde. If the land is jointly owned or family land such an application shall be duly endorsed by the joint owners or the family members concerned.

- ༧༡༧. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༣༡ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ས་ཁྲུལ་འཆང་མི་ཅིག་གིས་ གཞུང་གི་དགོས་མཁོ་བཏོད་ཡོད་མི་དང་བསྟུན་ ས་ཁྲུལ་ཚུ་ དུས་ཚོད་ཁར་བཏབ་ནི་ཡོད་པ་ དེས་གཏན་བཟོ་དགོ། རྒྱལ་བརྒྱུད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ རྒྱ་དངོས་སྡེ་ ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་མི་ ས་ཆ་ཉམ་རྒྱུང་ ས་ཁྲུལ་ལས་དགོངས་ཡངས་ཡིན།
- ༧༡༨. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༢༧ པ་ལས་ ༢༢༩ པའི་སྒོ་ལས་ དབང་ཆ་སྤོང་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ས་ཁྲུལ་དུས་ཚོད་ཁར་བཏབ་ནི་དེ་ བཟུ་ཞིབ་འབད་དགོ་པའི་འགན་ཁུར་ ཆཱོ་/ཁྲོམ་དཔོན་ལུ་འབྲི་དགོ། ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༢༥ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ས་ཁྲུལ་བཏབ་མ་ཚུགས་པ་ཅིན་ ཆཱོ་/ཁྲོམ་དཔོན་གྱིས།
 - ༡. ས་ཁྲུལ་མ་བཏབ་པའི་ ལོ་ངོ་དང་པའི་ནང་ ལོ་ངོ་གཅིག་གིས་ཁྲུལ་དང་འབྲེལ་མཉམ་གྱི་ ཉེས་ཆད་ བཀའ་དགོ།
 - ༢. ས་ཁྲུལ་མ་བཏབ་པའི་ ལོ་ངོ་གཉིས་པའི་ནང་ ལོ་ངོ་གཉིས་ཀྱི་ས་ཁྲུལ་དང་འབྲེལ་མཉམ་གྱི་ ཉེས་ཆད་ བཀའ་དགོ།
 - ༣. ས་ཁྲུལ་མ་བཏབ་པའི་ ལོ་ངོ་གསུམ་པའི་ནང་ ལོ་ངོ་གསུམ་གྱི་ས་ཁྲུལ་དང་འབྲེལ་མཉམ་གྱི་ ཉེས་ཆད་ བཀའ་དགོ།
- ༧༡༩. གཤམ་སྲིད་ སའི་ཚོ་བདག་ཅིག་གིས་ ལོ་ངོ་ ༣ གྱི་རིང་ལུ་ ས་ཁྲུལ་མ་བཏབ་པ་ཅིན་ ཆཱོ་ ཡང་ན་ འབྲེལ་ཡོད་ཁྲོམ་སྡེ་གིས་ ས་ཁྲུལ་འཆང་མི་ལུ་ ས་ཁྲུལ་མ་བཏབ་པའི་ ལོ་ངོ་གསུམ་པ་ མཇུག་མ་བསྟུ་བའི་ ཟློང་ ༣ གྱི་སྡེ་གོང་ལུ་ བར་བསྐྱལ་ཅིག་སྡེལ་དགོ།
- ༧༢༠. ས་ཁྲུལ་འཆང་མི་གིས་ ལོ་ངོ་ ༣ མཇུག་མ་བསྟུ་བའི་སྡེ་གོང་ལས་ ཆད་འབྲུས་དང་སྤྱུགས་པའི་ས་ཁྲུལ་ གཞུང་ལུ་ཕུལ་ཏེ་ འཕྲོར་ཉམ་ཚུ་ ཆཱོ་/ཁྲོམ་སྡེ་ལུ་ གསལ་སྟོན་འབད་དགོ། ཁྲམ་འཆང་མི་དེ་གིས་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ ༥༡༢(ལ) པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཉེས་ཆད་ཚུ་བཏབ་དགོ།
- ༧༢༡. བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ ༧༢༡ པ་ལས་འགའ་བ་ཅིན་ ཆཱོ་/ཁྲོམ་སྡེ་གིས་ ས་ཁྲུལ་མ་བཏབ་པའི་སྐོར་ལས་ འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཆ་ཚུ་དང་སྤྱུགས་ཏེ་ ལྷན་ཞུ་ཅིག་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ཕུལ་དགོ།
- ༧༢༢. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༢༩ པ་ལྟར་དུ་ དབང་ཆ་སྤོང་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ བདེན་དཔུང་འབད་བའི་ཤུལ་ལུ་ ཁྲམ་ནང་ལས་ ས་ཆའི་ཡིག་ཆ་ཚུ་ ཆ་མེད་བཏབ་དགོ།

ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ གཞུང་འབུལ་ཞུ་བཅངས།

༧༢༣. སའི་ཚོ་བདག་ཅིག་གིས་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༢༢༡ པ་དང་ ༢༢༤ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཁྲམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ཅིག་ ཆཱོ་/ཁྲོམ་སྡེ་ལུ་ ཡིག་ཐོག་གི་ཞུ་བ་འབད་དེ་ གཞུང་ལུ་ཕྱིས་འབུལ་ཞུ་ཚེགས། གཤམ་སྲིད་ ས་ཆ་དེ་ སྤྱི་རུབ་གྱི་ས་ཆ་ ཡང་ན་ བཟུ་ཚང་ས་ཆ་འབད་བ་ཅིན་ དེ་བཟུམ་མའི་ཞུ་ཡིག་དེ་ལུ་ འབྲེལ་ཡོད་སྤྱི་རུབ་གྱི་ ཚོ་བདག་ ཡང་ན་ བཟུ་ཚང་ནང་མི་ཚུ་ལས་ ཉོགས་མེད་གནང་བ་ཚུ་དགོ།

- 481 The Gup/Thromde shall, on verification of the ownership of land, obtain necessary clearances from family members or co-owners if any and forward the case to Dzongkhag.
- 482 The Dzongkhag/Thromde upon further verification shall submit the documents along with survey report to the Commission Secretariat for deletion of land records from the Thram.
- 483 The Secretariat shall, after receipt of the documents and survey report where applicable, delete the Thram of the particular land and register it in the name of the Government agency to which he has surrendered.
- 484 If the land surrendered is not to any specific Government agency then the land shall be reverted back as Government Reserved Forest land or Government land.
- 485 The Secretariat shall inform the Ministry of Agriculture or the Thromde concerned to take over the land as GRF land or Government land. The relevant Dzongkhag and Gewog or Thromde shall be informed accordingly to update their land records

Excess land disposal

- 486 Any excess landholding beyond ceiling under the circumstances provided by Section 95 of the Land Act shall be disposed.
- 487 If excess landholding is not disposed within 360 days according to Section 95 of the Land Act 2007, subject to authority conferred by Sections 227 and 228, the Local Authority concerned shall serve a notice to the Thramholder.
- 488 Subject to the notice served, if the thramholder wishes to select the excess land it shall be done in consultation with Gup or the Thromde. The DLRO/TLRO shall conduct cadastral survey and demarcate the area for annulment from thram.

- ༧༡. ཀའོ་/ཁྲོམ་སྡེ་གིས་ ས་ཆའི་བདག་དབང་ བདེན་དཔྱད་འབད་དེ་ སྤྱི་རུབ་གྱི་ཚེ་བདག་ ཡང་ན་ བཟའ་ཚང་ནང་མི་ཚུ་ལས་ ཉོགས་མེད་གཏང་བ་ཚུ་ཡོད་པ་ དེས་གཏན་བཟོ་སྟེ་ རྫོང་ཁག་ལུ་ཕུལ་དགོ།
- ༧༢. རྫོང་བདག་/ཁྲོམ་སྡེ་གིས་ བདེན་དཔྱད་འབད་བའི་ཤུལ་ལུ་ ཡིག་ཆ་ཚུ་ ས་འཇལ་སྟན་ལུ་ཅིག་དང་སྐྱབས་ཏེ་ ས་ཁྲམ་ཆ་མེད་གཏང་ནི་འདོན་ལས་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ཕུལ་དགོ།
- ༧༣. ཡིག་ཆ་དང་ དགོས་དོན་ཡོད་ཚེ་ ས་འཇལ་སྟན་ལུ་ཐོབ་བའི་ཤུལ་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ དམིགས་བསལ་གྱི་ ས་ཆ་དེ་ ཁྲམ་ནང་ལས་ཆ་མེད་བཏང་སྟེ་ སའི་ཚེ་བདག་གིས་གཞུང་འབུལ་ལུ་ཡོད་མི་ གཞུང་གི་ལས་སྡེ་མིང་ཐོ་ལུ་ ཁྲམ་བཀོད་དགོ།
- ༧༤. གལ་སྲིད་ ས་ཆ་དེ་ གམིགས་བསལ་ལུ་ གཞུང་གི་ལས་སྡེ་གལ་ཡང་ གཞུང་འབུལ་ལུ་ལུ་མེད་པ་ཅིན་ ས་ཆ་དེ་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྤྱོད་ས་ཆ་ ཡང་ན་ གཞུང་སའི་གངས་སུ་ བསྐྱར་འཇུགས་འབད་དགོ།
- ༧༥. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་ ཡང་ན་ འབྲེལ་ཡོད་ཁྲོམ་སྡེ་ལུ་ ས་ཆ་དེ་ གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་ སྤྱོད་ས་ཆ་ ཡང་ན་ གཞུང་སའི་གངས་སུ་ ཕྱིས་ལེན་དགོ་པའི་ བན་དོན་འཕྲོད་དགོ། འབྲེལ་ཡོད་རྫོང་ཁག་དང་ རྫོང་འོག་ ཡང་ན་ ཁྲོམ་སྡེ་ཚུ་ལུ་ཡང་ རང་སའི་ས་ཆའི་ཡིག་ཆ་ཚུ་ དུས་མཐུན་བཟོ་ནི་འདོན་ལས་ བན་དོན་ཚུ་ འཕྲོད་དགོ།

ས་ཐོབ་ས་ཉོ་ཚང་།

- ༧༦. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༩༥ པའི་གནས་ཤིང་ཁམ་ ས་ཚང་ལས་ལྷག་པའི་ ས་ཐོབ་ས་གང་རུང་ ཉོ་ཚང་འབྲེལ་ཚོགས།
- ༧༧. གལ་སྲིད་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༧ ཅན་མའི་ དགོངས་དོན་ ༩༥ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཉིན་གངས་ ༣༦༠ དེ་ནང་འཁོད་ ས་ཐོབ་ས་དེ་ ཉོ་ཚང་མ་འབྲེལ་པ་ཅིན་ དགོངས་དོན་ ༢༢༧ པ་དང་ ༢༢༤ པ་འོག་གི་ དབང་ཆ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ འབྲེལ་ཡོད་ས་གནས་དབང་འཛིན་གྱིས་ ས་ཁྲམ་འཆང་མི་ལུ་ བན་བསྐྱུལ་འབད་དགོ།
- ༧༨. བན་བསྐྱུལ་འབད་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཁྲམ་འཆང་མི་གིས་ ས་ཐོབ་ས་གངས་བརྒྱབ་ནི་འདོན་ལུ་ བན་བསྐྱུལ་འབད་དགོ། རྫོང་ཁག་ས་ཁྲམ་འགོ་དཔོན་/ ཁྲོམ་སྡེ་ས་ཁྲམ་འགོ་དཔོན་ གྱིས་ ས་ཆའི་ཆ་ཚང་གི་ ས་འཇལ་ལག་ལེན་འབྲེལ་སྟེ་ ཁྲམ་ནང་ལས་ཆ་མེད་གཏང་ནི་འདོན་ལུ་ ས་མཚམས་བཀལ་དགོ།

- 489 The Gup/Thrompon shall assess the compensation to be paid for the excess land based on the valuation carried out by the property assessment and valuation agency.
- 490 The detailed report including the amount of compensation and survey report shall be submitted by the Gup through the Dzongkhag if outside Thromde and if in the Thromde the Dzongdag or Executive Secretary shall submit it to the Commission Secretariat.
- 491 The Commission Secretariat shall annul the land records from the Thram based on the report.

Unlawful transaction of Land in the name of Community for social and religious purposes

- 492 Pursuant to sections 129 & 134 of the Land Act land registered in the name of community for social and religious purposes shall be used only for this specific purpose and shall not be transacted in any form except for surrender of land to the Government.
- 493 In the event a community land is sold, donated or gifted contrary to section 232 of the Land Act such a land shall be deleted from the thram and reverted as GRF land or Government land as applicable.
- 494 The Gup or the Executive Secretary of the Thromde shall monitor if the Community land is sold, donated or gifted. Upon occurrence of such an event the Commission Secretariat shall be informed accordingly.
- 495 The Commission Secretariat shall according to Section 232 of the Land Act delete the land records from the thram.
- 496** Any person engaged in the unlawful transaction of community land shall be liable to the penalty specified under section 298(b) of the Land Act.

Post activity on annulment of thram

- 497** After deleting the records from thram the Secretariat shall ensure that :
- a. The Thram records at the Dzongkhag and Gewog or Thromde are accordingly updated.
 - b. the Thromde concerned or the Ministry of Agriculture take over the land as Government land or Government Reserved Forest land respectively.

**Unlawful transaction of Land Registered in the name of Government Institutions,
Gerab Dratshang and religious institutions.**

- 498 According to section 233 of the Land Act, land in the name of Government Institutions, Gerab Dratshang and religious institutions shall not be sold, donated, gifted or exchanged.
- 499 The Gup or the Executive Secretary of the Thromde shall monitor if such a land is sold, donated, gifted or exchanged. Upon occurrence of such an event the Commission Secretariat shall be informed accordingly.
- 500 The Commission Secretariat shall according to Section 233 of the Land Act reinstate the land in the thram of the Government Institutions, Gerab Dratshang and Religious Institutions concerned and ensure that the Thram records at the Dzongkhag and Gewog or Thromde are accordingly amended.
- 501 Any person engaged in the unlawful transaction of land in the name of Government Institutions, Gerab Dratshang and Religious Institutions shall be liable to the penalty specified under section 298(d) of the Land Act.

གཞུང་གི་ལས་ཁང་དང་ དགོངས་གྲུ་ཚང་ ཚོས་ཕྱོགས་ལས་ཁང་ཚུ་གི་མིང་ཐོ་ལུ་ ཁྲིམ་བཞོན་གྲུ་བའི་ས་ཆ་ ཁྲིམ་ས་འགལ་ཚན་གྱི་ སྲོད་ལེན།

- ༤༩. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༣༣ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ གཞུང་གི་ལས་ཁང་དང་ དགོངས་གྲུ་ཚང་ ཚོས་ཕྱོགས་ལས་ཁང་ཚུ་གི་ མིང་ཐོ་ལུ་ཡོད་པའི་ས་ཆ་དེ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ལས་འགལ་བའི་ ཉེ་བཙོང་འཐབ་ནི་ ཡང་ན་ ཡོ་བྱད་སྐྱུར་ནི་ ཡང་ན་ བརྗེ་སོར་འབད་ནི་ཚུ་མི་ཚོགས།
- ༤༩. ཆམོ་ ཡང་ན་ ཁྲོམ་སྡེའི་ བཞོན་ཁབ་རྒྱུང་ཆེན་གྱིས་ དེ་བཟུམ་མའི་ས་ཆ་ ཉེ་བཙོང་འཐབ་ཡོད་པ་ ཡང་ན་ ཡོ་བྱད་སྐྱུར་ཡོད་པ་ ཡང་ན་ ལྷོང་པར་བྱིན་ཡོད་མི་ཚུ་ བཟུམ་མའི་འབད་དགོ། གལ་སྲིད་ དེ་བཟུམ་མའི་གནད་དོན་ཅེ་ འཐོན་པ་ཚེན་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ ལྷན་ཁུ་འབད་དགོ།
- ༥༠༠. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༢༣༣ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ འབྲེལ་ཡོད་གཞུང་གི་ལས་ཁང་དང་ དགོངས་གྲུ་ཚང་ ཚོས་དོན་གཙུག་སྡེ་ཚུ་གི་ མིང་ཐོ་ལུ་ བསྐྱར་འཇུག་ས་འབད་དེ་ རྫོང་ཁག་དང་རྗེ་ལོག་ ཡང་ན་ ཁྲོམ་སྡེའི་ཁྲིམ་ཚུ་ ཏུ་ས་མཐུན་བཟོ་ནི་ཡོད་པ་ དེས་གཏན་བཟོ་དགོ།
- ༥༠༡. གཞུང་གི་ལས་ཁང་དང་ དགོངས་གྲུ་ཚང་ ཚོས་དོན་གཙུག་སྡེ་ཚུ་གི་ མིང་ཐོ་ལུ་ཡོད་པའི་ས་ཆ་ ཁྲིམ་ས་འགལ་སྲོད་ལེན་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་གང་རུང་ལུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དགོངས་དོན་ ༢༩༥(༥) པ་དང་འབྲེལ་བའི་ ཉེ་ས་བྱུ་ལོག།

Chapter 16

Offence and penalty

- 502 The Commission Secretariat shall enforce the penal provisions expeditiously.
- 503 The Commission Secretariat shall levy the fines effectively to facilitate the administration of the Act.

Offence of felony

- 504 Anyone engaged in the commission of an offence of felony specified under Section 297 of the Land Act shall be liable according to the provisions of the Land Act.

Offence of Misdemeanour

- 505 Anyone engaged in the commission of an offence of misdemeanor specified under Section 298 of the Land Act shall be liable according to the provisions of the Land Act.

Offence of Petty Misdemeanour

- 506 Anyone engaged in the commission of an offence of petty misdemeanor specified under Section 299 of the Land Act shall be liable according to the provisions of the Land Act.

Violation

- 507 Anyone engaged in the commission of an offence of violation specified under Section 300 of the Land Act be liable according to the provisions of the Land Act.

Enquiry

- 508 a) The National Land Secretariat shall *suo moto* or upon receipt of the report or on receipt of the information that an offence under Chapter 13 of Land Act has been committed to instruct the Legal Division of the Secretariat to carry out an enquiry within 15 days of the Secretariat's knowledge of commission or attempt to commit such an offence.

ལེའུ ༡༦ པ།

གཞོན་འགོལ་དང་ཉེས་བྱ།

- ༤༠༢. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ཉེས་བྱའི་དགོངས་དོན་ཚུ་ འཛིན་དྲགས་ཀྱི་སློབ་ལས་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ།
- ༤༠༣. བཅའ་ཁྲིམས་འཛིན་སྐྱོང་གི་ལྷན་ཐབས་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ཉེས་བྱ་ཚུ་ དོན་སྤྲིན་ཚན་གྱི་སློབ་ལས་བཀའ་དགོ།

ཉེས་ཚན་གྱི་གཞོན་འགོལ།

- ༤༠༤. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༩༧ པའི་ནང་ ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་བའི་ ཉེས་ཚན་གྱི་གཞོན་འགོལ་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་གང་རུང་ལུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་ དགོངས་དོན་ཚུ་དང་འབྲེལ་བའི་ ཉེས་བྱ་ལོ།

ཉེས་ཕྱི་གཞོན་འགོལ།

- ༤༠༥. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༩༨ པའི་ནང་ ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་བའི་ ཉེས་ཕྱི་གཞོན་འགོལ་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་གང་རུང་ལུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་ དགོངས་དོན་ཚུ་དང་འབྲེལ་བའི་ ཉེས་བྱ་ལོ།

ཉེས་པ་ཡང་ཕྱི་གཞོན་འགོལ།

- ༤༠༦. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༩༩ པའི་ནང་ ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་བའི་ ཉེས་པ་ཡང་ཕྱི་ གཞོན་འགོལ་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་གང་རུང་ལུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་ དགོངས་དོན་ཚུ་དང་འབྲེལ་བའི་ ཉེས་བྱ་ལོ།

ཁྲིམས་འགལ་གཞོན་འགོལ།

- ༤༠༧. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༣༠༠ པའི་ནང་ ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་བའི་ ཁྲིམས་འགལ་གཞོན་འགོལ་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་གང་རུང་ལུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་འབྲེལ་བའི་ ཉེས་བྱ་ལོ།

འདྲི་དཔྱད།

- ༤༠༨. ཀ) རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ རང་དབང་ལྷན་པའི་དབང་ཆའི་སློབ་ལས་ ཡང་ན་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ ལེའུ ༡༣ པའི་འོག་ལུ་ གཞོན་འགོལ་ལག་ལེན་ཅིག་གི་སློབ་ ལྷན་ལུ་ལྷོད་ནི་ ཡང་ན་ བརྟེན་ཐོབ་པའི་སྐབས་ལུ་ དེ་བཟུམ་མའི་གཞོན་འགོལ་ ལག་ལེན་འཐབ་ཡོད་པ་དང་ འཐབ་ཅིས་འབད་བའི་སློབ་ལས་ ལྷན་ཚོགས་ལུ་ ཤེས་ཚོར་བྱུང་བའི་ཉེན་ལས་ ཉེན་གངས་ ༡༥ པའི་ནང་འཁོད་ ལྷན་ཚོགས་ཁྲིམས་དོན་ལས་ཚན་གྱིས་ འདྲི་དཔྱད་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ་པའི་ བཀོད་རྒྱ་གཏང་དགོ།

- b) The Legal Division shall within 20 days submit an enquiry report to the Secretariat.
- 509 If the enquiry report reveals that an offence has been committed under this Act, the Commission Secretariat with the approval of the Commission consult with the Office of the Attorney General and forward the case before the Royal Court of Justice as soon as possible.
- 510 If the National Land Commission receives report from other relevant organization stating that the offence has been committed under Chapter 13 of the Land Act 2007, the Commission may in co-ordination such organization take necessary actions.
- 511 If the person is found guilty by the Royal Court of Justice, and if a convict is a civil servant, the National Land Commission may unless otherwise stated in the judgment of the court take administrative action of its own or in consultation with the relevant agency in accordance with the relevant laws, in addition to the sentencing.

Fines

- 512 Pursuant to section 315 of the Land Act, the relevant agency shall also impose following fines:
- (a) For violations of lease terms of GRF land and Government land fines and penalties specified under sections 382 to 384 and 438 to 4439 of these rules.
 - (b) For violations of land tax payment the fines specified under **section 476** of these rules.
 - (c) If a person is found guilty under section 297 of the Land Act, he will be fined for amount equivalent to three months of the minimum national daily wage rate.
 - (d) If the person is found guilty under section 298 of the Land Act, he shall be fined for amount equivalent to two months minimum daily national wage rate.

- ཁ) ཡི་མཚན་ལས་ཚན་གྱིས་ ཉེན་གངས་ ༢༠ འི་ནང་འཁོད་ ལྷན་ལུ་ཅིག་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་ ཕུལ་དགོ།
- ༥༠༩. འདི་དཔྱད་ལྷན་ལུ་ལས་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་འོག་ལུ་ གཞོན་འགོལ་ཅིག་ ལག་ལེན་འཐབ་ཡོད་པའི་ གསལ་སྟོན་ འབད་བ་ཅིན་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་གནང་བའི་ཐོག་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ རྩོད་དོན་ཡོངས་ཁྲབ་ ཡིག་ཚང་དང་ བསྐྱོན་གྲོས་འབད་དེ་ ག་དེ་མཉམ་མཉམ་གསལ་ གནད་དོན་དེ་ ཡི་མཚན་ཀྱི་འདུན་སར་ཕུལ་དགོ།
- ༥༡༠. གལ་སྲིད་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ལུ་ ས་ཡི་བཅའ་ཡིག་སྲིད་པའི་ ༢༠༠༢ ཅན་མའི་ ལེའུ་ ༡༩ པའི་འོག་ལུ་ གཞོན་འགོལ་ལག་ལེན་འཐབ་ཡོད་པའི་ལྷན་ལུ་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་གཞན་ལས་ཐོབ་པ་ཅིན་ དེ་བཟུམ་མའི་ལས་སྡེ་དང་ མཉམ་འབྲེལ་ཐོག་ལས་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ དགོས་དོན་ཡོད་པའི་ ལག་ལེན་འཐབ་ཚོགས།
- ༥༡༡. མི་ངོམ་དེ་ ཡི་མཚན་འདུན་ལས་ ཉེས་པ་ཡོད་པའི་ རོས་འཛིན་བྱུང་ཡོད་པ་དང་ ཉེས་ཅན་དེ་ ཞི་གཏུག་ཅིག་འབད་བ་ཅིན་ ཡི་མཚན་འདུན་གྲོས་ཚད་ནང་ ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་ན་མ་གཏོགས་ དེ་མིན་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཁོང་རང་དང་ ཡང་ན་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་དང་གྲོས་བསྐྱོན་ཐོག་ ཡི་མཚན་འདུན་གྱི་ ཉེས་ཡིག་གཉེས་ལུ་ འབྲེལ་ཡོད་ཡི་མཚན་ལུ་འགྲུབ་ཚུ་དང་ འཁྲིལ་ཉེ་ བདག་སྲོང་སྦྱིག་འཛིན་ ལག་ལེན་འཐབ་དགོ།

ཉེས་ཚད།

- ༥༡༢. ས་ཡི་བཅའ་ཡིག་སྲིད་པའི་ དགོངས་དོན་ ༣༡༥ པ་དང་འཁྲིལ་ཉེ་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་ཚུ་གིས་ གཤམ་འཁོད་ ཉེས་ཚད་ཚུ་བཀལ་དགོ།
 - (ཀ) གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྲུང་སྐྱོབ་ས་ཆ་དང་ གཞུང་ས་ གླ་ཁར་ལེན་ཡོད་མིའི་ དུས་ཡུན་ལས་འགལ་མི་ཚུ་ལུ་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ ༣༤༢ པ་ལས་ ༣༤༥ པ་ཚུན་དང་ ༤༣༤ པ་ལས་ ༤༣༩ པ་ཚུན་དང་འཁྲིལ་བའི་ ཉེས་ཚད་དང་ཉེས་བྱ།
 - (ཁ) ས་ཁྲལ་བཏབ་ནི་ལས་འགལ་མི་ཚུ་ལུ་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ ༤༡༤ པ་དང་འཁྲིལ་བའི་ཉེས་ཚད།
 - (ག) མི་ངོམ་ཅིག་ ས་ཡི་བཅའ་ཡིག་སྲིད་པའི་ དགོངས་དོན་ ༢༩༢ པའི་འོག་ལུ་ ཉེས་པ་ཡོད་པའི་ རོས་འཛིན་བྱུང་བ་ཅིན་ ལྷོ་ལྷོ་གསལ་གྱི་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐྱེ་ཆ་དང་འདྲ་མཉམ་གྱི་ཉེས་ཚད།
 - (ང) མི་ངོམ་ཅིག་ ས་ཡི་བཅའ་ཡིག་སྲིད་པའི་ དགོངས་དོན་ ༢༩༤ པའི་འོག་ལུ་ ཉེས་པ་ཡོད་པའི་ རོས་འཛིན་བྱུང་བ་ཅིན་ ལྷོ་ལྷོ་གསལ་གྱི་ རྒྱལ་ཡོངས་སྐྱེ་ཆ་དང་འདྲ་མཉམ་གྱི་ཉེས་ཚད།

- (e) If the person is found guilty under section 299 of the Land Act, he shall be fined for amount equivalent to one months of the minimum national daily wage rate.
- (f) If the person is found guilty under section 300 of the Land Act, he shall be fined for amount equivalent to half month of the minimum national daily national wage rate.

- (ཅ) མི་ངོམ་ཅིག་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༢༩༩ པའི་འོག་ལྷ་ ཉེས་པ་ཡོད་པའི་
ངོས་འཛིན་བྱུང་པ་ཅིན་ ཟླ་ངོ་གཅིག་གི་ རྒྱལ་ཁབ་སྐྱེས་པ་ལྟམ་གྱི་ཉེས་ཆད།
- (ཆ) མི་ངོམ་ཅིག་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༣༠༠ པའི་འོག་ལྷ་ ཉེས་པ་ཡོད་པའི་
ངོས་འཛིན་བྱུང་པ་ཅིན་ ཟླ་ངོ་ལྔ་ལྷི་ རྒྱལ་ཁབ་སྐྱེས་པ་ལྟམ་གྱི་ཉེས་ཆད།

Chapter 17

MISCELLANEOUS

Declaration of Thromde, protected agriculture area and industrial area

- 513 Pursuant to sections 302 and 303 of the Land Act, the Land Commission shall through the Commission Secretariat assess and consider zoning of certain areas in the country as Thromde, protected agriculture area or industrial area and de-regularize certain areas from Thromde to rural areas.
- 514 All existing Thromdes shall be deemed to be land declared as Thromde for the purpose of the Land Act and these rules.
- 515 Within the broad parameter outlined under section 303 of the Land Act the Commission Secretariat shall to carry out function under section 646 of these rules coordinate with the relevant stakeholders and assess and evaluate;
- a. The land use plans and policy of the Government.
 - b. The Government Policy on industrial development.
 - c. The Government Policy on agriculture production, food self sufficiency and security.
 - d. The requirement to designate Thromde.
 - e. The need to exclude areas that are important for the environmental wellbeing of the country pursuant to relevant laws such as Forest and Nature Conservation Act and Environment Act.
 - f. The capability of land to provide optimum service for proposed use.
- 516 The Commission Secretariat shall ensure to consult with all the stakeholders before finalizing any report/proposal on declaring different zones for submission to the Land Commission.

གནད་དོན་སྒྲུབ་ཆོག་གསུམ་

ཚོམ་སྡེ་དང་ སོན་མ་སྤྱད་སྐྱོབ་སེལ་ཁོངས་ བཅོམ་ལུགས་སེལ་བཅས་ གསལ་བསྐྱེད་འབད་ཐངས།

- ༥༡༣. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༣༠༢ པ་དང་ ༣༠༣ པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་བརྒྱུད་དེ་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་གི་སེལ་ཁོངས་ལ་ལོ་ དབྱེ་ཞིབ་འབད་དེ་ ཚོམ་སྡེ་ ཡང་ན་ སོན་མ་སྤྱད་སྐྱོབ་སེལ་ཁོངས་ ཡང་ན་ བཅོམ་སྤྱོད་སེལ་སྡེ་ བཀོད་དེ་ སེལ་ཁོངས་ལ་ལོ་ ཚོམ་སྡེ་ལས་ རྒྱང་གཡུས་སེལ་ཁོངས་ལུ་ སྤོ་བཤུད་འབད་དགོ།
- ༥༡༤. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དོན་ལུ་ དེ་ཡོད་ཚོམ་སྡེ་ཚུ་གར་ ཚོམ་སྡེ་སྡེ་ གསལ་བསྐྱེད་འབད་ཡོད་པའི་གྲངས་སུ་བཅི་དགོ།
- ༥༡༥. ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ དགོངས་དོན་ ༣༠༣ པའི་ནང་བཀོད་ཡོད་པའི་ རྒྱ་ཆེ་བའི་ཚང་གཞི་ནང་འཁོད་ བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ ༤༤ པ་དང་འཁྲིལ་བའི་ འགན་ཁུར་ཚུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་འབག་སྡེ་ འབྲེལ་ཡོད་ཁེ་སྐྱོང་ཡོད་མི་ཚུ་དང་ མཉམ་འབྲེལ་ཐོག་ལས་ གཤམ་འཁོད་ཚུ་ དབྱེ་ཞིབ་དང་ དབྱེ་དཔྱད་འབད་དགོ།
- ༧. གཞུང་གི་ ས་ཆ་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་འཆར་གཞི་དང་ སྤྱི་བུས།
- ༨. གཞུང་གི་ བཅོམ་སྤྱོད་འབྲེལ་གྱི་སྤྱི་བུས།
- ༩. གཞུང་གི་ སོན་མ་སྤྱོད་སྐྱོབ་དང་ བཅའ་འཁུར་གི་ རང་མགོ་རང་དངས་དང་ སྤྱད་སྐྱོབ་ཀྱི་སྤྱི་བུས།
- ༡༠. ཚོམ་སྡེ་དོན་འཛིན་འབད་ཅི་འདི་དགོས་མཁོ།
- ༡༡. བྱུང་ཚུ་དང་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་ཉམས་བསྐྱུང་བཅའ་ཁྲིམས་དང་ རང་བཞིན་མཐའ་འཁོར་ གནས་སྤངས་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ཚུ་དང་འབྲེལ་བའི་ འབྲེལ་ཡོད་ཁྲིམས་ལུགས་ཚུ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ རང་བཞིན་གནས་སྤངས་ཀྱི་ཕན་བདེ་ལུ་ གལ་གནད་ཆེ་བའི་སེལ་ཁོངས་ཚུ་ སྤྱིར་བཏོན་འབད་ནི།
- ༡༢. རྒྱུ་འཆར་བཀོད་པའི་ ལག་ལེན་གྱི་དོན་ལུ་ ས་ཆ་དེ་ལས་ ཚང་དང་ལྷན་པའི་ ཞབས་ཏོག་གི་ རྒྱ་སྐབས་ཡོད་པ།
- ༥༡༦. ལྷན་ཚོགས་ལུ་ཕུལ་ཅི་འདི་དོན་ལུ་ སེལ་ཁོངས་མ་འབྲུལ་ཚུ་ གསལ་བསྐྱེད་འབད་ཅི་དང་འབྲེལ་བའི་ ལྷན་ཚོགས་ལུ་འཆར་ཚུ་ ཐག་མ་གཅད་པའི་སྤྱོད་ལུ་ ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ ཁེ་སྐྱོང་ཡོད་མི་ཚུ་དང་གཅིག་ཁར་ རྒྱུ་བསྐྱེད་འབད་ཅི་ཡོད་པ་ དེས་གཏུན་བཅོམ་དགོ།

- 517 The Commission may approve or suggest amendments to the report/proposal before submission to the Government.
- 518 If the Government approves the report/proposal use and management of land within the declared areas shall be according to relevant laws applicable to such areas.
- 519 When declaring areas, particularly protected agriculture areas, pursuant to section 130 of the Land Act the Government shall ensure appropriate fiscal measures in place to enable the landowners efficient use of land and safeguard the national interest.

Definitions

- 520 Unless the context clearly requires otherwise;
- a. Commission Secretariat means the National Land Commission Secretariat.
 - b. Community land means the land registered in the name of community for social and religious purposes.
 - c. Customary right of way means the practice established by using a piece of land for passage by one or more members of the community/individual over a land for a minimum period of 5 years without the interruption of the landowner.
 - d. Excessive costs means the costs of laying the service facility that is highly disproportionate to the benefits expected to accrue from establishing such a service facility and therefore deemed not feasible by the implementing agency, and alternative routes of laying the service facility at reasonable cost is possible through a registered land.
 - e. Fair compensation means the valuation for any land acquired arrived at by PAVA taking into consideration factors specified under Section 151 of the Land Act and duly *approved* by the Land Commission.

- ༥༡༢. ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ ལྷན་ལུ་ལྷོས་འཆར་དེ་ གཞུང་ལུ་མ་ཕུལ་བའི་སྲ་བོང་ལུ་ གནང་བ་འགྲོལ་ནི་ ཡང་ན་ བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་ བསམ་འཆར་ཚུ་བཀོད་ཚོགས།
- ༥༡༤. གཞུང་གིས་ ལྷན་ལུ་ལྷོས་འཆར་དེ་ལུ་ གནང་བ་འགྲོལ་བ་ཅིན་ གསལ་བསྐྱགས་འབད་ཡོད་པའི་ སའིངས་ནང་ལུ་ ས་ཆ་ལག་ལེན་དང་འཛིན་སྐྱོང་དེ་ དེ་བཟུམ་མའི་སའིངས་ལུ་ རྩལ་ཚད་ཡོད་པའི་ ལྷོས་ལུགས་ཚུ་དང་འབྲེལ་དགོ།
- ༥༡༥. ས་ཡི་བཅའ་ལྷིམས་ དགོངས་དོན་ ༡༣༠ པ་ལྟར་དུ་ སའིངས་ལྲབ་བསྐྱགས་འབད་མཉམ་ དམིགས་བསལ་ལུ་ཡང་ སོན་མ་སྐྱོང་སྐྱོབ་སའིངས་ཚུ་གི་ཐད་ལུ་ སའི་ཚོ་བདག་ཚུ་གིས་ ས་ཆ་བཀོལ་སྤྱོད་དེ་ དོན་མིན་ཅན་སྡེ་ ལག་ལེན་འཐབ་ཚུགས་པ་བཅོལ་ནི་དང་ རྩལ་ཡོངས་ཀྱི་མཐའ་དོན་སྐྱོང་སྐྱོབ་ཀྱི་དོན་ལས་ གཞུང་གིས་ འོས་འབབ་ལྡན་པའི་ དདུལ་འབྲེལ་ཐབས་ལམ་ཚུ་ཡོད་པ་ དེས་གཏན་བཅོལ་དགོ།

ངེས་ཚིག་གྲགས།

- ༥༢༠. ལོ་དོན་གྱི་དགོས་མཁོ་ལོགས་སུ་ གསལ་ཏོག་ཏོ་སྡེ་ཡོད་ན་མ་གཏོགས།
 - ༡. ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ཟེར་མི་འདི་ རྩལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ལུ་གོ།
 - ༢. མི་དམངས་ས་ཆ་ཟེར་མི་འདི་ མི་སྡེ་དང་ཚོས་དོན་ལུ་ མི་དམངས་ཀྱི་མིང་ཐོ་ལུ་ ལྷམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ ས་ཆ་ལུ་གོ།
 - ༣. སྲར་ལྷན་ལམ་གྱི་ཐོབ་དབང་ཟེར་མི་འདི་ མི་སྡེ་/མི་ངོམ་གཅིག་ ཡང་ན་ གཅིག་ལས་ལྷག་མི་གིས་ ས་ཆ་འཛིན་པའི་ཕྱི་ལམ་སྡེ་ སྤོལ་རྒྱུན་འགོ་བཙུགས་ཏེ་ དམའ་ཤོས་ལོང་ ༥ འི་རིང་ལུ་ སའི་ཚོ་བདག་ལས་ ཏོགས་བཤད་མེད་པར་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་ལུ་གོ།
 - ༤. ཟད་འགྲོ་ལྷག་ཐབས་ཟེར་མི་འདི་ ཞབས་ཏོག་མཐུན་རྒྱུན་བཙུགས་པ་ད་ ཞབས་ཏོག་མཐུན་རྒྱུན་ གཞི་བཙུག་དེའི་ལེ་ཕན་དང་ ཆ་མ་སྤྲོམས་པའི་ཟད་འགྲོ་ གཏང་དགོཔ་ལས་ ལག་ལེན་ལས་སྡེ་གིས་ འོས་འབབ་མེད་པ་སྡེ་ རོས་འཛིན་འབད་དེ་ དེ་བཟུམ་མའི་ ཞབས་ཏོག་མཐུན་རྒྱུན་ འོས་འབབ་ ལྡན་པའི་ ཟད་འགྲོའི་སྤོལ་ས་ ལྷམ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ས་ཆ་ནང་བརྒྱུད་དེ་ ཐབས་ལམ་ལོགས་སུ་ བཏོན་མི་ལུ་གོ།
 - ༥. དང་སྤྲོམས་ཀྱི་རྒྱུད་འབྲས་ཟེར་མི་འདི་ གཞུང་མཁོ་ལུ་ ས་ཆ་ལེན་ཡོད་མིའི་ གནས་བོང་ ས་ཡི་བཅའ་ལྷིམས་ དགོངས་དོན་ ༡༥༡ པ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ རྒྱུད་དོས་བརྟག་ཞིབ་དང་ གནས་བོང་སྤྲིག་བཀོད་ལས་སྡེ་གིས་ ཚོད་སྤྲིག་འབད་ཡོད་མི་གནས་བོང་ ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ལས་ གནང་བ་གྲུབ་ཡོད་མི་ལུ་གོ།

- f. Government order under section 135 of the rules means the order issued by the Office of the Prime Minister.
- g. Government under section 46(G) of the Rules shall mean any Government Institution and Gerab Dratshang.
- h. Inherited land under Section 315(a) means land registered in the name of the landowner by virtue of inheritance from the family land according to the inheritance Act.
- i. Land Act in the Rules shall mean the Land Act of Bhutan 2007 unless the context requires otherwise.
- j. Land Commission means the National Land Commission.
- k. Minor means a citizen of Bhutan who is below 18 years of age.
- l. Ministry responsible for Government Reserved Forests means the Ministry of Agriculture.
- m. Notification specified under section 1(c) of these rules means the notice stating the effective date of implementation of these rules issued by the Commission Secretariat upon endorsement by the Land Commission through national newspaper with a copy of the notice served to the Office of the Prime Minister and the Parliament for record and other Government agencies deemed relevant.
- n. Order of the court under section 115 of the rules means a judgment, verdict or decision arrived at by the court of competent jurisdiction pertaining to default of mortgage.
- o. Omitted land under section 54 of the rules means land which was recorded in the old Thram preceding the current thram and is not recorded in the current Thram as a result of omission due to technical or human error and not by the consent of the landowner.

- ཆ. བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ ༡༣༥ པའི་ནང་ གཞུང་གི་བཀའ་ཀྱི་ཟེར་མི་འདི་ ལྷོ་ཆེན་གྱི་ཡིག་ཚང་ལས་
བཏོན་པའི་བཀའ་ཀྱི་ལུ་གོ།
- ༧. བཅའ་ཡིག་འདི་གི་དགོངས་དོན་ ༤༤(༥) པའི་ནང་ གཞུང་ཟེར་མི་འདི་ གཞུང་གི་ལས་སྡེ་དང་
དགོངས་བཟུང་ཁང་གང་རུང་ལུ་གོ།
- ༨. དགོངས་དོན་ ༣༡༥(༡༡) པའི་ནང་ ལྷལ་བཤོ་ཐོབ་པའི་ས་ཆ་ཟེར་མི་འདི་ སའི་ཇོ་བདག་གི་
མིང་ཐོ་ལུ་ཡོད་པའི་ས་ཆ་ ལྷལ་བཤོ་བཤའི་ཁྲིམས་ཡིག་དང་འབྲེལ་ཏེ་ བཟའ་ཚང་ལས་བཤོ་བཤའ་ཐོབ་ཡོད་མི་
ས་ཆ་ལུ་གོ།
- ༩. བཅའ་ཡིག་འདི་ནང་ ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ཟེར་མི་འདི་ ལྷལ་བཤོ་ལུ་ གོ་དོན་ལོགས་སུ་ཡོད་ན་མ་གཏོགས་
དེ་མིན་ འབྲུག་གི་ས་ཡི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༠༢ ཅན་མ་ལུ་གོ།
- ཐ. ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཟེར་མི་འདི་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ལུ་གོ།
- ༡. ལོ་ན་མ་ལོན་མི་ཟེར་མི་འདི་ འབྲུག་གི་མི་ཁུངས་ སྤྱི་ལོ་ ༡ མ་ལང་མི་ལུ་གོ།
- ༢. གཞུང་གི་ནགས་ཚལ་སྲུང་སྐྱོབ་ས་ཆའི་ འགན་ཁུར་ཡོད་མི་ལྷན་ཁག་ ཟེར་མི་འདི་ སོ་ནམ་ལྷན་ཁག་ ལུ་གོ།
- ༣. བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ ༡(ག) པའི་ནང་ ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་ རྒྱབ་བསྐྱུགས་ ཟེར་མི་འདི་
ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ རོས་ལེན་ཐོག་ རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆ་ལྷན་ཚོགས་ཡིག་ཚང་གིས་ བཟོ་འདོན་འབད་ཡོད་མི་
བཅའ་ཡིག་འདི་ཚུ་གི་ ལག་ལེན་འགོ་བཙུགས་པའི་ཆེས་གངས་ ལྷོ་ཆེན་གྱི་ཡིག་ཚང་དང་ སྤྱི་ཚོགས་
དེ་ལས་ འབྲེལ་ཡོད་གཞུང་གི་ལས་སྡེ་ཚུ་ལུ་ དྲན་ཐོའི་ཆེད་ལུ་ འབྲ་བཤུས་བསྐྱུལ་ཏེ་ རྒྱལ་ཡོངས་གསར་ཤོག་
ཐོག་ལས་ རྒྱབ་བསྐྱུགས་འབད་མི་ལུ་གོ།
- ༤. བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ ༡༡༥ པའི་ནང་ ཁྲིམས་འདུན་གྱི་བཀའ་ཀྱི་ཟེར་མི་འདི་
གཏུའམ་དང་འབྲེལ་བའི་འགལ་བ་ལུ་ དབང་ཆ་ཅན་གྱི་འབྲེལ་ཁོངས་ཀྱི་ ཁྲིམས་འདུན་གྱི་ དཔྱད་ཁྲི་ ཡང་ན་
འབྲུན་ཚོད་ ཡང་ན་ གོ་ས་ཚོད་ལུ་གོ།
- ༥. དགོངས་དོན་ ༤༤ པའི་ནང་ འཇགས་ལུས་ས་ཆ་ཟེར་མི་འདི་ དཔྱད་ཁྲིམ་གྱི་སྤྱོད་གི་
ཁྲིམ་རྒྱུང་ནང་བཀོད་དེ་ཡོད་པའི་ས་ཆ་ སའི་ཇོ་བདག་གི་མོས་མཐུན་ཐོག་ལས་མེན་པར་ རྒྱད་རིག་ ཡང་ན་
མིའི་ཚོར་བ་ལུ་བརྟེན་ཏེ་ དཔྱད་ཁྲིམ་ནང་མ་བཀོད་པར་ འཇགས་སོང་མི་ལུ་གོ།

- p. Resident under section 406 of these rules means an individual irrespective of the address in his census records is a domicile of the particular Dzongkhag by being a resident of that Dzongkhag.
- q. Unique household number means a number issued by the Department of Civil Registration and Census to distinguish a family consisting of one or more persons whose census records are together as a family.
- r. Use and Occupation of kidu and rehabilitation land under section 178 means the utilization of land in accordance with the land category registered in the Thram and the presence of the Thram holder to carry out all community services.

- མ. བཅའ་ཡིག་འདི་གི་ དགོངས་དོན་ ༧༠༩ པའི་ནང་ གནས་སྡོད་ཟེར་མི་འདི་ ཁོར་འཕྲིད་མི་ཕྱི་སྲིད་ ལ་བྱང་དེ་ག་དེ་ཡིན་རུང་ རྗེས་ལག་དེའི་ གནས་སྡོད་པ་ཡིན་མཁེལ་ས་ དམིགས་བསལ་གྱི་ རྗེས་ལག་ནང་གི་ མི་ངོམ་ལུ་གོ།
- ཙ. བྱད་ཚེས་ཅན་གྱི་བཟའ་ཚང་ཨང་རྟགས་ཟེར་མི་འདི་ ཞི་བའི་མི་ཕྱི་དང་ ཐོ་དེབ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ བྱང་མི་གཅིག་དང་ ཡང་ན་ གཅིག་ལས་ལྷག་མི་ཚུ་ བཟའ་ཚང་སྡེ་ མི་ཕྱི་སྲིད་གཅིག་ཁར་ཡོད་མི་ཚུ་ དབྱེ་བ་བྱེ་ཞིའི་དོན་ལུ་ སྡོད་པའི་བཟའ་ཚང་ཨང་རྟགས་ལུ་གོ།
- ཛ. དགོངས་དོན་ ༡༢༤ པའི་ནང་ སྤྱིད་སྤྱུག་དང་ གཞིས་ཆགས་ས་ཆ་ བཀོལ་སྤྱོད་དང་ དེ་ནང་སྡོད་གནས་ ཆགས་ནི་ཟེར་མི་འདི་ ལྷན་འཛུགས་བཀོད་པའི་ སའི་དབྱེ་བ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ས་ཆ་བཀོལ་སྤྱོད་འབད་ནི་དང་ ལྷན་འཛུགས་ཅན་དེ་ མི་སྡེའི་ཞབས་ཏོག་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི་ལུ་ རོ་འབྲོར་འབད་ནི་ལུ་གོ།